

Toneel van Weleer

Gert van Veen

*Toneel van
Weleer*

Gert van Veen

*Opgedragen aan Henk van Osch (†),
oud docent van de sociale academie Den Elzent.
Hij heeft de liefde voor toneel in mij wakker gemaakt.*

*Met dank aan
Frans de Wit & Wilma Paalman*

Stichting Gullie & Gert van Veen © november 2022 Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Ondanks alle aan de samenstelling van dit boek bestede zorg kan noch de uitgever noch de auteur aansprakelijk worden gesteld voor eventuele schade die het gevolg is van enige fout in deze uitgave.

Woord vooraf

Toneelstukken schrijven is een oude liefde van mij, waar ik vandaag de dag zo nu en dan aan ten prooi val. In de afgelopen jaren ben ik druk in de weer geweest met het schrijven van nieuw materiaal, waardoor ik mijn oude liefde een beetje uit het oog ben verloren. Totdat ik vrij recent op zoek ging naar een kort verhaal voor een voorstelling in de Salon van Weleer, een Utrechtse cultuurplaats. Onverwacht kwam ik mijn eerste toneelstuk uit 1983 tegen. Een tweakter met de titel: *De lift & De keuze*. Ik bladerde er snel doorheen omdat ik ervan overtuigd was, dat het de tand des tijds niet had overleefd en ik mij voor de toneeltekst geamuseerd moest schamen als voor een ongemakkelijke jeugdliefde.

Tot mijn verbazing kon ik lachen over grappen die veertig jaar geleden zijn geschreven. De onbevangenheid om ook grotere onderwerpen in woorden te vangen. Niet allemaal even geslaagd, maar wel oprecht. Sommige zaken die in de jaren tachtig van de vorige eeuw gewoon waren zijn nu niet *woke*. Hopelijk gebruik ik het nieuwwetse geïmporteerde woord binnen de juiste context. Andere teksten zijn nog steeds actueel, weliswaar op hun eigen wijze.

Ook verbaasde ik mij over de productiviteit in die jaren van weleer. Ik weet dat ik veel schrijf en heb geschreven door de decennia heen, maar toch realiseerde ik mij dit tijdens het lezen. Niet slecht voor iemand met dyslexie waar jarenlang tegen is verteld om niet te gaan schrijven, omdat 'het er niet in zat.' In die tijd werden dyslexie en een lagere intelligentie met elkaar in verband gebracht. De dyslexie heeft voor vele problemen gezorgd die door de jaren heen steeds meer behapbaar zijn geworden. Echter heeft dyslexie ook een groot voordeel, althans voor mij: een levendige creativiteit, waardoor ik

jaar in en jaar uit honderduit kan schrijven of in andere vormen tot uitdrukking kan brengen.

De toneelstukken in dit boekje zijn geen meesterwerken van het Grote Toneel. Nee, het zijn toneelteksten waaraan je plezier kunt beleven tijdens het lezen en het uitvoeren. De ene keer een feest van herkenning en een ander toneelstuk een prikkeling van de fantasie.

De teksten zijn voor de leesbaarheid weliswaar bewerkt, maar er is niets veranderd aan de structuur of het plot van de toneelstukken.

Het betref hier een selectie van toneelteksten die mij na al die jaren erg aanspreken. Elke tekst heeft zijn eigen legitieme reden om in het boek te staan.

Tot slot hoop ik dat je, net zoals ik, van de toneelteksten kunt genieten, als dat het geval is dan heb ik mijn doel bereikt.

Gert van Veen, Zaandam november 2022.

De uitvinding

De uitvinding

Genre: Drama

Personages: Berenger, een monnik. Arnoud, een man van de wetenschap

Tijd: 1666

Situatie: Bergen, 1666. Een tijdperk loopt op haar einde. Nieuwe stromingen in de kunst en de cultuur kondigen nieuwe tijden aan. De eerste tekenen van de barokke renaissance worden zichtbaar, zoals in het werk van de Italiaanse schilder Caravaggio. Desondanks blijven een aantal oude gebruiken fier overeind staan, zo ook die van de inquisitie. In het klooster van Bergen wordt de uitvinder-monnik aan de districtsinquisiteur voorgeleid. Het zijn oude bekenden van elkaar.

Bij doek open: De werkkamer van de inquisiteur wordt zichtbaar. Er staat een bureau met stoel, een boekenstandaard met de bijbel, een kast met boeken, registers, een dekenkist, kandelaars, een stoel en olielampen. De inquisiteur werkt in een registerboek de laatste gegevens van de appeloogst bij. Hij rekent. Stilte. Er wordt op de deur geklopt. Verward kijkt Berenger op. Stilte. Berenger gaat verder met zijn werk. Stilte. De dikke houten deur wordt opgeduwd. Het gezicht van Arnoud wordt zichtbaar. In zijn hand draagt hij een pakketje.

Arnoud: (Kuchje) 'Het spijt mij...'

(Berenger kijkt niet op en werkt verder)

Berenger: 'Wat wil je? Zeg wat je wilt? Ik ben druk aan het werk. Zeg wat je op je lever hebt, zodat ik weer terug naar de appels kan!'

Arnoud: 'Eerwaarde, ik ben geen monnik.'

Berenger: 'Wat ben je dan wel?'

Arnoud: 'Een uitvinder.'

Berenger: 'Zo, zo, een uitvinder? Wat vind je zoal uit?'

Arnoud: 'Van alles en nog wat, Eerwaarde.'

Berenger: 'Uitstekend, voor een zegening kun je bij de dienstdoende broeder in de kapel terecht. Ik moet mijn aandacht op het wel en wee van de appeloogst richten. De appelwijn zal het komende jaar duur worden betaald. De luizen en de rupsen hebben veel schade aan de bomen toegebracht. En om dan nog maar te zwijgen over de eksters, de merels en al die andere vliegende bandieten. Nee, het jaar 1666 wordt een appelwijnjaar met een zure bijmaak. Misschien is het verstandiger om gerst en hop te gaan verbouwen. Gerst is veel minder kwetsbaar dan appels...' (Hij verdiept zich weer volledig in de registers)

Arnoud: 'Eerwaarde, het is...'

Berenger: 'Broeder Raymond is meer dan bereid om je de biecht af te nemen! Hij is nog niet zolang bij ons, maar belooft heel wat voor de toekomst. Net een sprankelende appelwijn. Een tikje koppig in zijn jonge jaren, maar een ware verkwikking als hij de kans heeft gehad om te rijpen.'

Arnoud: 'Er is mij verteld dat ik mij bij u moest melden.'

Berenger: (Kijkt verbaasd op uit zijn boeken) 'Wie is er zo goed geweest om jou dat advies te geven?'

Arnoud: 'De pastoor uit het dorp, Eerwaarde.'

Berenger: 'Welk dorp?'

Arnoud: 'Bergen, Eerwaarde.'

Berenger: 'Je stem heeft een bekende klank. Ben je in Bergen geboren?'

Arnoud: 'Nee, Eerwaarde, ik ben in Utrecht geboren.'

Berenger: 'Waarom blijf je in de deuropening staan? Kom eens wat dichterbij, zodat ik je beter kan aanschouwen.'

(Arnoud loopt verder de kamer in. Berenger zet zijn leesbril af en bekijkt nieuwsgierig zijn bezoeker)

Berenger: 'Uitvinder zei je... Geboren in Utrecht... Arnoud! Jij bent Arnoud van Utrecht!'

(Berenger loopt naar zijn bezoeker en omhelst hem hartelijk. Arnoud reageert een beetje stijfjes.)

Berenger: 'Hoelang is het geleden! Tien jaar? Vijftien jaar? Hooguit twintig jaar! Ik verwed er drie rozenkransen om!'

Arnoud: 'Tweeëntwintig jaar, Eerwaarde.'

Berenger: 'Achtentachtig opeenvolgende seizoenen. Elf-honderd en vierenzeventig vrome weken. Achtduizend en vijfendertig dagen, inclusief de schrikeldagen! Om het aantal uren uit te rekenen heb ik een stuk papier nodig...'

Arnoud: 'Honderdtweeënnegentigduizend zeventienhonderd en vierentwintig uren.'

Berenger: 'Iets in die orde van grootte. Nog steeds dezelfde onverbeterlijke wetenschapsman. Quod enim laicali ruditate turgescit non habet effectum nisi fortuito.'

Arnoud: 'Want wat zich door onkunde van ongeletterden breed maakt, heeft geen effect, tenzij toevalligerwijze.'

Berenger: 'Het doet me deugd om te horen dat je het Latijn niet hebt afgezworen. Het schijnt modern te zijn om de moedertaal als de taal der wetenschap te hanteren.'

Arnoud: 'Waarom ook niet, Eerwaarde? Het Latijn is een dode taal.'

Berenger: 'Vind jij de taal van de kerk een dode taal? Een gewaagde uitspraak, Arnoud. (Stilte) Het doet een oude man goed om vrienden uit zijn jeugd te zien. Zeker een studievriend als jij, Arnoud.'

Arnoud: 'Ook ik ben verheugd, Eerwaarde.'

Berenger: 'Arnoud, oude vrienden noemen elkaar bij naam! Waarom neem je niet plaats?'

Arnoud: 'Ik blijf liever staan.'

Berenger: 'Zoals je wilt. Het is een vrij aanbod. Iets wat je tegenwoordig niet meer van alles kunt zeggen. (Hij tikt bezwaarlijk op het register van de appelwijn). Iedereen vraagt voor de minste dienst al bergen geld...'

Arnoud: 'Zelfs aflaten kosten geld.'

(Stilte. Berenger is verbaasd over het cynisme en de afstandelijke houding van Arnoud.)

Berenger: 'Lust je wijn of een beker water? Van het water uit de kloosterbron wordt gezegd dat het heilzame bestanddelen bezit!'

Arnoud: 'Ik heb geen dorst...'

Berenger: 'Mijn dorst is geleest, dus wat is de reden van mijn bestaan... Een citaat van Ludovicus III, als ik mij niet vergis. Je spreekt in raadsels, Arnoud, dat is toch helemaal niets voor jou!'

Arnoud: 'Hoe weet jij dat, Berenger?'

Berenger: 'Ah, je weet mijn naam nog, dat is een begin! En het klopt dat we elkaar al jaren niet hebben gezien...'

Arnoud: 'In de tussenliggende tijd is met de Engelsen de Vrede van Breda en Westminster getekend.'

Berenger: 'Ben je mijn historische kennis aan het testen?'

Arnoud: 'Je beschikt over voldoende mogelijkheden om je kennis te toetsen. Ik neem tenminste aan dat de kloosterbibliotheek geregeld nieuwe aankopen doet?'

Berenger: 'Aan nieuwe aankopen geen gebrek! Maar het is lastig om het hoge tempo van nieuwe publicaties bij te houden. Ik word geplaagd door een chronisch tijdgebrek en een tweetal snel slechter wordende ogen. De brillenmaker doet zijn best, maar het blijft behelpen.'

Arnoud: 'Lijd je aan staar?'

Berenger: 'Het is een nachtmerrie om niet meer de vertrouwde letters duidelijk te kunnen lezen. Ik ben dan ook mateloos jaloeus op de jongere broeders die om andere redenen weigeren de nieuwe publicaties te lezen.'

Arnoud: 'Ik begrijp het.'

Berenger: 'Wat heb je in de tussentijd zoal gedaan?'

Arnoud: (Begint te lachen) 'Alleen een monnik kan deze vraag stellen. Binnen deze dikke vrome muren verandert er weinig, terwijl daarbuiten tweeëntwintig jaar een half mensenleven is.'

Berenger: 'Wij houden nu eenmaal van traditie. Al dat vooruitstrevende gedoe is prima, zolang het de kerk maar niet belemmert in haar taakstelling!'

Arnoud: 'Het geloof in de liefde...'

Berenger: 'De woorden die je spreekt zijn voor tweeërlei uitleg vatbaar. Ten gunste of ten nadele van de kerk. De duiding die daaraan wordt gegeven, maakt van jou een gelovige of een ketter! (Pauze) Arnoud, ik probeer begripvol te zijn en leg je woorden ten gunste van de kerk uit.'

Arnoud: 'Ik heb daar niet om gevraagd.'

Berenger: 'Als jij verstandig bent dan herhaal je de woorden niet in het bijzijn van anderen! (Pauze) Arnoud, dit is een weerzien van oude vrienden. We behoren blij te zijn! Wijn te drinken en oude koeien uit de sloot te halen.'

Arnoud: 'Het is niet dat ik geen wijn met je wil drinken en dat ik...'

Berenger: 'Wat is het dan wel? De bitterheid doet me denken aan de komende appelwijn! Eerlijk gezegd maak ik me zorgen.'

Arnoud: 'Het doet mij goed te horen dat je bezorgd bent over mijn welzijn. Ik verdien dat niet.'

Berenger: 'Natuurlijk verdien je dat! Iedereen leeft mee met een dierbare jeugdviend.'

Arnoud: 'Ik ben niet meer de jongen met wie je hebt gestudeerd.'

Berenger: 'Wees een verstandig man, Arnoud. Zeg niets meer waar je later spijt van kunt krijgen. Verlaat het klooster en kom nooit meer terug!'

Arnoud: 'Ik ben bang dat het daarvoor al te laat is. Ik heb de verkeerde woorden al uitgesproken...'

Berenger: 'Het is je vergeven. Ga naar de kapel, doe twintig weesgegrootjes en tien rozenkransen! Het spijt me maar ik moet verder met de appeloogst.'

(Berenger loopt naar het bureau en gaat verder met zijn werkzaamheden. Stilte. Berenger kijkt op en ziet dat Arnoud er nog steeds staat.)

Arnoud: 'God heeft mij verlaten'

Berenger: 'Laat mij in Godsnaam met rust! Ga weg! Slijt de laatste dagen van je leven in vrede!'

Arnoud: 'Ik ben atheïst geworden. Een heiden.'

Berenger: 'Je bent me opzettelijk aan het provoceren! Maak geen misbruik van mijn welwillendheid. Wat je me ook wilt vertellen, ik wil het niet horen!'

Arnoud: 'De pastoor heeft mij gewaarschuwd.'

Berenger: 'En ik waarschuw je voor een tweede keer! Maak dat je wegkomt!'

Arnoud: 'Hij zegt dat enkele mensen in het dorp een...'

Berenger: 'IK WAARSCHUW JE EEN LAATSTE KEER! Ik wil het niet horen! Scheer je weg!'

Arnoud: 'Hij zegt dat enkele mensen in het dorp een aanklacht willen indienen bij de bisschop. De aanklacht luidt...'

Berenger: 'Ketterij!'

Arnoud: (fluistert) 'Ketterij.'

(Stilte)

Berenger: 'De pastoor heeft je natuurlijk ook verteld wie zulke aanklachten afhandelt.'

Arnoud: 'Ja, dat is de reden waarom ik hier ben.'

Berenger: 'Is dat zo? Werkelijk? Ben je hier om een pleidooi voor je onschuld te houden of om je van mijn vriendschap te verzekeren?'

Arnoud: 'Ik ben hier niet gekomen om onze vriendschapsband te vernieuwen. Als dat het geval was, dan zou ik nu duizelig zijn van de appelwijn en de oude koeien! (Pauze) Ook hoef ik geen pleidooi voor mijn onschuld te houden omdat ik onschuldig ben.'

Berenger: 'Welke eer bewijs je mij door hier vrijwillig naartoe te komen? Want je bent schijnbaar niet als vriend gekomen?'

Arnoud: 'Ik heb lang getwijfeld of het verstandig was om hierheen te komen.'

Berenger: 'Is de pastoor op de hoogte van onze bijzondere vriendschap?'

Arnoud: 'Ja. Ik ben al lang geleden opgehouden met de waarheid onder stoelen en banken te verstoppen.'

Berenger: 'Een lovenswaardig uitgangspunt, ver heeft het je niet gebracht!'

Arnoud: 'Integendeel.'

Berenger: 'Met je komst zet je mijn reputatie op het spel. Besef je dat? Mocht het tot een gericht komen, dan kan ik niets voor je doen zonder overtuigend bewijs.'

(Arnoud knikt instemmend)

Berenger: 'Het is maar dat we elkaar begrijpen. (Hij zucht diep. Pauze) Ketterij... Je wordt van ketterij verdacht. Wat heb je op je geweten?'

Arnoud: 'Niets dat de wekelijkse biecht overstijgt.'

Berenger: 'Aha, we gaan er een woordspel van maken!'

Arnoud: 'Ik wil er geen woordspel van maken, maar het is belangrijk om nauwkeurig te zijn.'

Berenger: 'Het is dus niet jouw geweten dat knaagt...'

Arnoud: 'Mijn geweten knaagt weldegelijk, maar ik heb niets op mijn geweten!'

Berenger: 'Je hebt dus niets op je geweten. Waarvan word je beschuldigd?'

Arnoud: 'Verdacht...'

Berenger: 'Als je niet meteen antwoord geeft, dan zit je binnen drie tellen vastgeketend aan de keldermuur!'

Arnoud: 'Tussen de appelwijn en de ratten.'

Berenger: 'En de resten van mensen die dachten ook een loopje met Berenger te kunnen nemen.'

(Stilte)

Berenger: 'Waarvan word je verdacht?'

Arnoud: 'Het bekende.'

Berenger: 'Waarvan word je verdacht!'

Arnoud: 'Het is onzinnig omdat het herkauwen! Zowel jij als ik weten waarvan een ketter wordt verdacht!'

Berenger: 'Eén van die dingen is dat hij nooit rechtstreeks antwoord op vragen geeft...'

Arnoud: (Een schraal lachje) 'Je bent een slimme oude vos.'

Berenger: 'Ik wacht!'

Arnoud: 'Niemand weet wanneer de geruchten beginnen. Meestal is het een samenloop van omstandigheden. Een gezonde koe die plotseling overlijdt. Of een schaap dat met vijf poten wordt geboren in combinatie met een magere oogst.'

Berenger: 'De kenmerken zijn mij bekend. Wat is er in het dorp gebeurd?'

(Stilte)

Arnoud: 'Ik ben om uiteenlopende redenen in Bergen gaan wonen. Zo wilde ik mijn laatste levensjaren op het platteland slijten. Niet dicht in de omgeving van de universiteit, omdat het bloed uiteindelijk toch kruipt waar het niet kan gaan. Ik wilde mijn dagen vullen met het schrijven van enkele publicaties. Op de universiteit is dat onmogelijk. Om de haverklap gestoord worden door uiteenlopende vragen, verhalen en theorieën.'

Berenger: 'De redenen van mijn tijdgebrek! Ga door!'

Arnoud: 'Ik wilde dat ik de gelofte van het celibataire leven had afgelegd. Hoewel dat waarschijnlijk niet lang was goed gegaan, want daarvoor hou ik te veel van vrouwen. Kort na mijn aanstelling aan de Leidse universiteit, ben ik getrouwd. Zelfs Homerus had ons geluk niet in dichtregels kunnen vangen. Je hebt het een en ander in je leven gemist, Berenger!'

Berenger: 'Dat gemis heeft de Heer meer dan voldoende goed gemaakt. Wat is haar naam?'

Arnoud: 'Annelies. Een vrouw met een pittig karakter en volle borsten.'

Berenger: 'Ik vroeg niet om een anatomische beschrijving. Ga door, ik luister.'

Arnoud: 'Ze is gestorven in het kraambed.'

Berenger: 'God hebbe haar Ziel. En het kind?'

Arnoud: 'Het waren er twee...'

Berenger: 'Een tweeling! Beide in leven gebleven?'

Arnoud: 'Nee.'

Berenger: 'Wat was de doodsoorzaak, Arnoud?'

Arnoud: 'Verstikking'

Berenger: 'De arme zieltjes! Was de navelstreng de schuldige?'

Arnoud: 'Nee, ik.'

Berenger: 'Heb jij ze om het leven gebracht?'

Arnoud: 'Ik had geen andere keus! De tweeling was met elkaar vergroeid. Hun hoofden konden niet worden gescheiden. Een monsterlijk gezicht.'

Berenger: (Slaat een kruis) 'Heeft je vrouw gemeenschap met de duivel gehad?'

Arnoud: 'Mijn vrouw was een vrome vrouw die leefde volgens de wetten van de kerk.'

Berenger: 'De gedaante die de duivel aanneemt kan heel verrassend zijn! Hij kan zelfs de gedaante van een vrome vrouw aannemen! Er zijn dergelijke gevallen uit de Languedoc en de Pyreneeën bekend.'

Arnoud: 'Ik durf er mijn zielenheil om te verwedden dat mijn vrouw niet bezeten was door de duivel of een bij-slaap van hem is geweest!'

Berenger: 'Als ik jou was zou ik daar niet zo licht over denken. Met wie heeft jouw vrouw allemaal geslapen?'

Arnoud: 'Ik heb haar maagdevlies genomen en ben verder ook de enige man in haar leven geweest.'

Berenger: 'Je bent daar heilig van overtuigd?'

Arnoud: 'Zo waar als ik hier voor je sta!'

Berenger: 'Vertel verder.'

Arnoud: 'De kinderen waren ten dode opgeschreven...'

Berenger: 'En dus besloot je om eigen rechter te spelen!'

Arnoud: 'Ik had geen keus. Mijn vrouw was dood en de kinderen een monsterlijk gedrocht. Als het nieuws bekend werd zou men ongetwijfeld aan het vrome karakter van mijn vrouw gaan twifelen. Als de kinderen dood waren zonder dat iemand ze had gezien, kon het kwaad

misschien nog worden gekeerd!’

Berenger: ‘En de vroedvrouw?’

Arnoud: ‘Die had al vaker met het bijltje geslagen en een flinke bundel florijnen deed de rest.’

Berenger: ‘Schandelijk! Heeft die vrouw geholpen met het verlossen van de kinderen?’

Arnoud: ‘Ze wist wat er stond te gebeuren, zonder dat daarover ook maar één woord was gewisseld. Ze heeft het geld gepakt en is gegaan.’

Berenger: ‘Toen heb jij de zuivering uitgevoerd?’

Arnoud: ‘Klopt, alleen.’

Berenger: ‘Wat heb je met de lichamen gedaan?’

Arnoud: ‘Wees niet bevreesd! Ik heb ze niet voor een duister ritueel gebruikt.’

Berenger: ‘Heeft een priester de lichamen gezegend?’

Arnoud: ‘Ja, ook dat was verrassend eenvoudig te rege...’

Berenger: ‘Ik hoef niet alles te weten. De rest is van latere zorg. Voor het godsgericht.’

Arnoud: ‘Als er al een gericht komt.’

Berenger: ‘Ik veronderstel dat de vroedvrouw na een paar maanden bij je op de stoep stond, omdat ze meer geld wilde ontvangen...’

Arnoud: (Verbaasd) ‘Hoe weet je dat?’

Berenger: 'Zoals je al aan gaf: dit is niet de eerste keer.'

Arnoud: 'Als ik weigerde om te betalen, zou ze de kinderen door de schout laten opgraven. En wat dat betekent hoeft ik niet uit te leggen.'

Berenger: 'Een wetenschapsman die zich laat overtroeven door een ordinaire vroedvrouw. Die vrouw blufte, Arnoud! Hoe kon ze je ooit aanklagen zonder daarbij zelf betrokken te raken? Het was haar taak om het voorval meteen na de geboorte bij de kerk kenbaar te maken! Geen enkel gerecht zou haar hebben vrijgesproken van medeplichtigheid! Waarom heb je toegegeven?'

Arnoud: 'Ik heb alles voor zoete koek geslikt, omdat ik in paniek raakte!'

Berenger: 'De maand daarop kwam ze terug voor nog meer geld...'

Arnoud: 'Het dubbele bedrag.'

Berenger: 'Hoe heb je het tot een goed einde gebracht? Of heb je haar ook vermoord!'

Arnoud: 'Gelukkig was dat niet nodig. Een week later is die onfortuinlijke vrouw in een brand omgekomen.'

Berenger: 'Tot welke God heb jij gebeden! Hoe lang geleden heeft deze tragedie plaatsgevonden?'

Arnoud: 'Een jaar of zestien. Maar wat heeft de dood van mijn vrouw en haar zonen met de aanklacht te maken?'

Berenger: 'Precies!'

Arnoud: 'In de jaren die volgden heb ik nooit aan hertrouwen gedacht. Er bestond voor mij maar één echtgenote en zij was dood. Echter stootte het idee van geheel-

onthouding mij dermate tegen de borst, dat ik alles wat los en vast zat heb geneu.....gemeenschap mee heb bedreven.

Berenger: 'Ik zou je dankbaar zijn als je je taal iets zou willen kuisen.'

Arnoud: In het voorjaar van 1662 ontving ik een anonieme brief, bezorgd op de universiteit. Geschreven in hennenpoten. In de brief werd mij de lijdensweg van mijn vrouw beschreven, compleet met de misgeboorte en de raadselachtige dood van de vroedvrouw.'

Berenger: 'Ze heeft alles opgeschreven.'

Arnoud: 'De anonieme afzender wenste tot een schikking te komen. Voor zijn of haar stilzwijgen moest ik een maandelijksse toelage van 125 florijnen betalen!'

Berenger: 'Zo niet...'

Arnoud: 'Dan werden de belastende papieren bij de bisschop bezorgd.'

Berenger: 'Is de afzender een kind van de vroedvrouw?'

Arnoud: 'Ik wilde de identiteit van de briefschrijver achterhalen. Wat anders kon ik doen dan een list bedenken om de schrijver in de val te lokken? Onder voorwendsels heb ik drie van mijn studenten bij het complot betrokken.'

Berenger: 'Wat heb je verteld?'

Arnoud: 'Ik heb ze de brief laten lezen.'

Berenger: 'Je hebt ze de brief laten lezen? Maar dan wisten ze... Ach, natuurlijk! Je hebt verteld dat je een lasterbrief hebt ontvangen. Een brief die de nagedachtenis

aan je vrouw bezoedelde.’

Arnoud: ‘Ze waren gechoqueerd. Wie wilde de goede naam van hun oude professor door het slijk halen? Ik heb het geld op de afgesproken plaats neergelegd en ben gegaan. Tien minuten later werd het geld onder de brug door een jochie van een jaar of elf opgepikt. De studenten volgden het kind. Hij liep rechtstreeks naar het kantoor van de schout.’

Berenger: (Begint te lachen) ‘De schout? Is hij de briefschrijver?’

Arnoud: ‘Zonder enige twijfel, hoewel ik het hem niet persoonlijk heb gevraagd. Ik weet niet hoe hij in bezit van de papieren van de vroedvrouw is gekomen. Wat ik wel weet is dat hij er een lucratief handeltje op nahield! Zoals je zelf al zei, ik ben niet de enige aan wie iets te verdienen valt. Een week lang hebben de studenten het doen en laten van de schout en het kind in de gaten gehouden. In die week heeft het kind vijf geldbuidels naar het kantoor gebracht!’

Berenger: ‘Addergebroed!’

Arnoud: ‘Ik heb mijn spullen gepakt en ben vertrokken. Het viel mij zwaarder dan gedacht om de universiteit achter te laten, maar ik besloot om er het beste van te maken. Nu kon ik eindelijk de artikelen schrijven die ik al zolang geleden had willen schrijven. Voor het eerst van mijn leven ben ik gevluht...’

Berenger: ‘Je kunt je niet voor God verstoppen.’

Arnoud: ‘Ik ben voor de schout gevluht, niet voor God.’

Berenger: ‘Geloof je niet dat het Gods Wil was?’

Arnoud: ‘Hij heeft mij verlaten.’

Berenger: 'Dwaas! Wie ben jij om over Hem te oordelen?'

Arnoud: 'Wie ben jij om over mij te oordelen?'

(Stilte)

Berenger: 'Ik ben een geduldig man, maar stel mijn geduld niet al te zwaar op de proef. Deze geschiedenis is al ellendig genoeg. Vertel je verhaal, maar zonder opruiende taal. Ik duld niet dat de wijsheid van de kerk in twijfel wordt getrokken! Ben ik duidelijk?'

(Stilte)

Berenger: 'Je bent gaan rondzwerven op de vlucht voor de schout...'

Arnoud: 'Na een jaar van omzwervingen belandde ik in het dorpje Bergen. In velerlei opzichten was het ideaal. Ik nam na drie weken het besluit om in Bergen mijn dagen te slijten. De dorpsbewoners waren in het begin argwanend. Wat kwam die oude man uit de stad in hun dorp doen? Ik legde uit dat ik een man van de wetenschap was, die zijn ontdekkingen in een boek wilde vastleggen. Alle vragen over mijn afkomst heb ik niet ontkend. Ik ben alleen zo vrij geweest om plaatsnamen aan te passen. De kans dat één van hun kinderen aan de universiteit van de Zeven Nederlanden in Leiden ging studeren was verwaarloosbaar.'

Berenger: 'Hoe heb je voor alles betaald? Het huis, eten en drinken en meubels.'

Arnoud: 'Door mijn spaargeld te gebruiken en door dingen uit te vinden. Soms het wiel voor een tweede keer en soms iets nieuws. Weet je dat ik een expert ben in de kruidengeneeskunde?'

Berenger: 'Ben je als chirurgijn gaan werken?'

Arnoud: 'Een groot woord voor de hand- en spandiensten die ik heb verricht. Ik heb mijn boterham kunnen verdienen, meer ook niet.'

Berenger: 'Je waande je dus veilig. Evenals Bergen, dat in al haar onwetendheid een adder aan haar boezem koesterde! Wanneer is de steen voor een derde keer gaan rollen?'

Arnoud: 'Een maand of drie na mijn aankomst in het dorp, toen er een lam met twee koppen werd geboren.'

Berenger: (Maakt een kruisteken) 'Je weet wel de aandacht te trekken, dat moet gezegd zijn!'

Arnoud: 'Een lam met twee koppen! Een week of drie daarna werd ik ziek. Geveld door de hoerenziekte was ik aan het bed gekluisterd. De weduwe uit het dorp verzorgde mij liefdevol, maar de koorts werd erger net als de ijlen dromen. Een ogenblik moet de vrouw zelfs voor mijn zielenheil hebben gevreesd. Hoe bevreesd ik ook was om een nieuwe brief te krijgen, heb ik nooit kunnen bevroeden dat ik mijn eigen briefschrijver zou worden. Tijdens één van de koortsaanvallen heb ik haar het hele verhaal verteld. Wat moest ze doen? Mij aangeven bij de pastoor? Bij de schout van Utrecht? Of moest ze alles vergeten? Ik was ernstig ziek en niet verantwoordelijk voor wat ik haar ijlend had verteld. Tien dagen na de eerste koortsaanval, begon ik aardig op te knappen. Het ergste had ik achter de rug. De weduwe verminderde haar bezoeken.'

Berenger: 'Waarom heeft zij zolang gezwegen?'

Arnoud: 'Om mij aan een test te onderwerpen. Met argusogen heeft de vrouw al mijn bewegingen gevolgd. Iedere verdachte handeling heeft zij opgeslagen. Hierboven. Geraffineerd als het mens is, heeft ze naar verbanden gezocht.'

Berenger: 'Naar wat voor verbanden?'

Arnoud: 'Verbanden tussen een verdachte handeling en een negatieve gebeurtenis in het dorp. Zo werd het lam met de twee koppen geïnterpreteerd als de openbaring van mijn Ware Ik. De miskraam van twee vrouwen werd rechtstreeks herleid tot mijn proeven met kruidenextracten en mijn mystieke leer.'

Berenger: 'Welke mystieke leer?'

Arnoud: 'Geen. De taal waarin ik mijn notities schrijf is het Arabisch.'

Berenger: 'Waarom Arabisch?'

Arnoud: 'Voor geheimhouding. Niet alles wat de wetenschap ontdekt is voor de gewone man geschikt. Jij als monnik zou dat toch moeten weten.'

Berenger: 'De kerk heeft geen vreemde taal nodig om haar mysteriën te verhullen.'

Arnoud: 'Waarom schrijf je dan in het Latijn?'

Berenger: 'Het is de taal van de kerk!'

(Stilte)

Berenger: 'Ik begin mijn geduld te verliezen. Vertel verder of ik verwijs de zaak door naar de bisschop!'

Arnoud: 'De oogst valt dit jaar tegen, zoals je appelen aan den lijve hebben ondervonden. In het dorp werd de slechte oogst in verband gebracht met mijn bezoeken aan het kerkhof'

Berenger: 'Wat ging je op het kerkhof doen?'

Arnoud: 'Dat kan ik je niet vertellen.'

Berenger: 'Omdat...'

Arnoud: 'Op het kerkhof groeit het distelkruid. Het is de enige plek in de verre omtrek waar dit kruid groeit. Daarom ben ik 's nachts meermaals op het kerkhof gezien.'

Berenger: 'Ben jij midden in de nacht distelkruid gaan plukken op het kerkhof?'

Arnoud: 'Juist om misverstanden te voorkomen, ben ik 's nachts op pad gegaan!'

Berenger: 'Waar heb je het distelkruid voor nodig?'

Arnoud: 'Ik verwerk het tot een slaapdrank. Ironisch genoeg voor de weduwe. Door de hele situatie kon ze maar moeilijk slaap vatten. Haar dochter, bij wie ze inwoont sinds de dood van haar man, wilde dat zij zich liet onderzoeken. Het idee om mij te consulteren, moet haar enorm hebben tegengestaan. Maar wat anders kon ze doen, zonder argwaan te wekken. Ik was per slot van rekening de nieuwe kruidendokter. Een wetenschapsman uit de Stad. Iemand met wie je rekening moest houden.'

Berenger: 'Net als met de duivel, Arnoud! (Pauze) Wat is er gebeurd?'

Arnoud: 'Tijdens één van mijn nachtelijke tochten naar het kerkhof kwam ik tot de ontdekking dat ik werd achtervolgd! Hoelang werd ik al achtervolgd? Wie achtervolgde mij? Waarom? Ik verstopte mij achter één van de grote stenen kruisen. Als een donkere vlek bewoog de schim tussen de graven. In haar rechterhand droeg de schim een verduisterde lantaarn. Zij was mij kwijt. Snel rondkijkend liep ze verder en trapte tegen een opstaan-

de rand van een zerk. De schim ontglipte een aantal onreine vervloekingen en op dat moment wist ik wie mijn achtervolger was: de weduwe.'

(Stilte)

Berenger: 'Heb je toen haar de schedel ingeslagen en in ongewijde grond begraven?'

Arnoud: 'Welnee! Ik wilde haar een lesje leren.'

Berenger: 'Je hebt haar vanachter bij de schouder BEETGEPAKT! Haar hart stopte ermee en vervolgens heb je haar in ongewijde grond begraven.'

Arnoud: 'Zoiets doen kinderen!'

Berenger: 'Pakt een wetenschapsman het geraffineerder aan?'

Arnoud: 'Als je het me toen had gevraagd, dan had ik volmondig ja gezegd. Het is volledig uit de hand gelopen.'

Berenger: 'Je hebt de vrouw van alles en nog wat op de mouw gespeld...'

Arnoud: 'In de hoop dat ze zou inzien hoe absurd de situatie was!'

Berenger: 'Maar je bent een ding vergeten: de vrouw beschikte al over uitzonderlijke informatie dankzij jouw ijlende dromen!'

Arnoud: 'Ik dacht dat zij een oude nieuwsgierige vrouw was, die het niet op buitenstaanders heeft. Een bijgelovige vrouw. Als ik had geweten dat zij op de hoogte was van mijn verleden, dan...'

Berenger: 'Als, als, als, als! Hoe heb je die arme vrouw misleid?'

Arnoud: 'Ik ben naar ongewijde grond gelopen en heb daar een pentagram in de natte aarde getekend. Vervolgens heb ik van twee takjes en lang gras een kruis gemaakt. Het kruis heb ik op zijn kop in de grond gestoken. Ik hoorde hoe de weduwe steeds dichterbij kwam. Haar nieuwsgierigheid won het van haar voorzichtigheid. In het Arabisch ben ik fragmenten uit William Shakespeare's: 'Midzomernacht,' gaan voordragen. Een fascinerend toneelstuk maar in het Arabisch klinkt het midden in de nacht op het kerkhof onheilspellend.'

Berenger: 'Een omgekeerd kruis en een pentagram in natte aarde?'

Arnoud: 'Het was slechts het begin.'

Berenger: 'Het begin? Je gaat wel ver in het verzinnen van listen!'

Arnoud: 'Eerlijk gezegd kreeg ik er plezier in. Er schoten mij plotseling duizend-en-één dingen te binnen. Fragmenten van ritens en bezweringen die ik in een boek over heksen heb gelezen in de bibliotheek van de universiteit. (Pauze) Ik trok mijn mantel uit en legde die op het pentagram in het zand. Wat als die ritens geen bijgeloof waren? Wat als ik daadwerkelijk een demon zou aanroepen? Het was te laat om alles ongedaan te maken. Ik kleedde mijzelf uit tot op het naakte bot. Pakte mijn dolk en maakte een kleine opening in de palm van mijn rechterhand. Bloed sijpelde uit de wond. Ik smeerde het als rode verf op mijn lijf. Ik hoefde er niet bij na te denken. Langzaam zakte ik door mijn knieën, kustte het omgekeerde kruis en sprak de woorden: Adramelch, Alastor, Azazel, ik roep u aan. O' Lucifer, vorst van de hel ook u roep ik aan. Abigor, pecca pro nobis... Amon, miserere nobis... Samael, libera nos a bono... Belail

eleyson. Focalor, in corruptionem meam intende... Haborym, damnamus dominum. Zaebos, anum meam aperies... Beëlzebub, asperge me spermate tuo et inquinabor! Maar toen besefte ik dat de oude vrouw geen Latijn verstond. Hooguit de gregoriaanse gezangen! Abigor, zondig voor ons! Ik scheurde mijn hemd aan stukken en verbond mijn bloedende rechterhand. Amon, ontferm U over ons! Het witte katoen nam gretig iedere verspilde druppel bloed op. Samael, verlos ons van het Goede! Een lichte trilling werd in de lucht voelbaar. Be-lail, ontferm U over ons! De wind speelde met mijn lichaam. Van de zachte streling raakte ik opgewonden. Focalor, wees bedacht op mijn verderf! De weduwe bestond niet meer in mijn gedachtewereld. Haborym, wij verdoemen de Heer! Ik begon gretig van de beker der Lust te drinken. Zaebos, gij zult mijn anus openen! Ritmisch bewoog mijn lichaam mee op de wind. Het verlangen werd groter. Beëlzebub, besproei me met Uw zaad en ik zal verontreinigd worden! Achter mij hoorde ik een flauw gilletje. Mijn rug kromde en het zaad spoot over het bedekte pentagram. (Pauze) En toen kreeg ik een geniale ingeving. Ik riep luid: Heren van de duisternis, in ruil voor het zaad dat leven voortbrengt, vraag ik u een gunst: geef mij de machine van de Waarheid! De weduwe vluchtte weg. Haar pogingen om niet op te vallen, waren tevergeefs. De dove mannen van Jericho konden haar angstkreten horen. Snel kleepte ik mij aan en wiste alle sporen uit...'

Berenger: 'De verleiding om aan de Duisternis toe te geven is groter dan je verwacht. Iedere keer hetzelfde liedje. Vergeet niet, Arnoud: de spot drijven met de Ware, weegt zwaarder dan de list.'

Arnoud: 'Ik weet niet wat gebeurde, Berenger. Ik heb mij laten gaan. De weduwe spoedde zich naar de pastorie, met de duivel op haar hielen.'

Berenger: 'In zekere zin was dat ook het geval!'

Arnoud: 'Ik ben geen duivelaanbidder. Het klopt dat ik na de dood van mijn vrouw en zonen, mijn geloof in Hem ben verloren, maar dat is het enige wat je mij kunt verwijten!'

Berenger: 'Je hebt je een pact met de duivel gesloten! Je hebt onschuldige en ongebornen zieltjes opgeofferd aan Lucifer persoonlijk! En in ruil heb je de machine van de Waarheid ontvangen.'

Arnoud: 'Maar er bestaat helemaal geen machine van de Waarheid. Ik heb dat verzonnen!'

Berenger: 'Maak je verhaal af.'

Arnoud: 'De volgende ochtend was ik druk in de weer met mijn laatste uitvinding. Er werd met veel kabaal op de buitendeur geklopt. Geïrriteerd dat ik niet verder kon werken aan mijn uitvinding, dekte ik het apparaat af met een zijden doek. Ik opende de deur en werd met geweld aan de kant geduwd. Een aantal dorpsbewoners bestormden het huis op zoek naar bewijs. Iemand riep: 'Hier is distelkruid!' Een ander sneerde: 'Moet je al die elixers zien!' De weduwe stapte lijkbleek het huis binnen. Ik had medelijden met haar. Ze was ten prooi gevallen aan haar bijgeloof...'

Berenger: 'Welnee, Arnoud, zij is jouw slachtoffer!'

Arnoud: 'De oude vrouw durfde mij niet aan te kijken. Een man schreeuwde: 'Waar is de machine, weduwe?' De machine! Natuurlijk zochten ze naar de machine. Zonder de machine bestond er geen aanklacht. Ik waande mij veilig, omdat er in het huis geen machine te vinden was. De weduwe liep gehaast door de woning, op zoek naar het duivelse apparaat. Het kon niet groot zijn, maar zeker ook niet te klein. Hoewel de weduwe de machine van de Waarheid niet met eigen ogen heeft gezien, moest zij het apparaat wel aanwijzen. (Pauze) De zaak

leek na een klein kwartier zoeken beslist te worden in het voordeel van de kruidendokter uit de stad. Toen de weduwe plotseling als een loopse wolvin begon te grommen en kabaal te maken. 'Daar, daar is het! Daar op tafel!'. Haar wijsvinger wees onverbiddelijk naar mijn laatste uitvinding. Ik begon te lachen en probeerde uit te leggen dat het slechts een... Ik werd abrupt in mijn betoog onderbroken door een trap in mijn liezen. Happend naar lucht, als een goudkaper op het droge, zakte ik op de grond ineen. Een sinistere spanning beheerste de kamer. Op tafel stond een machine van de duivel. Bedekt door een zijden doek. Niemand durfde het doek weg te trekken. Maar de nieuwsgierigheid wint altijd...'

Berenger: 'Wie heeft het doek weggehaald?'

Arnoud: 'Ik natuurlijk!'

(Stilte)

Berenger: 'Hoe ziet de machine eruit?'

Arnoud: 'Berenger, er bestaat geen machine van de Waarheid!'

Berenger: 'Dat bepaal ik wel. Hoe ziet die machine eruit?'

Arnoud: 'Ik heb het meegenomen'

Berenger: 'Wat? Heb je de duivelse machine meegebracht? Waar is het!'

Arnoud: 'Hier, in het pakket.'

Berenger: 'Maak het open. Ik wil het zien.'

Arnoud: 'Waarom maak je het zelf niet open?'

Berenger: 'Maak het pakket open! Ik wil de machine van de Waarheid zien.'

Arnoud: 'Ben je niet bang voor je zielenheil?'

Berenger: 'Daar hoef jij geen zorgen over te maken.'

Arnoud: 'Ik heb je gewaarschuwd, Berenger.'

Berenger: 'Schiet nu maar op!'

(Arnoud maakt voorzichtig het pakket open. Hij haalt een holle spiegel tevoorschijn)

Berenger: 'Wat is dat?'

Arnoud: 'De machine van de Waarheid.'

Berenger: 'Het is een spiegel.'

Arnoud: 'Een holle spiegel om precies te zijn.'

(Stilte)

Berenger: 'Als je in de spiegel kijkt zie je dan de Waarheid?'

Arnoud: 'Je ziet je spiegelbeeld, alleen heel compact.'

Berenger: 'Een vertekende waarheid. Net iets voor de duivel!'

Arnoud: 'De spiegel heeft niets met de duivel te maken! Het is een onderdeel van een nieuw soort apparaat waarmee je naar de sterrenhemel kunt kijken.'

Berenger: 'Onmogelijk!'

Arnoud: 'Misschien, en misschien ook niet! Ik ben nog

niet in de gelegenheid geweest om de spiegel te testen' (Arnoud dekt de spiegel af)

Berenger: 'Wat doe je nu?'

Arnoud: 'Het oppervlak is kwetsbaar. Ieder krasje geeft een vertekening. Daarom dek ik de spiegel iedere keer af met een zijden doek.'

(Stilte)

Berenger: 'Dit is een zeer ernstige zaak.'

Arnoud: 'Vertel me wat ik moet doen. Ik ben ten einde raad. Berenger, ik zweer iedere eed en gelofte om van mijn onschuld te getuigen!'

Berenger: 'Wat is de eed waard van iemand die zijn Ziel aan de duivel heeft verkocht?'

Arnoud: 'Ik heb je hulp nodig.'

Berenger: 'Ik kan jou niet meer redden. Arnoud, je hebt de Heren van de Duisternis aangeroepen. En nu probeer je mij met listige praatjes te misleiden.'

Arnoud: 'Ik probeer duidelijk te maken dat ik niets met de duivel te maken heb!'

Berenger: 'Berouw komt altijd na de zonde.'

Arnoud: 'Help me...'

Berenger: 'Hoe? Ik ben geen God! Ik kan je hier geen absolute voor geven.'

Arnoud: 'Kan ik dan helemaal niets doen?'

(Stilte)

Berenger: 'Ik zal je helpen.'

Arnoud: 'Vertel me wat ik moet doen en ik doe het.'

(Berenger loopt naar het bureau en pakt een vel papier en legt dat op het schrijfvlak neer.)

Berenger: 'Kom hier... (Arnoud loopt naar het bureau).
Neem plaats... (Arnoud gaat zitten). Pak de ganzenveer
en begin te schrijven wat ik je dicteer!'

Arnoud: 'Wat ben je van plan?'

Berenger: 'Hou je mond en schrijf! *Heden, de zesde september 1666 A.D...* Heb je dat? *Vertrouw ik aan het papier mijn laatste wil toe...*'

Arnoud:(Kijkt verbaasd op) 'Berenger...'

Berenger: 'Schrijf de woorden op! *Vertrouw ik aan het papier mijn laatste wil toe...* Heb je dat opgeschreven? *Ik heb mij schuldig gemaakt...* (Hij wacht, om Arnoud tijd te geven om het op te schrijven), *aan ketterij*'

Arnoud: 'Ik ben onschuldig!'

Berenger: '*Aan alle ten laste gelegde aanklachten beken ik schuld...* Schrijf uitvinder, schrijf!'

Arnoud: 'Ik ben onschuldig!'

Berenger: 'Voor een laatste keer: schrijf de woorden op of ik laat je vervolgen zoals een ketterse hond het verdient!'

Arnoud: 'Je wilt mijn bloed zien vloeien.'

Berenger: 'Het hout van de pijnbank is doorweekt met ketttersbloed. (Pauze) IJzeren tangen brandmerken je

huid. De lucht van verbrand vlees, je eigen vlees. Nagels die één voor één worden uitgetrokken. Traag... zodat je het beter kunt voelen. Wedden dat je bekent wat ik wil? Duimschroeven zijn ook bijzonder effectief. Heb je ooit een platgeperste duim gezien? Geloof me, ik bewijs je een vriendendienst... Waar zijn we gebleven? *Aan alle ten laste gelegde beschuldigingen beken ik schuld...* Heb je dat? *Omdat de last zwaar op mijn schouders rust en ik geen andere uitweg meer zie dan de dood.* (Schrijfpauze). *Ik laat al mijn wereldse goederen achter ten gunste van inquisiteur Berenger van het Klooster Bergen, vanwege zijn inzicht en wijsheid...'*

Arnoud: 'Mijn nalatenschap is voor de universiteit.'

Berenger: 'Wat kan het jou schelen wie na je dood je geld verbrast? Schrijf verder... *Dankzij zijn spirituele begeleiding ben ik tot bezinning gekomen.* (Schrijfpauze). Onderteken het... Vooruit onderteken het!'

(Arnoud ondertekent het. Berenger grist het papier weg en rolt het op)

Arnoud: 'Ik ben onschuldig.'

Berenger: 'Of je onschuldig bent zal de Heer uiteindelijk bepalen.'

Arnoud: 'Dit leven is het enige van waarde.'

Berenger: '*Hem werd zelfs toegestaan levensadem te geven aan het beeld van het Beest, zodat het begon te spreken. En het bewerkte dat allen die het beeld van het Beest niet aanbaden, ter dood werden gebracht. En het maakte dat allen, kleinen en groten, rijken en armen, vrijen en slaven, een merkteken ontvangen op hun rechterhand of voorhoofd, en niemand kan het kopen of verkopen, als hij dat teken, de naam van het Beest of het getal van zijn naam, niet draagt. Nu komt het aan op scherp-*

zinnigheid! Wie doorzicht heeft, kan het getal van het Beest berekenen. Het duidt een mens aan, en het getal van die mens is 666. Je voldoet aan alle voorwaarden beschreven in de Apocalyps van Johannes. Er is geen twijfel (Berenger wijst naar de rechterhand van Arnoud)'

(Berenger loopt naar de kast, opent een deur en haalt er een dolk uit tevoorschijn. Hij loopt terug naar het bureau en geeft de dolk aan Arnoud. Die weigert om het wapen vast te pakken)

Berenger: 'Neem de dolk! (Arnoud pakt het steekwapen vast) Ik geef je precies vijf minuten... En als je dan nog in leven bent, laat ik je arresteren. Je weet wat dat betekent. De keuze is aan jou...'

(Berenger loopt naar de spiegel en pakt die op.)

Berenger: 'Geloof je werkelijk dat het mogelijk is om naar de sterren te kijken om de Waarheid te zien? Interessant...' (Hij verlaat de kamer, met de spiegel in zijn handen.)

(Stilte)

(Licht uit)

De lift & de keuze

De Lift

Situatie: Een cynische oude man is samen met zijn vrouw op vakantie in het buitenland. Ze verblijven in het plaatsje Zell am Mosel, in een hotel. Het is hun eerste buitenlandse reis.

Personages:

Henk van der Velden (Oudere man)

De Man (De Dood)

De receptionist (Een Duitser)

Theo van Doormalen (Een Nederlandse gast in het hotel)

Decor: Links van het podium is een receptie gesitueerd. In het midden is de lift. Rechts: De in- en uitgangen van de bar en het restaurant.

Bij doek open: Henk komt, met een badjas aan, het hotel binnengelopen. In zijn rechterhand draagt hij een opgeblazen zwemband. Hij loopt in zichzelf te mopperen. De receptionist ziet hem en probeert zijn aandacht te trekken. (Want hij heeft een boodschap voor de oudere man.)

Henk: ‘Zeventig jaar later denken ze nog steeds dat alles van hen is!’

Receptionist: ‘Mein Herr.’ (Hij zwaait vriendelijk naar Henk.)

Henk: ‘En zij ligt op haar 68ste te flikflooiën met een broekie van vijftig! Hoe bestaat ‘t.’

Receptionist: ‘Herr von der Velden.’

(De receptionist komt vanachter de balie vandaan en loopt op hem af. Henk hoort zijn naam en kijkt verbaasd rond.)

Henk: 'Ja?'

Receptionist: 'Guten Tag, Herr van der Velden! Haben Sie gut gebadet?' (Glimlacht vriendelijk)

Henk: 'Hè?'

Receptionist: (Hard) 'HABEN SIE GUT GEBADET?!' (Hij wijst naar de zwemband en maakt daarbij zwembewegingen.)

Henk: 'Ik ben niet doof.'

Receptionist: 'Was bitte?'

Henk: (Hard) 'IK BEN NIET DOOF!'

Receptionist: (Lacht vriendelijk, maar slaakt een zucht van irritatie) 'Warum ich Sie anspreche ist weil so eben ein sehr gutaussehender Herr nach Ihnen gefragt hat.'

Henk: 'Nichts verstehen! Ich bin Ausländer.'

(Pauze)

Henk: 'Mijn vrouw alles verstehen!'

Receptionist: 'Aber Sie müssen es verstehen! Es ist sehr wichtig! Der Herr sagte das Sie bloss noch wenig Zeit haben!'

Henk: 'Nichts verstehen! Hollander, Rudi Carrell. Nee, die is allang dood, Andre Rieu.'

Receptionist: 'Sie müssen aber!'

(Stilte. De receptionist krijgt een idee, Hij gaat alles overdreven uitbeelden om zo de boodschap aan Henk duidelijk te maken.)

Receptionist: 'Passen Sie auf! Ein TODschicker Mann kommt herein... Er fragt nach Ihnen... Und dann ist er gegangen... Aber er wird wieder kommen hat er gesagt! Verstehen Sie es jetzt?'

Henk: 'Het zijn altijd al van die rare jongens geweest, die Duitsers.'

Receptionist: 'Nichts verstanden?'

Henk: 'Nichts verstehen!'

Receptionist: (Hij slaakt een zucht en ziet dat de Man net komt binnengelopen. Hij verheft zijn handen de lucht in om 'de Heer' te bedanken) 'Ah, der Herr!'

Henk: 'Niet alleen alles inpikken, maar ook nog onze lieve Heer voor de gek houden.' (Hij heeft de Man nog niet gezien.)

(De Man is gekleed in een driedelig pak en draagt in zijn hand een koffertje. Het is een uiterst correct geklede en sprekende man.)

Receptionist: 'Guten Tag, mein Herr, das ist der Herr wonach Sie heute Mittag gefragt haben.'

De Man: 'Danke für Ihre hilfe.'

Henk 'Nichts verstehen.'

De Man: 'Heeft u problemen om de receptionist te verstaan? Kan ik u misschien van dienst zijn?'

Henk: 'O, gelukkig! Ik snap er geen biet van wat die man daar staat te brabbelen! Ik snapte het zeventig jaar geleden al niet, maar dat komt omdat ik toen nog niet was geboren...'

De Man: 'Een ogenblikje alstublieft... Können Sie mir bitte sagen was die Schwierigkeiten sind?'

Receptionist: 'Keine Schwierigkeiten. Sie sind jetzt doch da!'

De Man: 'Ach so! Danke. Vielen Dank!' (Hij geeft hem tipgeld.)

Receptionist: 'Ich bedanke mich.' (Hij buigt een beetje en gaat terug naar zijn eigen domein: de receptie.)

Henk: 'EN? Wat moet ie?'

De Man: 'Een klein misverstand, geloof ik. Hij probeerde u duidelijk te maken, dat ik naar u had gevraagd.'

Henk: 'Had hij daar zoveel tijd voor nodig? Je zou toch verwachten dat ze in de tussentijd wel iets hebben geleerd.'

(Stilte)

Henk: 'U had naar mij gevraagd? Waarom?!'

De Man: 'Ja, het betreft een nogal delicate aangelegenheid, mijnheer van der Velden. Zo heet u toch, niet?'

Henk: 'Is het mijn zoon?'

De Man: 'Uw zoon?'

Henk: 'Wat is er met hem gebeurd?'

De Man: 'Zover ik weet: Niets. Maar het gaat dan ook niet over Uw zoon, mijnheer van der Velden.'

Henk: ‘Natuurlijk! U bent de advocaat van mijn vrouw! Ze is dus echt van plan om me in te ruilen voor dat 19 jaar jongere model van haar!’

De Man: ‘Het heeft helaas ook niets met Uw vrouw van doen, mijnheer van der Velden.’

Henk: ‘Als U maar niet denkt, dat ik mijn vaderland ga verraden. Ze hebben me in het tehuis nog zo voor deze vakantie gewaarschuwd!’

De Man: (Lacht gedistingeerd) ‘Daar heeft U gelijk in: er *kan* inderdaad van alles gebeuren!’

Henk: (Bekijkt zichzelf, vanwege dat lachje van de Man) ‘Deze zwemband is niet van mij.’

De Man: ‘Pardon? O, sorry. De opmerking die U maakte was ironisch.’

Henk: ‘Ironisch? Wat is er nu ironisch aan een zwemband?’

De Man: ‘Niets. Maar daar wilde ik het dan ook niet met U over hebben.’

Henk: ‘O, steek dan maar van wal.’

De Man: ‘Liever niet hier. Als het ergens kan waar het rustig is en waar we alleen zijn, dan graag.’

Henk: ‘Is het zo ernstig?’

De Man: ‘Nog veel ernstiger, ben ik bang.’

Henk: ‘Dat klinkt wel heel erg.’

De Man: ‘Ik denk dat U het te voorzichtig uitdrukt,

mijnheer van der Velden'

Henk: 'Nog erger? Ik geloof dat ik mijn avondborreltje wel lust. U ook eentje?'

De Man: 'Nee, dank U. Ik drink niets.'

Henk: 'Als het U om het even is, pak ik Uw borreltje ook maar! Zullen we naar de Stube gaan?'

De Man: 'Waarom niet naar Uw kamer?'

Henk: 'Omdat in de Stube Uw en mijn borreltje klaarstaan, en op mijn kamer niet!'

De Man: 'Het staat echter anders geschreven, mijnheer van der Velden. En... *De te fabula narratur!*'

Henk: 'Pardon?'

De Man: 'Over U gaat het verhaal dat wordt verteld. Zullen we nu dan maar naar Uw kamer gaan?'

Henk: (Wantrouwend) 'Wie zegt dat U mij niet wilt beroven?'

De Man: 'Niemand. Zullen we... De tijd dringt.'

Henk: 'Wat gebeurt hier allemaal?!'

De Man: 'IN NOMINE DOMINI'

(Stilte)

De Man: 'Dat betekent...'

Henk: 'In naam des Heren. Ik heb de kerk ook wel eens van binnen gezien, mijnheer!'

De Man: 'Kom, er moet nog veel gebeuren... En de tijd...'

Henk: 'De tijd dringt! Weet u jongeman: u lijkt veel op mijn vrouw. Jagen, jagen en nog eens jagen. Schiet op, Henk... Toe nu, Henk... Vlug nu, Henk... Vreselijk is dat.'

De Man: 'Toe nu, Henk.'

Henk: 'Het is al goed, rustig maar. We nemen de lift? Ik bedoel, ik ben niet de jongste meer.'

De Man: (Denkt na) 'Vooruit dan.'

(De receptionist kucht.)

Henk: (Meteen alert reagerend) 'Weet je dat je deze Duitsers nooit kunt vertrouwen! Jong of oud het maakt geen verschil! In de oorlog hebben ze zelfs twee fietsen van mijn vader gestolen. Schandalig!'

Receptionist: 'Ich hab' Sie wel verstaan, mein Herr von der Velden!'

De Man: 'Mijnheer van der Velden, komt U?'

(De Man loopt naar de lift.)

Henk: 'Hij heeft het verstaan. Heeft U het gehoord? Hij heeft mij al die tijd verstaan!'

De Man: 'Ja, ik heb het gehoord.'

Henk: 'Hij heeft de hele tijd alles verstaan!'

(Henk loopt nu ook naar het lift. De Man drukt op het knopje. Stilte. Meteen komt Theo van Doormalen op. Hij blijft bij de lift ook staan wachten)

(Stilte)

Henk: 'Wij zijn nog niet aan elkaar voorgesteld. Henk. Henk van der Velden.' (Tegen de Man, maar Theo voelt zich aangesproken)

Theo: 'Theo. Theo van Doormalen. Heeft U al gedrukt?'

(Henk knikt: 'Ja.')

Theo: 'Wat een warme dag vandaag! O, U bent wezen zwemmen. Was het fijn? Tja, ik vind dat je van het water in het zwembad een gerimpelde sinaasappel-huid krijgt. Voor U is dat natuurlijk niet meer zo erg, maar voor een man zoals ik, op het hoogtepunt van zijn leven, moet je op dat soort kleine dingetjes letten.'

Henk: 'Natuurlijk.'

Theo: 'Tja... Bent U misschien in de rivier gaan zwemmen?'

Henk: 'Precies.'

Theo: (Lachje) 'O, die oude mannetjes vind ik zo dapper! Moedig hoor! Ik bedoel: in de rivier! (Tegen de Man) Onweerstaanbaar, vindt u ook niet?'

(De liftbel.)

De Man: 'De lift.'

Theo: 'Zal ik u even helpen?'

Henk: (IJzig) 'Jongeman, ik ben dan weliswaar een zestigplusser, maar ik ben nog niet dement of invalide!'

Theo: 'Altijd zo vlug op onze teentjes getrapt, maar daar laten wij ons niet door afschrikken. Na U.'

Henk: 'Dank U!'

(Henk de lift in.)

De Man: 'Na U, mijnheer.'

Theo: 'Och, hoe vriendelijk.'

(Theo gaat de lift in. Hij wordt gevolgd door de Man. Er is nu alleen nog maar licht in de lift. Het resterende gedeelte van het toneel is verduisterd. De Man zegt weinig maar blijft wel Henk in de gaten houden. Theo houdt, op zijn beurt, de Man weer in de gaten. Maar duidelijk met de bedoeling om hem te charmeren)

Theo: 'Ik moet naar de eerste etage.'

Henk: 'Fijn.'

Theo: 'Nou zeg, komen we in opstand? Nee, toch? Dat zouden we toch niet willen, wel? (Tegen de Man) Als U zo goed wilt zijn?'

De Man: 'Natuurlijk, mijnheer.' (Hij drukt op het knopje van de eerste etage)

Theo: (Licht gecharmeerd) 'Dank U.'

Henk: 'Ik moet naar de...'

Theo: 'Had U dat niet beter beneden kunnen doen? Ik bedoel, we zitten nu samen in de lift!'

Henk: 'God beware me voor flapdrollen en Duitsers!'

De Man: 'De derde etage was het toch?'

(Stilte)

(Theo staat te flirten met de Man. De Man reageert niet. Theo ziet dan een stofje op het pak van de Man zitten en instinctief wil hij het ervan af pakken. Op dat moment kijkt de Man hem streng aan en gaat de liftbel)

Theo: (Ongegeneerd) ‘Oh, wat jammer nou. Ik ben er al. Wel, tot ziens dan maar weer. (Tegen de Man) Misschien zien we elkaar vanavond nog wel in de Stube met een lekkere kopstoot.’

Henk: ‘Mij niet gezien!’

Theo: ‘Wie zegt dat ik het tegen u had? Ciao!’

(Theo stapt de lift uit en de deuren gaan weer dicht)

Henk: ‘Wat een kerel. Het leek wel alsof die mond nooit zou stoppen met praten. Vreselijk irritant!’

(De Man pakt ondertussen een map met papieren uit zijn koffertje en leest eruit voor)

De Man: ‘Hendrik, Johannes, Martinus, Marie van der Velden. Geboren op de drieëntwintigste juni negentienhonderd en achtenvijftig te Eindhoven! Dat bent u, toch?’

(Stilte)

De Man: ‘Moeder Anna Jacoba van der Velden-Achterhuys en vader Hendrik Gerardus van der Velden. U had nog drie oudere broers en twee oudere zusters.’

Henk: ‘Hoe weet U dat allemaal. Staat dat in die papieren van U?’

De Man: 'Inderdaad. Het memoreren uit het blote hoofd heeft weinig zin, dus waarom het niet gewoon opschrijven?'

Henk: 'Wie bent U?'

De Man: (Plechtig en trots) 'Per dominum Moriemur... Nomen illi mors. Door de Heer zullen we sterven en zijn naam was de Dood.'

Henk: 'NEE! (Zucht) Even heeft U me laten schrikken. Een moment dacht ik zelfs dat U... Wat dom van me!'

De Man: 'Mors est quies viatoris-finis est omnis laboris.'

Henk: 'De dood is de rust van de reiziger. Zij is het einde van alle zwoegen. Dat vertelde mijn vader altijd op 4 mei.'

De Man: 'Ik weet het, Henk.'

Henk: 'O, lieve God. Maar dat wil zeggen dat... Nee? Wel?'

(De Man knikt 'Ja.')

Henk: 'De Dood?'

De Man: 'Aangenaam. Dood is de naam.' (Hij steekt zijn hand uit)

Henk: 'Henk. Henk van der Ve... (Henk geeft de man geen hand) Wat is dit voor een misselijk grap, mijnheer...?'

De Man: 'Dood. Mijnheer Dood. En helaas is dit geen grap, Henk. Zo, nu dat we aan elkaar zijn voorge-

steld, wil ik graag overgaan tot de Orde van de Dag. Bij wijze van spreken dan! (Lachje). U bent dus geboren op die 23ste juni 1958. Toen U acht jaar oud was overleed Uw moeder aan een open T.B. Een tragisch geval was dat. Heel onaangenaam. Uw vader hertrouwde twee jaar later met Joostje van Wegen. Eén of ander protestants wicht uit Zwolle, correct?’

Henk: ‘Wat heeft dit allemaal te betekenen? Ik begrijp er geen snars van.’

De Man: ‘Henk, ben je vergeten wie ik ben? Ik ben de grote man met een vlijmscherpe zeis! Ik ben de pest, kanker en auto-ongelukken! Ik ben dat wat iedereen vreest en tegelijk liefheeft, want ik ben de Dood! De enige echte in eigen persoon!’

Henk: ‘Maar je ziet er helemaal niet uit als de Dood. Helemaal zelfs niet!’

De Man: ‘Tijden zijn veranderd, Henk. Alles is veranderd. De zeis hebben we al jaren geleden in de kast gehangen. Je kunt je niet voorstellen hoeveel aanvragen we nu per dag krijgen. Het is domweg onvoorstelbaar! Het is gewoon niet meer bij te benen. Ik zweer het je! Die hongersnoden, de oorlogen, de moordaan-slagen, rampen en dan ook nog eens de huis-tuin-en-keukenoverledenen! Weet je dat de wereldbevolking in tweehonderd jaar tijd meer dan eens is verdubbeld? Ongelofelijk niet? We moesten dan ook overstappen op een meer effectieve manier van werken. Alles is nu geautomatiseerd. Allemaal voortreffelijk geregeld. Werkelijk voortreffelijk, al zeg ik het zelf.’

Henk: ‘Ik geloof....’

De Man: ‘Ook maar matig. Tenminste als ik de boeken mag geloven. U heeft inderdaad wel eens de kerk vanbinnen gezien! Even kijken... Om precies te zijn

vier keer. De eerste keer was toen U werd gedoopt. De tweede keer toen Uw moeder overleed en de derde keer bij Uw trouwen. De laatste keer ter gelegenheid van de begrafenis van Uw vader. Dat zijn in totaal vier keer.'

Henk: 'Ik geloof dat ik droom.'

De Man: 'Nee hoor, je droomt niet. Wacht maar even...' (De Man knijpt Henk in zijn arm.)

Henk: 'Au, waar is dat goed voor?!'

De Man: 'Om te laten zien dat U niet droomt. Als U het niet erg vindt, zou ik graag door willen gaan met het controleren van de gegevens. Kijken of alles klopt.'

Henk: 'Is het nu allemaal voorbij? Ik bedoel is alles nu verleden tijd? Afgelopen uit?'

De Man: 'Nog niet helemaal. We moeten eerst nog even een aantal gegevens controleren. Toen U tien was heeft U Uw stiefmoeder een 'teringwif' genoemd. Dat was niet echt netjes. Al helemaal niet omdat Uw moeder twee jaar eerder aan de tering was overleden.'

Henk: 'Ze verdiende het. Vanaf het moment dat zij voor het eerst voet in huis zette, begon ze iedereen te commanderen. Het was gebeurd met de gezelligheid, dat kan ik U wel vertellen!'

De Man: 'Ja, het leven kan soms zo gemeen hard zijn! In 1976, U was toen achttien jaar, ontmoette U Elsje in Egmond aan Zee. Een schattig meisje.'

Henk: 'Elsje, mijn eerste liefde.'

De Man: 'Als ik het me goed herinner was Uw eerste liefde juffrouw Annie van de vijfde klas van de lagere school.'

Henk: 'Ik bedoel: Ze was mijn eerste echte GROTE liefde.'

De Man: 'Ook dat is niet helemaal correct. Volgens mijn papieren was dat Gertruide uit De Gestel. U was toen twaalf jaar en zij 26. Geen groot succes, zal ik maar zeggen.'

(Stilte)

De Man: 'Wat wel een succes was, is dat U met Elsje uit Egmond aan Zee, voor de eerste keer van Uw leven gemeenschap heeft gehad!'

Henk: 'O, was zij dat.'

De Man: 'Maar zoals dat bij jullie levenden is: Omne animal triste post coitum. Elk levend wezen is treurig na de paring. Of in Uw geval treurig en overvallen door een enorm schaamtegevoel.'

Henk: 'Was dat zo? Ik kan het me allemaal niet meer zo goed voor de geest halen.'

De Man: 'Dat wil ik best geloven. Na die week vakantie aan zee, heeft u haar of Uw zoon nooit meer gezien. Correct?'

Henk: 'Zoon? Welke zoon?'

De Man: 'De zoon die U bij haar heeft verwekt. De eerste keer was met recht een schot in de roos te noemen. O ja, ze noemde hem Otto.'

Henk: ‘Otto? Wat een afgrijselijke naam voor een Hollandse jongen!’

De Man: ‘Op 6 oktober 1981 zijn moeder en kind overleden bij een vliegtuigcrash bij Moerdijk, waarbij de vleugels afbraken van een Fokker F28 door zware turbulentie in een onweerswolk. Vier bemanningsleden en dertien passagiers overleden.’

Henk: ‘Overleden... Hoe weet U dat allemaal zo precies?’

De Man: ‘Omdat ik erbij was, daarom weet ik dat allemaal zo precies. Weet U nog: Ik ben de Dood!’

(Pauze)

De Man: ‘Op 9 mei 1984 trouwde u met Marie Jansen. Daar bent u tot op heden nog mee getrouwd. (Hij bladert door) Zo... U bent haar in al die jaren maar één keer ontrouw geweest. Dat is boven het gemiddelde, proficiat!’

(Stilte)

Henk: ‘Wat gebeurt er nu met haar?’

De Man: ‘Niets. Wat zou er met haar moeten gebeuren, Henk? Jij gaat dood, niet zij.’

Henk: ‘Ik bedoel dat overleeft ze nooit, als ze hoort dat ik... er niet... meer... ben.’

De Man: ‘Nou, niet zo pessimistisch zeg. Het leven gaat door!’

Henk: ‘Niet voor haar! Niet voor mijn Marie! Nee, zeker niet voor haar, daar ken ik haar veel te goed voor! Ze zal een kasplantje worden in dat immense

tehuis. Niemand zal haar op tijd water geven. Binnen de kortste keren zal ze volledig verdord zijn. Mijn arme Marie.'

(De Man maakt aanstalten om iets te gaan zeggen.)

Henk: 'En kom me nu niet weer aanzetten met één van die Latijnse teksten!'

De Man: 'Nee hoor, ik wilde je alleen maar iets vertellen om je gerust te stellen. Schijnbaar ben je er niet in geïnteresseerd.'

Henk: 'Weet jij hoe het mijn eigen lieve Marie zal vergaan?'

De Man: 'Vanzelfsprekend weet ik dat.'

(Pauze)

Henk: 'Vertel het mij alsjeblieft.'

(Pauze)

De Man: 'Het zal haar goed vergaan! Zeven maanden na je dood, trouwt ze met Peter van Maasakker uit kamer 147. Ze wordt heel gelukkig met hem. Echt heel gelukkig! Je ziet dat er geen reden is om pessimistisch te zijn.'

Henk: 'Niet pessimistisch! Zeven maanden na mijn dood! Hoe durft ze! Heb ik dan helemaal niets voor haar betekend?! Hoe bestaat het! Op haar leeftijd! Ze moest zich schamen! Haar eigen man ontrouw worden! Walgelijk, om van te kotsen.'

De Man: 'DE HOC SATIS! (Beheerst) Denk aan de tijd. We hebben nog maar weinig tijd over. Uw huwelijk heeft slechts een zoon voortgebracht, te we-

ten: André. Geboren op de twaalfde februari in het jaar negentienhonderd en achtentachtig. Correct?’

Henk: ‘Natuurlijk klopt dat, als U bent wie U zegt te zijn!’

De Man: ‘Twijfel je daar aan? Ik hoop van niet. (De man ruimt zijn papieren weer op) Zo, dan gaan we nu naar het officiële gedeelte van deze bijeenkomst. Ben je gereed, Henk?’

Henk: ‘Nu al? Kunnen we niet nog even, gewoon, even, ik bedoel, wat praten of zo?’

De Man: ‘Wat praten of zo? Het lijkt me niet het geschikte moment om het over het weer te hebben. Waar wil je over praten?’

Henk: ‘We kunnen bijvoorbeeld praten over... Waarom ik in een lift... je weet wel.’

De Man: ‘Sterven bedoel je? Omdat het zo geschreven staat, daarom, Henk.’

Henk: ‘Je bedoelt dat het echt zo zwart op wit beschreven staat?’

De Man: ‘Tegenwoordig niet meer. Maar we kunnen het nog wel laten uitprinten als je dat wilt.’

(Stilte)

Henk: ‘Hoe gaat het in zijn werk? Ik bedoel hoe gaat het nu gebeuren?’

De Man: ‘Hoe je dood zult gaan? Wat dat betreft ben je een echte bofferd! Een lot uit de loterij! Geen ongeluk, geen enge ziekte of andere doffe ellende!’

Henk: 'Hoe gaat het dan in zijn werk?'

De Man: 'Ik geef je een hand, dat is alles'

Henk: 'En als ik nu eens geen hand geef?'

De Man: (Kijkt hem strak aan) 'Dat zul je Henk, dat zul je. Je weet dat de Dood, de fons Paradisi is. De bron van het paradijs! Je zult me graag een hand geven, want ik ben de Dood en de Dood ben ik. Ik ben dat wat je vreest en wat je liefhebt!'

(Stilte)

De Man: 'Denk je ook niet dat het zo langzamerhand tijd wordt, Henk? Dit praten heeft geen zin.'

Henk: 'Een eenvoudige handdruk? Geen hemelse muziek erbij? Geen engelenkoor? Geen Avé Maria op de achtergrond? Geen pijn? Niets anders dan een simpele handdruk?'

De Man: 'Niets anders!'

(De Man steekt zijn hand uit)

De Man: 'Per dominum moriemur.....'

Henk: 'Door de Heer zullen we sterven. Ja, ik weet het nog. Op het Leven zullen we dan maar zeggen.'

(Ze schudden elkaar de hand)

De Man: 'Et cuncta erant bona'

Henk: '.....en alles was goed. (Verbaasd) Sinds wanneer versta ik Latijn?'

De Man: 'Sinds je bij ons hoort, Henk. Je bent nu bijna thuis.'

Henk: 'Je bedoelt dat ik nu echt dood ben! Hartstikke dood!'

De Man: 'Zo dood als een pier. We zijn er.'

(Het licht in de lift dooft en alleen het bankje achter in de lift is verlicht)

De Man: 'Waarom ga je niet even op het bankje uitrusten, Henk? We hebben nog een lange weg voor de boeg.'

(Henk gaat op het bankje zitten. De Man geeft hem een helpende hand.)

Henk: 'Nomen illi mors'

(Henk zakt in de diepe slaap van de dood weg.)

De Man: 'Tot ziens, Henk.'

(Fade in van het toneellicht. De Man loopt uit de lift. Het licht in de lift uit.)

Receptionist: 'Guten Abend, mein Herr.'

De Man: 'Guten Abend' (De Man af)

(Theo op. Hij loopt nietsvermoedend de lift binnen en ziet tot zijn grote ontzetting het lijk van Henk op het bankje liggen. Licht uit. Doek dicht.)

De keuze

Decor: Een flat vol met dozen, bloemen en cadeaus.

Personages: Elly, Frank en Anton.

Bij opening doek: Elly komt gekleed in een bruidsjurk op. Ze draagt in haar handen twee dozen. Ze blijft bij de ingang van de flat staan en luistert naar beneden.

Eerste deel

Elly: 'Natuurlijk help ik je ook met die blikopeners... (Luistert) En met de mixers... (Luistert) En met die twee koelkasten... (Luistert) Ja, schat, ik kom meteen weer naar beneden!'

(Elly loopt verder de flat in, en moppert na)

Elly: 'Ik hoop dat je je vertilt aan die vervloekte blikopeners!'

(Elly zet de dozen neer, loopt naar de telefoon en draait zenuwachtig een nummer)

Elly: '7.....3.....9.....2... Kom op... Waar ben je? Anton? Met mij. Elly. Het spijt me dat ik geen afscheid van je heb kunnen nemen. Frank wilde per se naar huis... Hoe ik het vandaag vond? Maar Anton! Wat is dat een rare vraag! Het is mijn huwelijksdag! Het was één doffe el-lende. Het is eerlijk, Anton. Waarom zou ik moeten kiezen?... Ja, ik ook van jou!.....'

(Frank komt met een stapel dozen binnengelopen. Hij heeft zijn bruidegomskleiding nog aan)

Elly: (Ziet Frank) 'U heeft zeker het verkeerde nummer gedraaid. Tot ziens!' (Ze legt de hoorn neer.)

Frank: 'Wie was dat, honnepon?'

Elly: 'Iemand die verkeerd verbonden was... Ik zie dat je de koelkasten beneden hebt laten staan!'

Frank: 'Ik heb ze in de berging gezet. Morgen is er weer een dag, schatje-van-me.' (Frank zet de dozen op de huiskamertafel neer, en Elly gaat zitten.)

Frank: 'Wat een avond. Wat een dag. (In zichzelf:) En wat een veelbelovende nacht!'

Elly: 'Moordend. Het was een moordende dag, Frank. Mooi, maar moordend.'

Frank: 'Ja, het was tamelijk druk. Vanmorgen met die fotograaf, die... (Lacht)... die in het water viel! (Lacht uitbundig) PLONS!!! Languit! Je moeder was van top tot teen net zo nat als de Venusfontein in de vijver van je vader.'

Elly: (Serieus) 'Ik weet het, Frank. Ik was erbij.'

Frank: 'Natuurlijk, honnepon, anders was ik vanochtend met iemand anders getrouwd!'

Elly: 'Hoe anders alles dan zou zijn.'

(Frank pakt geheimzinnig een pakje uit zijn binnenzak. Hij loopt naar Elly toe.)

Frank: 'Schatje-van-me, mijn cadeautje voor jou. Ik heb op het geschikte moment gewacht en dat is nu!'

(Hij geeft haar het pakje.)

Elly: 'Wat voor een cadeautje is het, Frank?'

Frank: 'Dat zul je wel zien. Het is je nachtkleding voor al onze romantische avonden... to be!'

(Elly maakt het pakje open en haalt er een zwart zijden strikje uit. Ze houdt het met twee vingers omhoog.)

Elly: 'Frank, wat is dit?!'

Frank: 'Een sensueel strikje, honnepon. Vind je het mooi? Het is van 100% zuivere Chinese zijde gemaakt'

Elly: 'Het is een gelegenhedenstrikje.'

Frank: 'O, Elly. Kun je het je voorstellen? Wij getrouwd! Wij nu lekker gezellig saampjes in ons eigen huis.'

Elly: 'Het is ongelofelijk, Frank.'

Frank: 'Ja, dat is het lieveling. Vanaf vandaag begint er voor ons een nieuw en hopelijk een leven samen.'

Elly: 'Was het maar waar, Frank.'

Frank: 'Het is ook waar, Elly! Geen ouders die vertellen hoe laat je thuis moet zijn, die zeggen hoe je moet leven. En vooral dat je voor het huwelijk geen seks mag hebben! Niets meer van dat alles, Elly, NIETS MEER!'

Elly: 'Persoonlijk heb ik geen problemen met zulke regels...'

Frank: 'Ik des te meer, schatje-van-me. Eindelijk zijn we samen.'

Elly: 'Alleen het idee al!' (Probeert vriendelijk te lachen)
Frank: 'Is dat niet romantisch?'

Elly: 'Ja, enig... Frank, je hebt maar twee blikopeners mee naar boven gebracht. Waar is de derde gebleven?'

Frank: 'De derde heb ik op een van de koelkasten in de berging gelegd.'

Elly: 'Ach, Frank, schatje-van-me, zou je hem even willen gaan halen. Het idee dat die blikopener daar helemaal alleen beneden staat, maakt mij ongerust. Vanacht wil ik omgeven worden door alle cadeaus en de bloemen... en natuurlijk jou.'

Frank: (Slikt diep) 'Ik ben zo terug... niet bewegen. Tot zo!'

(Frank af. Elly rent naar de telefoon en begint zenuwachtig het nummer te draaien)

Elly: '7.....3.....9.....2. Anton? Met mij... Elly! Sorry dat ik geen afscheid heb genomen, maar Frank kwam ineens de flat binnengelopen... Anton, hij wil het vanacht gaan doen!... Ik weet dat het normaal is voor een man en vrouw, dat ze *het* doen, maar... Ik weet, Anton, dat je toch wel van mij houdt, maar ik wil het niet! Niet vannacht! De situatie is al pijnlijk genoeg. En wat denk je eraan te doen, Anton? ... Natuurlijk jij, Frank is jouw zoon! Weet je, hij heeft mij een zijden strikje gegeven... Ik wist dat ik op je kon rekenen, Anton...'

(Frank komt op met de derde blikopener)

Elly: 'U heeft het verkeerde nummer gedraaid. Tot ziens.'

Frank: 'Wie was dat, honnepon?'

Elly: 'Niemand. Ach, daar is ie dan!' (Wijst naar de blikopener)

Frank: 'Ja, dat is de blikopener.'

Elly: (Pakt het kaartje met de namen van de gevers, van de doos af) 'Wat lief toch van tante Annie en ome Kees om ons een originele elektrische blikopener van Inventum te geven!'

Frank: 'En van tante Sjaan en ome Jan hebben we een echte elektrische Philips blikopener gekregen!'

Elly: 'En moet je kijken wat we van Wilbur hebben gekregen: Een Hema blikopener met een halfjaar garantie.'

(Stilte. Elly kijkt nieuwsgierig in de dozen met cadeaus.)

Frank: 'Elly, wordt het niet zo langzamerhand tijd voor...'

Elly: 'Ja, Frank. Als man en vrouw voel je elkaar toch beter aan.'

(Elly begint een cadeau uit te pakken.)

Frank: 'Wat doe je nu?'

Elly: 'Cadeaus uitpakken, wat anders? Samen kijken naar al het moois dat we op de mooiste dag van ons leven hebben gekregen.'

Frank: 'Maar dat bedoelde ik niet, Elly. Ik bedoel, wordt het zo langzamerhand geen tijd voor...'

Elly: 'Een stevige borrel! Heerlijk en alsjeblieft niet te veel ijs.'

Frank: (Lachend) 'Toe nu, Elly! Ik bedoel, wordt het niet zo langzamerhand tijd voor...'

(De voordeurbel gaat.)

Elly: 'De bell! Ik ga wel, Frank.'

Frank: 'Nee, laat maar bellen! Wie het ook is, ze gaan vroeg of laat toch wel weg.'

Elly: 'Maar Frank, het kan belangrijk zijn.'

(Elly gaat af om de voordeur te openen. Vanachter de coulissen klinkt de stem van Elly: 'Mijnheer van Doorn? Komt u toch binnen.' Frank gaat rechtop zitten. Elly en Anton komen op. Anton heeft een tas in zijn handen vast.)

Frank: 'Pa? Is er iets ernstigs gebeurd?'

Anton: 'Dat hangt ervan af hoe je het bekijkt.'

Elly: 'Geef mij uw jas maar, mijnheer van Doorn.'

Anton: 'Zeg maar Anton, schoondochter.'

(Elly af.)

Frank: 'Pa, het is na tweeën en dit is onze huwelijksnacht.'

Anton: 'Daarom ben ik ook hier.'

Frank: 'Ik begrijp het niet.'

Anton: 'Ik heb het er erg moeilijk mee Frank.'

Frank: 'Is het daar niet een beetje te laat voor? Elly en ik zijn getrouwd.'

(Elly komt op.)

Elly: 'Is er iets aan de hand?'

Frank: 'Pa heeft het er moeilijk mee, honnepon.'

Anton: 'Honnepon? Nee, Frank, je begrijpt het niet. Vandaag is een zeer moeilijke dag voor mij. Ik moet steeds denken aan de dag dat je moeder en ik trouwden. En... en vannacht moest ik aan onze huwelijksnacht denken. En... en ik moest hier naartoe. Ik hield het niet langer uit in dat grote lege appartement, zonder je dierbare moeder. God hebbe haar ziel' (Hij slaat een kruisteken.)

Elly: 'Wat zielig.'

Frank: 'Vreselijk. Zo, nu je ons op de hoogte hebt gebracht van je leed, willen Elly en ik de dag op gepaste wijze afsluiten.'

Elly: 'Je kunt je arme vader toch niet zomaar terugsturen naar dat grote lege appartement van hem!'

Frank: 'Hij woont al vijftien jaar alleen in dat grote lege appartement van hem. Hij heeft er nog nooit problemen mee gehad!'

Elly: 'Frank!'

Anton: 'Die ijsskoude onverbiddelijkheid heeft hij van zijn moeder geërfd... Maar ik weet het als ik ergens niet gewent ben...' (Maakt aanstalten om op te staan.)

Elly: 'Geen sprake van, Anton! Jij blijft hier! Ik sta het niet toe dat jij je vader terug naar huis stuurt.'

Frank: 'Ook niet als ik hem thuis afzet, in bed stop en hem twee slaaptabletten geef?'

Elly: 'Frank!'

(Stilte)

Frank: 'En hoe zit het dan met onze huwelijksnacht?'

(Stilte)

Anton: 'Ik kan me mijn huwelijksnacht nog goed herinneren. We kwamen in onze flat. Je moeder droeg haar bruidsjurk en ging in de stoel zitten die het dichtst bij de open haard stond. Weet je wat ik haar toen gaf?'

Elly en Frank: 'Een zijden strikje.'

Anton: 'Een zijden stri... Heb ik het al een keer eerder verteld?'

Elly en Frank: 'Meer dan eens.'

(Stilte)

Anton: 'Zullen we Risk gaan spelen?'

Frank: 'Nu? Wie lust er iets te drinken?'

Anton: 'Koffie, graag.'

Elly: 'Voor mij ook maar een kopje.'

Frank: 'Dat zijn dan drie koffie.'

(Stilte. Frank kijkt Elly verbaasd aan, want hij verwacht dat zij de koffie gaat halen.)

Frank: 'Zal ik dan maar even koffie gaan zetten?!'

(Frank staat op en gaat af. Op het moment dat Frank weg is staan Anton en Elly op. Ze kijken elkaar een moment vertederd aan en lopen op elkaar af.)

Elly: 'O, Anton.'

Anton: 'O, Elly.'

(Ze kussen)

Elly: 'O, Anton.'

(Frank op)

Anton: (Hij ziet Frank) 'O, Frank!'

Elly: 'Frank?'

Frank: 'Wie wil er melk of suiker in de koffie?'

Anton: 'Zwart graag.'

Elly: 'Nog zwarter, alsjeblieft.'

Frank: 'Dus drie keer hartstikke zwart!'

(Frank af)

Elly: 'Wat moeten we nu doen, Anton? Ik weet het niet meer...'

Anton: 'Ik weet het ook niet, Elly. Vroeg of laat zul je een keuze moeten maken.'

Elly: 'Als het maar niet te vroeg is. Hoe later hoe beter... O, Anton ik wil niet kiezen!'

Anton: 'O, Elly.'

(Ze kussen)

Elly: 'Waarom hou jij van mij?'

Anton: 'O, Elly!'

Elly: 'O, Anton!'

(Ze kussen)

Anton: 'Je bent... hoe zal ik het eens zeggen... Je bent ... (Frank komt op met de dampende koffie) ... nu toch gelukkig getrouwd!'

Elly: 'Maar, Anton?'

Frank: 'Hier is de koffie.'

(Stilte. Ze drinken van hun koffie en kijken elkaar niet aan)

Anton: 'Waar is de badkamer, Frank?'

Frank: 'Achter je de deur door en dan is het de tweede deur aan de linkerkant. Op dezelfde plek als twee verdiepingen lager, pa!'

Anton: 'Dank je. Ik trek maar meteen even mijn pyjama aan.'

Frank: 'Blijf je slapen, pa?'

Anton: 'Ik dacht dat het was geregeld?'

Frank: 'Is het?'

Elly: 'Natuurlijk, schatje-van-me.'

Anton: 'Schatje-van-me?'

Frank: 'Dan is het dus geregeld!'

Anton: 'Tot zo, kinderen.'

(Anton af. Hij neemt zijn tas mee)

(Stilte. Elly drinkt van haar koffie en Frank kijkt haar streng aan.)

Frank: 'Elly...'

Elly: (Onschuldig) 'Ja, Frank?'

Frank: 'Ik zou graag even met je willen spreken.'

Elly: 'Natuurlijk, Frank.'

Frank: 'Wat is hier aan de hand?'

Elly: 'Hoe bedoel je, Frank?'

Frank: 'Ik bedoel dat gedoe met vader, met die blikopeners en met al die telefoontjes! Elly, dit had de mooiste nacht van ons leven moeten worden.'

Elly: 'Kunnen we die dan niet even uitstellen?'

Frank: 'Uitstellen? Wil jij onze huwelijksnacht uitstellen? Hoe weet ik of het strikje je wel staat? De kassabon is maar tot na het weekend geldig!'

(Stilte)

Elly: 'Ik moet je iets vertellen...'

(Anton komt op in zijn pyjama, hij heeft 'Hamlet' in zijn handen.)

Anton: (Tekst is uit Hamlet. Anton speelt zowel voor de koningin als voor Hamlet.) (Koningin). O, zeg niets meer. Die woorden slaan als dolken in mijn oren. Hamlet, niet meer! (Hamlet) Een moordenaar, een schurk, een slaaf die nog geen tiende waard is van het twintigste van Uw vroegere Gemaal...'

Frank: 'Anton, wat is dit?'

Anton: 'DIT is Hamlet, mijn zoon. Geschreven door een zekere mijnheer Sjakespeer. (Hamlet) Komt Gij niet om Uw trage zoon te laken, die tijd en drift verbeuzelt, en verzuimt gevolg te geven aan Uw streng bevel? O, spreek!'

Frank: 'Anton, zou je zo goed willen zijn?'

Anton: 'Dit is ons komende toneelstuk. Het leren valt om de dooie dood niet mee. (Koningin) Het is niets anders dan een hersenschim. Waanzin is sterk in het bezweren van onstoffelijke dingen'

Elly: 'Anton, ik wil met Frank praten, alleen.'

Anton: '(Hamlet) Hebt u ook niets gehoord? (Koningin) Niets dan onszelf... Goed, ik weet wanneer ik niet gewenst ben... (Loopt weg). (Koningin) Hamlet, mijn zoon, je splijt mijn hart in tweeën'
(Anton af)

(Stilte)

Frank: 'Wat wilde je me vertellen?'

(Stilte)

Elly: 'Het is... Ik weet niet precies waar ik moet beginnen. Het is nogal pijnlijk... Ik hou van je Frank, maar...'

(Anton op.)

Anton: 'TO BE OR NOT TO BE, THAT'S THE QUESTION.'

Frank: 'Wegwezen!'

Anton: '(Hamlet) Geloof mij, zoon, als woorden adem zijn en adem leven is, mis ik het leven om uit te ademen wat je me hebt gezegd. Kortom: Ik ben al weg...'

(Anton af.)

(Stilte.)

Elly: 'Ik hou echt van je, Frank, maar... Ik kan het je maar beter meteen zeggen: Ik heb een affaire met iemand anders.'

(Stilte.)

Frank: 'Grote God... Nee toch? Wie? Vertel mij in godsnaam wie het is. Wie is het, Elly!'

(Anton op)

Anton: '(Hamlet) Wie schreeuwt hier zo onmannelijk zijn smart uit! Wie bewerkt met zijn gejammer dat de sterren stilstaan, als luisteraars, verlamd van schrik? Hier ben ik, Hamlet de Deen!'

Frank: 'Nee!!'

Elly: 'Ja.'

Anton: 'Heb ik iets gemist?'

(Licht uit)

TWEEDE DEEL

Twee weken later. Het ochtendlicht schijnt weelderig de flat binnen. Elly komt op in een ochtendjas. Ze ziet er slordig uit.

Elly: 'Wat een zoi.'

(Ze begint op te ruimen.)

Elly: 'Wat een dag... maar wat een nacht!' (De telefoon gaat. Ze neemt hem op)

Elly: 'Met Elly... Nee, het is allemaal goed gegaan. Wat gebeurd is, is gebeurd... Het is beter zo... Nee, het gaat echt goed met mij, echt. Ik bel je nog wel. Tot ziens.'

(Ze legt de hoorn neer. Frank komt op. Bij gebrek aan ochtendjassen heeft hij een laken rond zijn middel geslagen)

Frank: 'Wie was dat, honnepon?'

Elly: 'Els. Ze vroeg of ik na twee weken nog geen spijt van mijn huwelijk had.'

Frank: 'En?'

Elly: 'Ik heb haar gezegd dat alles goed is gekomen.'

Frank: 'En?'

Elly: 'Ik wist niet dat keuzes maken zoveel voordelen kan hebben.'

(Stilte.)

Frank: (Houdt het zijden strikje omhoog) 'Dit hebben we ook niet meer nodig.'

Elly: 'Nee, zeker niet.'

(Ze lopen op elkaar af.)

Frank: 'O, Elly.'

Elly: 'O, Frank.'

(Ze kussen.)

Frank: 'Heb je spijt van je keuze?'

Elly: 'Nog niet. Jij wel?'

Frank: 'O, Elly!'

Elly: 'O, Frank!'

(Ze kussen lang.)

(Anton komt op in zijn pyjama uit de badkamer.)

Anton: '(Hamlet) Een daad, die blos en gratie van kuisheid schendt. Een daad die de echtverbintenis berooft van iedere zin. Het innige sacrament tot woordkraam maakt. (Koningin) Wee mij, wat voor een daad wordt mij zo bars en onbesuisd verweten?'

Elly: 'Anton, de première is pas over twee weken.'

Anton: 'O, zeg niets meer. Die woorden slaan als dolken in mijn oren. Hamlet, niet meer! Wanneer wordt het ontbijt geserveerd? (Frank en Elly kijken hem streng aan) Oké, ik ben al weg!'

(Anton loopt weg. Hij blijft in de deuropening staan.)

Elly: 'O, Frank.'

Frank: 'O, Elly.'

(Ze kussen.)

Anton: 'O, wee mijn lijdende ziel.'

Elly: 'Anton, hou je mond. Jij bent morgen weer aan de beurt!'

(Licht uit)

De zomer

Een scène uit 'De vier jaargetijden'

Plaats van handeling: De zomer speelt zich af op een strand in Zuid-Frankrijk.

Decor: Een windscherm, twee strandstoelen, handdoeken, twee koelboxen, twee of drie tassen, waarvan een rode en een blauwe.

Personages:

Arnold

Linda

Bij doek open: Arnold ligt in zijn zwembroek in een strandstoel. Linda zit achter het windscherm en probeert haar bikini aan te trekken.

Arnold: 'Linda.'

Linda: (Vanachter het scherm vandaan) 'Ja, Arnold.'

Arnold: 'Heb je zonnebrandolie uit het hotel meegenomen? Ik geloof dat mijn neus aan het verbranden is.'

Linda: 'De tube zit in de rode tas. Achterin, het derde vakje rechts.'

Arnold: 'Waar heb je die tas gelaten, schat?'

Linda: 'Hij staat naast de koelbox... schat!'

(Stilte)

(Arnold blijft gewoon liggen. Linda is aan het mopperen omdat ze haar bikini niet aankrijgt)

Arnold: 'Lukt het, Linda?'

Linda: 'Als ik nee zeg, kom je me dan helpen, Arnold?'

Arnold: 'Het lukt dus niet.'

Linda: 'Vind je het gek dat het me niet lukt?'

Arnold: 'Nee, ik vind dat helemaal niet gek, schat. Je had gewoon een maatje groter moeten kopen.'

(Stilte)

Arnold: 'Ik begrijp alleen niet goed waarom je je bikini niet al in het hotel hebt aangedaan.'

Linda: 'Omdat het onhygiënisch is om de hele dag met een bezweet lijf in een bikini te lopen!'

Arnold: 'Sorry, ik vroeg het alleen maar.'

(Stilte)

Arnold: 'Schat, heb je de zonnebrandolie al gevonden?'

(Linda komt op in een hele kleine bikini. Stilte)

Arnold: 'Heb je me gehoord, Linda?'

Linda: 'Natuurlijk heb ik je gehoord, Arnold'

Arnold: 'O fijn. Het is je dus gelukt om in je gevechtsskledij te komen. Prima, zou je dan nu even de zonnebrandolie voor mij willen pakken? Ik heb thuis al gezegd dat die Zuid-Franse zon niet te vertrouwen is!'

Linda: 'Mankeer je iets aan je handen, Arnold?'

Arnold: 'Beginnen die ook al te verbranden? (Steeft zijn handen de lucht in) Moet je nu toch eens kijken!'

Linda: 'Blijf maar rustig liggen, Arnold. Ik zal de zonnebrandolie wel even voor je pakken'

(Linda loopt naar de rode tas en zoekt erin.)

Arnold: 'Schatje, nu je daar toch in de buurt bent kun je misschien ook wel meteen een pilsje voor me mee brengen.'

Linda: 'Hij zat toch in het derde vakje rechts...'

Arnold: 'Een lekkere koude, alsjeblieft'

Linda: 'Ik kan zweren dat ik hem in de rode tas, in het derde vakje rechts heb gestopt!' (Ze gooit de tas overhoop)

Arnold: 'Lukt het, schat?'

Linda: 'Heb jij toevallig de zonnebrandolie gezien, Arnold?'

Arnold: 'Hoezo ik?'

Linda: 'Nee, natuurlijk niet.'

(Linda zoekt verder)

Arnold: 'Hadden we nog een lekker koud blikje Bavariapils bij ons, Linda?'

Linda: 'DE BLAUWE TAS! Stom! De tube zit in de blauwe tas. Het is vandaag dinsdag.'

(Linda pakt de blauwe tas)

Arnold: 'We moeten na de siësta nog maar even naar Perpignan rijden om een aantal blikjes Heineken in te slaan, schat!'

Linda: 'Ah, hebbes! (Ze pakt de tube uit de blauwe tas). Het derde vakje rechts in de blauwe tas. Wat dom van me dat ik daar niet eerder aan heb gedacht!'

(Ze loopt terug naar de ligstoel en gaat erin zitten.)

Arnold: 'Noemen ze hier in Frankrijk een siësta ook een siësta, schat? Ik moet dat vanavond in het hotel toch nog eens goed navragen bij de receptie.'

Linda: 'Alsjeblieft, de zonnebrandolie.'

(Ze steekt haar hand met de tube uit)

Arnold: 'Zonnebrandolie? Ik had om een koud pilsje gevraagd, Linda.'

Linda: 'Maar... maar zojuist vroeg je om de zonnebrandolie. Je neus was aan het verbranden?'

Arnold: 'Nee hoor, schatje.. Ik had het over een lekker koud pilsje uit de koelbox. De zon brandt al veel minder sterk, Linda. Waarom zou ik om de zonnebrandolie vragen?'

Linda: 'Waarom zou je dat in Godsnaam doen'

Arnold: 'Je maakt je ook overal zo druk om, Linda. Laat je toch eens lekker gaan. Je bent op vakantie, meid.'

(Stilte)

Linda: 'Meid! Arnold, luister eens even: Ik wil niet vervelend doen...'

Arnold: 'Goed zo. Geef dan maar vlug mijn pilske aan! Ik zou werkelijk niet weten wat ik zonder jou zou moeten doen.'

Linda: 'Ik ook niet.'

Arnold: 'Wat zei je?'

Linda: 'Waarom ook niet?'

(Linda staat weer op en loopt naar de koelboxen. Opent er een van en zoekt naar een blikje bier. Ze pakt een blikje. Het is een Frans merk)

Arnold: (Antwoord zonder om te kijken) 'Het laatste blikje Bavariapils alsjeblieft, schat!'

Linda: 'Heb je dat gisteravond niet opgedronken, Arnold?'

Arnold: 'Nee, hoor. Het moet er nog ergens tussen liggen, schatje'

Linda: 'Volgens mij heb je dat gisteravond op dat terras in Cannes gedronken. Weet je nog dat dure terras...'

Arnold: 'Hebben we worst bij ons, Linda?'

(Stilte)

Linda: 'Je hoeft dus geen pils meer?'

Arnold: 'Tuurlijk wil ik er ook een pilsje bij, gekkerdje! Hoe denk je anders dat ik die worst weggespoeld krijg.'

Linda: 'Dus worst en een pilsje voor mijnheer! Verder nog iets van uw dienst?'

Arnold: 'Alleen maar een stukje fijne metworst en een Bavariapilsje, alsjeblieft.'

(Stilte. Linda gooit het Franse blikje bier terug in de koelbox. Ze zoekt naar het blikje Bavaria en naar de worst. Ze pakt ze uit de koelbox en loopt terug naar de strandstoelen)

Arnold: 'Wat is de zon toch heerlijk, hè, Linda!'

Linda: 'Ik heb nog niet de kans gehad om ervan te genieten, Arnold, schatje-van-me'

Arnold: 'Ik zeg toch steeds dat je je overal veel te druk om maakt.'

(Linda gaat zitten en legt het blikje en de ring worst, op de schoot van Arnold neer)

Linda: 'Alsjeblieft.'

(Linda gaat vermoeid liggen en sluit haar ogen om van de zon te kunnen genieten. Stilte.)

Arnold: 'Wat is dit, Linda?'

Linda: 'Wat is wat, Arnold?'

Arnold: 'DIT!'

(Linda kijkt.)

Linda: 'Wat je rechts in je hand hebt heet: een metworst. En wat je links in je hand hebt, wordt ook wel een blikje Bavariapils genoemd, Arnold.'

Arnold: 'Het blikje is helemaal niet koud, Linda. En de worst is ongesneden.'

Linda: 'Dat klopt, schat.'

Arnold: 'Je weet dat ik een godsgruwelijke hekel aan lauw bier heb! Laat ik dan maar zwijgen over een ongesneden stuk worst met het velletje er nog omheen!'

Linda: 'Ik ben gisteravond vergeten te vragen of de koel-elementen in de diepvries van het hotel mochten, Arnold. Ik ben het domweg vergeten. Het spijt me.'

(Stilte.)

Arnold: 'En wat betreft die worst?'

Linda: 'Wat betreft die worst, Arnold?'

(Stilte)

Arnold: 'Ik begrijp het.'

(Stilte)

Arnold: 'Linda... Linda... Linda... Waar zijn we helemaal mee bezig?'

Linda: 'Inderdaad. Waar zijn we mee bezig, Arnold? Als het je niet bevalt, doe je het dan voortaan maar zelf.'

(Stilte)

Arnold: 'Er is toch geen reden om kwaad te worden, Linda? Wees toch eens redelijk.'

Linda: 'Redelijk? Vind je dat ik niet redelijk ben?'

(Stilte)

Arnold: 'Vind je van wel?'

(Stilte)

Arnold: 'Moet je nu toch eens kijken... Wij maken ruzie om een stuk metworst en een blikje bier. Noem je dat redelijk?'

(Stilte)

Linda: (Ingehouden kwaad) 'Maken wij nu ruzie, Arnold? Ruzie! Bijten, vechten, krabben, vloeken, slaan...'

Hebben wij dat soort van RUZIE, Arnold?’

Arnold: ‘Dat is iets voor kinderen, Linda. Volwassenen kunnen het wel zonder bijten, vechten of krabben doen... En wij hebben NU ruzie’

Linda: ‘O ja? Dan zal ik eens even ruzie met je maken, Arnold. Het is potverdriedubbeltjes zo langzamerhand afgelopen met die flauwekul van je.’

Arnold: ‘Over welke flauwekul heb je het, Linda?’

Linda: ‘Over al dat gecommandeer van jou. Daar heb ik het over! Linda, kun je even de zonnebrandolie pakken! Linda, ik lust wel een koud pilsje! Linda, ik lust wel een stukje fijne metworst bij mijn pilsje! Linda, kun je een keer met je kont wiebelen! Linda, ik wil met je naar bed!’

(Stilte.)

Arnold: ‘De warmte doet je beslist geen goed.’

Linda: ‘Ik ben een volwassen vrouw, Arnold. Misschien verbaast je dat, maar ik ben geen kind meer. Ik heb een eigen wil en mijn eigen behoeften.’

(Stilte.)

Arnold: ‘Misschien is het beter als we naar een dokter gaan. Kijken of het geen zonnesteek is, je weet tenslotte nooit.’

Linda: ‘Het is geen zonnesteek, Arnold. Jij bent het die steekt.’

(Stilte)

Arnold: 'Zullen we dan maar gaan, Linda? De siësta is zo ten einde en we moeten nog een flink stuk rijden.'

(Stilte)

Linda: 'Luister je eigenlijk wel naar mij?'

Arnold: 'Natuurlijk luister ik naar jou. Het hele vervloekte strand kan je per slot van rekening horen!'

Linda: 'Waarom reageer je dan niet?'

Arnold: 'Waar moet ik op reageren? Wat verwacht je van mij, Linda?'

(Stilte)

Linda: (Rustig) 'Respect, Arnold, een klein beetje respect.'

Arnold: 'Natuurlijk respecteer ik je.'

(Stilte)

Linda: 'Ik weet dat je me respecteert, maar...'

Arnold: 'Maar wat. Ik hou van je Linda. Je bent mijn vrouw. Ik geef heel veel om je. WAT WIL JE VERDOMME DAN NOG MEER!'

(Stilte)

Linda: 'Ik weet het niet. (Pauze). Ik mis iets... Ik weet niet wat het is, maar ik mis het wel.'

(Stilte)

Arnold: 'Mis je Petertje?'

Linda: 'Ook'

Arnold: 'Je zult zien dat hij het uitstekend naar zijn zin heeft bij je moeder. Als we terug zijn in het hotel, bellen we hem meteen op. Okay?'

(Stilte)

Linda: 'Okay. Je vindt me zeker een aansteller?'

Arnold: 'Nee, niet echt, Linda. Een goede moeder maakt zich altijd zorgen om haar kinderen. Ik vind het juist een pluspunt van jou. Je geeft intens veel om onze kleine Peter. (Pauze). Dat je jezelf zorgen maakt, is niet meer dan normaal... En op vakantie wordt de ene moeder er prikkelbaar door, terwijl de andere moeder er juist op los begint te feesten. Jij behoort tot de eerste categorie.'

Linda: 'Meen je dat, Arnold?'

Arnold: 'Natuurlijk meen ik dat, schat.'

(Stilte.)

Linda: 'Je bent niet meer boos?'

Arnold: 'Tuurlijk niet, Linda, dromertje-van-mij.'

(Stilte)

Linda: 'Ik heb nu eigenlijk ook wel zin in een pilsje en een stukje metworst. Van ruzie maken krijg ik altijd honger.'

Arnold: 'Als jij het mes pakt, zal ik een stukje worst voor je afsnijden.'

Linda: 'Natuurlijk.'

(Linda staat op en pakt een mes en nog een blikje bier. Ze gaat weer zitten en geeft aan Arnold het mes. In de tussentijd blijft Arnold doorpraten)

Arnold: 'Wat is het toch heerlijk om zo gezellig samen op vakantie te zijn. O ja, Linda voordat ik het vergeet: we moeten vanavond nog eerst even naar Perpignan, om een aantal blikjes Heineken in te slaan.'

(Linda zit weer)

Arnold: 'Is die Zuid-Franse zon niet heerlijk, schat?'

Linda: 'Ja, hij schijnt lekker.'

Arnold: 'We moesten maar eens vaker eropuit trekken. Jij en ik, helemaal alleen. Vaker zomaar ergens naar toegaan.'

Linda: 'Je bent echt niet meer boos?'

Arnold: 'Natuurlijk niet, schatje-van-me'

(Licht uit)

Onsterfelijk

ONSTERFELIJK

De dood is een thema dat in veel toneelstukken, verhalen, romans en gedichten voorkomt, zo ook in dit toneelstuk. Voor sommige mensen is de dood een onbespreekbaar thema, terwijl de dood voor anderen juist een bron van inspiratie is. Ondanks de ongebruikelijke aanpak, hoop ik dat het stuk je aanspreekt.

Gert van Veen, december 1988.

Personages:

1. Charles, een oudere man
2. James, een oudere man
3. Clark, een oudere man
4. Oscar, een oudere man
5. Jonathan, de moordenaar
6. Bixby, de butler

Decor:

1. Een Victoriaanse club voor heren in Londen.
2. Een gevangeniscel.

Muziek en effecten: deze staan in de tekst vermeld.

Scène 1

Muziek: Een fragment uit het allegretto van de vijftiende symfonie van Shostakovich.

Bij doek open: de salon van een chique Engelse herenclub wordt zichtbaar. Wat staat er zoal in de ruimte?

- Een zestal lederen fauteuils.
- Een uitgebreide boekenkast.
- Een dinertafel met stoelen.
- Een bureau.
- Een grote staande klok.
- Een brandende open haard.

De butler komt op. Hij heeft een dienblad vast. Er staan zes glazen en een fles port op. Hij zet het dienblad op de dinertafel en kijkt keurend door de salon. Staat alles op de juiste plek? Hij corrigeert hier en daar nog wat. De voordeurbel gaat. De butler kijkt verbaasd op. Hij pakt zijn zakhorloge en controleert de tijd.

Butler: 'Te vroeg. Het is een uitermate hinderlijke eigenschap om te vroeg bij je gastheer te arriveren. Helemaal als de gastheer zelf een punctueel heerschap is.'

(Wederom gaat de voordeurbel)

Butler: 'Niet alleen te vroeg, maar ook nog ongeduldig! Een slechte combinatie als je het mij vraagt, maar wie vraagt mij iets?'

(De butler gaat af. Even later verschijnt Clark in de salon. Hij is gekleed in een zwarte jas en draagt in zijn rechterhand een attachékoffer. Hij wordt op de voet gevolgd door de butler)

Clark: 'Ben ik te vroeg?'

Butler: 'U bent de eerste...'

Clark: 'Een tactisch antwoord om aan te geven dat ik weer eens te vroeg ben... Volgens mij is het een onverbetterlijke karaktertrek. Wat denk jij Bixby?'

Butler: 'Tijdens werkuren is het mij verboden om hardop te denken, mijnheer Clark. Een huisregel. Niets persoonlijks'

Clark: 'Je bent goud waard, Bixby! Goud!'

Butler: 'De Meester kiest iemand op grond van zijn kwaliteiten...'

Clark: 'Bescheidenheid komt niet in je woordenboek voor. Maar zoals ik altijd zeg: leder het zijne en...'

Butler: 'De Meester voor ons allen! Ik ben het roerend met u eens, mijnheer. (Pauze) Zal ik dan nu maar uw jas en tas in de garderobe opbergen?'

Clark: 'Is het niet verstandiger als ik nog even een boodschap ga doen en later terugkom. Het begint op te vallen dat ik steeds als eerste in de club arriveer. De indruk kan worden gewekt dat ik mijzelf onvoldoende kan beheersen.'

Butler: 'Is die veronderstelling onjuist, mijnheer?'

Clark: 'Vanzelfsprekend! Waar zie je mij voor aan?'

Butler: 'Neemt u mij niet kwalijk. Zal ik uw jas en tas in de garderobe opbergen?'

Clark: 'Denk je dat ik er verstandig aan doe om hier te blijven?'

Butler: 'Geloof mijnheer dat de overige heren het geloofwaardig vinden als u te laat arriveert?'

Clark: 'Daar zeg je zoiets, Bixby! Een waar woord! Maar een mens kan toch zijn gewoonten veranderen.'

Butler: 'Ik heb daar zo mijn twijfels over, mijnheer. Bovendien kan mijnheer Oscar ieder moment arriveren. Ik kan mij voorstellen dat het geen geruststellende gedachte is om mijnheer Oscar in de gang tegen te komen als u vertrekt en hij arriveert. Mijnheer Oscar kennende, blijft hij de hele avond opmerkingen over uw gedrag maken.'

Clark: 'Niet een echt geruststellende gedachte.'

Butler: 'Inderdaad, mijnheer. Hoogst onaangenaam. Zal ik uw jas en tas dan maar in de garderobe opbergen?'

Clark: 'Zal ik mijn jas nog even bij mij houden? Dan het lijkt alsof ik zojuist ben gearriveerd.'

(De butler kijkt op zijn horloge)

Butler: 'Vijfenvijftig, zesenvijftig, zevenenvijftig, achtenvijftig, negenenvijftig... Mijnheer Oscar.' (De voordeurbel gaat)

Clark: 'Verdomd, Je hebt gelijk!'

Butler: 'Zal ik eerst de deur maar gaan openmaken, voordat ik uw jas en tas opberg in de garderobe? Om de illusie op te houden...' (De voordeurbel gaat nog een keer)

Clark: 'Schiet maar op, Bixby! En denk eraan: geen woord over mijn te vroege aanwezigheid.'

Butler: 'Mijnheer, zoiets druist in tegen mijn beroepseer. Als u mij nu wilt excuseren.' (De butler loopt weg)

Clark: 'Bij nader inzien kun je toch maar beter mijn jas en tas opbergen in de garderobe!'

Butler: 'Zoals mijnheer wenst'

(De voordeurbel gaat voor een derde keer. Clark trekt zijn jas uit en geeft die samen met zijn tas aan de butler)

Butler: 'Was dat alles, mijnheer? Mag ik dan nu de deur gaan openmaken?'

Clark: 'Heb je die nog niet geopend?'

Butler: 'Ik heb er geen kans voor gekregen, mijnheer. Als u mij wilt excuseren...'

(De butler gaat af. Clark kijkt ongemakkelijk in het rond. Hij ziet een karaf port op de tafel staan. Hij loopt naar de tafel en schenkt een glas vol. Clark drinkt het glas in één teug leeg en maakt vervolgens het glas met een zakdoek schoon. Voorzichtig zet hij het glas terug op het dienblad en probeert alle bewijzen van zijn gulzigheid te verdoezelen. Oscar komt samen met James op.)

Clark: 'Oscar! James! Wat een verrassing!'

James: 'Een verrassing? Vanmiddag is toch de maandelijkse bijeenkomst? Ik kan het verrassingselement niet ontdekken. Wat is de verrassing, Oscar?'

Oscar: 'Heel eenvoudig: hij is betrapt! Dat is de verrassing! Clark, je hebt van de port gesnoept!'

Clark: 'Ik? Waarom zou ik van de port drinken?'

Oscar: 'Waarom weet ik niet... Ik betwijfel zelfs of jij het weet, maar een ding staat als een paal boven water: jij hebt stiekem van de port geproefd!'

Clark: 'Ik moet toch ten strengste protesteren! Heren, zoiets zou ik nooit doen. Dat is beneden mijn stand.'

James: 'Beste Clark, wees alsjeblieft zo vriendelijk om mij uit te leggen waarom je mond rood is gekleurd? Waren de straatmadeliefjes van West End weer eens onweerstaanbaar? Of waren het de behaarde Italiaanse kersen van Piccadilly Circus die je hebt verorberd?'

(De butler op. Hij ziet de rood gekleurde mond van Clark.)

Butler: 'Heeft mijnheer van de port genoten?'

Clark: (Hij veegt zijn mond schoon) 'Zeker, een goed jaar.'

(De butler loopt naar het dienblad)

Butler: 'Heeft mijnheer de fles zo aan zijn mond gezet? Of heeft mijnheer het fatsoen gehad om een glas te gebruiken? Zo ja, welke op het dienblad.'

James: 'Onbehoorlijk Clark!'

Oscar: 'Stuitend gedrag!'

Clark: 'Ik heb die rechtse gebruikt...'

Butler: 'Welke rechtse, mijnheer? De glazen staan in een cirkel...'

Clark: 'Die daar...'

Butler: 'Deze?'

Clark: 'Nee, die daar naast staat!'

Butler: 'Deze?'

Clark: 'Ja, die was het.'

(De butler verwijdert het glas en pakt uit de drankenkast een nieuw glas)

Oscar: 'Hoe heb je het glas weer schoon gemaakt?'

Clark: 'Dat is onbelangrijk!'

Butler: 'Lusten de heren een glaasje port?'

James: 'Graag, hij schijnt voortreffelijk te zijn.'

Oscar: 'Jij ook nog een glas Clark? Of sla je een ronde over?'

Clark: 'Ik zeg nooit nee...'

Oscar: 'Het klinkt mij niet onbekend in de oren!' (De voordeurbel gaat)

James: 'Ga de deur maar openmaken, Bixby. Ik zal er persoonlijk zorg voor dragen dat de heren voorzien worden van een glas onversneden vintage port.'

Butler: 'Weet u zeker dat...'

Oscar: 'Je gaat toch niet gaan twijfelen aan de woorden van James! Heb vertrouwen in je medemens, Bixby.'

Butler: 'Het open maken van de deur en het inschenken van de drankjes is mijn taak. Ik denk niet dat de Meester het plezierig zal vinden als iedereen maar gewoon pakt.'

James: 'Maak je niet druk over de Meester! Ik beloof je dat wij er met geen woord over reppen. Hoe zit het met de voordeur?'

Butler: 'Zoals mijnheer wenst.'

(De voordeurbel gaat voor een tweede keer. De butler gaat af.)

Oscar: 'Een zeldzaam exemplaar. Hij hoort met recht tot een uitstervend ras! Ik vraag je James: waar vind je tegenwoordig nog gekwalificeerd personeel?'

James: 'Het is inderdaad moeilijk om iemand als Bixby op de kop te tikken! Figuurlijk natuurlijk!'

Clark: 'Ik ben laatst in Wales geweest...'

Oscar: 'Nee maar! Wat een belevenis!'

James: 'Waarom laat je Clark niet zijn verhaal vertellen? Je wilde ons toch een verhaal vertellen?'

Clark: 'Een gebeurtenis... Niet zomaar een verhaal.'

Oscar: 'Ik vraag mij af wat die gebeurtenis te maken heeft met het verkrijgen van deugdelijk personeel?'

James: 'Waarom laat je hem niet zijn verhaal vertellen!' (Hij schenkt vier glazen vol met port.)

Clark: 'Gebeurtenis! Het is geen verhaal!'

(De deur gaat open. Charles komt de salon binnen lopen)

Oscar: 'Goedemiddag, Charles, je bent net op tijd voor het eerste verhaal!'

Clark: 'Het is een gebeurtenis die nog niet zolang geleden in Wales heeft plaatsgevonden'

Charles: 'Is het al tijd om aan de verhalen te beginnen?'

James: 'We beginnen vandaag gewoon iets eerder. Door de omstandigheden bepaald, zullen we maar zeggen... Ga je gang, Clark!'

Charles: 'Het is hopelijk niet zo saai als de vorige keer.'

Clark: 'Nee, het is een zeer opmerkelijk verhaal!'

Oscar: 'Gebeurtenis! Het was toch een gebeurtenis? Of is het toch een verhaal?'

James: 'Wat maakt het uit: een verhaal of een gebeurtenis! Zolang het maar boeiend is!'

(De butler komt binnen. James deelt de glazen met port uit. De butler krijgt geen glas. Clark gaat bij de open haard staan. De overige heren nemen plaats in de fauteuils.)

Charles: 'Steek van wal, Clark! Ik ben er klaar voor.'

Clark: 'Zoals ik al vertelde ben ik enige tijd geleden in Wales geweest. Voor zaken...'

Oscar: 'Waarvoor anders!'

Charles: 'Het klinkt weer naar één van zijn afgezaagde verhalen!'

Clark: 'Ik had een treinkaartje gereserveerd voor de Wales Express, een eersteklascoupé. Toen ik op de twintigste van deze maand op het station arriveerde, werd ik door de conducteur opgewacht. Er was een hoogst onaangename vergissing gemaakt. Ik zou de coupé moeten delen met een dame. Uiteraard was ik razend. Het enige wat de conducteur kon doen en ook deed, was uitvoerig zijn excuses aanbieden. Tenzij ik de trein van de eenentwintigste zou nemen, dan had ik alleen de beschikking over een eersteklascoupé. Allicht ging dat niet...'

James: 'Omdat je, zoals gebruikelijk, achterliep op je tijdsschema.'

Oscar: 'Je hebt gelijk Charles, het is één van zijn afgezaagde verhalen!'

Clark: 'Laat me nou even uitpraten! Ik *moest* die trein nemen omdat in Newport een koets voor mij klaarstond. Ik heb mijn koffer aan de conducteur gegeven en ben zonder verder beklag naar de coupé gelopen. Daar werd ik voor een tweede keer op hoogst onaangename wijze verrast: de dame bleek een jonge vrouw van hooguit zeventien jaar te zijn. Zoals jullie weten ben ik allergisch

voor jonge vrouwen.’

Charles: ‘Allergisch is geloof ik niet het juiste woord!’

Oscar: ‘Het woord: verhit, omschrijft jouw allergie voor jongedames een stuk correcter mijn beste vriend.’

Clark: ‘Ze was betoverend. Haar lange blonde haren gingen gedeeltelijk verscholen onder een modieuze hoed. Het fijn gevormde gezicht vertoonde geen oneffenheden van de huid... Ze was onbeschrijflijk mooi.’

James: ‘Eén blik op schoonheid en hij is verloren!’

Clark: ‘Verliefd tot achter mijn oren.’

Charles: ‘Is dat niet hetzelfde als verloren zijn?’

Oscar: ‘Niet in alle gevallen, maar in het geval van Clark moet ik je gelijk geven!’

Clark: ‘Ik ging zo ver mogelijk van haar af zitten en opende mijn tas. Zenuwachtig haalde ik papieren tevoorschijn, maar het was onmogelijk om ook maar een letter te lezen. Ik voelde haar blik. Ik begon te dagdromen: samen met haar rende ik door de bossen van Radnor Forest. We gingen zwemmen in een nabij gelegen meer en ik kreeg een erectie.’

Oscar: ‘Onthutsend, op jouw leeftijd.’

James: ‘En wat gebeurde er toen?’

Clark: ‘Niets. Wat zou er moeten gebeuren! Voor zulke meisjes ben ik niets anders dan een lieve oude man. Een vriendelijke opa. (Pauze) Een onaangename situatie: daar zat ik met een steigerend lid in een treincoupé met een kind dat mijn kleindochter had kunnen zijn. Aan de ene kant een opluchting dat mijn mannelijkheid nog in

staat was positief op het vrouwelijk schoon te reageren. Aan de andere kant bracht de erectie mij in verlegenheid. Ik dwong mij om aan andere zaken te denken. Zo stelde ik mij koeien in een weiland voor. Schapen. Schapenkaas. Wijn. Stokbrood met schapenkaas en een glas rode wijn. Open haard. Warmte. Vrouwenborst. De vrouw tegenover mij in de trein. Geslachtsverkeer... Het wilde niet lukken. Steeds opnieuw eindigde ik met copulerende gedachten. Karper. Vis. Zeemeermin. Blonde haren. Ontblote borsten. Vis. Karper. Stijve tepels. Zeemeermin. Karper. Karper. Karper. Karper... Vrouw!

Charles: 'Het is me wel een treinreis, beste vriend!'

Oscar: 'Wat gebeurde er toen? Heb je avances gemaakt?'

Clark: 'Ik kneep stijf mijn ogen dicht. Ik durfde haar niet aan te kijken. Ik was bang voor haar. Nee, ik was bang voor mijzelf...'

Charles: 'Je hebt een orgasme gehad!? De oude krentendief heeft vol overgave van de beker van de verboden liefde gedronken.'

Clark: 'Het is beschamend...'

Oscar: 'Mild uitgedrukt! Het arme kind is zich natuurlijk dood geschrokken.'

Clark: 'Ik opende mijn ogen en keek haar verontschuldigend aan.'

James: 'Wat een lef! Heeft ze je een klap verkocht?'

Clark: 'Ze glimlachte, een bekoorlijke Mona Lisa-lach.'

Oscar: 'Cupido heeft weer, met zijn vlijmscherpe pijlen, een onschuldig man in het hart geraakt!'

Clark: 'Het enige wat ik nog zag was die mysterieuze glimlach. Ongeveer een minuut later vervaagde ze.'

Charles: 'Wat bedoel je met vervagen? Is ze flauw gevallen?'

Clark: 'Ze loste in het niets op.'

Oscar: 'In het niets, zozo.'

Charles: 'Ik wist het wel! Het is weer een van zijn afgezaagde verhalen!'

Clark: 'Het is geen verhaal. Ik zweer het bij alle heiligen!'

James: 'Ik zou maar voorzichtig zijn met zweren. De Meester neemt dat soort zaken hoog op!'

Clark: 'De vrouw vervaagde! Ik zeg het jullie: ze loste in het niets op!'

Oscar: 'Interessant. Hoeveel glazen van die port heb je inmiddels achter de kiezen?'

Clark: 'Het is echt gebeurd!'

Charles: 'Wie volgt?'

Clark: 'Ik ben nog niet klaar.'

James: 'Gaat het verhaal verder? Is ze plotseling tevoorschijn gekomen?'

Oscar: 'Ha, ik heb de oplossing! Op het moment dat de vrouw vervaagde reed de trein door een tunnel!'

Charles: 'Probeer jezelf een beetje in de hand te houden, Oscar. Te veel opwindning is niet goed voor het hart.'

Clark: 'In de eerste ogenblikken na haar mysterieuze verdwijning begon ik te twifelen of zij wel echt heeft bestaan. Misschien had ik slechts gedroomd. Misschien was ze een fantasie. Wie weet heeft de ouderdom mijn zinnen aangetast! Ik probeerde iedere gedachte aan haar uit mijn hoofd te bannen. Wat overigens aardig lukte, na veertig minuten herkauwen van alle gebeurtenissen die in de treincoupé hadden plaatsgevonden. Ik opende de werkmap uit mijn koffer en tot mijn grote verbazing trof ik daarin een foto van haar aan...'

James: 'Tragisch.'

Charles: 'Was zij het beoogde reisdoel?'

Clark: 'Ja, zij was het doel van de reis. Ik moest haar een bezoekje brengen.'

Oscar: 'Triest.'

Clark: 'Toen de trein in Newport arriveerde, ben ik als eerste op zoek naar een telefoon gegaan.'

Charles: 'Hopelijk toch niet om je beklag bij de Meester te doen?'

Oscar: 'Tijdens verliefdheid doen wij uitzonderlijke dingen, Charles!'

Clark: 'De telefoon op het station was defect, al de hele dag. (pauze) De koets stond klaar en de koetsier had grote haast om mij op de plaats van bestemming te krijgen. Ik hoefde niet eens de moeite te nemen om het adres van het meisje te noemen. Hij kende mijn reisdoel. In de koets las ik voor een derde keer de papieren door. Toen begreep ik pas wat de Meester van mij verlangde, hoe cru. Het meisje was een samensmelting van alles wat ik eens lief heb gehad. Haar lange blonde haren behoorden toe aan Elizabeth. De sierlijke glimlach was ge-

stolen van Maggie en het uitdagende figuur was afkomstig van Ann... De Meester wilde dat ik de Liefde om het leven bracht.'

James: 'Het is geen eenvoudige taak die we te volbrengen hebben.'

Clark: 'Het meisje had een Franse naam: Marie-Claire. Ze was een telg van een goeie familie en pas zeventien jaar. Maagd in alle denkbare betekenissen. Beschermd opgevoed en uitgegroeid tot een ontluikende zomerbloem. De koetsier stopte voor haar ouderlijk huis in Rhondda. Verbitterd keek de man mij aan en vroeg of deze opdracht noodzakelijk was. Het meisje had niets op haar kerfstok. Het was een beminnelijk kind. Ik betaalde de koetsier met twee pondstukken, veel te veel. Aan de blik in zijn ogen kon ik zien dat hij bereid was om zelf het leven te laten ten gunste van Marie-Claire. Ik stond op het punt om hetzelfde te doen... Ik kon mijzelf nog nauwelijks in bedwang houden. Trillend op mijn benen liep ik naar het huis. Op het moment dat de ijzeren klopper op de houten deur terecht kwam, hoorde ik haar vrolijke lach... Het was uit de tuin afkomstig. Getroffen door een golf zelfmedelijden liep ik naar de tuin. Daar zag ik haar met een kleine hond spelen. Het beestje keek verwonderd op en begon dreigend in mijn richting te grommen. Ze sprak het dier vermanend toe, dat was toch geen manier om een vreemdeling te verwelkomen?' (Stilte)

Charles: 'Kunnen we de ingekorte versie horen? Het is mateloos interessant, maar wel tergend langzaam.'

Oscar: 'Ik krijg er tenminste dorst van. Bixby, wil je zo goed zijn om de glazen nog eens te vullen?'

Bixby: 'Natuurlijk, mijnheer.' (Hij begint de glazen bij te vullen.)

James: 'Waarom vertel je niet verder?'

Clark: 'Ze keek me vriendelijk aan en vroeg wat ik kwam doen.'

Oscar: 'Typisch vrouwen, die willen altijd weten wat een man komt doen! Al eeuwen hetzelfde verhaal!'

Charles: 'Heb je haar de waarheid vertelt?'

Clark: 'Ja.'

Oscar: 'Moedig, heel moedig! Je stijgt in aanzien mijn beste vriend. Bijna niet meer te stoppen!'

Charles: 'Hoe pakte ze het nieuws op? Geschrokken? Paniekerig? Bang?'

Clark: 'Gelaten. (Pauze) Ze streek de hond en stelde slechts één vraag: waarom?'

James: 'Altijd dezelfde vraag...'

Oscar: 'En altijd hetzelfde antwoord.'

Charles: 'Je tijd op aarde zit erop.'

Clark: 'Ik heb haar eerlijk geantwoord.'

Charles: 'Je bent van de regels afgeweken?'

Clark: 'Ik heb haar gezegd dat ik me niet kon voorstellen waarom iemand haar dood wenste.'

Oscar: 'Regel vijf van het handboek luidt: *Nooit je twijfel uitspreken of het angstige vermoeden van de kandidaat bevestigen.* Ben je de voorschriften vergeten?'

Clark: 'Ze omhelsde me en gaf een kus op de mond. Ik voelde hoe haar tong mijn tanden streekte.'

Charles: 'Hoe heb je het gedaan?'

Clark: 'Ik heb haar geïnfecteerd met een acute longontsteking. Het was in overeenstemming met de instructies. Ik had geen keus. Het was allemaal al bepaald, vastgelegd en goedgekeurd. Na de infecterende omhelzing ben ik vertrokken. Als een puber voelde ik hoe ik afscheid had genomen van mijn grote liefde. (Pauze)
Tien dagen later is ze overleden. Thuis in bed.'

Charles: 'Laten we het niet te zwaar maken.'

Clark: 'Ik heb mijn liefde in opdracht van de Meester vermoord.'

James: 'Liefde is geen goede compagnon in zakelijke aangelegenheden.'

Oscar: 'Was dit het verhaal? Laten we dan een toast uitbrengen op de onfortuinlijke liefde van onze vriend Clark.'

(Ze heffen hun glas.)

James: 'Op de vergangelijke liefde en de betere tijden die absoluut gaan komen!'

Charles: 'Proost!'

Oscar: 'Proost!'

(Ze klinken met hun glazen. Lichten uit.)

Scène 2

Bij doek open: Het decor van een cel is te zien. Fade in van het licht. Op de rand van het bed zit Jonathan. Hij is gevangen genomen op verdenking van moord. Stilte. Charles komt binnen gelopen. Hij draagt een attaché-koffer. Jonathan kijkt niet op of om.

Charles: (Schraapt zijn keel) 'Een goedemiddag gewenst...'

(Stilte. Charles pakt ondertussen uit zijn koffertje de benodigde papieren)

Charles: 'U behoort tot het spraakzame type? Van nature? Of heeft u zich geschoold in de kunst van het gesproken woord?' (Stilte)

Charles: 'Een biologische bepaaldheid. Zie aan!'

(Charles gaat naast de man op het bed zitten) (Stilte)

Charles: 'Een trieste omgeving om in te verblijven Deze ruimte heeft een negatieve uitstraling.' (Stilte)

Charles: 'Bent u niet nieuwsgierig naar wie ik ben en wat ik kom doen?'

Jonathan: 'Nee.'

Charles: 'Nee maar, het natuurtalent heeft gesproken!' (Stilte)

Jonathan: 'Waarom ga je niet op een stoel zitten?'

Charles: 'Omdat ik graag naast je zit... Vind je het bezwaarlijk als ik je tutoyeer?'

Jonathan: 'Je bent geschift!'

Charles: (serieus) ‘...als doodgeslagen room’ (Stilte)

Jonathan: ‘Ga op de stoel zitten! Ik krijg de zenuwen van je.’

Charles: ‘Wat als dat de bedoeling is?’

Jonathan: ‘Wie ben je?’

Charles: ‘Ik dacht dat je het nooit zou vragen!’ (Stilte)

Jonathan: ‘Wie ben je!’

(Stilte. Jonathan gaat staan en loopt naar de stoel. Hij gaat op de stoel zitten.)

Jonathan: ‘Wie heeft je gestuurd? De inspecteur? De rechter?’ (Stilte)

Charles: ‘De Meester.’

Jonathan: ‘De Meester... Voor de rest gaat het goed met je?’

Charles: ‘Ik heb niet te klagen.’ (Stilte)

Jonathan: ‘Wie is die Meester van je?’

Charles: ‘Hij bezit diverse namen. In feite ontelbare namen. Er zijn mensen die hem vergelijken met God en anderen met de dood in persona. Mijn collega's en ik noemen hem het liefst bij zijn troetelnaampje: Mefisto.’

Jonathan: ‘Zit je aan het gas, makker? Coke? LSD mischien?’

Charles: ‘Ik ben de advocaat van de duivel.’

Jonathan: ‘En ik ben de paus! Wat is dit voor een onzin!’

Charles: 'Onzin? Jonathan, je hebt iemand vermoord.'

Jonathan: 'Niemand kan bewijzen dat ik die vrouw heb vermoord. Niemand! Er is geen greintje bewijs.'

Charles: 'Wie heeft je dat verteld?'

Jonathan: 'Mijn advocaat.'

Charles: 'Dat is nu precies wat ik persoonlijk zou omschrijven met: onzin. Bovendien is het verder niet interessant of je onschuldig bent. Je tijd zit erop!'

Jonathan: 'Mijn tijd zit erop? Waar heb je het over?'

Charles: 'Laat ik het eens subtiel met andere woorden zeggen: stel voor dat je een auto bezit. Op een dag parkeer je de auto bij een parkeermeter. Je gooit in de meter een vijftig pence-stuk. Na een uur is je tijd op. Als je te laat terugkomt dan heb je een goede kans dat je auto is weggetakeld. Begrijp je?'

Jonathan: 'Ben jij *het geheime wapen* van de Yard?'

Charles: 'Zie ik eruit als een geheim wapen?'

Jonathan: 'Ik heb niemand vermoord!'

Charles: 'Dit begint uitermate saai te worden. Luister goed, beste kerel: jij bent een uitverkorene. Een kandidaat.'

Jonathan: 'Het lijkt wel een quiz.'

Charles: 'Het interesseert mij geen biet of jij schuldig of onschuldig bent!'

Jonathan: 'Maar mij interesseert het wel degelijk!'

Charles: 'Waarom in hemelsnaam!'

Jonathan: 'Schuld bekennen staat gelijk aan levenslang!'

Charles: 'Ik ben blij dat je dat onderwerp hebt aangesneden.'

Jonathan: 'Het gaat hier om mijn leven!'

Charles: 'Een hele tijd kraam je alleen maar onzin uit en dan ineens is daar de essentie van mijn komst!'

Jonathan: 'Waar heb je het over.'

Charles: 'Ik praat over je dood.' (Stilte)

Jonathan: 'Mijn dood?'

Charles: 'Hoe wil je graag aan je einde komen? Ik heb een aantal opties voorbereid...'

Jonathan: 'Ik ga niet dood!'

Charles: 'Je vergist je: je gaat wel degelijk dood.'

Jonathan: 'Het proces is nog in volle gang.'

Charles: 'Correct, maar ik heb niets met de wereldlijke macht uit te staan... (Hij bekijkt zijn papieren.) Volgens het puntensysteem heb je recht op een dood in categorie vijf. Categorie vijf behelst diverse vormen van executie.'

Jonathan: 'Executie?'

Charles: 'Je hebt die arme vrouw op gruwelijke wijze vermoord Jonathan. Je hebt een fikse straf verdiend.'

Jonathan: 'Het was een ongeluk!'

Charles: 'Probeer dat de rechter maar wijs te maken! Je kunt kiezen uit de volgende mogelijkheden...'

Jonathan: 'Het was geen opzet! Ik raakte in paniek!'

Charles: 'Mogelijkheid 1: de strop. Een pijnloze aangelegenheid. Mits je een goede beul treft.'

Jonathan: 'Ik weet dat het verkeerd was om die inbraak te plannen...'

Charles: 'Bespaar me het sentimentele gedoe. Mogelijkheid 2: de elektrische stoel. Pijnlijk en uitermate vervelend.'

Jonathan: 'Ik beken alles wat je maar wilt!'

Charles: 'Waarom? Ik heb je bekentenis niet nodig! Het vijftig pence-stuk schijnt nog steeds niet te zijn gevallen: je tijd is op, Jonathan. Mogelijkheid 3: een giftige injectie.'

Jonathan: 'Ik heb die vrouw in haar slaap gewurgd.'

Charles: 'Je liegt Jonathan: je hebt haar geëlektrocuteerd. De vrouw lag heerlijk van haar bad te genieten. Dat heet: heerlijk, totdat jij de ladyshave aanzette en in het water liet vallen. Mogelijkheid 4: dood door de kogel.'

Jonathan: 'Ik wil niet doodgaan.'

Charles: 'Er valt niets meer aan te doen, Jonathan. Je lot is bepaald en je tijd zit erop. Mogelijkheid 5: de guilotine. Pijnlijk en het duurt een minuutje of zo voordat de hersenen de geest laten door zuurstofgebrek.'

Jonathan: 'Help me...'

Charles: 'Schreeuwde de arme vrouw niet soortgelijke woorden? Help me, Jonathan! Help me! Die hele inbraak heb je in scène gezet om de verdenking van je af te draaien. Maar wie hou je voor de gek, Jonathan? Niemand behalve jezelf. Maak een keuze: hoe wil je sterven?' (Stilte)

Jonathan: 'Ik wil onderhandelen.'

Charles: 'Onderhandelen? Wat een lef, ongehoord! Wat heb jij aan te bieden?'

Jonathan: 'Als jij de advocaat van de duivel bent, dan is je opdrachtgever zeer geïnteresseerd in iets dat van mij is.' (Stilte)

Charles: 'En wat moge dat dan wel wezen?'

Jonathan: 'Mijn Ziel.'

Charles: 'Jouw Ziel? Wat is er zo bijzonder aan jouw Ziel?'

Jonathan: 'Mijn Ziel is van jou.'

Charles: 'Waar stuur je op aan?'

Jonathan: 'Ik zet mijn Ziel in, in ruil voor een milde dood.' (Stilte)

Charles: 'Ben je door de Meester gestuurd?'

Jonathan: 'Vertrouw je het niet?' (Stilte)

Charles: 'Mogelijkheid 6: dood door verbranding.'

Jonathan: 'Onacceptabel! Ik wil slapen om nooit meer wakker te worden.'

Charles: 'Die optie is niet bespreekbaar!' (Stilte)

Jonathan: 'Wat is je bod?' (Stilte)

Charles: 'De laatste mogelijkheid: een fatale hartaanval tijdens de laatste rechtszitting.'

(Stilte. Lichten uit)

Scène 3

Bij doek open: Terug in het Victoriaanse huis tijdens de samenkomst van de vier mannen. Fade in van het licht.

James: 'Een bizar verhaal.'

Oscar: 'Voor mijn smaak te vulgair. Maar de zelfkant van de samenleving heeft je altijd al meer aangesproken, Charles! Ik vind dat des te opmerkelijker als men bedenkt wat voor een heer je in de dagelijkse omgang bent.'

Charles: 'In eenieder van ons schuilt het Beest. Je kunt het tot je vijand verklaren, maar je kunt het ook dulden en proberen te beheersen.'

Clark: 'Wat mij het meeste treft is het einde. Het lijkt incorrect. Onlogisch misschien. Onvolkomen, is misschien een beter woord.'

Charles: 'Toch is dit een niet gecorrigeerde weergave.'

Clark: 'Ik beticht je ook geenszins van het verdraaien van de werkelijkheid.'

Oscar: 'Ik denk dat ik weet waar Clark op doelt. De Meester speelt ook in jouw verhaal een wezenlijke rol. Mij is iets soortgelijk overkomen...'

James: 'Nee maar! Ga je ons verrassen met één van je beroemde hersenspinsels?'

Oscar: 'Niets van dien aard. Ik ga jullie verrassen met een samenloop van omstandigheden. Achteraf gezien is het misschien minder toeval dan ik vermoedde.'

Charles: 'Het klinkt geheimzinnig, beste vriend!'

Oscar: 'De essentie van het gegeven is ook mysterieus.'

James: 'Vertel je verhaal...'

(Stilte)

Oscar: 'Het zal jullie misschien vreemd in de oren klinken, maar van nature ben ik een gevoelsmens. Mijn houding, doordrenkt met sarcasme en bevuild met het bloedende hart van het cynisme, geeft vaak een andere indruk. Bijna tegengesteld. Toch ben ik geen rationalist. Of beter gezegd: ik *was* geen rationalist. (Pauze) Tijdens één van de reizen raakte ik, min of meer per ongeluk, verzeild op een kermisterrein. Ik had er zakelijk gezien niets verloren. Sterker nog: ik hou helemaal niet van kermissen, maar desondanks was de drang onweerstaanbaar om het terrein te bezoeken.'

Charles: 'Ik sta perplex! Het lijkt wel alsof je beeft, mijn beste kerel.'

Oscar: 'Zoals we allemaal weten, hebben mensen de onhebbelijke neiging om zich met van alles en nog wat te bemoeien. Enkelen van hen proberen om het verleden, het heden en de toekomst te voorspellen aan de hand van kaarten. Een onzinnig tijdverdrijf, ware het niet dat een aantal van die mensen daadwerkelijk in staat zijn om met de bovenwereld te communiceren. (Pauze) Afschuwelijk zijn de namen die ze voor zulke attracties verzinnen. Madame Star. Madame Clearlight. Madame

Tarot. Op dit kermisterrein stond ook een dergelijke waarzegster. De attractie werd aangekondigd als: Madame Mefisto.'

Charles: 'Als je alles hebt gehad, krijg je zoiets! De Meester zal er niet erg blij mee zijn.'

James: 'Na eerst uit de wereld te zijn verdreven, komt hij terug als een medium? Het idee alleen al!'

Clark: 'En dan als vrouw!'

Oscar: 'Ik wist dat het belangrijk was dat ik Madame Mefisto zou ontmoeten. (Pauze) De tent was op meerdere plaatsen gescheurd en uitermate winderig. Van privacy was geen sprake. Uit het niets kwam een opdringerige dwerg naar mij toegelopen. Het kleine ding rook geld en vroeg zonder scrupules twee pond bovenop de gangbare prijs. Nadat ik had betaald, mocht ik verder lopen. Achterin de tent stond een lage houten tafel met twee stoelen. Op de tafel lagen de tarotkaarten gereed. Madame Mefisto viel nergens te bekennen. Teleurgesteld nam ik plaats op één van de stoelen. In de nok van de tent hing een stormlamp afkomstig van een schip. Aan de onderkant van de lamp waren letters gestanst. Nieuwsgierig probeerde ik de afzonderlijke letters te herkennen. Geen echt eenvoudige opdracht met de wind in de tent. De lamp volgde gewillig de grillige luchtstromen. Ik herkende een T en nog een T. Voorzichtig keek ik om mij heen. Er was verder niemand in de tent aanwezig. Ik ging op de stoel staan en reikte met mijn hand naar de bungelende stormlamp. *Titanic*, de stem van Madame Mefisto schalde door de tent heen. Ik schrok mij wezenloos. Daar stond ik op een stoel in een kermistent naar een stormlamp te kijken. Beschaamd stapte ik van de stoel.'

James: 'Hoe laat is het?'

Bixby: 'Nog te vroeg, mijnheer.'

Charles: 'Heb je een afspraak, James?'

James: 'Nee. Ja, in feite wel.'

Clark: 'Waarom laten we Oscar niet zijn verhaal verder vertellen?'

James: 'Ja, natuurlijk.'

Oscar: 'Misschien dat James liever zijn verhaal wil vertellen...'

Charles: 'Ik heb er een hekel aan om twee verhalen door elkaar heen te horen!'

James: 'Vertel gerust verder, Oscar. Bixby, ik lust nog wel een glas van dat kostbare vocht.'

Bixby: 'Zeker, mijnheer' (Hij schenkt bij)

Oscar: 'De waarzegster kwam naar de tafel gelopen en reikte mij de hand. Madame Mefisto was een opvallende verschijning. Niet helemaal wat je mocht verwachten van een medium. Haar gezichtslijnen waren zacht. Ze was niet meer jong, maar toch kon ik de jeugdige trekken in het open gezicht gemakkelijk herkennen. In haar mond en dat was het minst attractieve van haar, stonden nog slechts vier tanden rechtovereind. Haar jurk was zwart en sloot hoog aan bij de nek. *Die lamp is afkomstig van de Titanic. Het gezonken passagiersschip.* Iets in haar stem kwam mij bekend voor. Ik wist zeker dat ik madame Mefisto nog niet eerder in mijn leven had ontmoet. Waar had ik haar gezicht eerder gezien? *Heb je een specifieke vraag die je aan de kaarten wilt stellen?* Ze pakte de stapel tarotkaarten op. Ik veronderstelde tenminste dat het tarotkaarten waren...'

Clark: 'Waarom zeg je dat, Oscar? Was er met de kaarten geknoeid?'

Oscar: 'Kalm aan, beste kerel. Het zal je allemaal duidelijk worden. Ze verdeelde de kaarten in twee stapels. Met haar wijsvinger tikte ze op de eerste stapel: *Wil je deze kaarten schudden?* Gedwee nam ik de stapel in mijn handen en begon de kaarten te schudden. *Het zijn de kaarten van de Grote Arcana.* Ik gaf de stapel terug aan de vrouw. Ze legde met gesloten ogen twaalf kaarten op het tafelblad, in twee rijen van zes. Aangezien ik onbekend ben met dit spel wist ik niet wat er stond te gebeuren of wat de kaarten betekenden. Ze opende haar ogen en slaakte een gil. Verbaasd keek ik haar aan. De vrouw staarde ontzet naar de twee rijen van zes kaarten. De kaarten zouden wellicht niet zo gunstig zijn als gehoopt. Met een woest handgebaar graaide ze de kaarten bijeen. *U kunt maar beter gaan.* Ik vroeg wat ze bedoelde, maar ze herhaalde de vijf woorden: *U kunt maar beter gaan.* Ik vroeg haar wat de twaalf kaarten op tafel betekenden. *Heeft U gezien wat er op de kaarten stond afgebeeld?* Ik antwoordde: ja. *Is u niets opgevallen?* Natuurlijk was mij iets opgevallen! Alle kaarten hadden dezelfde afbeelding. Ze pakte opnieuw de stapel kaarten op en legde ze open op tafel neer. Pas toen begon het tot mij door te dringen. Er was iets bijzonders aan de hand, want alle kaarten waren met een andere beeltenis voorzien. *Weet U nog wat voor een beeltenis op Uw kaarten stond?* Natuurlijk wist ik dat nog: een door de bliksem getroffen toren. *U bent de destructie zelf.* Ik begon ongegeneerd te lachen. Ze sloeg met platte hand op tafel en keek mij verwijtend aan: *Je bent onwetend of enorm intelligent. Pak een kaart van de tweede stapel, vreemdeling.* Dwangmatig nam ik een kaart van de tweede stapel en draaide die om. De kaart was blanco. *Pak er nog een.* Ook die kaart was blanco. Evenals de volgende en de volgende. Ik vroeg haar wat dit voor een misselijke grap was. Toen draaide zij zelf een kaart van de stapel om en de beeltenis van de Bokalenaas kwam tevoorschijn.

Geïrriteerd pakte ik opnieuw een kaart van de stapel: blanco. De vrouw pakte een kaart: de koningin van Bokalen. Ik trok boos de kaart uit haar hand en zag hoe de beeltenis van de koningin vervaagde. De koningsvrouw met het lange blonde haar en de lieflijke gezichtscontouren verdween in het wit. *Vreemdeling, je bent al jaren dood.* Ik fronste mijn voorhoofd. Wat wilde de vrouw mij wijsmaken? *Vreemdeling, je bent beroofd van je Ziel.* Beroofd van mijn Ziel? Het werd hoe langer hoe curieuzer! *Vreemdeling, je bent een handlanger van de Meester.* Een handlanger van de Meester, daar was ik van op de hoogte! Maar geen Ziel. Muziek, kunst, schilderen, kunst, schrijven, kunst, beeldhouwen, kunst, acteren, kunst. Allemaal zaken die aan de Meester worden toegedicht. Allemaal zaken die een Ziel verlangen... De vrouw moest liegen! Ik heb een Ziel, anders zou ik nooit van kunst kunnen genieten. We leven niet in het paradijs. We leven in de hel. Ook die vrouw. Het leven begint met pijn en eindigt in pijn. De wet van de Meester geldt ook voor deze vrouw. Maar als die vrouw wel een Ziel heeft, waarom heb ik dan geen Ziel?’

Charles: ‘Dat is vragen naar de bekende weg, mijn beste vriend. Jij bent onsterfelijk, madame Mefisto niet.’

James: ‘Wat is de prijs voor onsterfelijkheid?’

Clark: ‘Je hebt je Ziel verkocht aan de Meester.’

Oscar: ‘Maar waarom heb ik dat gedaan? Waarom heb jij dat ooit gedaan, Charles? En jij, Clark, wat is voor jou de reden geweest?’ (Stilte)

Oscar: ‘De vrouw toverde een glimlach rond haar mond en kuste mij vol verlangen op de mond. Haar tong begon een sensueel gevecht met mijn tong... En plots verbrak ze de kus. *Heb je er van genoten? Vertel me eens wat je hebt gevoeld? Ze aaide mijn kruis. De passie is geweken, vreemdeling. Je zelfbeeld is niet in overeenstemming*

met de werkelijkheid. Je gevoel is al vele jaren geleden overleden. Je rationaliteit domineert iedere emotie. En toen wist ik het: ik wist wie die vrouw was! (Stilte)

Clark: 'Wie was ze?'

Charles: 'Kom, beste vriend, hou ons niet zolang in spanning.' (Stilte)

James: 'Ze is mijn moeder.'

Clark: 'Jouw moeder?'

Charles: 'Oscar, je gaat me toch niet vertellen, dat je samen met James onder één hoedje speelt!'

Oscar: 'Geenszins. Ik vertrouwde de situatie niet langer en ben haastig vertrokken, na het betalen met een biljet van vijf pond. Toen ik de tent had verlaten ben ik op zoek gegaan naar een telefoon. Ik heb het hoofdkantoor gebeld en gevraagd naar de gegevens over een zekere Madame Mefisto, een kermisartieste. Het resultaat was verbluffend: de vrouw was volgens de papieren al dertig jaar dood. Ik vroeg wie destijds haar begeleider is geweest en raad eens wat...'

Clark: 'James? Dat bestaat niet!'

Oscar: 'O, weldegelijk! James heeft zijn taak verzuimd. Hij heeft het niet over zijn hart verkregen om zijn moeder de dood in te jagen! Heimelijk heeft hij de papieren ingevuld en in het archief laten opbergen.'

Charles: 'Waarom heb je dat gedaan, James? Iemand anders had de honneurs kunnen waarnemen.'

James: 'Ik kon het niet... De Meester ziet in een medium een directe bedreiging van zijn imperium. Hij is er zeer gebrand op dat alle paranormaal begaafden worden ge-

ëlimineerd. Al vanaf het prille begin ben ik met die taak belast geweest. En waarom? Omdat mijn moeder een medium is! De dood van zulke bevoorrechten is niet eenvoudig. In feite is het een uitermate gecompliceerde zaak (Pauze) Dertig jaar geleden kreeg ik die gewraakte opdracht: *Madame Mefisto is de volgende kandidaat voor de dood*. In eerste instantie ben ik in beroep gegaan. Het was een onmogelijke opdracht. Ik was niet in staat om mijn moeder te vermoorden. (Pauze) Op de toewijzingsafdeling was men allesbehalve onder indruk van mijn betoog. De betreffende loketbeampte gaapte verveeld en deelde mij ongevraagd mee dat de discussie was gesloten. Ik heb zelfs geprobeerd om een audiëntie bij de Meester over deze zaak aan te vragen. Ook dat mislukte om duidelijke redenen. Ik was degene die de zaken voor de paranormaal begaafden regelde. Ik en niemand anders. Wat kon ik verder nog doen dan de opdracht te accepteren. Ik besloot dat ik haar zou begeleiden tot in de dood... Maandenlang ben ik de kermis gevolgd. Van het ene terrein naar het volgende terrein en iedere avond nam ik mij zelf voor om mijn opwachting bij haar te maken. Maar het ging niet! (Pauze) Op kerstavond heb ik een fles gin achterover geslagen en ben de tent binnengestapt, die overigens leeg was. Ik kon haar aanwezigheid voelen. De vibraties waren sterk. De scheeps-lamp bungelde aan de ketting... Aan de andere kant van de tent lag er een tarotkaart in het zand. Ik raapte de kaart op en zag hoe de aas van bokalen vlam vatte. De kaart verging tot as. *Wat kan ik voor je doen?* Verrast draaide ik om en zag in de piste van de tent een jonge vrouw staan. Haar blonde haren gingen verstopt onder een modieuze hoed. De kleur van haar jurk was donker-rood. Ik herkende mijn moeder. *Wat kan ik voor je doen?* Haar stem klonk zacht en lieflijk. Niets, moeder. Je kunt niets voor mij doen. Ik ben vervolgens de tent uitgelopen.'

Oscar: 'En vervolgens heeft hij de papieren ingevuld en afgeleverd op de afhandelingsafdeling. Door de jaren heen heeft James ervoor gezorgd dat niemand van ons in de buurt van het kermisterrein kwam. Hij heeft haar al die jaren beschermd.'

Charles: 'Ik kan er geen ander woord voor vinden.'

Clark: 'Oscar heb jij de vrouw begeleid?'

Oscar: 'Nee, ik heb gedaan wat ik moest doen in overeenstemming met het handboek. Ik heb mijn gevoel geëlimineerd en de ratio een beslissing laten nemen.'

Clark: 'Je hebt hem bij de Meester aangeven?'

Charles: 'Schandalig! Als wij elkaar niet meer kunnen vertrouwen, wie kunnen we dan nog vertrouwen Oscar? We hadden de zaak discreet kunnen oplossen. Wij met ons vieren. Waarom heb je de Meester erbij betrokken? Ik begrijp het niet. Waarom, Oscar? Wij zijn toch vrienden van elkaar...'

Oscar: 'De Meester wenste het zo. Wie ben ik om hem tegen te spreken? Ik ben de slaaf van zijn Wil.'

Clark: 'Ben je bevorderd of overgeplaatst naar het hoofdkantoor?'

Oscar: 'Ik heb alleen gedaan wat van mij werd verwacht! Geloof je dat het toeval was dat ik op dat kermisterrein verzeild raakte? Nee, het was geen toeval. Zie je de overeenkomsten niet tussen de gebeurtenissen? Die vrouw. De lach van de vrouw. Het uiterlijk. De verleiding. Begrijpen jullie niet dat de Meester ons heeft gebruikt?'

Charles: 'De Meester?'

Oscar: 'Ja, de Meester. Hij was vanaf het eerste begin op de hoogte. James heeft het verknald. Niets meer en niets minder.'

(De voordeurbel gaat)

Clark: 'De Meester?'

Charles: 'Bixby, wordt er verder nog iemand verwacht?'

Bixby: 'Niet zover ik weet, mijnheer.'

Clark: 'Ook niet de Meester?'

Bixby: 'Nee, mijnheer, niet dat ik weet. Maar het staat de Meester uiteraard vrij om zijn plannen naar believen te wijzigen.'

Clark: 'Uiteraard, Bixby!'

(De bel gaat nog een keer)

Bixby: 'Als de heren mij willen verontschuldigen...'

Charles: 'Natuurlijk.'

(Bixby gaat af)

James: 'Wat gaat er met mij gebeuren?'

Clark: 'Ik zou het oprecht niet weten.'

Charles: 'Laten we eerst de gebeurtenissen maar eens afwachten.'

(Bixby komt op en heeft een brief in zijn handen)

Bixby: 'Er is een boodschap voor mijnheer James afgegeven.'

James: 'Breng maar hier...'

(Bixby loopt naar James en geeft hem de brief. James scheurt de enveloppe open en haalt de brief eruit. Hij leest de brief. Hij legt de brief open op tafel neer en gaat staan.)

James: 'Zou je mijn jas en tas willen pakken, Bixby? Ik moet weg. Een dringende aangelegenheid.'

(Bixby gaat af om de jas en tas van James te gaan pakken)

Charles: 'Wat staat er in de brief, beste kerel?'

James: 'Moeder is vannacht overleden. Ik moet me op het hoofdkantoor melden. Er zijn een aantal vragen die dringend om een antwoord verlegen zitten.'

(Bixby komt op met de jas en tas en overhandigt die aan James. James trekt de jas aan.)

James: 'Tot de volgende werkbijeenkomst, heren.'

(James gaat af. Bixby volgt hem)
(Stilte)

Oscar: 'Dat was het laatste dat we nog ooit van James zullen horen.'

Charles: 'Hoe bedoel je: het laatste? Je hebt toch gehoord wat er in de brief stond. Er wordt met geen woord gerept over ontslag of dissimulatie!'

Oscar: 'Wat een kortzichtigheid! Heb je in al die jaren zo weinig geleerd? Wij zijn de handlangers van de dood! Waarom willen we dat niet onder ogen zien? James heeft gefaald en wat heeft het hem opgeleverd? Ellende. Ja-renlange ellende. (Pauze) Wat voor de muis een uil is,

dat zijn wij voor de mens! Wij verrichten goed werk omdat anders het hele ecologische systeem uit de klauwen dreigt te lopen! En James heeft geprobeerd om het systeem te ondermijnen.'

Clark: 'Je verheerlijkt de dood! Ik begeleid mensen niet voor het plezier of om het ecologische systeem binnen de perken te houden!'

Oscar: 'Waarom werk je dan mee?'

Clark: 'Ik heb geen andere keus.'

Oscar: 'O nee? Wat dacht je van onze vriend James? Hij heeft voor een andere optie gekozen!'

Clark: 'Iemand moet de rotzooi opruimen...'

Oscar: 'Dus waarom ik niet! Kleinzielige aardworm!'

Charles: 'Waarom heb jij het werk dan niet opgegeven Oscar?'

Oscar: 'Omdat ik een keuze heb gemaakt: met gevoel kom je nergens! Het werkt alleen maar verlamdend! Tabellen, verstand, computers, logica en wetenschap geven je antwoorden. Gevoel niet. Gevoel roept alleen maar vragen op. Steeds opnieuw onbeantwoordbare vragen. Ik heb mijn buik er van vol! Ik wil niets meer voelen! Ik wil gewoon doen waarvoor ik ben aangenomen!'

Clark: 'En dat is?'

Oscar: 'Dood en verderf te zaaien.'

(Stilte. Bixby komt op)

Charles: 'Toch vraag ik mij nog een ding af...'

Oscar: 'En dat is?'

Charles: 'Wie heeft Madame Mefisto begeleid? Het staat buiten kijf dat het niemand van ons is geweest. De Meester zelf? Hoogst onwaarschijnlijk, maar wie dan wel?'

Bixby: 'Ik denk dat ik die vraag kan beantwoorden, mijnheer.'

Charles: 'Is dat zo?'

Bixby: 'De plaatsvervanger van mijnheer James heeft zich van die taak gekweten.'

Clark: 'De plaatsvervanger van mijnheer James? Is die al benoemd?'

Charles: 'Natuurlijk, wat stom van me. Ik had het kunnen weten: Jonathan!'

Clark: 'Ik moet zeggen dat ik nu wel reusachtig nieuwsgierig wordt... Wie is die Jonathan?'

(Charles loopt naar het dienblad en schenkt voor zichzelf nog wat port in.)

Oscar: 'Een moordenaar die tijdens zijn proces aan een hartaanval is overleden, nietwaar, Charles?'

Clark: 'De man waar je vanmiddag over hebt verteld? Ik moet zeggen dat ik nieuwsgierig word naar een man die het in korte tijd zover heeft gebracht!'

Oscar: 'Laat Jonathan maar binnen komen, Bixby'

Bixby: 'Zoals mijnheer wenst.' (Bixby gaat af)

Charles: (Tegen Oscar) Ben jij bent de hele tijd op de hoogte geweest? Weet je dat het mij nu pas opvalt dat er op het dienblad vijf glazen staan, terwijl we normaal maar met z'n vieren zijn... Jij en Bixby hebben alles voorbereid! Soms vraag ik mij af wat jij hebt uitgevreten, voordat je je Ziel aan de Meester hebt verkocht.'

Oscar: 'Hetzelfde wat jij hebt gedaan. Of wat Clark op zijn geweten heeft... Het maakt geen enkel verschil.'

Charles: 'Hoe komt het dat jij dit soort dingen weet en wij niet?'

Clark: 'Kennis is zijn bloedgeld geweest. In ruil voor James heeft hij bepaalde inzichten verworven.'

Oscar: 'Ik heb daar niets aan toe te voegen.'

Charles: 'Wat hebben wij drie gemeenschappelijk, Oscar? Wat is het grote geheim?'

Oscar: 'Vraag je waarom wij zo uitermate geschikt zijn voor de job? Of vraag je wat wij in ons sterfelijk leven hebben uitgespookt? Wat wil je weten, beste kerel?'

Charles: 'Ik wil een antwoord hebben wat ons deelt!'

Oscar: 'Je struikelt bijna over het antwoord voor je vóeten!'

Bixby: (Komt op) 'Heren, mijnheer Jonathan...'

(Jonathan komt op. Hij is gekleed in een sjiem zwart/kostuum. Hij ziet er uit als een echt heerschap. Oscar staat op. Hij loopt op Jonathan af en schud hem uitbundig de handen. Jonathan geniet zichtbaar)

Oscar: 'Welkom op je eerste werkbepreking Je hebt een prima karwei geklaard! De Meester was zeer onder de indruk van de snelheid en de precisie waarmee je Madame Mefisto hebt begeleid. Het werk van een professional!'

(Lichten uit)

Geen probleem

Een toneelstuk in drie aktes.

Plaats van handeling: Een vakantiehuisje in een natuurgebied.

Decor: Het interieur van een vakantiehuisje. Dit bestaat uit een benedenverdieping en een eerste verdieping.

De benedenverdieping: Een open haard, een open keuken, een bankstel, een voordeur met ramen er naast, een kapstok en een trap.

De eerste verdieping: Een overloop met erachter de deuren van de drie verschillende slaapkamers.

Personages:

- 1) Willem, een man van ongeveer 43 jaar oud. Hij is sinds vijf jaar getrouwd met Joke. Hij is verlegen en schuchter.
- 2) Joke, is ongeveer 40 jaar oud. Ze heeft al ettelijke verhoudingen en huwelijken achter de rug. Ze is moeder van drie kinderen.
- 3) Willemien, Zij is 64 jaar oud, en is de moeder van Joke. Haar man is al vele jaren geleden overleden. Pas na zijn dood is ze tot 'bloei' gekomen.
- 4) Hans, is 63 jaar oud, en is de vader van Willem. Zijn vrouw is pas vijf jaar dood.

Het plot in het kort: Willem heeft ontdekt dat zijn vrouw (Joke, dus), een verhouding heeft met een andere man. Na een kortstondige ruzie hebben ze besloten dat het *maar* het beste is, als ze als 'gecivileerde mensen' uiteengaan. Willemien en Hans zijn al op de hoogte van hun scheidingsplannen, nog voordat Willem of Joke het hen hebben verteld. De twee oudere mensen hebben besloten om te proberen het huwelijk te redden!

De eerste akte

De dag voor Kerstmis.

Het magere licht van de winterzon schijnt het vakantiehuisje binnen. Buitengeluiden zijn hoorbaar. Een auto komt aanrijden, stopt en deuren worden geopend. Het slot van het huisje opengemaakt en de deur zwaait open. Willem komt op en hij draagt twee zware koffers. Joke volgt hem met een doos levensmiddelen in haar handen.

(Willem komt op. Hij loopt het huisje binnen en blijft de koffers vasthouden.)

Joke: (Komt op) ‘Willem, moeder zit vast met haar jurk bij de achterklep!’

Willem: ‘Ik veronderstel dat ik voor mantelzorger mag spelen... Zit u vast, mevrouw? Misschien kan ik u behulpzaam zijn.’

Joke: ‘Mijn moeder is hier niet om door jou bespot te worden, Willem!’

Willem: ‘Dat is niet nodig, want je moeder kan dat heel goed zelf. Mijn hulp heeft ze daarbij echt niet nodig. Wat dat betreft is je moeder een eerste klas doe-het-zelver!’

Joke: ‘Ben je klaar? Zou je het dan nu over je hart kunnen verkrijgen om mijn moeder van die idiote Japanner van je te bevrijden!’

Willem: ‘Die idiote Japanner is toevallig wel een verantwoorde hybride Suzuki Swift! Hij kan er niets aan doen dat hij zo klein is.’

Joke: ‘Als je moeder nu niet meteen gaat helpen, ga ik gillen!’

Willem: 'Gil maar een eind weg! Mij kun je niet meer onder druk zetten met dat gegil van je! Ga je gang: gil maar eens lekker als een mager speenvarkentje! Dan kun je meteen al je premature agressie in één keer kwijt! Ik las afgelopen week in de Volkskrant dat er ook therapieën voor bestaan, oerschreeuwtherapieën. Is dat niets voor jou? Dan kun je samen met die nieuwe lieve vriend van je op de hei gaan schreeuwen totdat de oogballen uit hun kassen ploppen!'

(Joke is ziedend en wil gaan gillen. Willemien komt op. Er zit een scheur in haar jurk. Willem ziet haar. De ruziestemming van Willem en Joke slaat ineens om in overdreven vriendelijkheid)

Willem: 'Hallo, moeder! Is het gelukt?' (Hij wijst naar de jurk. Joke houdt van schrik haar adem in)

Willemien: (Tegen Joke) 'Doe je tegenwoordig aan yoga?'

Joke: (Ademt overdreven uit) 'Nee, ma... maar, maar iedere keer als ik hier op het platteland kom, krijg ik zin om de zuivere lucht op te snuiven!'

Willemien: 'Kind, er valt hier niets anders te ruiken dan koeienstront! En met al die stikstof is er nog maar verdomd weinig zuurstof over.'

Willem: 'Zo is Joke. Ze snuift aan alles wat geurt. Van boeken tot aan piemels.'

Joke: 'Is het gelukt?'

Willem: 'Maar ook sokken, lakens en ondergoed.'

Willemien: 'Die bruit daarbuiten heeft aan mijn jurk getrokken! Moet je zien!' (Ze toont de scheur)

Joke: 'Jeetje wat een kanjer. Dat krijg je ervan als je vader en zoon meeneemt!'

Willem: 'Ja, ma, ze is een pro snuifster.'

Willemien: 'Wat zie je toch in die man, Joke?'

Joke: 'Ik ben er niet meer zeker van.'

(Hans komt op. Hij draagt drie koffers.)

Hans: 'Fijn, Willem, om je vader een handje te helpen!'

(Willem wil toelopen om Hans te helpen, maar draagt nog steeds zijn eigen koffers!)

Joke: 'Willem... waarom zet je die koffers niet eerst op de grond neer?'

Willem: 'Koffers? (Hij kijkt naar zijn handen) Deze koffers?' (Hij zet de koffers neer op de grond. Hij loopt naar Hans en neemt de drie koffers over. Hij blijft nu deze vasthouden!)

Hans: 'Dank je wel, jongen. Het zweet gutst al over mijn rug rechtstreeks de bilnaad in. Eerst deze mooie dame redden van het kleine monster met drie deuren en daarna de koffers naar binnen brengen. Poeh! Geen kleinigheid meer voor een man van mijn leeftijd. Nee, zeker niet!'

Joke: 'Je mag de koffers wel neerzetten, Willem.'

Willem: (Voelt zich betrappt) 'Hoezo? Ik ben toch degene die de koffers naar boven moet dragen! Er is hier verder niemand van het sterke geslacht die de zware klussen doet!'

Willemien: ‘Bedoel je dat in termen van spierballen of kaakspieren?’

Joke: ‘Waarom breng je de koffers dan niet naar boven? Kun je meteen aan je vader de rest van het huisje laten zien.’

Hans: (Pathetisch) ‘Een bed is al wat ik vraag...’

Willemien: ‘Hoe pover kan Shakespeare toch klinken.’

Willem: ‘Kom, pa, de dames willen graag even alleen zijn. Nietwaar, moeder?’

Hans: ‘Dat is je moeder niet!’

Willemien: ‘Gelukkig maar.’

Willem: ‘Hoe klinkt: schoonmoeder?’

Hans: ‘Prima!’

Willemien: ‘Nee, zeker niet! Schoonmoeder klinkt als grootmoeder. Het maakt mij zo oud.’

Hans: ‘Je bent toch ook oud!’

Joke: ‘Willem, breng jij je vader naar zijn slaapkamer, dan hou ik moeder wel gezelschap.’

Willem: ‘Okido! Pa, ga je mee naar boven? (Hij loopt langs Willemien) Tot dadelijk moede... mevrouw van Bergen.’

Joke: ‘Willem, vergeet je niet om de kerstboom van het imperiaal te halen?’

(Willem en Hans af. Ze komen op de overloop van de eerste verdieping en verdwijnen vervolgens in een van

de slaapkamers. Stilte. Willemien gaat zitten.)

Willemien: 'Wat heeft deze maskerade te betekenen, Joke?'

Joke: 'Ik begrijp niet waar je op doelt, ma.'

Willemien: 'Nee? Eerst word ik midden in de nacht door Willem gebeld, die mij vertelt dat het weekend niet doorgaat vanwege: *dringende familieaangelegenheden*. Een klein uur later bel jij op om te vertellen dat het telefoontje van Willem een vergissing was... Joke, wees eerlijk: Ben ik geen familie?'

Joke: 'Natuurlijk ben je familie.'

Willemien: 'Waarom krijg ik dan niets over die dringende familieaangelegenheden te horen?'

Joke: 'Ja, waarom eigenlijk niet...'

(Stilte)

Willemien: 'Waarom vertel je het niet wat er aan de hand is?'

(Stilte)

Joke: 'Ik kan het niet vertellen.'

(Stilte)

Willemien: 'Prima... geen probleem, dan wachten we toch af totdat de kruik barst! Hebben we druiven meegenomen?'

Joke: 'Ik zal de druiven wel even pakken.'

(Joke loopt naar de doos met levensmiddelen en pakt de druiven eruit. Ze gaat naar de open keuken en spoelt de druiven af)

Willemien: ‘Hoe is het met mijn kleinkinderen?’

Joke: (Vanuit de open keuken) ‘Uitstekend, alles gaat lekker.’

Willemien: ‘Che heeft mij een e-mail gestuurd... Hij vond het niet zo lekker gaan.’

Joke: (Komt met een schaal met druiven terug) ‘Mailt Che jou?’

Willemien: ‘Hij schrijft mij al jaren. Wist je dat niet? Hij mailt al jaren als hij geld nodig heeft.’

Joke: ‘Dat meen je niet! (Begint te lachen) Van wie zou hij dat hebben?’

Willemien: ‘Hij is jouw zoon!’

Joke: ‘En jouw kleinzoon!’

Willemien: ‘Touche’. (Pauze) Jan-Pieter heeft mij ook gemaïld.’ (Ze begint van de druiven te eten)

Joke: ‘Jan-Pieter heeft jou ook gemaïld, zozo... En waarover? Dat hij wordt mishandeld?’

Willemien: ‘Warm. Jan-Pieter heeft een klein probleem, Joke’

Joke: ‘Zoals?’

Willemien: ‘Hij is bang dat hij blijft zitten.’

Joke: 'Waarom is hij in Godsnaam bang dat hij blijft zitten?'

Willemien: 'Omdat hij bang is voor de Citotoets én omdat hij bang is om de verkeerde school te kiezen.'

Joke: 'Mijn hemel! Heeft Anoeck je toevallig ook nog een e-mail gestuurd?'

Willemien: 'Niet toevallig. Ondanks haar tien jaar is het haar opgevallen dat het thuis niet zo lekker gaat...'

(Stilte)

Willemien: 'Wiens ballen moeten er dit keer aan geloven, Joke?' (Willemien bijt twee druiven tussen haar tanden kapot)

Joke: 'Ma, dat is walgelijk!'

Willemien: 'Heb je een nieuwe vriend?'

Joke: 'Iets van die strekking. Tegenwoordig ligt het niet meer zo vast. Het is fluïde.'

Willemien: 'Ik wist het wel. Het is al veel te lang goed gegaan tussen jou en dat gepocheerde ei.'

(Stilte)

Joke: 'Waar moet ik beginnen? Het is allemaal zo verwarrend'

Willemien: 'Het begin is altijd een goed startpunt.'

Joke: 'Het begin... Het begin van wat?'

(Willem staat op de overloop)

Willem: 'Joke, er hangen geen overgordijnen voor de ramen! Waar heb je die opgeborgen?'

Willemien: 'Hoe moet zij dat nu weten? Alsof vrouwen alles opruimen en kwijt maken!'

Joke: 'Het is al goed...'

Willemien: 'Nee, het is niet goed. Kom voor jezelf op! Je vader heeft mij dertig jaar als een sloof behandeld en ik pik het niet meer! Buig niet voor het spierballengeslacht met bierbuik!'

Joke: 'Ma, ik heb de laatste keer de gordijnen losgemaakt omdat ze vies waren.'

Willem: 'Waar zijn ze nu?'

Joke: 'Ik heb ze mee naar huis genomen om ze chemisch te laten reinigen.'

Willemien: 'Waar heb je de gordijnen gelaten?' (Ze blijft druiven eten)

Joke: 'Vergeten.'

Willemien: 'Wat vergeten! Domme gans, je weet dat ik niet kan slapen als er licht in mijn kamer schijnt!'

Joke: 'Ik had ze klaargelegd op het bed van Che.'

Willemien: 'Waarom leg je de gordijnen op het bed van Che? Je wist toch dat hij niet mee zou gaan!'

Joke: 'De linnenkast staat bij Che op de zolderkamer.'

Willemien: 'Waarom plaats je een linnenkast op de slaapkamer van een zestienjarige?'

Joke: 'Omdat hij te groot is voor de andere kamers!'

Willemien: 'Waarom heb je dan ook die linnenkast gekocht?'

Joke: '*Dat* heeft Willem gedaan.'

Willemien: 'Ah, zie je wel dat het de schuld van de man is!'

Willem: (Roept naar de slaapkamer) 'Pa, kom maar. Het dutje moet wachten tot het donker is.'

(Hans komt de overloop opgelopen en gaat naar beneden)

Joke: 'Willem, zullen wij iets maken dat voor de ramen kan hangen?'

Willem: 'Ik ben op de slaapkamer van pa.'

(Willem af. Joke loopt de trap op en blijft op de overloop staan.)

Joke: 'Kunnen jullie in de tussentijd jezelf behelpen?'

Willemien: 'Kind, ik doe al 64 jaar niets anders. Tien minuten meer of minder doen daar geen afbreuk aan, tenzij ik ongelukkig val en mijn heup breek.'

Joke: 'Op jouw leeftijd is iedere dag een zegening! Laatst hoorde ik mevrouw de Vrie...'

Willemien: 'Joke, het is duidelijk wat je wil vertellen.'

Joke: 'Wie niet horen wil...'

(Joke af)

(Hans staat in de kamer en maakt een 'Okay'-teken tegen Willemien)

Hans: 'Het loopt gesmeerd. Is het goed als ik hier ga zitten?'

Willemien: 'Het maakt mij werkelijk niets uit.'

Hans: 'Fijn. Het bevalt mij prima om de onzichtbare man te zijn.'

Willemien: 'Niet op je mondje gevallen en dat voor een oude dwaze man.'

Hans: 'Weet je wat jouw probleem is?'

Willemien: 'Durf het uit te spreken en ik verkoop je een dreun!'

Hans: 'Waar denk jij aan? Maar weet je wat jouw probleem is? Je eet te veel.'

Willemien: 'Ik eet te veel?'

Hans: 'Je hebt al een tros druiven achter je nepkiezen. Wist je trouwens dat druiven slecht zijn voor de stoelgang!'

Willemien: 'Onnozelheid is één van de moderne deugden, want druiven zijn juist goed voor de stoelgang!'

Hans: 'Dat is toch precies wat ik zeg! Wie wil er de hele dag in het kleinste kamertje zitten?'

Willemien: (Zucht) 'Maar verder mag je vrij rondlopen?'

Hans: 'Wat zei je?'

(Joke verschijnt op de overloop en luistert af. Willemien ziet haar en geeft Hans het teken dat Joke er staat)

Willemien: (Overdreven uitgesproken) ‘Mijn lippen bewegen, maar ik heb niets gezegd!’

Hans: ‘Tenminste niets zinnigs.’

(Willemien seint nogmaals naar Hans. Dit keer begrijpt hij de boodschap)

Hans: ‘O! (Gespeeld) Nu weet ik waar die dochter van jou al die onzin vandaan haalt!’

Willemien: ‘Pardon?’

Hans: ‘Die dochter van jou heeft een affaire met een andere man.’

Willemien: ‘Affaire klinkt meteen zo ernstig.’

Hans: (Gespeeld dramatisch) ‘Ze gaan scheiden!’

Willemien: ‘Okay, ze heeft een affaire met een andere man.’

Hans: ‘En ik veronderstel dat jij de hele tijd al op de hoogte was.’

Willemien: ‘Vermoedens, maar met een schoonzoon als Willem was het slechts een kwestie van tijd.’

Hans: ‘Heb je iets op mijn zoon aan te merken?’

Willemien: ‘Wel meer dan één dingetje!’

Hans: ‘En hoe zit het met Joke?’

Willemien: ‘Het is bijzonder kinderachtig om Joke erbij te betrekken!’

Hans: ‘Kinderachtig? Die loslopende... je-weet-wel dinges, verleidt keer op keer vreemde kerels. Van Che weet zij niet wie de vader is! Hoe bestaat het dat je niet weet wie de vader van je kind is, tenzij je een je-weet-wel dinges bent! Waar ben je geweest, Joke? *O, op straat. Was het leuk? Ja, hoor heel leuk en weet je wat ik tegenkwam? Nee, wat? Een rondvliegende klodder sperma! En ik dacht Tjee...*’ (Uitspreken als Che)

(Stilte)

Willemien: ‘Barbaar, je praat over mijn dochter en niet over een je-weet-wel dinges! Bovendien kunnen ongelukjes nu eenmaal gebeuren.’

Hans: ‘Ongelukjes? Het is meer een kwestie van opvoeding. Mijn vrouw en ik hebben onze Willem fatsoenlijk opgevoed.’

Willemien: ‘Ik ben al sinds de beginjaren zeventig een voorstandster van de vrije opvoeding geweest.’

Hans: ‘Je man ook?’

Willemien: ‘Nee, zeker niet! Hij was, zeker in dit soort zaken, heel conservatief.’

Hans: ‘Jammer dat hij zo vroeg is gestorven.’

(Stilte)

Willemien: ‘Ik weet wat jij probeert te doen! Jij probeert mij tegen mijn dochter op te zetten, zodat ik haar als een baksteen laat vallen! Nou, vergeet het maar, want zoiets doe ik niet! Joke beslist over haar

eigen leven!’

Hans: ‘Kan ik dat laatste ook zwart op wit krijgen?’

Willemien: ‘Twijfel je aan mijn woorden?’

Hans: ‘Ik zou het niet durven!’

(Hans en Willemien kijken elkaar geïrriteerd aan.
Willem verschijnt ook op de overloop en samen met
Joke loopt hij naar de benedenverdieping.)

Joke: ‘Zo, hier zijn we weer.’

Willem: ‘Hebben jullie je een beetje geamuseerd?’

(Stilte)

Willem (tegen Joke): ‘Ik geloof dat we het leukste
hebben gemist.’

Joke: ‘Zal ik koffie zetten? (Pauze). Lust *jij* koffie,
Willem?’

Willem: (Overdreven) ‘Nou, heel graag! Dat zou wel
heeeel lekker zijn, hè, moeder?’

Hans en Joke: ‘ZE IS JE MOEDER NIET!’

(Licht uit)

De tweede akte

Kerstavond.

Willem is samen met Willemien de kerstboom aan het optuigen. Dit karwei is voor het grootste deel al gedaan. Willemien staat op een huishoudtrap en probeert een kerstbal op te hangen. Willem staat naast de trap, met een doos kerstballen in zijn hand.

Willemien: 'Zal ik hem hier neerhangen?'

Willem: 'Iets hoger is mooier. Daarboven zit een kale plek, ziet u?'

Willemien: 'Laat dat *u-gedoe* maar, Willem. Zo hangt ie goed...'

Willem: 'Zo hangt ie uitstekend! Wat een teamwork!'

Willemien: 'Oké, coach, geef de volgende bal maar aan.'

(Willem geeft een nieuwe kerstbal.)

Willemien: 'Willem, mag ik je iets vragen?'

Willem: 'Natuurlijk, moede... schoonmoeder.'

Willemien: 'Waarom noem je me nooit bij mijn voor-
naam?'

Willem: 'Ik vind dat gênant, als u begrijpt wat ik bedoel.'

Willemien: 'En als ik het je speciaal vraag?'

Willem: 'Als je het speciaal wilt, zal ik het wel doen...
Willemien'

Willemien: 'Het klinkt alsof de oude koningin weer tot

leven is gewekt!’

Willem: ‘Hoe klinkt: Mien?’

Willemien: ‘Mien? Nee, mijn voornaam wordt afgekort met Will.’

Willem: ‘O, sorry... ik wilde niet onbeleefd zijn.’

Willemien: ‘Je hoeft je niet te verontschuldigen, Willem. Er is niets aan de hand. (Ze komt van de trap af, pakt Willem bij de hand vast en neemt hem mee naar de bank. Willemien gaat zitten.)

Willemien: (Ze tikt uitnodigend op de bank) ‘Kom hier naast me zitten.’

(Willem aarzelt en gaat dan zitten)

Willemien: ‘Weet je wat jouw probleem is?’

Willem: ‘Nee.’

Willemien: ‘Je bent veel te voorzichtig en je staat veel te veel toe.’

(Stilte)

Willem: ‘Ze heeft het dus verteld...’

Willemien: ‘Ze heeft me verteld dat zij een affaire met een andere man heeft.’

Willem: ‘We hebben besloten om als volwassenen uit elkaar te gaan: beschaafd en als goede vrienden!’

Willemien: ‘Wat een onzin! Weet je waarom Joke bij je weggaat?’

Willem: 'Omdat ze een affaire met een andere vent heeft.'

Willemien: 'Welnee, omdat jij een flapdrol bent! Daarom gaat ze bij je weg!'

Willem: 'Omdat ik een flapdrol ben... Maar ik heb toch geen verhouding met een vreemde kerel? Waarom ben ik dan een flapdrol?'

(Stilte)

Willemien: 'Je ziet het niet.'

Willem: 'Ik geef haar alles. Noem het maar op en mevrouw heeft het! Zelfs als ik er weken voor moet overwerken.'

Willemien: 'Zeer lovenswaardig, maar een vrouw op haar leeftijd wil meer, Willem. Ze heeft het nodig om de sleur van alledag te doorbreken.'

Willem: 'Zeg je dat ik er verkeerd aandoe om het goed te doen?'

Willemien: 'Willem, jij bent de hele dag het huis uit en je vindt voldoening in je werk! Voor Joke is dat anders. Zij zit hele dagen thuis met de kinderen.'

Willem: 'Moet ik ontslag nemen en haar thuis gezelschap houden?'

Willemien: 'Ik bedoel dat je gerust wat meer begrip voor haar mag hebben. Ze heeft het moeilijk.'

Willem: 'En ik niet?'

Willemien: 'Wil je haar kwijt?'

Willem: 'Natuurlijk niet.'

Willemien: 'Dan zul je voor haar moeten vechten!'

Willem: 'Het is haar keuze en ik heb die te respecteren!'

Willemien: 'Als je haar kwijt bent, zal Joke het je nooit vergeven.'

Willem: 'Mij vergeven? Christus-nog-aan-toe, het komt er dadelijk nog op neer dat ik de schuldige ben alle ellende!'

Willemien: 'Ze wil niet bij je weg.'

Willem: 'Wat wil ze dan wel?'

Willemien: 'Ze wil dat je voor haar vecht.'

(Stilte)

Willem: 'Hoe komt het toch dat ik het steeds niet begrijp?'

Willemien: 'Een vrouw heeft het nodig dat iemand om haar hand vecht!'

Willem: 'Is het niet meer iets van vrouwen op jouw leeftijd?'

Willemien: 'Het is van alle tijden en Joke heeft bevestiging nodig.'

Willem: 'Waarvan heeft ze een bevestiging nodig?'

Willemien: 'Van jouw liefde voor haar!'

Willem: 'Was die draadloze stofzuiger van afgelopen week niet voldoende?'

(Stilte)

Willemien: 'Hoe is jullie seks?'

Willem: 'Ik geloof niet dat ons seksleven een gespreks-
onderwerp is tijdens het versieren van de kerstboom.'

Willemien: 'Je hoeft je nergens voor te schamen... En
waarom hebben wij in hemelsnaam een kerstboom
meegenomen, terwijl er hier buiten duizenden staan!'

(Stilte)

Willem: 'Oké, jij je zin: HET GAAT JE GEEN REET AAN,
MIEN! Het dak op met al je gezwets over spanning, sen-
satie en kerstbomen! We leven niet in een James Bond-
film!'

(Stilte. Willemien knijpt hem teder in zijn borstkas)

Willemien: 'Was dat lekker of was dat lekker! Het doet
een mens goed om zijn hart te luchten, dat moet je eens
vaker doen.'

(Willemien staat op en loopt naar de kerstboom)

Willemien: 'Ik ben benieuwd of de lichtjes het doen.'

Willem: 'Dat weten we zo' (Willem steekt de stekker
in het stopcontact. De lichtjes gaan branden)

Willemien: (Klapt in haar handen van plezier) 'O,
kom maar eens kijken. Het is prachtig!'

(Joke op. Ze draagt een dienblad met koffie.)

Joke: 'Het is inderdaad prachtig!'

(Joke zet het dienblad op de salontafel neer en loopt naar haar moeder)

Joke: 'Weet je dat we vroeger ook altijd de boom samen hebben opgezet?'

Willemien: 'We? Je vader en ik, bedoel je! En later moest ik het alleen doen.'

Joke: 'Je begrijpt heel goed wat ik bedoel! Iemand koffie?'

Willem: 'Waar is pa?'

Joke: 'Jouw vader is buiten. Hij is hout voor de open haard aan het verzamelen.'

Willem: 'Waarom vraagt hij geen hulp? Het laatste wat we nodig hebben, is een oude man met een hartstilstand!' (Hij gaat af via de voordeur)

Willemien: (Roept hem na) 'Zo ben ik mijn man ook kwijtgeraakt!'

Joke: 'Pap?'

(Stilte)

Joke: 'Is hij overleden tijdens het houtsprokkelen?'

Willemien: 'Nee, niet tijdens het houtsprokkelen. Maar wel aan een hartstilstand.'

(Stilte)

Joke: 'We hebben het er eigenlijk nooit over gehad, maar hoe is pap eigenlijk overleden?'

Willemien: 'Ik lust wel een kopje koffie. Zwart graag.'

(Pauze. Joke begint in te schenken)

Joke: 'Je hebt dat nooit verteld, ma.'

Willemien: 'Eén klontje suiker en een wolkje melk'

(Stilte)

Joke: 'Waar hebben Willem en jij het over gehad?'

Willemien: 'Over jou en hoe het nu verder moet.'

Joke: 'Ma, het is iets tussen Willem en mij.'

Willemien: 'Het is een goede jongen. Een gepocheerd ei, met een goed karakter. Je had me trouwens nog niets verteld over die nieuwe draadloze stofzuiger. Welk merk?'

Joke: 'Ma, je bent onmogelijk!'

Willemien: 'Hij heeft zijn nadelen, Joke, maar je krijgt er spijt van als je hem kwijtraakt.'

Joke: 'Tot zover de vrije opvoeding! Het is mijn leven, ma, en ik beslis zelf wat ik wel of niet doe!'

Willemien: 'Het is niet alleen jouw leven.'

Joke: 'Wat wil je daarmee zeggen?'

Willemien: 'Ik hoef daar niet op te antwoorden, is het wel?'

(Stilte)

Joke: 'Je komt hierheen en je bemoeit je binnen de kortste keren weer met zaken die je geen barst aan-gaan!'

Willemien: 'Als je liever hebt dat ik ga...'

Joke: 'Waar haal je het recht vandaan om je met mijn leven te bemoeien? Het is mijn leven, hoor je me: HET IS MIJN LEVEN!'

Willemien: 'Was dat het, Joke?'

Joke: 'O, nee, er is nog veel meer. Zoveel meer!'

Willemien: 'Ben je klaar?'

Joke: 'Hoe kun je! Zelf heb je jaren de trouwe huis-vrouw gespeeld en dan ga je mij de les lezen wat ik moet doen!'

Willemien: 'Was dit alles?'

Joke: 'JA, DIT WAS HET!'

(Willemien staat op en geeft Joke een klap in het ge-zicht)

Joke: 'Au!' (Grijpt naar haar gezicht)

Willemien: '*Dat* is omdat je zo verdomde egoïstisch bent!'

Joke: 'O, nu heb je de poppen aan het dansen!'

(Joke wil weglopen, maar Willemien houdt haar te-gen)

Willemien: 'Dit keer zul je luisteren Joke! Wat je mij of je vader ook verwijt, wij zijn je ouders. En ouders

maken fouten, Joke! Er bestaat geen school waar je leert hoe je kinderen op te voeden! Wij hebben fouten gemaakt, je vader en ik. Hij heeft je niet willen slaan, maar hij kon niet anders...'

Joke: 'Dat uitgerekend jij hem verdedigt! Hij was een bruto!'

Willemien: 'Hij was een man die niet wist, wat hij moest doen. Er werd van alles van hem verwacht. Hij moest gaan werken en de kinderen mee opvoeden. Hij wist wat iedereen dacht en van hem verwachtte: hij was de man. De heer des huizes en dus gedroeg hij zich zo ook. Wist hij hoe? Nee! Want niemand had hem verteld hoe!'

Joke: 'Het was verkeerd!'

Willemien: 'Natuurlijk was het verkeerd lieverd! Maar soms word je gedwongen om de verkeerde dingen te doen!'

(Stilte)

Joke: 'Laat mij dan mijn eigen fouten maken!'

Willemien: 'Als je al zo graag fouten wilt maken, denk dan aan Willem en je kinderen!'

(Stilte)

Willemien: 'Zij worden de dupe van je fouten. En hoeveel beter ben je dan als je vader?'

Joke: 'Ik bepaal zelf wat goed of fout is!'

Willemien: 'Het wordt tijd dat je volwassen wordt, Joke! Je krijgt geen tweede kans om een meisje van twaalf te zijn en opnieuw te beginnen!'

(Stilte)

(Hans komt op. Hij draagt een paar blokken hout op zijn armen.)

Hans: (Schraapt zijn keel) 'Stoor ik? Willem zegt dat het hout te nat is voor de open haard.'

Joke: 'We hebben verwarming.'

Hans: 'We kunnen moeilijk kerstliedjes rond de verwarming gaan zingen!'

(Willem komt op. Hij draagt heel veel hout.)

Willem: 'Wie doet de deur dicht?'

Willemien: 'Wacht maar... ' (Ze sluit de deur. Willem legt het hout voor de open haard)

Joke: 'Mijn lieve hemel, wat veel hout.'

Willem: 'Pa's idee van een romantische kerst!'

Hans: 'Ik bedoel als we toch met elkaar zitten opgescheept, kunnen we er net zo goed iets leuks van maken.'

Willemien: 'Lusten jullie koffie?'

Hans: 'Lekker, ik heb wel een kopje verdiend.'

Willem: 'Anders ik wel!'

(Willemien schenkt de koffie in)

Willemien: (Tegen Joke) 'Jij ook een kopje?'

Joke: 'Graag. Kan ik verder nog iets doen?'

Willemien: 'Nee hoor, het lukt wel!'

(Stilte)

(Ze drinken van hun koffie. Het is een ongemakkelijke stilte)

(Hans en Joke willen gelijktijdig iets vertellen)

Hans: 'Wat een prachtige.....'

Joke: 'Zullen we een spelle....'

Hans: 'Sorry. Ik wilde alleen maar zeggen: wat een mooie kerstboom.'

Joke: 'En ik dacht dat we misschien een spelletje konden spelen.'

Willem: 'Je weet toch dat Will een hekel heeft aan spelletjes!'

Willemien: 'Welnee hoor! Ik geloof dat ik er vanavond wel zin in heb.'

Willem: 'Pa?'

Hans: 'Ik vind het best, zolang het maar niet van die moderne spelletjes zijn, die zijn nodeloos ingewikkeld.'

Willemien: 'Wat voor spelletjes hebben we, Joke?'

Joke: 'Ehm... Risk .... Monopolie.... En de grote spellendoos.'

Hans: 'Vroeger had je spelletjes, waarbij je wist wat de bedoeling was. Gewoon helder en duidelijk: als je op iemand komt, dan is de ander af.'

Willemien: ‘Volgens mij zit in de grote spellendoos alles wat we zoeken.’

(Joke gaat de doos pakken)

Hans: ‘Tegenwoordig heb je overal uitzonderingen voor. Of moet je een tovenaars of een dwerg spelen!’

Willem: ‘Pa, we weten het nu wel!’

(Joke opent de doos en kijkt er nieuwsgierig in)

Joke: ‘Zullen we Mens-erger-je-niet gaan spelen?’

Willemien: ‘Uitstekend idee, dan is het meteen duidelijk wat er gebeurt als iemand op je springt.’

Joke: ‘Je bent dan af!’ (Ze kijkt Willem strak aan)

Willem: ‘Wat wil je daarmee zeggen?’

Hans: ‘Gewoon negeren’

Willemien: ‘Zeker niet negeren, Willem!’

Hans: ‘Waar bemoei je je mee? Het is mijn zoon.’

Willemien: ‘Het?’

Hans: ‘Zij... (Hij wijst naar Willemien) Jouw *dierbare* moeder wil dat jullie huwelijk op de klippen gaat!’

Willem: ‘Nee, dat wil ze helemaal niet, pa.’

Hans: ‘Heeft ze jou ook al weten te overtuigen?’

Willem: ‘Nee, pa, moeder... Will wil juist niet dat Joke en ik gaan scheiden.’

Hans: 'Niet?'

Willem: 'Niet!'

Hans: 'Wie wil dan dat jullie gaan scheiden?'

Joke: 'Ik.'

Hans: 'Waarom wil je Willem in de steek laten?'

Willemien: 'Omdat Willem een zacht ei is, daarom!'

Hans: 'Een wonder! Ze heeft gesproken zonder haar lippen te bewegen!'

Willem: 'Pa, alsjeblieft!'

Hans: 'Wat 'alsjeblieft'? Kan ze zelf geen antwoord geven?'

Joke: 'Ik kan heel goed zelf praten'

Hans: 'Fijn, ik ben één en al oor.'

Willem: (Pakt het spel uit de doos, en legt het op tafel neer) 'Ik pak de zwarte pion'

Joke: 'Hij regelt alles, hij doet alles... Er blijft niets over om nog te doen. Hij is...'

Hans: 'Een zacht ei! Waar heb ik dat al eerder gehoord?'

Willemien: 'Ik heb geel.'

Hans: 'Nou, wat heb jij daarop te zeggen?'

Willem: 'Ik?'

Willemien: ‘Ja, jij! Laat van je horen!’

Hans: ‘Wilt u het opvoeden van mijn zoon aan mij overlaten?’

Willemien: ‘Opvoeden? Gaan we het over opvoeden hebben? Nou, dan heb ik nog wel een blik om open te trekken!’

Hans: ‘Wat zit je daar als een zoutzak! Je vrouw noemt je een zacht ei, net als je schoonmoeder en het enige wat jij doet is daar te zitten als een... een... een zacht ei!’

Willem: ‘Ik ben wie ik ben.’

Willemien: ‘Waarom worden de woorden van de grote filosofen altijd uit hun verband getrokken?’

Hans: ‘Kun je niets beters verzinnen, Willem? Wil je dat je moeder trots op je is?’

Willem: ‘Natuurlijk, pa.’

Hans: ‘Stop dan met je te gedragen als een halfzacht ei!’

Willem: ‘Ik ben nu eenmaal een halfzacht ei.’

Willemien: ‘Dat is precies wat je vader bedoeld, Willem. Kom voor jezelf op!’

Willem: ‘Het spijt me...’

Hans: ‘En stop met je voortdurend te verontschuldigen! Je bent niemand een excuus schuldig en als iemand jou een excuus schuldig is, dan is het Joke!’

Willemien: ‘Joke?’

Willem: 'Ja, Joke!'

Hans: 'Zo ken ik je weer. Aardje naar zijn vaartje.'

Willemien: 'Ik weet niet zeker of dat een compliment is.'

Joke: 'Het spijt me, Willem'

Willem: 'Ach, dat is nergens voor nodig, Joke. Ik begrijp het wel.'

(Ze zuchten alle drie tegelijk)

Joke: 'Daar kan ik kwaad over worden. Het is onmogelijk om fouten toe te geven, zonder dat hij je het gevoel geeft dat je niets verkeerd hebt gedaan! Het is om gek van te worden!'

Willemien: 'Duidelijke taal, zou ik zeggen!'

Willem: 'Je wilt dus *echt* gaan scheiden?'

Joke: 'Ja. Ja. Ja. Ja. Ja. Ja. Ja. JAAAAAAAAAAAAA!!!!!!'

Hans: 'Egoïstische domme gans!'

Willemien: 'En wat betreft de kinderen?'

Joke: 'Moet ik mijn hele leven laten ruïneren voor een zachtgekookt ei en drie kuikens! Ik heb maar één leven.'

Hans: 'Zeker weten dat het er geen negen zijn?'

Willemien: 'Pas op je woorden, Hans. Misschien leer je nog iets over de vrije opvoeding.'

Hans: 'Het toonbeeld van de vrije opvoeding is zeker die loslopende...'

Willemien: 'Heb het lef!'

Joke: 'Waar hebben jullie het over?'

Willem: 'IK GA GILLEN!'

Hans, Willemien, Joke: 'DOEN!!!'

(Stilte)

Willem: (uit zijn keel is een heel zacht piepend geluidje te horen)

Willemien: 'Zelfs gillen kan hij niet!'

Willem: 'Niet als jullie allemaal toekijken.'

(Willem loopt met een betraand gezicht weg. Hij loopt de trap op en roept vanaf de overloop: 'Ik haat jullie allemaal'. Willem af)

(Stilte)

Joke: 'Hebben jullie er enig idee van wat jullie hebben gedaan!'

Willemien: 'Hij is van slag af.'

Joke: 'Van slag af? Zijn hele leven staat op z'n kop!'

Willemien: 'Lieveheer, hij is de man van wie je wilt gaan scheiden.'

Joke: 'Walgelijk om zoiets nu te zeggen.'

Hans: 'Hij is een zacht ei.'

Joke: 'Hoe kun je zoiets zeggen, je bent zijn vader!'

Willemien: ‘Stel je alsjeblieft niet zo aan, Joke! Die man is je ex.’

Joke: ‘Hoezo, mijn ex? Wij zijn nog steeds getrouwd!’

Hans: ‘Dat is alleen maar een juridische formaliteit.’

Joke: ‘Het valt me zwaar tegen van jullie’ (Ze loopt de trap op en roept vanaf de overloop:)

Joke: ‘Wij zijn nog steeds jullie kinderen!’ (Joke af)

(Stilte)

Hans: ‘Zijn ze echt weg?’

Willemien: ‘Wacht even, Joke kennende...’

(Joke komt terug met tranen in haar ogen)

Joke: ‘Horen jullie hem? Hij huilt als een klein kind.’

Willemien: ‘Maar, Joke, jij wilt toch gaan scheiden.’

Joke: ‘Wat wil je daarmee zeggen?’

Hans: ‘Je doet net alsof wij dat willen.’

Joke: ‘Jullie draaien alles om!’

Willemien: ‘Liegen wij dan?’

Joke: ‘Argh, laat maar zitten!’ (Joke af)

(Hans en Willemien kijken haar na)

(Stilte)

Willemien: ‘Nu is ze echt weg.’

Hans: (Zucht) 'Grote God, ik dacht dat die twee nooit naar bed zouden gaan!'

(Willemien gaat naast hem zitten, omhelst hem en kust hem op de mond)

Willemien: 'Goed gedaan, jochie!' (Ze kust hem nog een keer)

Hans: 'Nog eentje!'

Willemien: 'We zijn er nu toch...' (Een stevige omhelzing)

(Joke en Willem komen als twee kinderen met hun betraande gezichten de overloop opgelopen. Ze luisteren en kijken gechoqueerd toe)

Hans: 'Denk je dat het iets heeft geholpen?'

Willemien: 'Veel erger kon het niet worden. Maar ik geloof dat ze elkaar hebben teruggevonden'

Hans: 'Je hebt er wel een spektakel van gemaakt! (Hans kust haar)

Willemien: 'Ach het valt best mee. Laten we zo zeggen, Hans, we waren vandaag in topvorm! (Pauze) Alleen één ding begrijp ik nog steeds niet.'

Hans: 'En dat is?'

Willemien: 'Waarom moest die kerstboom mee? Het is alsof je water naar de zee brengt!'

Hans: 'Een boom naar het bos, lieverd!'

(Ze kussen elkaar intens)

Joke: (Vanaf de overloop) ‘Wat heeft dit allemaal te betekenen?’

(Hans en Willemien schrikken zich dood.)

Willemien: ‘Joke?’

Willem: ‘Dat zou ik ook wel graag willen weten, pa.’

Hans: ‘Willem?’

(Joke en Willem komen furieus naar beneden gelopen)

Hans: ‘Jullie zien het verkeerd!’

Joke: ‘Wat zien wij verkeerd, pa?’

Willem: ‘Hij is je vader niet!’

Willemien: ‘Binnenkort wel.’

Willem: (Tegen Joke) ‘Binnenkort wel?’

Joke: ‘Omdat ze gaan trouwen, Willem’

Hans: ‘Het lijkt ingewikkelder dan het is!’

Joke: ‘O, nee hoor! Het is allemaal zo klaar als een klontje!’

Willemien: ‘Word niet onredelijk, Joke!’

Joke: ‘Ik onredelijk?’

Willem: ‘Wat is hier aan de hand?’

Joke: ‘Onze ouders zijn lijkenpikkers! Door te doen alsof ze ons helpen, helpen ze zichzelf!’

Hans: 'Een tikje overdreven.'

Joke: 'Zodra ze getrouwd zijn, willen ze natuurlijk kwartetten!'

Willem: 'Maar jij houdt toch van spelletjes?'

Willemien: 'Nu is het genoeg, Joke! Hans en ik zijn hier om jullie huwelijk te redden'

Hans: 'En voor niets anders.'

Willemien: 'Buiten dat, houden Hans en ik van elkaar!'

Hans: 'En dat staat los van de scheiding!'

Willemien: 'We hadden het jullie morgenvroeg willen vertellen'

Willem: 'Hé, te gek zeg, op eerste kerstdag!'

Willemien, Hans, Joke: 'HOU JE KOP!'

De derde akte

Eerste kerstdag, vroeg in de ochtend.

Hans ligt in een armstoel te slapen. Hij heeft een deken om zich heen geslagen. Joke komt de overloop opgelopen, gaat de trap af en roept ondertussen naar boven.

Joke: 'Nee, nee, nee, nee, nee, nee, nee, nee, ik doe niet meer mee! Nee, Willem, je bekijkt het maar! Je zult het dit keer zonder mij moeten doen!'

(Joke draagt in haar handen twee koffers en loopt de kamer in. Willemien verschijnt op de overloop)

Willemien: 'Moet je toch eens kijken wat je hebt gedaan, Joke! Hij ligt als een klein kind op bed te huilen.'

(Hans wordt wakker van het vele lawaai)

Joke: 'Het is zijn welverdiende loon! Ik stop ermee. Basta! Punt, uit! Dat was het dan en tot ziens!'

Willemien: 'Maar kind, Willem wist van niets. Het was een idee van Hans en mij!'

Joke: 'Des te erger' (Ze loopt Hans voorbij)

Hans: 'Goedemorgen, allemaal goed geslapen?' (Willem begint harder te huilen!)

Willemien: 'Ik kom er al aan, Willem' (Willemien af)

Joke: 'Vrolijk kerstfeest!'

Hans: 'Van hetzelfde, Joke.'

(Joke loopt door naar de deur en wil af)

Hans: 'Waar ga je naar toe?'

Joke: 'Ergens waar ik serieus word genomen!'

Hans: 'Maar daarbuiten is niets anders dan bos, heide en weilanden.'

Joke: 'Ik ga terug naar de stad.'

Hans: 'Kun je autorijden?'

Joke: 'Nee, maar Willem brengt mij weg.'

Hans: 'Heeft hij dat gezegd?'

Joke: 'Zie ik er zo dom uit? Natuurlijk heeft hij dat gezegd.'

(Stilte)

Hans: 'Ik weet nooit wat ik moet zeggen bij een afscheid. Nou, het beste dan maar!'

(Joke loopt terug en kust hem)

Joke: 'Ik ben ik niet boos op je.'

Hans: 'Hoezo niet?'

Joke: 'Moeder heeft je gewoon medeplichtig gemaakt. Zo is ma. Het is even wennen, maar dan kun je het wel een paar jaar volhouden. Tot ziens.' (Kus en loopt weg)

Hans: 'Gaat de scheiding door?'

Joke: 'Vanzelfsprekend.'

(Joke af met koffers)

(Willemien komt snel naar beneden gelopen)

Willemien: 'Ik hoorde een deur slaan... Is ze weg?'

Hans: 'Joke is net met opgeheven hoofd de deur uitgelopen.'

Willemien: 'Wat gaan we doen?'

Hans: 'Feestvieren.'

Willemien: 'Feestvieren? Mijn dochter loopt weg. Gaat scheiden. En dan wil jij gaan feestvieren!'

Hans: 'Ondanks alles is het vandaag Kerstmis.'

Willemien: 'Waar is Joke?'

Hans: 'Ze zit in die idiote Japanner.'

(Willemien loopt naar het raam en kijkt naar buiten)

Willemien: 'Wat doet ze daar in hemelsnaam? Ze heeft geen rijbewijs.'

Hans: 'Ze wacht totdat Willem haar naar de stad brengt. Ze wil graag serieus worden genomen.'

Willemien: 'Joost mag weten, wanneer Willem bereid is om haar weg te brengen!'

(Stilte)

Willemien: 'Ze kan bevroren! Ik moet haar gaan halen.'

(Hans houdt haar tegen)

Hans: 'Wij hebben al voldoende gedaan. Dit keer is het hun probleem.'

Willemien: 'Laat me los!'

Hans: 'Alleen als je belooft dat je dit keer buitenspel blijft!'

(Stilte)

(Met tegenzin knikt Willemien 'Ja'. Hans laat haar los, Willemien gaat boos op de bank zitten)

Willemien: 'Je hebt me tegengehouden!'

Hans: 'Voor je eigen bestwil.'

Willemien: 'Ik houd er niet van als iemand mij tegenhoudt!'

Hans: 'Vrolijk kerstfeest!'

Willemien: 'Hans... Besef je wel wat je zojuist hebt gedaan?'

Hans: 'Je ego heeft een deuk opgelopen.' '

(De voordeur gaat open. Een verkleumde Joke komt binnengelopen)

Hans: 'Hoe was het in de stad?'

Willemien: 'Laat haar met rust!'

Hans: 'Haar ego heeft ook een deuk opgelopen.'

(Joke loopt de trap op)

Willemien: 'Wat is er aan de hand, meisje?'

(Joke loopt via de overloop de slaapkamer van Willem in)

Willemien: 'Joke?'

(Hans begint te lachen)

Willemien: 'Ik weet wat jij van plan bent! Jij wilt de kinderen tegen mij opzetten! Het is voorbij, Hans! Afgelopen uit! Hier is je ring!' (Ze gooit haar trouwring naar zijn hoofd)

Hans: 'Maar Willemien, ik heb je nog geen ring gegeven. Waar ga je naar toe?'

(Willemien pakt haar jas van de kapstok en loopt naar de deur. In de deuropening draait ze zich om.)

Willemien: 'Dat, mijn lieve Hans, GAAT JE GEEN REET AAN!'

(Willemien af)

(Hans kijkt haar verbaasd na. Stilte. Hans loopt naar het raam en kijkt naar buiten)

Hans: 'Ik ben benieuwd wat vrouwen zo aantrekkelijk vinden aan een Japanner?'

(Hans ziet ineens Willemien terugkomen. Hij rent naar de bank en gaat quasinonchalant zitten. Willemien op)

Willemien: 'Het begint te sneeuwen.'

Hans: 'Dat is even pech hebben.'

Willemien: 'De deur van de auto is op slot.'

Hans: 'Nou, nou, een mens kan wat mee maken.'

Willemien: 'Ik wil naar huis.'

Hans: 'Een veelvoorkomend probleem deze kerst.'

(Stilte. Willemien gaat naast hem op de bank zitten)

Willemien: 'Het spijt me van daarnet.'

Hans: 'O, werkelijk?'

(Stilte)

Willemien: 'Nee, niet echt. Zeg, kun jij niet rijden?'

Hans: 'Dat hangt van het voertuig af.'

Willemien: 'Een Suzuki?'

Hans: 'Te klein'

(Willem en Joke komen naar beneden gelopen)

Willem: 'Ik kan Suzuki rijden'

Willemien: 'Wil je mij en Joke terug naar de stad brengen?'

Joke: 'Dat is niet nodig ma. Ik blijf hier bij Willem.'

Willemien: 'O, kind! Maar dat is goed nieuws!'

(Willemien loopt naar Joke en geeft haar een dikke kus op de wang. Dan geeft ze Willem ook een kus. Hans staat op.)

Willemien: 'Heb je het gehoord Hans? Ze blijven bij elkaar! Is dat niet geweldig?'

Hans: 'Zeker.' (Hij pakt zijn jas van de kapstok en trekt die aan)

Willem: 'Waar ga je naar toe'

(Hans loopt naar de voordeur en stopt)

Hans: 'Ik weet nu wat er zo aantrekkelijk is aan die Japanner daarbuiten!'

Joke: 'Wat is dat dan?'

Hans: 'Hij is zo klein, dat het de enige plek is waar je serieus wordt genomen!'

(Hans af)

(Willem pakt uit zijn broekzak de sleutels van de Suzuki en houdt die hoog in de lucht vast)

(Hans op)

Hans: 'Heeft iemand toevallig de sleuteltjes gezien?'

(Licht uit)

Beperkte waanzin

Het toneelstuk bestaat uit drie scènes. De scènes kunnen door drie mannen, dan wel door één man worden gespeeld. Bovendien is er een vrouwenstem en een extra mannenstem nodig.

Scène 1: Een man in een gele opblaasboot

Een man zit in een gele opblaasboot en hij is aan het roeien.

Man: 'Een, twee, drie en slag. Een, twee, drie en slag. Een, twee, drie en slag. Een, twee, drie en slag.'

(Hij draait zijn hoofd en kijkt naar de kustlijn.)

Man: 'Ik kan ze nog steeds zien staan!'

(Hij schudt meewarig met zijn hoofd en roeit verder.)

Man: 'Dit is moeilijker dan gedacht... Een, twee, drie en slag. Een, twee, drie en slag. Een, twee, drie en...'

(Hij voelt een steek in zijn borstkas. Hij laat de roeispanten los en wrijft over het borstbeen.)

Man: 'Rustig aan, jongen. We zijn pas een kleine 500 meter uit de kust. Het is nog een flink stuk.'

(Hij kijkt weer naar de kustlijn)

Man: 'Misschien is het verstandig om een korte pauze te houden.'

(Met een zakdoek veegt hij zijn voorhoofd af. Stilte.)

Man: 'Ik durf erom te wedden dat niemand mij mist. Barbara nog wel het minst. Geen fluitsignalen van strandwachten. Geen helikopter die waarschuwt voor een gevaarlijke stroming. Niemand houdt mij in de gaten. Ieder normaal mens krijgt nog geen kans om een plasje in de zee te doen, zonder een waarschuwing van een BOA te krijgen. Alleen ik kan met mijn felgeel gekleurde opblaasboot, zover de zee ingaan als ik wil. Het interesseert niemand een lor.'

(Stilte.)

Man: 'Het is hier wel rustig. Niet dat ik rust zoek of nodig heb. IK WIL AANDACHT. Een beetje betrokkenheid. Misschien ga ik wel hier midden op zee dood. Wie zal het zeggen? Het schijnt dat haaien door de kleur geel opgewonden raken. Nou, als Barbara eens wist dat ik mijn leven op een dinsdagmiddag riskeer door met een gele plastic boot de zee op te gaan... Nou, dan gaat ze lachen. Zo is ze wel. Zijn er wel haaien in de Noordzee? Wat doet het ertoe. Ik hoef maar in het water te vallen en dan ga ik na 20 minuten kopje onder om nooit meer boven te komen. Nou, dat moest ze eens weten! Ik durf te wedden dat ze niet meer bijkwam van het lachen. (Stilte.) Hoelang duurt het voordat zij in de gaten heeft dat ik ben verdwenen? Dadelijk val ik in het water en dan is er niemand om me te redden. Ik klaag de mannen van de reddingsbrigade stuk voor stuk aan voor dood door nalatigheid.'

(Hij kijkt nog een keer naar de kustlijn.)

Man: 'Ik ben op drift geslagen. Wat zou ik het gezicht van Barbara willen zien, als zij de komkommerschillen van haar ogen haalt en de boot nergens meer ziet liggen! Ze zal gek worden van angst! (Stilte.) Of misschien denkt ze dat ik alvast terug naar het appartement ben gegaan. Nee, ze zal beven van angst als een wulp met een blaasontsteking. En met een beetje geluk valt ze flauw. O, wat zou dat heerlijk zijn. Waarom komt er geen reddingsboot? Ik ben waarschijnlijk onzichtbaar voor de kustradar. Een vissersboot kan zo over mij heen varen zonder ook maar iets in de gaten te hebben. Zou Barbara mij nog kunnen identificeren als ik twee weken in het water heb gelegen? Alsof Barbara de moeite zou doen! O nee, ze zou mijn moeder het karwei laten opknappen. Het goede mens kan nog geen kip van een teckel onderscheiden. Voor haar ben ik allang niet meer dan een uit de kluiten gewassen grijze muis. Een geboren verliezer. Fortuna betekent voor mij niet veel meer dan een voetbalclub. Ook geboren verliezers. Ik denk dat Pieterse promotie maakt. Hij zal blij zijn als hij eindelijk op mijn plek mag zitten. Hoelang heeft hij al niet zitten azen op mijn functie als beslissingsambtenaar? Zeker vier jaar. Wat voor een begrafenis zal ik krijgen? Een zeemansgraf? Of gaat de fik erin? Een leuk dagje uit voor de collega's. Eerst met zijn allen naar het crematorium en dan gezellig een stukje fietsen op de Leusderhei. Of de auto wassen. De schuur opruimen. Pieterse zal vast en zeker een foto van mij in de kantoortuin ophangen. Misschien komt er wel een tekstje bij te hangen: *Hij stierf tijdens zijn vakantie. Aangevreten door haaien, makrelen en het zoute water.* Dat zou mooi zijn.'

(Hij wrijft door zijn ogen heen. Hij huilt.)

Man: 'Het zoute water irriteert de traanbuisjes. Wie hou je voor de gek! Wie? Waarom ook niet er voor uitkomen: Ik, H.J.P.M. Janssen, beslissingsambtenaar van de gemeente Eindhoven, huil van ontroering! (Stilte.) Jammer dat Barbara dit niet kan meemaken. Ik had mijn Sony

Handycam mee moeten nemen. (Stilte.) Wat laat ik achter om herinnerd te worden? Een huis dat voor een kwart is afbetaald, een fiets, mijn rapporten op het stadhuis, een seniele moeder en een vrouw die leeft voor haar uiterlijk. Er moet toch nog iets meer zijn dat ik achterlaat voor de eeuwigheid? Foto's, dia's en een kast vol met video-opnamen. Verder niets? Verder niets. Ik kan toch niet doodgaan zonder iets achter te laten voor het nageslacht? Waarom niet? Ik laat me meedrijven op de stroming. Ik wil niet meer terug. Ik ben vrij! Vrij en ongelukkig. Waarom valt het niemand op dat ik weg ben? Waarom kan ik mijn vrijheid niet met iemand delen? (Stilte.) Misschien mist Angela van de typekamer mijn lelijke hanenpoten. Aan de andere kant kan ze ook blij zijn. Minder tijd kwijt met het ontcijferen. Wat is er met me gebeurd? Gisteren was ik nog die veelbelovende student rechten en vandaag ben ik bedekt met een dikke laag stof en spinnenwebben. Als je een schilderij na een lange tijd van de muur haalt, blijft er een stille getuige achter op de muur: hier heb ik gehangen. Als je een beslissingsambtenaar na lange tijd achter zijn bureau vandaan haalt, dan wordt hij slechts vervangen. Geen getuigen. Geen sporen. Misschien dat de locoburgemeester een toespraak houdt, tijdens de afscheidsdienst in het crematorium. Als Pieterse dat op tijd geregeld krijgt. Daarvoor moet er eerst een ambtelijk advies naar de gemeenteraad... Ik had het advies misschien beter in conceptvorm kunnen voorbereiden. Hoe dan ook: het is te laat! Ik geef me over aan de zee. Ik laat het natuurgeweld over mij heen trekken en ik sterf zoals ik heb geleefd: onopvallend, onopgemerkt en in doodse stilte...'

(Er wordt op de badkamerdeur geklopt)

Vrouwenstem: 'Schatje, je moet opschieten. Het is al kwart voor zeven. Om acht uur is de visite er. Vergeet je niet om de vloer te dweilen en de boot terug op de zolder te leggen?'

Scène 2: De echtscheiding

Een mannelijke speler is voor de helft man en de andere helft vrouw. Let op: de linkerhelft is vrouw, de rechterhelft is man.

Vrouw: 'Ik wil het niet hebben! Het is iedere keer hetzelfde liedje met jou!'

Man: 'Dat is gelogen! Jij wilt het net zo graag als ik. Geef het maar toe! Ik voel tot in mijn kleine teen hoe graag je het wilt! Je verlangt naar me!'

Vrouw: 'Ik verlang naar jou? Wat bezit jij dat ik niet heb? Ik heb verstand, ik bezit de controle over de helft van het lichaam en ik heb macht over de rechterhand.'

Man: 'Ik weet dat de rechterhand onder jouw jurisdictie valt, daarom wil ik ook dat jij de rechterhand gebruikt!'

Vrouw: 'Waarom doe je het niet met links?'

Man: 'Omdat ik rechtshandig ben. Ik hou dat nooit langer dan twee minuten vol met mijn linkerhand. Ach lieveling, doe mij een plezier en open de rits.'

Vrouw: 'Jakkas! Is seks het enige waar je aan kunt denken? Dat is weer typisch een mannendingetje.'

Man: 'Wat doet het er toe of het een mannendingetje is? Het voelt lekker aan. Komt er nog wat van? Ik kan voelen hoe al die spermatozoiden ongeduldig worden.'

Vrouw: 'Laat het maar spontaan gebeuren. Vannacht. Anders morgennacht. Tijdens je slaap...'

Man: 'Tijdens mijn slaap? Maar dan beleef ik er toch geen plezier aan!'

Vrouw: 'Moet dat dan? Waarom kan de natuur niet gewoon haar gang gaan, zonder dat wij ons ermee bemoeien?'

Man: 'Waarom doe je zo moeilijk? Er is verder niemand. Alleen wij. Kan het beter?'

(De linkerhand gaat naar de rits en wil die openen. De rechterhand weerhoudt de linkerhand hiervan.)

Vrouw: 'Blijf er vanaf! Is het zo moeilijk om jezelf in te houden? Mannen hebben altijd geweld nodig, als ze niet hun zin krijgen.'

Man: 'Het openmaken van een rits kun je nauwelijks geweld noemen.'

Vrouw: 'Ga je weer aan rondborstige vrouwen denken? Geloof je werkelijk dat ik opgewonden raak van center-folds?'

Man: 'Het raakt bij mij de juiste snaar en dat is het enige dat telt!'

Vrouw: 'Seksist! Jij bent niet geïnteresseerd in passievolle liefde of het veroveren van een vrouwenhart. Jij wilt alleen maar seks!'

Man: 'Als je het zo stelt, moet ik je gelijk geven. Ik ben dol op vrouwen met lange benen, bruin getint schaamhaar en...'

Vrouw: 'Een stevige borstkas, sterke dijbenen, strakke kaaklijnen en een kuiltje bij het borstbeen.'

Man: 'Je zit aan mannen te denken! Hoe kan ik opgewonden raken als jij in gedachten een mannenlijf aflikt met mijn helft van de tong?'

Vrouw: 'Ik hou er van als een man kleine stevige billen heeft. Hmm, wat voelt dat zacht aan.'

(De rechterhand streelt de billen. De linkerhand belet de rechterhand om door te gaan en slaat in het gezicht van de vrouw)

Man: 'Probeer jezelf in de hand te houden!'

Vrouw: 'Je hebt me geslagen! Geweld binnen het huwelijk! Ik ga van je af!'

Man: 'Ik heb je niet geslagen. Ik heb je slechts een tik op de wang gegeven.'

Vrouw: 'Eerst wil je me dwingen om toe te geven aan je perversiteiten en nu ga je me slaan. Ik wil van je scheiden!'

Man: 'Scheiden? Maar lieveling, wij horen bij elkaar tot de dood ons scheidt. Weet je het weer? Dat was de belofte die we hebben uitgesproken op onze trouwdag'

Vrouw: 'Ik heb een domme fout gemaakt. Mag een vrouw een moment van verstandsverbijstering hebben?'

Man: 'Maar ik hou van je met mijn gedeelte van het hart! Ik wil je niet kwijtraken!'

(De rechterhand pakt een groot slagernesmes)

Vrouw: 'Ik ben het zat. Ik maak er een einde aan.'

Man: 'Wees voorzichtig, lieveling, je hebt een gevaarlijk mes in je handen.'

Vrouw: 'Mij gebeurt niets!'

Man: 'Wat ben je van plan met dat mes? Ga je ons van het leven beroven?'

Vrouw: 'Ben je helemaal gek geworden? Ik ga jouw gedeelte van het lichaam wegsnijden.'

Man: 'Dat kun je niet doen!'

Vrouw: 'Let maar eens op! Ik begin onderaan bij het kruis en dan werk ik centimeter voor centimeter naar boven!'

(De rechterhand zet het mes onder het kruis)

Vrouw: 'Dit zouden ze bij alle mannen moeten doen!'

Man: 'Alsjeblieft doe het niet, ik zal voortaan ook aan blote mannen met stijve piemels denken.'

Vrouw: 'Te laat!'

(Het mes beweegt. De man slaat een gil. Een klop op de deur.)

Een vrouwenstem: 'Schatje, je moet echt opschieten. Het is al kwart over zeven. Om acht uur is de visite er. Vergeet niet om het mes terug in de keukenla te leggen en haal de oogschaduw boven je linkeroog weg. Je weet hoe conservatief mijn ouders zijn.'

Scène 3: Rambo

Een man denkt dat hij Rambo is.

Muziek weerklinkt: 'He ain't heavy, he's my brother', uit de film: 'Rambo III'. Rambo komt van achter uit de zaal op. Hij draagt een open T-shirt om goed zijn spieren te laten zien. Rond zijn hoofd zit een zweetbandje. Hij draagt een militaire broek, geweren, messen en patronen.

Rambo: 'Ik ben de enige die het voor elkaar heeft gekregen om zowel het Russische leger als het Afghaanse leger, als het Vietnamese leger, als het Amerikaanse leger met de helft te reduceren. Ik ben een held en ik ben echt. Al deze spieren zijn gemaakt van gepatenteerd vlees. Opgepompt met anabol...anabol...slowieken. (Stilte.) Ik vecht voor mijn land om een internationale blamage van de machtsbeluste politici te voorkomen. Overall waar een smerig karwei moet worden geklaard, daar ben ik bij. Wat hou ik toch van dit lichaam! Waar ben ik gebleven? In Syrië? Een smerig karwei, daar was ik gebleven. En zoals we allemaal weten is een smerig karwei een smerig karwei.'

(Hij scheurt zijn T-shirt kapot en begint zich met schoencrème in te smeren)

Rambo: 'Mij persoonlijk kan het niet smerig genoeg zijn. Hoe meer vuiligheid hoe liever. Voor mij geen witte boorden. Voor mij geen wasmiddelpods. Voor mij alleen maar het vuil van de aarde. Meer heb ik niet nodig. (Stilte.) Ik ben eenzaam. God, wat ben ik eenzaam. Maar vind maar eens iemand die samen met jou het vuile

werk wil opknappen.’

(Hij smeert zijn borst, gezicht, nek en armen vol.)

Rambo: ‘Ik hou van mijzelf. Ik krijg er een kick van als ik zo met mijzelf bezig ben. Overdag maar een eenvoudige beslissingsambtenaar bij de gemeente, maar in het weekend... RAMBO, de bevrijder van de wereld!’

(Er wordt op de deur geklopt.)

Mannenstem: ‘Rambi, schatje, het is al half acht geweest. Over een half uur is de visite er. Vergeet niet om de schoenpoets terug te leggen in de gangkast. En maak alsjeblieft je oren goed schoon. Je weet hoe gevoelig Antoine en Eugene voor vuil zijn.’

Het gerecht

Inleiding:

Dit toneelstuk kun je misschien het beste omschrijven als een pijnlijke fabel over de moraal van de laatste twee decennia van de 20ste eeuw. Aan dit toneelstuk ligt een gedragswetenschappelijke stelling ten grondslag, te weten: De moderne mens is bijzonder vatbaar voor indoctrinatie, omdat te veel mensen hetzelfde weten. Hierdoor ontstaat er een vervlakking in de diversiteit van opvattingen, waarden en normen en de moraliteit. Een belangrijke aanleiding om deze vertelling te schrijven is terug te vinden in de affaire Salman Rushdie, begin 1989. Toch gaat het niet om de zaak Rushdie, maar de wederopstanding van de moraal als Vrouwe Justitia.

Rolverdeling:

Aanklager

Griffier

Theoloog

Feministe

Activist

Politicus

Schrijver

Tijd:

Nabije toekomst

Spelopmerking:

Alle spelers zijn gedurende de hele voorstelling op het podium aanwezig!

Griffier: Ik zie hoe de zon ondergaat. Op de achtergrond weerklinkt tromgeroffel. De barbaren hebben zijn oogleden weggesneden. De oogbollen zijn onbeschermd. Bloed en traanvocht delen zijn gezicht op in ongelijke parten. De ravenzwarte pupillen zijn tot het uiterste vernauwd. Ik hoor de krekels in het veld... Het getrappel van onrustige paarden. Fluisterende stemmen. Het inschenken van thee. Een giebellach van een gesluierde

vrouw onder de palmboom. (Pauze) De zon verdwijnt achter de horizon. De verbrande aarde verzwelgt dankbaar de rode gloed. Kaarten worden gedeeld. De hartenkoning valt open op tafel neer. Een zachte bries brengt verkoeling. Verveeld pakt de beul het zwaard op. Het is tijd. De laatste weddenschappen worden afgesloten. Het zwaard doorklieft de lucht. De onbeschermd oogbollen kijken onwetend naar de kale horizonlijn. De zon is verdwenen. Vol belangstelling worden de voorbereidingen van de beul gade geslagen. Behoedzaam test hij de scherpte van het wapen. Een vloeiblad wordt geruisloos in tweeën gesneden. (Pauze) Het hoofd met de onbeschermd oogbollen wordt ruw naar achteren getrokken. De ogen bewegen rusteloos in hun oogkassen. Ik zie hoe één van de barbaren het teken geeft. De aanwezigen houden gespannen de adem in. De beul brengt het zwaard hoog boven zijn hoofd. Ik hoor een zuigend geluid. Het zwaard lijkt niet van plaats te zijn veranderd, maar de schijn bedriegt. De beul verstaat zijn vakmanschap. Ik zie hoe de huid van de keel openbarst en de huid naar buiten toe open puilt. Ik hoor bloed in zijn keel borrelen, vermengd met het snakken naar lucht. Een tweede slag. Het gehavende hoofd wordt van de romp gescheiden. Een bescheiden applaus... Heeft zijn dood niet meer indruk gemaakt? Ik wil niet meer kijken maar ik moet, want ook ik mis mijn oogleden.'

Aanklager: 'Zoals u heeft kunnen horen, beschrijft Radijs een barbaars tafereel. Een decadente executie die nergens haar bestaansrecht aan ontleent. Het is ridicuul om te veronderstellen dat het boek meer dan een werk van fictie is. Alleen daarom vormt het al een gevaar voor de goede zeden. Het bedreigt de moraliteit als een nationaal instituut. Misschien ten overvloede wil ik het hof erop wijzen dat de overheid er in het afgelopen decennium in is geslaagd, om het aantal ernstige misdrijven tot een minimum te beperken. Zij ziet dan ook in de roman van Radijs een poging om haar gezag te ondermijnen. Het zal u dan ook niet verbazen dat zij een

strafrechtelijke procedure tegen de schrijver is gestart. Het boek drijft de spot met het volk, ons volk. En met de overheid, onze overheid, die zich ten dienste van het volk heeft opgeworpen. Het wordt hoog tijd om aan intellectuelen, kunstenaars en wetenschappers een duidelijk signaal af te geven: *het volk accepteert geen grensoverschrijdende activiteiten meer!* Het volk wenst en eist dat haar opvattingen en de maatschappelijke waarden en normen worden getolereerd! Radijs, de schrijver over wie wij vandaag een oordeel moeten vellen, is één van die intellectuelen die je mag rekenen tot de categorie: onverbeterlijk. Hij is iemand die zich menslievend noemt. Iemand die zich verschuilt achter zijn romanfiguren. Iemand die niet met open vizier ten strijde trekt tegen de overheid, maar zich liever bedient van listen en het creëren van achterdocht. Een stiekemer die het liefst onder zijn dekens met een zaklantaarn vieze boekjes leest. Radijs is structureel onwelvoeglijk tegenover een samenleving die tolerant is ten opzichte van alle geloofsgezindten en levensbeschouwingen. Echter zolang zij de spelregels van het land accepteren en respecteren. (Pauze) Geachte leden van het hof, we leven op een kleine planeet. Te veel mensen op een veel te beperkt oppervlak. Gedragswetenschappers zijn het er unaniem over eens dat mensen agressiever worden naarmate de bewegingsruimte minder is. Desondanks is de overheid erin geslaagd om de orde te handhaven, maar niet door geweld tegen haar burgers te gebruiken, hoe gerechtvaardigd nu en dan ook. In plaats daarvan heeft de overheid de rechten van iedere burger nauwkeurig vastgelegd. Eensgezindheid is de formule om de samenleving optimaal te kunnen laten functioneren. Eensgezindheid! Uniformiteit! De overheid kan zich niet veroorloven dat er in de straten over een boek gevechten uitbreken. De overheid respecteert de vrijheid van meningsuiting, zolang deze mening niet in de openbaarheid en de media wordt gepropageerd. De onlusten hebben tot nu toe het leven aan vijf personen gekost. Vijf mensen die de dood hebben gevonden, door de bood-

schap van een boek. Is de prijs van dat boek dan niet domweg te hoog? Onze samenleving is een autonome complexe structuur, die zich lastig laat corrigeren. Laten wij dit gegeven onder ogen zien en accepteren. De overheid heeft alle opties bekeken en is tot het huidige model van welzijn gekomen. Het wordt tijd dat Radijs zijn les leert.'

Griffier: 'Na de afschrikwekkende gebeurtenissen op de Olijfberg, ben ik naar het buitenland gevlucht. De wonden in mijn gezicht willen maar niet genezen. Steeds opnieuw hoorde ik in mijn dromen het geluid van het vallende zwaard. De giebellach van de gesluierte vrouw onder de palmboom. Ik ben verdoemd tot het leiden van een verminkt leven. Overall word ik achtervolgt door een joelende menigte, omdat ik weiger om trouw te zweren aan de overheid, de bureaucratie en de eensgezindheid. Ik ben geïnfecteerd. Ik ben ziek. Een adder die zich aan de borst van het volk tegoed doet. Maar nu de borst is uitgedroogd, bijt de adder onophoudelijk en genadeloos hard in het taaie vlees. De adder is boos omdat het volk geen voeding meer geeft. Daarom spuit ik het gif in de bloedbaan van de samenleving. Ik heb de sprookjes over de uniformiteit geloofd. Ik heb geloofd dat het mogelijk is om met elkaar in een veel te kleine wereld samen te leven. Ik heb de navelstreng doorgesneden, omdat de realiteit vele malen pijnlijker is dan de sprookjes proberen te verdoezelen. Ik ben Hem gevolgd, omwille van mijzelf. Hij is op de Olijfberg gestorven. De plek waar ik geschonden ben. Gebrandmerkt door de media kan ik nergens meer een veilig heenkomen vinden. Zelfs niet in het buitenland aan de andere kant van de oceaan. Geloven in God is geloven in de waanzin van de kerk. Iedere kerk. Geloven is je verstoppen voor de verantwoordelijkheid van je eigen leven. Vechten voor je geloof is een zinloze daad die een romanticus als Goethe niet zou misstaan. Dat is de les die ik heb geleerd uit het voorval op de Olijfberg. Een geloof dat moord uit naam van het geloof rechtvaardigt, is geen geloof maar een hetze tegen

de Goddelijke Orde der Dingen. Ik haat fanatieke geloofsbelijders omdat zij Hem ter dood hebben gebracht. Ik haat mijzelf omdat ik een van hen ben.'

Aanklager: 'Met ontsteltenis heb ik het boek van de verdachte gelezen. Het is een lasterlijk werk, dat terecht een storm van kritiek heeft opgeroepen. Geacht hof, wij leven in een geciviliseerd land, misschien wel het beschaafdsten van allemaal. Maar sinds ik het boek: *Het gerecht*, heb gelezen, ben ik daar niet meer zo zeker van. Een geciviliseerd land als het onze kan en mag een dergelijke adder, zoals Radijs zijn hoofdpersoon in het boek omschrijft, niet tolereren! Het levert een direct gevaar op voor het welzijn van de samenleving. De uniformiteit wordt door zulke verontrustende publicaties verstoord. Hierdoor ontstaan onvermijdelijke gewelddadige botsingen tussen voor- en tegenstanders. De overheid wordt overstelpt met bezorgde telefoontjes, dreigbrieven en zelfs bommeldingen. Een verschijnsel waar we al sinds de tachtiger jaren van de vorige eeuw geen last meer van hebben gehad! De wetgeving is duidelijk: *Eenieder dient zich te onthouden van het propageren van op-ruiende, dan wel het verbreiden van negatieve kritiek gericht tegen de overheid, dan wel gericht tegen één of meerdere van de geregistreerde minderheidsgroeperingen, dan wel tegen het volk als geheel*. Waarom heeft de schrijver zich niet aan deze regelgeving gehouden? Griffier, leest u het volgende fragment maar voor.'

Griffier: 'Ik heb vaker stil nagedacht over de ondoorzichtige mystiek. Hierin vrijen of schijten Heiligen niet, maar waarom niet? Ik heb mij zelf verlustigd aan de behaarde geurende bloem van de vrouw. Ik heb ook teder het lid van de man gelikt en gestreeld. Waarom heeft een heilige uit de mysteriën dat niet gedaan? Of mogen wij dat niet weten? Ik ben in het buitenland, ver over het water aangekomen. Ik weet niet of het een verstandig besluit is om hier naartoe te komen. Overal tref ik afbeeldingen van de vermoorde Messias aan. Een open-

gesneden keel. Rondspuitend bloed. Kille koelbloedigheid. Hard optreden tegen radicalen. Muisgrijs is de kleur die NASA kiest, om astronauten rustig te houden. Lenzen van camera's volgen mij nauwlettend. *Bent u getuige geweest van de barbaarse moord op Hem?* De journalistieke vraag doet onwerkelijk aan. In deze wereld bestaat er geen Olijfberg meer. Laat staan een zinvolle dood. De Messias heeft *wel* gevreeën. Hij was een mens. Ik weet niet of deze fanaten weten wat *mens-zijn* betekent. Ik word getolereerd omdat ik een getuige ben geweest van Zijn gewelddadige dood. Symbolisch wordt er in gerenommeerde kranten en tijdschriften gesproken over het wegvallen van de schellen, waarmee men uiter-aard wijst op de weggesneden oogleden. Niemand is geïnteresseerd in de waarheid, omdat filosofen al eeuwen ontkennen dat de waarheid als een absoluut gegeven bestaat. Iedereen is slechts geïnteresseerd in het vinden van een zondebok. Alles is geoorloofd bij het zoeken, zolang het niet één van hen betreft. Ik vraag mij iedere dag af waarom ik niet op de Olijfberg ben gestorven.'

Theoloog: 'Radijs, de schrijver van het boek, heeft een misdaad begaan, door zijn vrije gedachten aan het papier toe te vertrouwen. Naar mijn mening heeft hij hierdoor een conflict van deze aard en omvang moedwillig geïnitieerd. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het tot een rechtszaak is gekomen. Ik ben door de aanklager opgeroepen als getuige à charge. Als deskundige op het geloofsgebied. Toch moet ik het hof erop wijzen dat zaken van het geloof zo ongelofelijk complex zijn, dat ik mijzelf amper als deskundig kan beschouwen.'

Aanklager: 'Zegt u dit uit valse bescheidenheid? Of geldt deze bewering ook voor uw collega's?'

Theoloog: 'Ik voldoe niet langer aan mijn criteria van een deskundige op het geloofsgebied, zoals ik dit twee decennia geleden in mijn boek heb vermeld. Wat niet wil impliceren dat ik onwetend ben op het vakgebied.'

Voor mijn collega's kan ik uiteraard niet spreken, maar ik neem gemakshalve aan dat zij mijn bewering in grote lijnen zullen onderschrijven.'

Aanklager: 'Wilt u zo goed zijn om aan het hof uit te leggen waarom het boek: *Het gerecht*, in uw ogen godslasterlijk is.'

Theoloog: 'Ik heb er alle begrip voor dat een schrijver, of wat dat betreft iedere burger, zijn eigen godsdienstideeën erop nahoudt. Ik heb er ook geen moeite mee, als een schrijver zijn ideeën op papier zet. Zolang de betreffende ideeën maar stroken met de reguliere religies die door de overheid zijn erkend. Tenzij de schrijver over een niet bestaande fictieve religie schrijft, zoals in science fiction verhalen. Maar dat heeft Radijs niet gedaan. In het boek maakt hij parallelle vergelijkingen met het Katholicisme, de Islam, het Jodendom, het Boeddhisme, het Hindoeïsme, het Protestantisme en met de afvalligen van deze kerken. Het stemt mij, als lezer en deskundige, bedroefd als ik lees hoe Radijs, de hoofdpersoon langs de verschillende geloofscentra van de wereld laat reizen, om de Ware en Ene God te ontdekken. Het resultaat mag duidelijk zijn: geen van de gevestigde religies heeft de Ware God in huis. Vervolgens gaat de hoofdpersoon op zoek naar de Ware God tussen de vele honderden charlatans, Messiassen, geloofspredikers, filosofen, heiligen, psychiaters, duivelaanbidders en godgeleerden die de wereld herbergt. In een Italiaans plaatsje maakt hij kennis met Bernardo. In Bernardo herkent de hoofdpersoon een afgezant van de Ware God. Ik heb de griffier gevraagd of hij de desbetreffende passage wil voorlezen.'

Griffier: 'Mijn haren waren lang en zaten op mijn schouders geplakt door het zweet. De broek die ik droeg was oranje gekleurd. Een achtergebleven stille getuige van mijn kortstondige Hare Krishna-periode. De lendendoek die ik eronder aan had, stond symboliek voor het Christendom waarmee ik ben opgevoed. Veel meer bezittin-

gen had ik niet omdat de meeste kerken het bezit als *iets smerigs* afschilderen. Materiële zaken leiden af van de zaken van de geest. Ik kon mijzelf wel vinden in die opvatting. Lijden is immers ook een facet van het leven. Zelfopoffering! Jezelf wegcijferen voor God. Bestond er iets beters? Geen eigen beslissingen nemen. Verantwoordelijkheden worden zonder pardon op het bord van de geestelijk leiders neergelegd. Leiders met een korte *ei*. Want hun lijden is anders omdat zij direct door God zijn aangewezen om Zijn schapen te hoeden. Fanatici voorspellen dat de wereld ten onder zal gaan aan honger en klimaatveranderingen. Pragmatici beweren dat de wereld zal imploderen. Het eenvoudigweg zal begeven onder het te grote gewicht van al Zijn schapen. Deterministen houden ons voor dat de mensheid slechts met haar lotsbestemming zal worden geconfronteerd. En de geestelijk leiders houden vast aan hun ledenwervings-slogan: 'Iedereen die niet gelooft of bereid is om zich tot het Ware geloof te bekeren zal verdoemd zijn tot in alle tijden. De hel zal voor hen een barmhartige plaats zijn'. (Pauze). Mijn hoofd dreigde, zeker in die dagen, uiteen te spatten. Het zat boordevol opvattingen, meningen, waardeoordelen en de meest uiteenlopende theorieën. Allemaal ideeën van mensen die in de veronderstelling leven een patent op God te hebben. Op de Universele Waarheid. Geen van de patenten is bevredigend. Iedere geloofsbelijder weet hoe zijn protagonist aan zijn einde is gekomen. Hoe Hij heeft geleefd. Waarom Hij bepaalde dingen heeft gedaan, die hij gedaan heeft. Maar het vervelende is dat de visie en opvattingen tussen de ene geloofsbelijder schrikbarend afwijken van die van zijn buurman. Ieder heeft gelijk totdat het tegendeel kan worden bewezen. (Pauze). Maar Bernardo was de *levende* Messias. Hij kon zijn geloofsbelijdenis uit de eerste hand vertellen. Toen ik hem in het Italiaanse plaatsje aan de Middellandse zee de eerste keer ontmoette, maakte hij kribben voor toeristen. Een vrouw uit het dorp beweerde dat de maagd Maria aan haar was verschenen. En de maagd had haar met de volgende woor-

den toegesproken: 'Gij zult een kind ontvangen in negen maanden tijd'. Het kind is geboren en Italië is een toeristenattractie rijker. Om maar te zwijgen over de inventieve vrouw, die niet gestraft wilde worden voor haar amoureuze avontuur. (Pauze). Ik zag hem daar werken onder het afdak van zijn armtierige woning. En ik wist ogenblikkelijk dat hij een bijzonder iemand was. Niet omdat hij omgeven werd door heerscharen van engelen. Of dat zijn hoofd door een aureool werd verlicht. Nee, hij had een uitstraling die ik niet onder woorden kon brengen. Hij vloekte en tierde als de hamer per ongeluk zijn vinger raakte in plaats van de kop van de spijker. Hij dronk sterke wijn en maakte grappen over vrouwen en minderheden. Hij was geliefd bij de mensen in het dorp, ondanks dat hij iedere zondag de kerk links liet liggen. Ik wist dat ik mijn reistas neer kon zetten, want ik had gevonden waar ik al die jaren naar op zoek was: De Messias.

Theoloog: '(Spottend) De Messias... Een fraaie Messias als je het mij vraagt. Eén die zuipt, vloekt en zonder twijfel onaneert als hij er zin in heeft! Geacht hof, laten we de functie van een Messias niet uit het oog verliezen! De Messias moet een voorbeeld voor ons zijn. Voor gewone mensen, zoals jij en ik. Hij moet ons inspireren. Aanmoedigen om niet te zondigen. De Messias is geen mens, maar een goddelijke eenheid. (Pauze). De mens, de kerk en het geloof zijn niet gebaat bij het ondermijnen van het beeld van een Messias, want God is een bijzondere kracht. Onbevlekt...'

Feministe: 'Hier wil ik toch wel even op inhaken, als het mag!'

Theoloog: 'Is het nodig?'

Feministe: 'In het fragment dat zojuist door de griffier is voorgelezen, wordt de vrouw geportretteerd als een opportunistisch wezen. Als vanzelfsprekend gaat de vrouw

vreemd of onderhoudt een ongeoorloofde relatie met één of andere vent in een Italiaans dorp. Uiteraard wordt zij zwanger...’

Aanklager: ‘Waarom wordt zij *uiteraard* zwanger?’

Feministe: ‘Omdat vrouwen, in de hoofden van schrijvers, domme wichten zijn. Toegevoegd aan het verhaal om het smeüiger te maken. Voor het erotische tintje, zogezegd. Maar zelden hebben vrouwen iets zinnigs te zeggen. Radijs is in dat opzicht een echte man. Een schrijver die de vrouw uitbuit omdat zij nu eenmaal in staat is om kinderen te baren en daardoor tegelijkertijd de geboorte van een eindeloze stroom aan plotwendingen, dramatische conflicten en problemen tussen de hoofdpersonen veroorzaakt! Mannen hebben geen benul van wat een vrouw is. Mannen zijn kleine dwingelanden die lijden aan grootheidswaanzin. En daarom zeg ik: het boek is lasterlijk, want God is een vrouw!’

Theoloog: ‘Is die conclusie niet voorbarig?’

Feministe: ‘Alleen een man kan zoiets zeggen. Je komt aan zijn pik en hij begint te krijsen als een varken in een slachthuis. Natuurlijk is God een vrouw. Het is zo eenvoudig: wie brengt er leven voort? De vrouw, zij baart. Radijs bedriegt de vrouw. Waarom kan de man niet fair zijn en zeggen: ik ben blind geweest. Ik heb de vrouw niet zien staan. Ik heb alleen maar een zwevende rib gezien. (Pauze). Vrouwen worden onderdrukt. Niet alleen door de man, maar ook door zichzelf. De vrouw moet leren om haar eigen weg te vinden. Los van de man. Zij moet in staat zijn om zelfstandig te bepalen wat goed of fout is. En dit boek is een directe aanslag op de ontluikende vrijheid van het vrouw-zijn! Het wordt tijd dat vrouwen en mannen samen een vuist maken tegen iedere vorm van vrouwonvriendelijkheid. (Pauze). Zo heb ik in het boek van Radijs de volgende passage gevonden. Griffier, als u zo goed wilt zijn...’

Griffier: ‘Op de ontleedtafel van de plaatselijke lijkenbe-
zorger, lag het ontzielde lichaam van een jonge vrouw.
Bernardo liep naar de dode. Hij streelde de contouren
van het verstijfde gezicht. *Ze is mooi, vind je ook niet?* Ik
durfde maar amper te kijken. De jonge vrouw was mijn
eerste lijk. *Ze is koud. Wil je haar huid niet voelen?* Ik
schudde heftig met mijn hoofd. Hij trok triomfantelijk
het laken van het dode lichaam. *Heb je ooit eerder een
naakte vrouw gezien?* Wederom moest ik hem ontken-
nend antwoorden. *De vrouw is alleen mooi van de bui-
tenkant.* Ik vroeg Hem wat de diepere betekenis van die
opmerking was. Hij keek mij liefdevol aan en nam een
scalpel in zijn rechterhand. Hij maakte een zorgvuldige
doorlopende snee vanaf het borstbeen van de vrouw tot
bovenaan haar vulva. Een dunne streep markeerde
haar buik. *De vrouw mag dan in de ogen van de man
een bekoorlijk wezen zijn, voor de natuur bestaat zij
slechts uit nieren, longen, een lever, een hart, cellen,
aders, slagaders, hersenen, ogen, stikstof, ingewanden,
bindweefsel, waterstof, calcium.* Hij duwde aan weers-
zijde van de dunne streep. De huid vertoonde een gro-
teske opening. Stank en darmen. *De vrouw is een de-
mon! Ze maakt ons mannen dol met haar schoonheid.
Maar wat behelst haar schoonheid als het is ontdaan
van haar huid!* Met brute hand maakte hij het gat in de
buik van de dode groter. Gebiologeerd staarde ik naar
de ingewanden van de vrouw en voelde een sterke wal-
ging komen opzetten. De afschuwelijke geur nam bezit
van de ruimte. Bernardo wees naar het ontzielde li-
chaam op de ontleedtafel. *Mocht je ooit in de verleiding
komen om met een vrouw de liefde te bedrijven, denk
dan aan deze vrouw!* Daarop verlieten wij de ruimte.’

Feministe: ‘Van zulke beweringen krijg ik de kotsneigin-
gen. Dames en heren van het hof, het is triest gesteld
met onze samenleving, zolang mannen als Radijs de
vrijheid krijgen om zulke haatdragende boeken te
schrijven. Ik word kwaad, als ik...’

Theoloog: 'Ik moet hier toch een opmerking over maken. Ik ben er van overtuigd dat je de passage uit de lijkelder symbolisch moet interpreteren. Hoe pijnlijk ook, berust de beschrijving van de vrouw als een stoffelijk wezen, op een vroegmiddeleeuwse Christelijke gedachte. Eentje die vaker werd gebruikt om jonge monniken te leren hun vleselijke lusten in bedwang te houden.'

Feministe: 'Het wordt tijd voor een resoluut optreden! Geen excuses voor welke vorm van vrouwonvriendelijkheid dan ook! Duidelijkheid wordt gevraagd en duidelijkheid moet worden geboden!'

Aanklager: 'Dank u wel voor uw bijdrage.'

Feministe: 'Graag gedaan!'

Aanklager: 'Mijn volgende getuige à charge is een collega van mijnheer Radijs. Als u zo vriendelijk wilt zijn, mijnheer Doperwt, om naar voren te komen...'

Schrijver: 'Het vak van schrijver is in een kwaad daglicht komen te staan, dankzij of mede veroorzaakt door het omstreden boek van Radijs. Jammer genoeg niet omdat het een literair hoogstandje is, maar omdat de schrijver heeft gemeend in de kortst mogelijke tijd beroemd te moeten worden. Hiervoor heeft hij misbruik gemaakt van de heilige huisjes van anderen. Een pijnlijke vergissing, die dan ook meteen haar tanden laat zien: mijnheer Radijs is niet beroemd, maar berucht! Het klopt dat iedereen van New York tot Kyoto zijn naam weet te spellen. Een correcte spelling overigens! Het klopt eveneens dat honderdduizenden zijn boek: *Het gerecht*, hebben gekocht. Maar wil dit zeggen dat de heer Radijs geliefd is bij zijn lezerspubliek? Nee, geenszins! Uit opiniepeilingen blijkt dat driekwart van de kopers, het boek heeft aangeschaft omdat er in de media zoveel ophef over is gemaakt. Naar mijn mening geen goede motivatie om een boek te kopen. Uit hetzelfde on-

derzoek kunnen we de volgende conclusie trekken: 80 procent van de kopers hebben het boek niet uitgelezen. De reden hiervoor: *het is een saai en nietszeggend boek*. Voor een schrijver zijn deze cijfers catastrofaal, maar kennelijk niet voor Radijs. Hij ontvangt voor dit gedrocht zelfs een literaire prijs. (Pauze). Ik beschouw mijzelf als een gerespecteerd en gewaardeerd schrijver. En ik vind het onaanvaardbaar dat een man als Radijs het schrijversvak op deze manier door de modder haalt! Laten we eens naar een fragment gaan luisteren, zodat u zelf een oordeel kunt vellen over de literaire kwaliteiten van Radijs. Griffier...'

Griffier: 'Op een avond liepen Bernardo en ik naar de zee. Hij vertelde mij een markant verhaal over drie matrozen die schipbreuk leden. De drie mannen waren er ternauwernood in geslaagd om, tijdens het zinken van hun schip, een reddingssloep te bemachtigen. De matrozen vreesden voor hun leven. En terecht, want de tierende zee ging als een Zuid-Amerikaanse dictator tekeer. (Pauze). Pas twee dagen na het vergaan van het schip, begon de storm in kracht af te nemen. Overal om hen heen dreven de lijken en de restanten van de gezonken trawler in zee. Zij waren de enige overlevenden. Was de kapitein erin geslaagd om een noodsignaal te versturen? Had iemand het signaal opgepikt? Waar waren ze? De oudste van het drietal begon een inventarisatie te maken van de spullen aan boord van de sloep. Er was een overlevingskit, een verbandtrommel en een blik pils. Uit de overlevingskit haalden de mannen een doosje met calciumrijke koekjes tevoorschijn. Per persoon kregen ze twee koekjes om de ergste honger te stillen. De droge koekkrumels werden weggespoeld met een flinke slok pils. Als je honger lijdt is het niet verstandig om te proberen je honger te stillen met twee droge calciumrijke koekjes. Het gevolg was dat de honger toenam. Ze aten de overige koekjes op. Wederom weggespoeld met bier. Vier dagen na het vergaan van de trawler deed de onlesbare dorst haar intrede.

De klassieke paradox van een verstikkende dorst en een gigantische massa water om je heen, maar nergens een druppel zoetwater te bekennen. De brandende zon maakte de situatie er niet beter op. Zo goed als geen transpiratie. Ze namen het besluit om zoveel mogelijk urine op te vangen en als drinkwater te gebruiken, maar de lichamen waren aan het uitdrogen. Lippen barstten open. De honger werd ondergeschikt. Op de achtste dag na het zinken van het schip begon het te regenen. De uitgeputte mannen deden een moedeloze poging om het regenwater op te vangen, maar met wat? Ze gebruikten de plastic doos van de overlevingskit en de verbandtrommel. Ze gebruikten hun handen. Ze openden hun monden en lieten het goddelijke vocht naar binnen sijpelen. Op de negende dag was het rantsoen regenwater verdampt of opgedronken. De gezichten van de mannen werden getekend door lelijke zweren met korsten. Ze lagen half onderuitgezakt in de reddingssloep en wisselden nog amper een woord met elkaar. Op de tiende dag stierf de jongste matroos. In eerste instantie hadden de overlevende mannen niets in de gaten. Het hongergevoel begon harder aan het geweten te knagen. Drijvend op de laatste resten van hun moraal besloten ze de dode jongen overboord te gooien. Ze zagen hoe het lijk door een twintigtal witpunthaaien werd verorberd. Een feestmaal. Ze voelden geen rouw. Ze voelden niets. Verdoofd starden ze naar het rood gekleurde water. (Pauze). Op de achttiende dag na het zinken van de trawler overleed de tweede matroos. Onherkenbaar geworden door de dorst, de hitte en de honger lag het lijk in de voorsteven van de sloep. De oudste matroos keek vertwijfeld naar het opzwellende lichaam. Zonder lang na te denken trok hij de broek van de matroos uit en begon in het bovenbeen te bijten. De tanden zaten los in de mond en dreigden het te begeven. De mond van de matroos voelde droog aan omdat er geen speeksel werd aangemaakt. Hij liet het dijbeen voor wat het was en ging opzoek naar een plek die gemakkelijker was om in te bijten... Hij dacht niet meer

aan God of aan dat wat goed of fout was. Hij stond niet stil bij dat hij zich te goed deed aan het taaie vlees van een vriend. Hij vocht om te overleven. Alles is dan veroorloofd. Alles! Bernardo pakte mij stevig bij mijn schouders vast: *Ik ben die matroos!* (Pauze). Ik was tot op het bot geschrokken. Was Bernardo een menseneater? Schuilde er een diepere betekenis achter zijn woorden? Toen ik het hem vroeg begon hij te lachen: *Natuurlijk ben ik niet letterlijk de matroos uit het verhaal!* Ik weet nog goed dat ik opgelucht zuchtte omdat Bernardo zich niet aan een van de ergste doodzonden schuldig had gemaakt. *Wanneer je wezen wordt bedreigd, dan is het toegestaan om je daartegen te verzetten! Helaas wordt deze doodsdreiging maar al te vaak verkeerd geïnterpreteerd. De matroos is pas van het lichaam gaan eten toen de jongen dood was. Hij had voor hetzelfde geld al drie dagen eerder van de geslachtsdelen kunnen eten! De jongen had het verschil niet gemerkt. Maar daar gaat het niet om. Het punt is dat je nooit je eigen vege lijf of Ziel kunt en mag redden ten koste van dat van een ander! Maar al te vaak schreeuwen geestelijken, politici, ambtenaren, dictators, minderheids-groeperingen en doodgewone burgers: Er is mij onrecht aangedaan. Ik eis wraak! Rechtvaardigheid moet zegevieren! Zij beroepen zich op het feit dat hun iets is aangedaan, zodat zij in staat zijn om iets van een ander gedaan te krijgen. Of te annexeren of te confisqueren, of hoe je het ook wilt noemen! Dit is terreur onder het mom van de eigen doodsdreiging! Men leeft in de veronderstelling dat alles geoorloofd is, ook al gaat dat ten koste van anderen. Goed, het grootste gedeelte van al die groeperingen, milities, politici en geestelijken zitten veilig aan boord van de trawler en kunnen er slechts naar gissen hoe het is om drie weken in een reddingssloep rond te dobberen. De menselijkheid is verdwenen.* (Pauze). *Ik zit in die reddingssloep en ik ben stervende. Ik wil aan de mensheid tonen welke fouten zij maken. Maar hoe pak ik dat aan? Juist, door niet dood te gaan.'*

Aanklager: ‘Mijnheer de griffier, wilt u zich niet zoveel door het verhaal laten meeslepen. Het lijkt alsof u de beklagde bent, in plaats van een gezagsdrager van het hof. Het woord is aan u, mijnheer Doperwt.’

Schrijver: ‘Een hartverscheurende passage. Echter zonder welke literaire kwaliteit dan ook. De gebeurtenissen springen door, onder, boven en in elkaar over. Het plot rammelt aan alle kanten, om dan nog maar te zwijgen over de inhoud van het fragment! Om te huilen. Het lijkt wel alsof de schrijver op een regenachtige woensdagochtend niets beter te doen had, dan een goedkope parafraze te verzinnen. Ik ben de mening toegedaan dat een fikse straf voor Radijs op zijn plaats is en hopelijk laat hij de pen in de toekomst met rust! Dank u.’

Aanklager: ‘Geachte dames en heren van het hof, zoals u niet zal zijn ontgaan beschuldigt de schrijver de samenleving van corruptie, opportunistisch handelen, intolerantie, onverdraagzaamheid en geweldpleging jegens burgers. Een niet aflatend streven naar expansie van middelen en machtsmiddelen. In mijn ogen zijn dit ernstige beschuldigingen, die de vrijheid van meningsuiting overschrijden, omdat ze kwetsend zijn voor de geregistreerde minderheidsgroeperingen en de overheid, die de schrijver in staat stelt om zijn vak uit te oefenen. De volgende getuige à charge, alstublieft!’

Activist: ‘Graag wil ik eerst een hardnekkig vooroordeel uit de weg ruimen. Ik sta bekend als een activist. Een activist is *niet* een extremist die tegen alles wat rechts is tekeer gaat. Ik ben een voorvechter van enkele fundamentele sociale principes. Ik vecht met het wetboek in mijn rechterhand en de burgerlijke ongehoorzaamheid in mijn linkerhand. (Pauze). Ik ben hier vandaag niet voor mijn lol...’

Theoloog: ‘Wie well!’

Activist: ‘Het boek van Radijs is stuitend. Eerst bevestigt hij de twijfel die de lezer heeft over zaken als geloof, vrijheid, klimaat, abortus en euthanasie. Vervolgens vertaalt hij de twijfels in keiharde conclusies met verstrekkende gevolgen. Zo kan het geloof van een Christen, door allerlei semantische woordspelletjes, worden omgevormd tot een diepgevoelde haat voor het Christendom. Niet dat ik iets met het Christendom heb, maar het gaat mij om zijn kunst om te manipuleren. (Pauze) In de media wordt gesuggereerd dat Radijs uit het uiterst rechtse kamp van het politieke spectrum afkomstig is. Ik deel die mening niet. Ik geloof niet dat Radijs een rechtse ideoloog is, integendeel. Radijs behoort tot een elitaire kleine groep links georiënteerde huiskamerfilosofen die in de beginjaren zestig zijn geboren. (Pauze). In zijn boek beschrijft Radijs activisten als personen die kostte wat kost de overheid pogen te ondermijnen. In mijn ogen getuigt die visie niet alleen van ongekende kortzichtigheid, maar ook van groteske brutaliteit. Waardoor wij, als ware activisten, in een verkeerd daglicht worden gesteld. Betitel ons als idealisten, Don Quixotes die tegen windmolens vechten of als dwaze vrijheidsstrijders, maar schilder ons niet af als een bende militante terroristen die een andere taal spreken met dezelfde woorden!’

Aanklager: ‘Ik heb begrepen dat ook u een tekstfragment heeft gekozen...’

Activist: ‘Precies, een tekstfragment waarin de activist uit het boek wordt vergeleken met één van de personages uit een bekend Kyogen-spel uit Japan.’

Aanklager: ‘Mijnheer de Griffier...’

Griffier: ‘Samen met Bernardo heb ik meegelopen met de imposante Duitse demonstraties tegen de klimaatveranderingen. Het was een bonte optocht van mensen, die zoveel van elkaar verschilden als de maan van de

zon, maar die elkaar op dit ene punt hadden gevonden. De demonstraties verliepen vrij ordelijk. Zelfs tijdens de onvermijdelijke redevoeringen, waar geen einde aan leek te komen. Ik was enorm onder de indruk door de mensenmassa. Een slang van mensen die door het hart van Berlijn kroop. Alles klopte. Het was een bruisende, hoopgevende gebeurtenis. In de straten werden leuzen gescandeerd. Op de honderden spandoeken stonden inventieve teksten en woordspelingen die de schrijnende werkelijkheid van de klimaatveranderingen illustreerden. Ik bemerkte dat ik door de sfeer en de omvang van de demonstratie werd meegevoerd. Bernardo daarentegen bleek nauwelijks onder de indruk te zijn van de massaliteit. Ik vroeg hoe dat kwam. Hij antwoordde: *Valt je niets op? De leuzen die de demonstranten roepen blijven beperkt tot een afgebakende eis!* Ik keek Hem verbaasd aan: *Natuurlijk is het beperkt tot één eis! Niet iedereen kan zijn eigen eisen gaan stellen! Het volk moet één vuist kunnen maken! De eenling wordt niet gehoord! De massa wordt wel gehoord? Door wie?* Hij begon sarcastisch te lachen. *Haal een willekeurige activist uit de mensenslang en vraag hem naar zijn ideeën over klimaatbeheersing. Naar alle waarschijnlijkheid zal hij als eerste een historisch overzicht geven van de roofofbouw die op de natuur is gepleegd. Vervolgens maakt hij een inventarisatie van de feitelijke knelpunten en als laatste biedt hij een reeks van oplossingen aan. De activist heeft vrij spel. Niemand spreekt hem tegen. Neem daarentegen twee activisten of drie, of vier, en je krijgt onherroepelijk gedonder. Waarom? Omdat iedere activist andere gedachten koestert. Andere accenten plaatst en conclusies trekt. Ze hebben allemaal het beste voor met de aarde of welk ander onderwerp dan ook! Echter maakt hun individuele aard, hun Zijn, hun bepaaldheid, het onmogelijk om op één lijn met anderen te staan, althans niet zonder aanzienlijke concessies te doen. Om door de overheid gezien en serieus genomen te worden, moeten de onderlinge meningsverschillen en verschillende denkwijzen aan de kant worden geschoven. Een stra-*

tegie wordt bepaald waarin de gemeenschappelijke deler van alle meningen en opvattingen vertegenwoordigd is. Hoe meer mensen zich aansluiten bij de groep van individuen, hoe algemener de doelstelling wordt. Iedereen moet zich erin kunnen vinden, omdat men anders niet bereid is om hiervoor de straat op te gaan en te vechten. (Pauze). Aan de andere kant van de lijn staat de overheid die de gang van zaken aanwakkert door te zeggen: Wij praten niet met afzonderlijke personen over deze zaken, maar slechts met afgevaardigden van de protesterende groep. Hierdoor dwingt de overheid de actievoerenden tot pijnlijke compromissen, die vervolgens met moeite eenduidig kunnen worden onderbouwd. Ik moet ineens denken aan een bekend Kyogen...' Ik vroeg wat een Kyogen is. Een Kyogen is een traditioneel Japans blijspel, dat tussen twee No-drama's wordt opgevoerd. Eén van de Kyogen is getiteld: 'Irumagawa', oftewel: De Iruma-rivier. In deze Kyogen reist een feodale heer van de hoofdstad terug naar zijn landgoed in de provincie. Hij wordt begeleid door zijn knecht Tarokaja. Aangekomen bij de Iruma-rivier ontmoet hij een bewoner van het plaatsje Iruma. Het bijzondere van mensen uit die streek is wel dat zij een omgekeerde taal spreken. In feite is het een dialect waarin men steeds het tegenovergestelde zegt van dat wat men bedoelt... Mijnheer de Aanklager, ik kom in problemen met de tekst.'

Aanklager: 'Wat is het probleem?'

Griffier: 'Het is verwarrend om een dialoog van drie personen voor te dragen. Misschien dat twee getuigen...'

Activist: 'Een goed idee! Ik speel wel mee!'

Aanklager: 'Spelen? Mijnheer de Griffier heeft met geen woord gerept over het spelen van de tekst! En als ik het goed heb begrepen gaat het hier om een traditionele tekst en wij mogen ons geen cultureel eigendom toe-eigenen.'

Feministe: 'Met uw goed vinden, mijnheer de Aanklager, zou ik ook graag deelnemen aan dit experiment'

Theoloog: 'Ik protesteer ten strengste!'

Aanklager: 'Daar hebben we het gedonder al! Waarom protesteert u, mijnheer?'

Theoloog: 'Ik vraag u in alle ernst, mijnheer de Aanklager, hoe het te verantwoorden is dat wij leken, gestalte geven aan een Japans blijspel. U weet net zo goed als ik dat de acteurs een jarenlange opleiding genieten, voordat zij een Kyogen mogen spelen! Bovendien is een actrice binnen het traditionele Japanse toneel taboe!'

Feministe: 'Als ik het niet dacht! Weet je wat jij bent: een vrouwenhater!'

Theoloog: 'Dit heeft niets met mij als persoon te maken! Het is een gegeven dat wij dienen te respecteren!'

Feministe: 'Op je neus zul je bedoelen! Ik accepteer alleen mijzelf!'

Aanklager: 'Een uitstekend standpunt, maar niet echt een oplossing voor ons dilemma. (Tegen de activist) Mijnheer, is het noodzakelijk dat wij deelgenoot worden van deze passage uit het boek? Ik geloof dat ik de strekking van Uw verhaal heb begrepen.'

Activist: 'Ik heb dezelfde rechten als iedere getuige à charge, mijnheer de Aanklager. En ik wens van dat recht gebruik te maken!'

Aanklager: 'Goed. Uitstekend. Prima. Ik geef mij gewonnen. Mijnheer de Griffier, wilt u de rollen verdelen, met respect voor de Japanse traditie in het achterhoofd.'

Feministe: 'Was die opmerking voor mij?'

Aanklager: 'Mevrouw, u staat op het punt om u mijn woede op uw dierbare hals te halen!'

Feministe: 'Dat is geen reden om agressief te worden!'

Aanklager: 'U heeft gelijk en als u nu zo vriendelijk wilt zijn om uw mond te houden, dan ben ik u daar uitermate dankbaar voor! Mijnheer de Griffier, als u zo goed wilt zijn...'

Griffier: 'De feodale heer wordt in het toneelstuk een Daimyo genoemd en de inwoner uit Iruma heet Iruma. De naam van de knecht weten we inmiddels al, niet-waar? Ik had het volgende speelvlak in gedachten...' (Hij begint een vierkant van vier bij vier meter op de vloer uit te tekenen.)

Aanklager: 'Kunt u niet gewoon beginnen met het voordragen van de teksten?'

Griffier: 'Heeft u zojuist niet gezegd dat ik de Japanse traditie zo goed en zo kwaad...'

Aanklager: 'Laat u zich vooral niet door mij of door de lengte van de zitting ophouden, mijnheer de Griffier.'

Griffier: 'Mevrouw de Griffier heeft gisteravond, samen met een paar vriendinnen, passende kleren gemaakt. Ik dacht dat de Daimyo het beste door mijnheer de Aanklager kon worden gespeeld. Bovendien wist mevrouw de Griffier de maten van mijnheer de Aanklager, ook net zo makkelijk!'

(De griffier haalt een kostbaar versierde kimono en broek tevoorschijn, samen met twee zwaarden. Hij geeft die aan de aanklager)

Aanklager: 'En waar moet ik mij omkleden, mijnheer de Griffier?'

Feministe: (Sarcastisch) ‘Zal ik u even komen helpen, mijnheer de Aanklager? Aangezien uw vrouw afwezig is en u vast en zeker niet weet hoe u een plooi in de broek kunt houden...’

Aanklager: ‘Vriendelijk bedankt, mevrouw, maar ik ben uitstekend in staat om mij zelf uit te kleden.’

(De aanklager kleedt zich om)

Activist: ‘Ik wil de man uit Iruma wel spelen. Het volk tegen de magistratuur en zo.’

Griffier: ‘En dan ben ik de trouwe knecht van de Daimyo!’ (Hij begint te griffelen en geeft kleren aan de activist)

Activist: ‘Dit zijn geen Japanse kleren! Dit is een oude pyjama!’

Griffier: ‘Dat klopt! Mevrouw de Griffier dacht dat het verstandiger was om een flexibel kledingstuk mee te geven, omdat u net zo goed dik, dan wel dun kon zijn. En bovendien speelt u iemand van het volk. Het is onwaarschijnlijk dat die in Japan bijzondere kleren dragen.’

Aanklager: ‘Ik ben er klaar voor.’

Griffier: ‘Heb meelij, mijnheer de Aanklager, met een griffier in tijdsnood!’

Aanklager: ‘Schiet in hemelsnaam op, mijnheer de Griffier!’

(De griffier en de activist kleden zich om. Stilte)

Griffier: ‘Ik ben zo vrij geweest om de vertaalde tekst te printen.’

(De griffier pakt uit zijn tas drie teksten en overhandigt er één aan de aanklager, één aan de activist en houdt er zelf één)

Griffier: 'Als u, mijnheer de Aanklager, hier linksachter in de hoek van het vierkant wilt gaan staan..... Vanuit het publiek gezien linksachter, mijnheer de Aanklager. Dus voor u rechtsachter in de hoek. Die plek noemen de Japanners de Joza of de nanori-za.'

Aanklager: 'Mijn algemene kennis gaat er vandaag ineens met sprongen op vooruit, mijnheer de Griffier.'

Griffier: 'Zo ziet u maar weer, mijnheer de Aanklager, niemand is ooit te oud...'

Aanklager: 'Ga verder met je uitleg en bespaar me de oubollige Hollandse spreekwoorden!'

(De griffier leest in het kort de tekst door)

Griffier: 'Ik heb een foutje gemaakt, mijnheer de Aanklager. U komt middenvoor te staan... De inwoner uit Iru-ma komt linksachter in de hoek van het vierkant te staan.'

Aanklager: 'In het midden...'

Griffier: '...voor. Het Waki-za, zoals...'

Aanklager: 'De Japanners die plek noemen. Weet je het dit keer heel zeker, mijnheer de Griffier?'

Griffier: 'Absoluut, mijnheer de Aanklager.'

Aanklager: 'Goed. Uitstekend. Prima, dan ga ik nu op de waki-zu staan, en ik ga er ook niet meer van af!'

(De activist gaat op zijn plek staan en de griffier staat tussen beide mannen in.)

(Stilte)

Aanklager: ‘Waar wachten we op?’

Griffier: ‘Het wachten is op u, mijnheer de Aanklager. U begint als eerste met de tekst.’

Aanklager: ‘Ik weet dat ik als eerste met de tekst moet beginnen, mijnheer de Griffier, maar ik verkeer in de veronderstelling dat ik regieaanwijzingen krijg.’

Griffier: ‘Vergissen is...’

Aanklager: ‘Heb het lef om die zin af te maken!’

Activist: ‘Kunnen we nu eindelijk beginnen?’

Griffier: ‘À propos, het begin!’

Aanklager: ‘Ik wist het wel. Aanwijzingen komen vroeg of laat altijd!’

Griffier: ‘Radijs heeft niet de hele Kyogen-tekst geciteerd, maar slechts het laatste deel.’

Aanklager: ‘Hoe korter, hoe beter.’

(Lange stilte)

Griffier: ‘U kunt beginnen, mijnheer de Aanklager’

Aanklager: ‘Ik ben al begonnen met inleven, mijnheer de Griffier, dank u wel!’

Griffier: ‘Neemt u mij niet kwalijk, maar ik dacht, ik geef even een seintje, zodat u weet dat u kunt beginnen, zal ik maar zeggen.’

Aanklager: 'Bent u zover...'

(Stilte. De vertaalde tekst uit de Kyogen 'Irumagawa' volgt nu. De tekst is hier en daar aangepast ter verduidelijking van de lezer en de toeschouwers.)

Aanklager: 'Toen ik zo-even naar de naam van deze rivier vroeg, zei je toen niet 'de Iruma?''

Activist: 'Omdat het de Iruma is, zei ik de Iruma.'

Aanklager: 'De plaats aan de overkant is Iruma. En toen ik naar je naam vroeg, zei je toen niet iemand uit Iruma?'

Activist: 'Nou, dat zei ik omdat het zo is.'

Aanklager: 'Ik hoorde dat men hier sinds de oudheid een omgekeerde taal gebruikt, de Iruma-stijl. Toen jij *meer stroomopwaarts* zei, dacht ik dat je *steek hier maar de rivier over* bedoelde, en ik stak over. Zo heb ik volop water gedronken. Niks voor mensen van mijn stand. Ik zal het je betaald zetten!' (Hij trekt zijn zwaard)

Activist: 'O, u kent de omgekeerde taal in de Iruma-stijl en zult u het me echt betaald zetten?'

Aanklager: 'Natuurlijk!'

Activist: 'Als u het er dan toch over heeft, wil ik dat in een eed horen.'

Aanklager: 'Ik zweer bij de oorlogsgod Yumiya Hachiman, dat ik het je betaald zal zetten!'

Activist: 'Wat fijn! Ik ben er goed vanaf gekomen.'

Aanklager: 'Vanaf gekomen?'

Activist: ‘Ja, dat bedoel ik. Ik woon hier al vele jaren, maar de omgekeerde taal in de Iruma-stijl kende ik niet, maar u kent die goed. Toen u zei: *Ik zweer bij de oorlogsgod Yumiya Hachiman, dat ik het je betaald zal zetten*, dacht ik dat u in de Iruma-stijl bedoelde: *Ik zal het je niet betaald zetten*. En daarom zei ik dat ik er goed vanaf was gekomen.’

Aanklager: ‘Zit het zo in elkaar?’

Activist: ‘Jazeker’

Aanklager: ‘Zeg, Tarokaja, ik zit in de klem.’

Griffier: ‘Ja?’

Aanklager: ‘Ik moet zijn leven sparen.’

Griffier: ‘Dan spaart u toch zijn leven!’

Aanklager: ‘Hé zeg, ik zal je leven *niet* sparen’

Activist: ‘Als u mijn leven niet spaart, ben ik u niet dankbaar.’

Aanklager: ‘Niet dankbaar, niet dankbaar, niet dankbaar! Ha, ha, ha. Oeoe, Tarokaja, het leven gespaard worden en *ik ben u niet dankbaar zeggen*, wat lollig zeg!’

Griffier: ‘Ja, het is leuk!’

Aanklager: ‘Ik wil hem iets geven. O, ja! Heer Iruma, Heer Iruma!’

Activist: ‘Ja-a, ja-a!’

Aanklager: ‘Dit ding dat geen waaier is, een ding dat geen waaier uit Kyoto is en ook niet lang gebruikt is, zal ik je niet geven.’

(De aanklager overhandigt hem zijn waaier)

Activist: 'Als u mij dit ding dat geen waaier is, een ding dat geen waaier uit Kyoto is en ook niet lang gebruikt is, niet geeft, is het niet heerlijk.'

Aanklager: 'Niet heerlijk, niet heerlijk, niet heerlijk! Ha, ha, ha. Van iemand iets krijgen en *het is niet heerlijk* zeggen, is dat niet lollig?'

Griffier: 'Het is bijzonder lollig'

Aanklager: 'Ik wil hem nog iets geven. O, ja! Heer Iruma, Heer Iruma!'

Activist: 'Ja-a, ja-a!'

Aanklager: 'Deze dingen die geen zwaarden zijn, dingen die geen erfstukken en geen prachtstukken zijn, zal ik je ook niet geven.'

(De aanklager overhandigt aan de activist zijn zwaarden.)

Activist: 'Als u mij deze dingen niet geeft die geen zwaarden zijn, dingen die geen erfstukken en geen prachtstukken zijn, niet geeft, zal ik niet blij zijn.'

Aanklager: 'Niet blij zijn, niet blij zijn, niet blij zijn! Ha, ha, ha. Nog meer krijgen en *ik zal niet blij zijn* zeggen, is toch wel lollig!'

Griffier: 'Ja.'

Aanklager: 'Geef jij niets?'

Griffier: 'Ik heb niets.'

Aanklager: 'Doe toch niet zo krenterig! Ik zal mijn kimono en mijn broek geven.'

Griffier: 'Dat is toch niet nodig.'

Aanklager: 'Wat weet jij daar van! Vlug, help me even!'

Griffier: 'Komt voor mekaar!'

Aanklager: 'Zou het aan zo'n kerel verspild zijn? Ik geef deze dingen en zal nog een keer de Iruma-stijl horen. Vlug help me even!'

Griffier: 'Ja, goed'

(De griffier helpt de aanklager met uitkleden. De aanklager draagt alleen nog een witte onderbroek)

Aanklager: 'Goed?'

Griffier: 'Ja.'

Aanklager: 'Geef hier!'

(De griffier geeft de kleren aan de aanklager en gaat af)

Aanklager: 'Hé zeg, Heer Iruma, Heer Iruma!'

Activist: 'Ja-a, ja-a!'

Aanklager: 'Deze dingen die geen kimono en geen broek zijn, dingen die niet nat zijn omdat ik niet in deze rivier viel, zal ik je ook niet geven.'

Activist: 'Als u mij deze dingen die geen kimono en geen broek zijn, dingen die niet nat zijn omdat u niet in deze rivier viel, niet geeft, zal ik niet dankbaar zijn.'

Aanklager: 'Niet dankbaar zijn, niet dankbaar zijn, niet dankbaar zijn! Ha, ha, ha. Wat lollig. Er is geen beter vermaak dan dit.'

Activist: 'Dit is het goede moment. Ik ga ervandoor.'

(De activist wil weglopen)

Aanklager: 'Hé zeg, Heer Iruma, Heer Iruma!'

Activist: (Blijft staan) 'Ja-a , ja-a! '

Aanklager: 'Waar ga je heen?'

Activist: 'Nou, ik wil dit niet wegbrengen.'

Aanklager: 'Het is omdat je dat niet hebt. Nou, kom niet hier!'

Activist: 'Ja, goed!'

Aanklager: 'Nou, tot nu toe was het de Iruma-stijl. Maar hou vanaf nu op met de Iruma-stijl en zeg eens eerlijk of je er blij mee bent of niet.'

Activist: 'Ophouden met de Iruma-stijl?'

Aanklager: 'Jazeker.'

Activist: 'Hé zeg, denkt u eens goed na! Als ik allerlei dingen krijg, zou ik dan zeggen dat ik er niet blij mee ben? Ik ben u erg niet dankbaar.'

Aanklager: 'Wat is dat nou? Dat is de Iruma-stijl als ik het begrijp. Gooi die Iruma-stijl vlug in deze rivier en zeg de waarheid!'

Activist: 'Hé zeg, als ik de zwaarden, een kimono en een broek krijg, zou ik daar dan niet blij mee zijn? Het is

veel te veel voor mij en ik ben niet blij.’

Aanklager: ‘Wat, je kletst er maar op los! Wil je me voor de gek houden? Je moet ophouden met de Iruma-stijl en de waarheid zeggen!’

(De aanklager pakt de activist vast en gooit hem op de grond)

Activist: ‘Hé zeg, denkt u eens goed na! Zoals ik zo-even al zei, als ik veel dingen ontvang, zou ik dan niet blij zijn? Het is veel te veel voor mij en ik ben u echt dankbaar.’

Aanklager: ‘Ik ben er goed vanaf gekomen.’

Activist: ‘Vanaf gekomen?’

Aanklager: ‘Nou, in de Iruma-stijl zeg je dan toch dat je er niet blij mee bent! Geef dus hier!’

(De aanklager pakt de zwaarden, de kimono en de broek af en gaat af)

Activist: ‘Verdorie! Alles werd me afgepakt! Schurk, waar ga je heen? Pak hem! Ik zal je, ik zal je, ik zal je, ik zal je!’

(De activist loopt de aanklager achterna. En gaat ook af. De griffier komt op. Hij is weer normaal gekleed en gaat verder in het boek van Radijs.)

Griffier: ‘Het was een amusant toneelstuk, maar de essentie met betrekking tot de activisten en de overheid ontging mij volledig. Bernardo ging op een bankje zitten en gaf het volgende antwoord: *De activisten lijken in de ogen van de overheid, het bedrijfsleven en andere machtsfiguren, een andere taal te spreken. Weliswaar een verstaanbare taal, maar tegelijkertijd een taal die*

omgekeerd lijkt aan de werkelijkheid. De activisten bedienen zich ook graag van die omgekeerde taal, omdat ze in de veronderstelling verkeren dat ze alleen op de Iruma-manier de buit kunnen binnenhalen. Ze vergeten dat de machtigen van spelletjes houden, en dus zullen proberen om de list met een nieuwe list te beantwoorden. Niemand praat nog over de kern van het geschil! Iedereen is verstrikt geraakt in een taalspel waarbinnen niet de inhoudelijkheid van de woorden gelden, maar de slimheid waarmee die woorden worden ingezet! De nutteloosheid van het verzet is wederom bezegeld door een bos van woorden, waar niemand het ene woord nog van het andere kan onderscheiden. (Pauze). In de Kyogen speelde de Daimyo het spel mee en probeerde de inwoner uit Iruma met zijn listigheid te overtroeven. Als hij het spel niet mee had willen spelen, hoefde hij slechts zijn zwaarden te gebruiken om tot een vergelijk in zijn voordeel te komen. Maar hij wilde het spel meespelen, omdat hij niets te verliezen had. Net als een volwassene die met een kind een kaartspel speelt en geld verliest. Op het eind van het spel eist de volwassene het geld terug, omdat het verboden is om met kinderen om geld te spelen!

Activist: 'Schandalig! Alsof actievoerders kleine kinderen zijn! Simpel van geest! Bspottelijk! Ronduit bespottelijk!'

Aanklager: 'Ik geloof niet dat mijnheer Radijs u als kinderen ziet.'

Activist: 'Hoe wilt u dat weten?'

Aanklager: 'Geacht hof, als laatste getuige à charge heb ik een politicus uitgenodigd.'

Activist: 'Ik heb je een vraag gesteld!'

Aanklager: 'U wordt vriendelijk bedankt voor de medewerking en tot ziens.'

Activist: 'Ik weiger om de zaal te verlaten voordat ik een antwoord op mijn vraag heb gekregen!'

Aanklager: 'Pardon? Ik geloof niet dat ik u goed heb verstaan. Kunt u dat laatste nog een keer herhalen?'

Activist: 'Ik blijf hier zitten!'

Aanklager: 'Mijnheer de Griffier, wijst u deze mijnheer de uitgang!'

Activist: 'Gaan we geweld gebruiken!'

Griffier: 'Mijnheer de Aanklager, als ik deze mijnheer naar de uitgang moet begeleiden, wie notuleert er dan het verdere verloop van de rechtszitting?'

Activist: 'Ha, die zit! Recht in het weledelgestrengte gezicht van mijnheer de Aanklager! Doet het pijn?'

(Stilte)

Aanklager: 'Ik moet mijn ongelijk bekennen!'

Activist: 'Het werd ook de hoogste tijd, vriend!'

Aanklager: 'Mijnheer Radijs heeft gelijk: u bent een kind!'

Activist: 'Vieze ploert! Je speelt samen met die Radijs onder één hoedje! Vier handen op één buik! Ik protesteer ten stelligste tegen deze hele schertsvertoning!'

Aanklager: 'Griffier, maakt u daar een korte notitie van? Het protest is opgetekend, mijnheer, wilt u nu zo vriendelijk zijn om de zaal te verlaten?'

Activist: 'Prima, ik ga al! Maar hierover is het laatste woord nog niet gezegd!'

(De activist gaat af. Stilte)

Aanklager: 'Mijn excuses, mijnheer. (Tegen de politicus) Aan u het woord.'

Politicus: 'Het boek van mijnheer Radijs is geen religieus boek in de ogen van de wet. Zo tenminste redeneert het Ministerie van Justitie en het Ministerie van Binnenlandse Zaken. (Pauze) De affaire Radijs is een prestigegslag geworden tussen de vrijheid van meningsuiting en de moralistische grondslag van ons volk. (Pauze). In mijn ogen is het boek van mijnheer Radijs stuitend voor enkele geregistreerde minderheidsgroeperingen binnen onze samenleving. Toch rechtvaardigt dit geenszins het aanscherpen van de wet, noch een vervolging van de schrijver. (Pauze) Ik vind het bijzonder jammer dat de schrijver vandaag niet zelf aan het woord is geweest, maar ik ben van mening dat wij het boek moeten tolereren.'

Aanklager: 'Dit was Uw verklaring?'

Politicus: 'Helemaal. Ik heb alles gezegd wat er te zeggen valt.'

Feministe: 'Van welke politieke partij bent u een afgevaardigde?'

Politicus: 'Mevrouw...'

Feministe: 'Ik ben anders nog niet getrouwd!'

Politicus: 'Mijnheer Radijs houdt u een spiegel voor! Als ik mij door het boek zou laten leiden, dan zijn er duizend passages waarover ik mij kwaad kan maken. Toch weet ik mijzelf te beheersen en ga ik op zoek naar de kern ervan. Ik ben tot de conclusie gekomen dat de schrijver opzettelijk enkele groeperingen heeft willen prikkelen! Niet om hen belachelijk te maken of om hen

tegen zich in het harnas te jagen! Nee, hij heeft geprobeerd om denk- en handelwijzen pijnlijk bloot te leggen. Hij heeft geprobeerd om een discussie uit te lokken over de eigen waarden en normen. Mijnheer de Griffier, mag ik de passage over de stokvis horen...'

Griffier: 'De zon werd verduisterd door vijf rijen met drogende vissen. Bernardo liep naar de derde rij en raakte de vissen voorzichtig aan. *Ze zijn bijna zover om geconsumeerd te worden!* Het was een macaber gezicht om die uitgedroogde vissen in de lucht te zien hangen. Alsof ze zweefden. Het was de eerste keer dat ik deze manier van conserveren met eigen ogen aanschouwde. Tot mijn grote verbazing zag ik dat de vissen onder het ongedierte zaten. Ik vroeg Bernardo of dat de bedoeling was. Ik geef toe dat het een cynische opmerking was, maar Hij reageerde er in alle ernst op. *Natuurlijk is dat niet de bedoeling. Het is slechts een noodzakelijk kwaad. Als je de vissen wilt drogen dan krijg je te maken met deze torren. Ze leggen hun eitjes in de vis, maar zijn volstrekt onschadelijk voor de mens. Voordat je de vis gaat prepareren moet je hem eerst 24 uur in een diepvries leggen. Daarna klopt je de vis schoon. Tijdens het slaan vallen de eitjes en de larven uit de vis. Wat je overhoudt is een heerlijke stokvis! Eerlijk is eerlijk, de vis wordt er niet knapper op. De gaten die in de vis vallen, nadat de eitjes en de larven eruit zijn, geven de vis een onsmakelijk uiterlijk.* (Pauze). *De stokvis is als de samenleving. Want ook de samenleving wordt geparasiteerd door allerlei individuen, groeperingen, instellingen en bedrijven. Zelfs het rechtssysteem is hiervan niet gevrijwaard. Als je de samenleving op een afstand bekijkt, zoals wij de vis in eerste instantie op een afstand hebben staan bekijken, ziet hij er appetijtelijk uit. Niets aan de hand. Dichterbij zien we het onge-*

dierte dat profiteert van de samenleving. Maar als we de vis willen prepareren, dan komen we tot de ontdekking dat de vis gaten vertoont en er daardoor minder appetijtelijk uit ziet. De samenleving zal niet ten onder gaan aan de parasieten, maar steeds alert blijven om op te treden, tegen eenieder die haar grenzen probeert te schenden. Een stokvis zonder torrenlarven is geen stokvis. Een samenleving zonder parasieten is geen samenleving'. Ik moet eerlijk bekennen dat de analogie die Bernardo hanteerde mij geen verheldering bracht. Ik werd er eerder door afgestoten, dan gefascineerd. Maar misschien was dat ook precies de bedoeling van de stokvis...'

(Stilte)

Politicus: 'Radijs wijst met de beschuldigende vinger naar eenieder van ons. Wie is de parasiet van de samenleving en wie niet? Wie buit de samenleving uit? De kleine crimineel of mijnheer de filosoof? De activist of de politicus? Wie voelt zich aangesproken?'

Aanklager: 'Dank u zeer voor uw bijdrage. (Pauze). Geacht hof, het wordt tijd om de tegenpartij te horen. Maar helaas behoort dit niet tot de reële mogelijkheden omdat de schrijver is overleden, en wel op een uiterst onfortuinlijke wijze. (Pauze). Alvorens u tot een oordeel komt, voel ik mij verplicht de schrijver nog een keer aan het woord te laten komen, in de vorm van een voorgedragen passage uit zijn boek: 'Het gerecht'. Deze passage dient gezien te worden als een rechtvaardiging van de schrijver om het boek te schrijven. Mijnheer de Griffier...'

Griffier: 'Bernardo is dood. Het geloof in de mythe is gestorven. Hij is nooit de Messias geweest, maar slechts een dwaas. Bernardo leefde niet voor het grote geheel. Hij was een eenvoudig man, die aan de hand van analogieën heeft geprobeerd om de wereld in een notendop te vatten. Door Bernardo heb ik geleerd, dat het niet belangrijk is wat de kerkelijke leiders van de Islam, de katholieke kerk, de protestantse kerk, te vertellen hebben. Zij hebben de aanmatiging, evenals Bernardo, niet weten te weerstaan. Zij noemen zichzelf weliswaar geen Messias, maar wel de directe vertegenwoordiger van God op aarde. Door in de woorden van de kerkelijk leiders te geloven, verlies je de werkelijke waarden van de religies uit het oog. De zin en de betekenis ervan. (Pauze). Niet alleen de kerkelijk leiders maken zich schuldig aan deze vorm van blasfemie, maar ook de geregistreerde minderheidsgroeperingen. De politiek en het bedrijfsleven ondermijnen de grenzen van de samenleving. Niets mag, alles moet ten gunste van het algemene nut. Bernardo was een dwaas die niet beter wist. Zijn handelen was het product van zijn fantasie. Wij zien onszelf niet graag als de dwazen van de wereld: welk excuus hebben wij om ons handelen te rechtvaardigen? Geen. Absoluut geen enkel excuus.'

Het tekstfragment van de traditionele Japanse Kyogen-tekst, is afkomstig uit: 'De kraanvogel en de schildpad'. Dit is een uitgave van de oosterse bibliotheek en uitgever Meulenhoff.

Beelden

Een requiem voor een stervende kunstenaar.

Plaats van opvoering: Het toneelstuk is gemaakt voor een grote lege hal. In de hal worden de stoelen van het publiek zoveel mogelijk bij elkaar geplaatst. Dus niet door de ruimte verspreiden. Het is de bedoeling dat het publiek zich 'klein' voelt in de ruimte. En doordat het publiek zo dicht bij elkaar wordt gezet, ontstaat er al vrij vlug een gevoel van saamhorigheid. Dat is tenminste de bedoeling. Het publiek wordt pas net voor de voorstelling de hal binnengeleid. De hal wordt summier verlicht. De hal stelt een haven voor.

Decor: Het grootste gedeelte van de ruimte wordt benut als decor. In de ruimte staan: vier Griekse pilaren opgesteld. Een schildersatelier en een boom. Samen vormen zij een driehoek. Dus: linksvoor het atelier, middenachter de vier pilaren en rechtsvoor de boom. De vloer van het speelveld bestaat uit steigerplanken met daaronder verlichting, waardoor er licht tussen de planken schijnt.

Muziek: De muziekkeuze staat in de tekst vermeld. Vanaf binnenkomst van het publiek tot een half uur na de voorstelling is het geluid van zee en meeuwen te horen. Vooral niet te hard, maar als achtergrondgeluid.

Personages:

- De hoofdpersoon is: 'De Stem.' Hij is een oudere man die op sterven ligt en hij is alleen maar te horen.
- De Man: hij is de ideale Man en de gids door het toneelstuk. Hij is de man die de Stem had willen zijn.

- Gestalte 1: een mannelijk lustobject/danser.
- Gestalte 2: een mannelijk lustobject/danser.
- Gestalte 3: Mark, een mannelijk lustobject en schildersmodel.
- Gestalte 4: een mannelijk lustobject/danser.
- Vrouw 1: een vissersvrouw/danser.
- Vrouw 2: een vissersvrouw/danser.
- Vrouw 3: een vissersvrouw/danser.
- Visser 1: een dubbelrol van Gestalte 2.
- Visser 2: een dubbelrol van Gestalte 4.

Plot: Het toneelstuk speelt zich af in de Geest van een zieke schilder. De Stem weet dat hij op sterven ligt. Willekeurig schieten allerlei beelden door zijn hoofd. Verschillende tijden, personen, wensbeelden en uitingsvormen lopen door elkaar heen. Niets is realistisch, en alles is op zoek naar het antwoord van die ene wezenlijke vraag: ‘Wat is perfectie, eenheid en schoonheid?’ Het toneelstuk eindigt op het moment dat de Stem sterft.

Bij het begin: Het publiek wordt de schemerige zaal binnengeleid. Er weerklinkt muziek. Getiteld: ‘The museum’ afkomstig van de soundtrack: ‘Dressed to kill’. Gecomponeerd door Pino Donaggio.

(Stilte)

Stem: ‘Mijn leven bestaat nog slechts uit beelden. Flarden van herinneringen, die zich met elkaar vermengen. Niets is duidelijk en toch past alles in elkaar, als een... Natuurlijk past alles in elkaar! Kleuren lopen in elkaar over. Geluiden klinken helder, maar soms net iets te schel. Zodat het geluid pijn

doet aan mijn oren. (Pauze) Hoeveel verschillende strengen de herinnering heeft gevormd, is niet meer na te gaan. De stinkende geur van het zeewater is sterk. Het dwingt me om na te denken. Het duwt al het andere weg... Wat is er met de redelijkheid gebeurd? Waarom kunnen de vergeten beelden niet verloren blijven? Heeft mijn leven dan uit niets anders bestaan?’

(Een spot gaat aan. De lamp verlicht een eenvoudige houten stoel. Een knappe man komt op. Hij is gekleed in een driedelig pak. In zijn hand draagt hij een leren attachékoffer. Hij loopt naar de stoel. Voorzichtig zet hij het koffertje op de stoel. De man begint met praten. Onder het praten begint hij zich uit te kleden. Alles beheerst en gestileerd. Hij kleedt zich uit tot op een sportslip.)

Man: ‘Tragisch, zou ik het wel willen noemen. Het doet me pijn om je zo, op deze manier, te zien lijden. (Pauze) Maar ja, wat heb je aan mijn valse medelijden? Je hebt nooit naar mij willen luisteren. Het enige dat jij ooit hebt gedaan, is nemen. Pakken; waar je je handen maar op kon leggen. (Pauze) Het is een intrigerend onderwerp, vind je ook niet? *Nemen wat je maar kunt nemen*. Jammer, dat je steeds zo op het fysieke gefixeerd bent? (Pauze) De ideale man. Wat is de ideale man voor jou? Nou, weet je het niet meer? Luister je nog wel? Het is echt niet zo dat ik voor mijn lol ben teruggekomen! In werkelijkheid ben ik nu ergens achter in de zestig en gelukkig getrouwd! Heb je er enig idee van hoe het is om aan mijn oude 'Ik' herinnerd te worden? Ik voel mijn lichaam, maar toch is

het niet van mij. Nu ben ik kalend en heb ik een flinke buik van het drinken. Echt flink! Maar hier, bij jou, speel ik nog steeds de ideale man. Een succesvolle zakenman met een leuk koppie'

(De Man staat nu in zijn sportslip.)

Man: 'Blond haar en blauwe ogen. Je hebt al die jaren een enorm zwak voor atletische types gehad. Heb ik je al verteld over mijn vrouw? (Hij toont overdreven de trouwring aan zijn vinger). Dit is Els. Waarom zou ik je iets meer over haar vertellen? Het enige waar jij in bent geïnteresseerd is het verleden. Het heden is te deprimerend voor een man die op sterven ligt.

(Pauze) Ik kan me dat ook wel voorstellen. Zwemmers hadden de voorkeur, niet? Ik ben nooit een goede zwemmer geweest. Waarom ben je weggegaan? Waarom naar de zee? Je wist toch dat ik niet goed kon zwemmen.'

(De Man gaat af. Spot uit.)

Stem: 'Altijd weer die zee. Het losgeslagen wier dat aan het oppervlak drijft. Grillige vormen. Steeds andere havens. Niets veranderde, niet wezenlijk. De jonge Adonissen die als lustbakens op de kaden stonden. Overall waren zij hetzelfde. Het eeuwige gezwets over de Ware Liefde. Schoonheid is in de kunst de ware artistiest. De reden om te gaan varen. Niet de zee boeide, maar de thuiskomsten in die vreemde havens.'

(Muziek weerklinkt. Getiteld: 'Lugete O Veneres' gecomponeerd door Carl Orff.)

(De achtermuren kleuren langzaam. Fade-in van het licht. De silhouetten van de pilaren worden zichtbaar. Bij iedere pilaar staat een Gestalte. Het zijn aantrekkelijke mannen. Ze zijn gekleed in een strakke spijkerbroek. Hun bovenlijven en armen glimmen van de olie. Nadat de kleur blauw de juiste sterkte heeft, worden de mannen afzonderlijk verlicht met warm licht. De mannen blijven als beelden staan. Als ze spreken komen ze pas tot leven.)

Gestalte 1: ‘De lucht was helblauw. Net als vandaag geen wolk te bekennen. Voor mij was het de eerste keer... dat ik uit reizen ging. De wereld was een uitdaging en niet zo beangstigend als nu. Het fijnste van zeetochten zijn de aankomsten in onbekende havens. Stoere taal en een stevig drinkgelag. Geen enkele beperking, buiten die van het lichaam en de geldbuidel om. Het geruststellende van iedere aankomst is het weten dat het slechts van korte duur kan zijn. Beloften hoefden niet na te worden gekomen. Belofte is bevrijding van het juk van de kleingeestigheid. Iedereen gelooft erin om er niet in te hoeven geloven. De gecompliceerdheid maakt het allemaal zo eenvoudig. Telkens weer liep het schip opnieuw uit. Niet wetende of je nog ooit terug zou keren.’

(Gestalte 1 bevriest. Gestalte 3 komt tot leven.)

Gestalte 3: ‘Hoe heb ik zijn naam kunnen vergeten. Het is bijna heiligschennis. Zijn verweerde huid stonk naar de zee. Het zout. Belofte maakt schuld, riep ik hem keer op keer na. Hij stopte dan met lopen en liet als een dolle hond zijn tanden zien. Bang sloeg ik mijn ogen neer. *De volgende keer, de volgende keer,*

fluisterde hij zacht. Maar belofte maakt schuld! Dwingend duwde hij zijn wijsvinger tegen mijn lippen aan. *Zeg niets, dat onuitgesproken moet blijven.* Aan de horizon zie ik het schip verdwijnen. Ik weet dat hij terug zal keren. Schepen komen om weer te gaan. De volgende keer draagt hij waarschijnlijk een andere naam.'

(Gestalte 3 bevriest. Gestalte 2 komt tot leven.)

Gestalte 2: 'Ik haat vis bijna net zo erg, als ik de zee haat. Niets is mij liever dan jouw dood. Ik huiver als je vingers mijn lichaam beroeren. Ik voel hoe je handen de lijnen van mijn borstkas verlangend volgen. Ik verzet me tot het uiterste. Alleen aan de buitenkant is hiervan niets te merken. Beheerst als van steen, doorsta ik iedere beroering. Ik sta alles toe. Ook al weet ik dat ik van de lucht van de zee moet overgeven. Ik ben te goed om te wachten. Mijn waarde is gebonden aan de tijd. Wie weet wanneer mijn tijd voorbij is? Wat je in mij ziet, begrijp ik niet. Is het alleen maar het goedgevormde lijf? Als het meer is, sterf dan op zee. Als het minder is, breng dan de volgende keer meer geld mee. Ik voel me misselijk. Wanneer vertrek je? Hopelijk vroeg in de morgen.'

(Gestalte 2 bevriest. Gestalte 4 komt tot leven.)

Gestalte 4: 'Kwetsbaar als ik ben, zoek ik het heimelijk ook telkens weer op. In iedere haven ben ik thuis, omdat in iedere haven iemand is zoals jij. De een iets duurder dan de ander. Hangt van de inflatie af. Sommigen doen het zelfs voor niets. Of voor een lijntje coke. Gewillig zijn ze allemaal... Trots laat ik mijn spie-

ren zien. De woeste zee nabootsend rollen ze als dikke kabels over mijn bovenlijf. De grootste kabel blijft evenwel stil liggen, omdat de begeerte pas later komt. Je gezicht verandert niet veel. Waarom ook? Soms vraag ik mijzelf af, welke boot je neemt om mij telkens voor te zijn! Je wacht mij altijd op in de één of andere haven. Het lijkt alsof je er plezier aan beleeft om mij te behagen... Ik wil niet langer wachten. Neem me voordat de zon ondergaat. Voordat het schip de zee verkiest, boven een extra nacht met jou! Want op een dag moet ik de belofte wel nakomen. Al was het alleen maar om van je gezeur af te zijn.'

(Gestalte 4 bevriest. Gestalte 1 komt tot leven.)

Gestalte 1: 'Het schip nadert opnieuw een haven. Dit keer gelegen in een kreek. Alles gaat schuil achter de groene kleur van boomtoppen. Bladeren ritselen als adders door het gras. Niet weten wat te doen, slenter ik door het dorpje. Mannen en vrouwen kijken me na alsof ik uit een andere wereld kom. Jij zegt: omdat ik knapper ben dan zij. Soms ben ik bereid om het te geloven. Alleen jammer dat ik ervoor moet betalen...'

(Vanaf hier spreekt ook Gestalte 3 mee)

Gestalte 1: 'Had ik je al verteld over die strakblauwe hemellucht tijdens mijn eerste reis? Natuurlijk heb ik je dat al verteld. Soms weet ik zelf niet meer zo goed, wat ik wel of niet heb verteld. Het wordt iedere keer verwarrender. Gecompliceerder. Complexer en dan wil ik het wel uitschreeuwen! Totdat jij mij wakker kust. Ik ben nog steeds in leven. De goden zijn tevreden met mij en ik geloof ook met jou. Alhoewel

ik dat laatste niet zeker weet. Ik hoop dat ze niet al te hardvochtig over je zullen oordelen. Het is niet het beroep dat beoordeeld wordt, maar jouw liefde voor mij. Wolken pakken zich samen. Zullen we naar bed gaan?’ (Gestalte 1 bevriest)

Gestalte 3: ‘De kots loopt over je gezicht. Iedereen walgt ervan, behalve jij. Want jij bent GEEN MENS! Als je mij kust, proef ik hoe het maagzuur mijn mond vult. Ik laat je zoals altijd je gang gaan. Jij neemt wat van jou is. Vooral geen overbodige vragen stellen! Waarom zou je ook? Het enige wat je hoeft te doen, is met de zak goud te schudden. Ik buig voor je als een armzalige luis. Bang om tussen je duim en wijsvinger fijngeknepen te worden, maar anders handelen kan ik niet. Want ik ben een parasiet. Waarom trouw je niet met mij?’

(Vanaf hier spreekt ook Gestalte 2 mee)

Gestalte 3: ‘Misschien dat ik je dan met een gerust hart de schedel in kan slaan. De zak vol goud is dan van mij! Je kust mijn borstkas en dijnen. Niemand houdt je tegen. Ga door en neem me. Vlug, voordat iemand anders al dat genomen heeft, wat van jou is. Neem me mee naar bed.’

(Gestalte 3 bevriest)

Gestalte 2: ‘Ik ben blij, zonder te weten waarover! Wat hadden jij en ik gemeenschappelijk? Weinig meer dan dezelfde voorkeur voor jonge knapen in de haven. Opgelucht heb ik het nieuws over je dood gehoord.’

(Vanaf hier spreek ook Gestalte 4 mee)

Gestalte 2: 'Ik dacht: hoe is het mogelijk! Weer één minder in de lange rij van gelijkkluidende namen. Weer een naam weggewist uit het dagelijkse bestaan! Daarom kan de zee niet barmhartig zijn en ook de overigen van jullie mannen verzwelgen tussen het stinkende wier en de ruwe schuimkoppen! Maar voor ik het zelf goed en wel besef, vraag ik alweer aan een nieuwe vreemdeling: neem me mee naar bed.'

(Gestalte 2 bevriest)

Gestalte 4: 'In extase voelt mijn lijf domweg geil aan. Het kent dan een ongekende verhoogde gevoeligheid. Iedere prikkel wordt gevolgd door een korte heftige lichamelijke reactie. Ik wil profiteren van de weinige munten, die ik bij jou zo duur moet kopen. Dus neem ik wat van mij is en hoop ik iedere keer dat ik weer iets langer mag blijven. Als ik je tedervol omhels en alleen maar naar je wil kijken, dan gebeurt het weer. Dwangmatig en gedreven door de lust zeg ik dan: Neem me alsjeblieft nog een keer mee naar bed' (Gestalte 4 bevriest)

(Fade-out van het licht. De spot die gericht is op de houten stoel gaat weer aan. De Man zit op de stoel. Het attachékoffertje staat naast de stoel)

De Man: 'Chaos, als synoniem voor de liefde. Een uitgekauwd cliché, maar grappig voor iemand die op sterven ligt. (Pauze) *Chaos is het sleutelwoord van het bestaan.* Tenminste, dat heb jij mij meer dan eens ver-

teld. Uit chaos ontstaat Orde, en Orde is Kunst. De scheppende werkelijkheid. Het herschikken van beelden. Hersenschimmen. Fantasieën. Chaos! Uit een wirwar aan indrukken en gevoelens, ontstaat er tenslotte een nieuwe realiteit. Die van de kunstenaar. Kitsch! Kunst is kitsch! Want de orde die de kunstenaar aanbrengt, is niets anders dan beperkingen opwerpen voor de menselijke geest! Chaos. Iedere keer een ander om te vereeuwigen. Wees eens eerlijk: ging het jou om het vereeuwigen of om de seks?’

(Stilte)

De Man: ‘Knappe mannen geilen op zichzelf. Ze zullen niets nalaten om van zichzelf een lustobject te maken. Ze gaan zelfs zover om met jou naar bed te gaan. Goedkoop, als je het mij vraagt. Maar over smaak valt nu eenmaal niet te twisten. Wat dat betreft valt er met jou al helemaal niet te twisten. Want jij weet alles al, niet? Jij... denkt alles te weten. De eigendunk! De onuitgesproken arrogantie van je gedrag! *Luister naar mij, want ik ben de Weg naar het Weten!* Weten? Ik spuug op jouw weten. Jij bent niets... N I E T S! Het weten is voorbestemd aan de goden. Of heb je al van de Boom van de Kennis gegeten? Ik dacht het niet...’

(Spot uit. Het middelste gedeelte van het decor wordt verlicht. Het gedeelte met de pilaren. Het is nu de kade van een klein vissersdorpje. Drie vrouwen op leeftijd zijn druk in de weer met het pellen van garnalen. Bij een pilaar staat Mark. Hij is gekleed in een sportslip. Verder zijn er twee vissers hun netten aan het maken. Het dorpje ligt ergens aan de Middelland-

se Zee. De tijd is ongeveer 1930.)

Vrouw 1: 'Ze zijn groot dit jaar.'

Vrouw 2: 'Over welke vissen heb je het?'

Vrouw 3:(Wijst naar de garnalen) 'Nooit over dat soort, stom wijf!'

Vrouw 2: 'Over welk soort heb je het?'

Vrouw 1: 'Over hem. Daar bij de pilaar.'

Vrouw 2: 'Zonde. En zonde van zulke mooie jongens.'

Vrouw 1: 'Moet je haar horen! Ze is de kunst van het garnalenpellen nog niet verleerd.'

(Vrouw 1 en 3 beginnen te lachen)

Vrouw 3: 'Hij is wel knap.'

Vrouw 1: 'Waarom ga je niet naar hem toe? Voor geld doet hij alles!'

Vrouw 2: 'Alles?'

Vrouw 3: 'Hoe weet jij dat?'

Vrouw 1: 'Omdat hij mijn zoon is.'

(De vrouwen barsten in lachen uit)

Visser 1: 'Moet je toch eens kijken! Voor vrouwen is het leven makkelijk. De hele dag kletsen en lachen. En dan die kerel, daar bij het water. Het is schandelijk. Wat heeft die kerel in de haven te zoeken?'

Visser 2: 'Wat denk je? Hij zoekt echt geen platvisje.'

Visser 1: 'Hij geeft ons een slechte naam!'

Visser 2: 'Met een lijf als dat, geef ik niets om een slechte naam. Het levert alleen maar meer geld op.'

Visser 1: 'Waar doet hij het voor?'

Visser 2: 'Om dezelfde reden waarom wij werken'

Visser 1: 'Alleen verdient hij meer dan wij!'

Visser 2: 'En wij moeten ervoor werken.'

(De Man komt op in zijn sportslip. Hij bekijkt de kade. Het lijkt alsof hij iets of iemand zoekt. Dan ziet hij Mark bij het water staan. Keurend bekijkt hij hem van top tot teen. De Man loopt naar Mark. Er ontstaat een bewegingsspel, waarin de twee mannen als kemphanen hun gebied afbakenen en de ander steeds opnieuw blijven uitdagen. Half schijngevecht/ half paringsdans. Ze proberen tot overeenstemming te komen over de handel, de prijs en de plaats. Ondertussen praten de vrouwen en de vissers door.)

Vrouw 2: 'Je zoon heeft zijn hengeltje uitgegooid.'

Vrouw 3: 'Dat betekent vanavond weer lekker eten. Ik veronderstel tenminste, dat hij een goede zoon is.'

Vrouw 1: 'Ik heb niet te klagen.'

Visser 1: 'Het is onbegrijpelijk waarom de voorname heren uit de stad hierheen komen. Moet je toch eens kijken!'

Visser 2: 'Het is schoonheid'

Vrouw 2: 'De dans van de kempiaan'

Visser 2: 'Gracieus en verleidelijk.'

Vrouw 3: 'O, we hebben een kunstminnares onder ons!'

Visser 1: 'Je praat als één van die gekke garnalenvrouwen!'

Visser 2: 'Ben je jaloers?'

Vrouw 2: 'Ik wilde dat ik ook een zoon had'

Vrouw 1: 'Je mag hem hebben.'

(Stilte. Mark en de Man bewegen verder)

Visser 1: 'Hoe duur is hij?'

Vrouw 2: 'Hij is zeker wel heel duur.'

Visser 2: 'Dat moet je aan hem vragen.'

Vrouw 3: 'Aan hem vragen? Ze durft nog geen cent uit het kaarsenbakje van mijnheer pastoor te bietsen. Nee, zij kijkt alleen maar.'

Visser 1: 'Waarom zou ik hem iets vragen? Ik ben gelukkig getrouwd.'

(Het licht op de vissers en de vrouwen dimt. Ze verstenen langzaam. Alleen de Man en Mark zijn nog verlicht.)

Mark: 'Het is ongewoon wat je vraagt.'

De Man: 'Maak je je zorgen over het geld?'

Mark: 'Nee. Ik weet dat je zult betalen.'

De Man: 'Maar wat?'

Mark: 'Het is niets. Een man moet per slot van rekening brood op de plank brengen.'

De Man: 'De meester is zeer kieskeurig. Hij is een groot kunstenaar. Een schilder.'

Mark: 'Al was hij de paus! Het enige wat mij interesseert is het geld.'

De Man: 'Het werk als model is inspannend.'

Mark: 'Mooi zijn is een kwelling.'

De Man: 'En buiten het poseren om, valt er hier en daar nog wat bij te verdienen.'

Mark: 'Met jou?'

De Man: 'Misschien. We zullen wel zien.'

Mark: 'Waarom komt de grote meester niet zelf de waren keuren?'

De Man: 'Hij ligt op sterven.'

Mark: 'Kan hij nog wel werken?'

De Man: 'Vanzelfsprekend! Hij is momenteel zijn meesterwerk aan het maken.'

Mark: 'Maar ik ga niet met een stervende naar bed!'

De Man: 'Dat hoef je ook niet.'

Mark: 'Ik doe het niet! Stel je voor dat hij net dood gaat als...'

(Stilte)

De Man: 'Het is duidelijk.'

Mark: 'Geen vuil spel.'

De Man: 'Natuurlijk niet.'

Mark: 'Waarom poseer je zelf niet?'

De Man: 'Omdat ik al ontelbare keren door hem ben vereeuwigd. Voor zijn laatste werk heeft hij iets nieuws en het mooiste nodig.'

Mark: 'Moet ik mijzelf geveleid voelen?'

De Man: 'Natuurlijk.'

Mark: 'Je bent lief.'

De Man: 'Je kent de spelregels, uitstekend!'

Mark: 'Ik vind je echt lief.'

De Man: 'Dat zegt mijn vrouw Alice ook iedere dag weer!'

Mark: 'Ben je getrouwd?'

De Man: 'Een logisch gevolg van het hebben van een vrouw'

Mark: 'Hoe oud ben je?'

De Man: 'Ach, ergens achter in de zestig'

Mark: 'Je mag er wezen voor je leeftijd, schat!'

De Man: 'Laat die flauwekul maar achterwege. Ik vind dit net zo leuk, als jij. Het is één grote macabere grap door de meester zelf bedacht!'

Mark: 'Dat heb je met kunstminnaars. Ze kunnen nooit hun gedachten bij het werk houden!'

De Man: 'Doe je het of doe je het niet?'

Mark: 'Ga jij ook met mannen naar bed?'

De Man: 'Het simpele feit dat ik getrouwd ben met een vrouw, zegt niets over mijn voorkeur.'

Mark: 'Ik doe het.'

(De Man kust Mark om de zaak te beklinken. Het licht van de vrouwen en vissers gaat weer aan. Ze komen tot leven)

Visser 2: 'De vis is verkocht.'

Vrouw 2: 'De zaak is beklonken en bezegeld met een kus.'

Visser 1: 'Zo te zien, heeft onze kleine jongen een behoorlijke vangst gedaan.'

Vrouw 3: 'Het is een mooi gezicht. Kussende mannen. Vinden jullie ook niet?'

Vrouw 1: 'Vooral als je weet dat één ervan je zoon is.'

Visser 1: 'Jammer van al dat geld.'

Visser 2: 'Hangt er vanaf wat je er voor in de plaats krijgt.'

(De Man en Mark gaan gearmd af)

Vrouw 3: 'Nu valt er niets anders meer te pellen dan deze stompzinnige garnalen.'

Vrouw 2: 'Ach, we zijn toch al te oud voor het koninklijke vuurwerk.'

Vrouw 1: 'Het hart zou het kunnen begeven.'

Vrouw 2: 'Gaat hij zo tekeer?'

Visser 2: 'Die ene keer was meer dan voldoende voor mij.'

Vrouw 3: 'Weet je man dat jij en je zoon samen zijn geweest?'

Vrouw 1: 'Nee, gelukkig maar.'

(Licht uit)

Stem: 'Hij was mooi, robuust, gespierd, et cetera, et cetera. Een leuk koppie, blond haar en blauwe ogen. Mark heeft toch helemaal geen blond haar? Wie heeft er dan wel blond haar? Het maakt geen enkel ver-

schil. De dood spiegelt zich in het leven, dus wat anders is het leven dan de dood? Mijmeringen, tekortkomingen en twijfelen aan het geloof. Behoor je dat ook niet te doen als je heel erg ziek bent? Het gevecht tegen de naderende ondergang? Blijven leven. De wil om het laatste grote werk af te leveren. Het meesterwerk! Tussen de bedrijven door roept je zakelijk leider: *Nu is het goede moment om dood te gaan. Het publiek zal je op handen dragen. Vereren als James Dean. Mythe wordt werkelijkheid! Doe jezelf een groot plezier en ga dood. Sta het jezelf toe om naast de andere halfgoden plaats te nemen.* Wanneer je een huishoudnaam bent geworden, wat is dan nog het verschil tussen mij en een deurmat?’

(De eerste zangtonen van het traditionele gregoriaanse lied: 'Veni Sancte Spiritus' te horen. De volgende scène speelt zich in het atelier af. In het atelier hangt een grote kardinaalsrode fluwelen doek gedrapeerd in de lucht. Deze dient als achtergrond voor de schilder. Voor het doek staat Mark in een half voorovergebogen pose. Hij draagt een lendendoek. In zijn hand heeft hij een stok. Het lijkt alsof hij hard weg wil lopen, maar hij staat bewegingsloos stil. Rond zijn hoofd draagt hij een hoofdband. Een oorlogsband met een rijzende zon erop, zoals Japanse kamikazepiloten die in WOII droegen. Tijdens de muziek, een fade-in van het licht. Daarna stilte.)

Stem: ‘Hij is meesterlijk!’

(Spot verlicht de houten stoel. Op de stoel liggen de kleren van de Man, en ernaast staat het koffertje. De

Man staat achter de stoel. Hij is nog steeds gekleed in de sportslip)

De Man: 'Als je maar in mij vertrouwen hebt.' (Stilte)

Stem: 'Waar heb je hem gevonden?'

De Man: 'Ik zoek ze in de haven. En ik vind ze daar ook, omdat jij het zo wilt.'

Stem: 'Hij heeft...'

De Man: 'Ja, ook dat heeft hij. Samen met een paar andere deugdelijke eigenschappen. Vind je het erg, als ik mij weer aankleed? Het is gênant. We weten allebei dat er onder het laken een lijk ligt. Waarom tillen we het laken dan toch nog een stukje omhoog?'

(De Man begint zich aan te kleden. Stilte)

De Man: 'Wij hebben nooit over de dood gesproken. Wel allerlei grappen erover gemaakt, maar er nooit over gesproken alsof het echt is. Mark, houding twee, alsjeblieft.'

(Mark verandert van houding en gaat op de kubus zitten in de klassieke denkhouding van Rodin, De Denker)

De Man: 'Wat maakt het verder ook uit of wij erover hebben gesproken. Lukt het schilderen?'

Stem: 'Enkele penseelstreken zijn perfectie.'

De Man: 'Je zegt dat iedere keer. Hij wil niet met je

naar bed. Het idee om met een stervende te vrijen, vindt hij een griezelig idee.'

Stem: 'Ik heb niets meer te geven.'

De Man: 'Je mag dan wel dood gaan, maar aan je potentie heeft het niet gelegen.'

Stem: 'Hoe is het met je vrouw?'

De Man: 'Ik heb alleen maar een vrouw omdat jij wilt dat ik een vrouw heb. Waarom laat je mij niet met rust!'

Stem: 'Als ik er niet meer ben...'

De Man: 'Dan besta ik ook niet meer! Misschien is dat wel precies wat ik wil! Leven met jou is erger dan wonen in de hel! Bovendien blijf ik bestaan. Ik blijf leven zolang er mensen zijn die zich mij herinneren.'

Stem: 'Geloof je dat werkelijk?'

De Man: 'Jij bent goed voor mijn herinnering geweest. Het is pas de laatste tijd dat je dingen door elkaar aan het gooien bent. Maar uiteindelijk blijf alleen ik leven.'

Stem: 'JE LIEGT!'

(De Man loopt naar Mark en begint hem te strelen. Mark blijft onvermoeid zitten in pose 2, de Denker)

De Man: 'Neem nu onze lieve Mark hier. Mark is iemand die mij in leven houdt. Zeg het hem, Mark! Vertel hem dat je van mij houdt!'

Mark: 'Ik hou van hem.'

Stem: (Begint te lachen) 'Mark sterft op het moment dat jij sterft! En dat is op het moment dat ik dood ga. Jullie zijn kinderen van mijn fantasie. Jullie houden van elkaar, omdat ik dat wil!'

De Man: 'Dat is te banaal om waar te zijn!'

Stem: 'Ik zal het je bewijzen! Mark, je haat hem! Hoor je me! Je haat hem! Zeg het! Vooruit vertel het hem!'

Mark: (Hij laat de pose los en gaat rechtop zitten) 'Ik hou van je.'

De Man: (Lacht) 'Voel je hoe je de controle kwijtraakt? Je hebt je gedachten al niet meer in de hand. Wij leven ons eigen leven... Pak je penseel, kunstenaar en schilder wat wij je laten zien!'

(Mark en de Man herhalen het bewegingsspel uit de haven)

Stem: 'Stop! Hou ermee op! Ik eis eenheid! Eenheid. Eenheid. EENHEID!'

(Onder het bewegen praten Mark en de Man)

De Man: 'Het zou de eerste keer zijn dat je één bent met wie of wat dan ook.'

Mark: 'Je gulp staat voortdurend open met een vooruitstekende lachende eikel.'

De Man: 'Je handen willen steeds opnieuw de knapste modellen vastleggen, zodat ze je niet meer kunnen ontglippen.'

Mark: 'Ik verlaat je niet... Zolang je maar betaalt.'

De Man: 'Schoonheid moet worden betaald. Iedere penseelstreek berooft je weer een beetje van je creativiteit. Je kunt niet blijven creëren omdat je alles al hebt gecreëerd. De perfectie is je beperking. Je beperking is de herhaling om perfectie te evenaren. Herhaling is het meesterlijke in je werk. Je hebt een manier gevonden om één versie van de schoonheid vast te leggen. Wat voor zin heeft het om verder te leven?'

Mark: 'Je stelde niet veel voor in bed. En het uren achter elkaar poseren, is slecht voor mijn potentie. Ik krijg er een slappe van! Terwijl pas dan jouw slappende vulkaan ontwaakt.'

De Man: 'Door je kunst, stel je de hoer in ons te kijk. Je laat anderen zich opgeilen aan jouw natte dromen.'

Mark: 'Je kijkt graag toe hoe ik met mijzelf speel. Als een oude verweerde man bewonder je mijn lichaam...'

De Man: 'Je teistert jezelf met vragen als: *waarom is dat lijf niet het mijne?* Of: *Hoe zou het zijn om samen met hem het bed in te duiken?*'

Mark: 'Mooie vragen voor iemand die zich artistiek begaafd noemt. Esthetisch verantwoord... esthetisch verantwoord en dan neem je eenvoudig?'

De Man: 'Hoe treffend beschreven.'

(Ze stoppen met het bewegingsspel)

Mark: 'Waarom ga je niet dood?'

De Man: 'Ja, waarom eigenlijk niet?' (Stilte. Licht uit)

Stem: 'Woorden zijn loze holle klanken. Symbolen voor gevoelens. Wat zijn woorden anders dan abstracties? Alles klinkt zo onzinnig. **HOMO NUDUS CUM NUDA IACEBAT ET NON COMMISCEBANTUUR ET INVICEM.** Wie begrijpt de melodie van een dode taal? Wat betekent de vertaling: 'Een naakte man lag met een naakte vrouw. En zij hadden geen gemeenschap met elkaar'. Wie begrijpt de symbolen van weleer? Eenheid ontbreekt. Melodie. Leven. Symbolen... **WAAR IS DE EENHEID?** In de waarheid kun je je niet spiegelen, omdat de spiegel je altijd een omgekeerde werkelijkheid laat zien. Ik hou van kitsch! Kunst is kitsch! Een slap aftreksel van de werkelijkheid! Kitsch is kunst!'

(Muziek weerklinkt. Getiteld: 'Atmosphere Station' gecomponeerd door James Horner. Afkomstig van de soundtrack: 'Aliens'. De vier gestalten staan bij de vier pilaren. Een langzame fade-in van het blauwe licht op het achterdoek. Alleen is het dit keer dreigender, alsof er slecht weer op komst is. De Gestalten worden belicht door 'koud' licht.)

(Gestalte 1 komt tot leven)

Gestalte 1: 'De lucht ziet er dreigend uit. Onweer is op komst. Ik voel het aan mijn litteken. Je leert als kind al te vertrouwen op je intuïtie. Alles waar je bang voor

bent, leer je al vroeg te herkennen. Op zee zijn stormen angstaanjagender, dan op het land. Het schip kraakte bij iedere beweging in alle voegen, kieren en gaten. Het leuke van stormen op zee, is de onderlinge verbondenheid. Iedereen is bang. Hoe hoger de golven, hoe meer iedereen van zichzelf bloot geeft. Je moet jezelf overgeven aan de ander, want je bent bang. Je vertrouwt jezelf niet. Op sommige zeeën lijken de stormen een kleine eeuwigheid te duren. De zeeën van gevoel kolken wild. Ik ben blij om te zien dat je nog steeds leeft.'

(Gestalte 1 bevriest en Gestalte 3 komt tot leven)

Gestalte 3: 'Het schijnt dat het mij nooit zal lukken om je naam te onthouden. Niet dat het er iets toe doet. Laatst hoorde ik een hottie een leuke opmerking maken. Ik moest aan jou denken. Zo zie je maar weer: de hoer in jou wil ook nog wel eens aan jou denken. Wat zei die bro ook alweer? Weet je wat het leuke van leven is? (Hij begint te lachen) *Pentiteuti-am agite, appropinquabit enim regnum coelorum.* Mattheus: *Doet boete, want het rijk der Hemelen zal nabijkomen.* Gaan we vandaag nog iets doen?'

(Gestalte 3 bevriest, Gestalte 2 komt tot leven)

Gestalte 2: 'Nee maar je leeft nog steeds! Je wordt werkelijk geen steek ouder. Een beetje vriendelijkheid, kost ook maar een beetje geld. Je ruikt naar de naderende storm. Kom je recht van zee? Gevlucht voor het slechte weer? Het doet me goed om te zien, dat je weet hoe bang zijn voelt. Je weet wat ze zeggen: de storm brengt mensen dicht bij elkaar. Zolang je mij maar

niet met die dikke vingers aanraakt! Verder vind ik alles best. Wanneer vertrek je weer? Niet dat ik je weg wil hebben, maar de zaken gaan slecht. Anderen verdienen meer, omdat ik gevoel heb en zij niet. Ik praat te veel. Ik jaag de klanten weg. Wil je met mij naar bed? Je mag over mij heen kotsen als je dat graag wilt.'

(Een bliksemschicht verlicht dreigend de Boom. Gedonder van het onweer is hoorbaar. Gestalte 2 bevriest en Gestalte 4 komt tot leven)

Gestalte 4: 'Fysieke schoonheid is een gift van de goden. Het lichaam laat de eenheid tussen de geest en het lichaam zien. Geen overheerst de ander. Wanneer gaan mensen denken? Precies op het moment dat ze constateren dat er iets aan het handje is. Denkers zijn niet in evenwicht. Ze zoeken, verlangen, koesteren en bewonderen de eenheid. De Kunst. Jammer genoeg blijft het bij dagdromerij. Geen werkelijkheid is afgrijselijker dan het moeten erkennen, dat je nooit dat kunt worden wat je adoreert. Tja, en dat zet mensen vervolgens weer aan het denken. Iedere uitingsvorm is gerechtvaardigd. De kunst van het schilderen. De kunst van het beeldhouwen. De kunst van het denken. De kunst van het schrijven. De kunst van het spelen. De kunst van het Leven zelf. Iedereen geniet van de kunst omdat ze bang zijn, om te ontdekken dat de eenheid in hun leven ontbreekt! Door anderen te betalen in hun streven om de eenheid te bereiken, koopt de massa zijn gewetenslast af. Zij hoeft zich niet langer in te spannen. Het leven is al ellendig genoeg, want zelfs denken doet pijn. Het erkennen van

tekortkomingen is ondragelijk, en toch is het eenvoudig... Ik ben blij om je te zien.'

(Gestalte 4 bevriest. De Man komt op.)

De Man: 'Over smaak valt niet te twisten.'

Gestalte 1: 'Ik heb in mijn leven vele vrouwen gekend. Enkele waren echt fantastisch! Het is dus niet zo dat ik niet van vrouwen hou...'

De Man: (Tegen de Stem) 'Nee, wat is het dan wel?'

Gestalte 2: 'Vrouwen zijn voor mij meer dan een broedmachine. Zij is voor mij meer dan een zwevende rib! Een vrouw begint daar waar de man nog moet gaan groeien.'

Gestalte 3: 'Man zijn is een verrijking voor iedere geest. Van mannen houden is een goddelijke zegening.'

De Man: 'Maar je zou uitsterven.'

Gestalte 1: 'Wie zegt dat het goed is om jezelf voort te planten?' (Een bliksemschicht met gedonder. De Boom wordt griezelig belicht.)

Gestalte 4: 'Vrouwen worden vaak ten onrechte vergeleken met kloeken. Legkippen, omdat ze legkippen zouden zijn. Een vrouw volgt haar intuïtie. Maar wat is intuïtie anders dan verstand? De man is de werkelijke kloek. Hij is gevoeliger dan de vrouw en daarom hou ik van mannen.'

Gestalte 2: 'Vrouwen zijn gelijkwaardig aan mannen.'

Man en vrouw zijn eenheid, net als man\man en vrouw\vrouw een eenheid is. Niet twijfelen aan gevoel en uiterlijk vertoon.'

De Man: 'Je spreekt jezelf tegen!'

Gestalte 1: 'Als je het mij zou vragen...'

Gestalte 3: 'Niemand vraagt jou iets.'

De Man: 'De machine loopt vast.'

Gestalte 1: 'Ik bedoelde het niet letterlijk!'

Gestalte 4: 'Jij verstoort de kunst!'

Gestalte 2: 'Ben jij kunst?'

Gestalte 4: 'Wil je met mij naar bed?'

Gestalte 2: 'De vrouw is...'

(Stilte)

Gestalte 3: 'Wat is vrouw?'

(Stilte)

De Man: 'Wat is vrouw.'

(Licht uit. Stilte)

Stem: 'Wat is vrouw? *Ik ben vrouw, want ik bloed.*

Welk gevoel gaat er achter de klank: *vrouw*, verscho-
len? Niets. Meer. Dan: *Ik bloed!* Vrouw zijn is, zoals ik
ben: een symbool, een mysterie. Bedekt met een fijne
nevel. Nooit ben je in staat om je van de laag te ont-

doen. Dauwdruppels liggen bewegingsloos op je naakte huid. Je telt ze één voor één. En toch raak je keer op keer de tel kwijt. Je begint opnieuw te tellen, maar de magie van de druppels is groter dan je telkunsten. Steeds terug naar één.'

(Het linker gedeelte van de hal wordt verlicht. Het atelier. De rode fluwelen doek en de kubus zijn verlicht. Mark staat voor het doek, hij draagt een vlag in zijn handen en staat erbij alsof hij zo van een Chinees propaganda-affiche is afgelopen. Dan gaat ook de spot aan die de houten stoel verlicht. De Man zit erop.)

De Man: 'Het begint banaal te worden. Waarom geef je het niet gewoon op? Erken je fouten. Kijk in het aangezicht van god en begin vervolgens beschaamd te lachen. *Heer, ik wist niet beter.* Je zult zien dat hij er alle begrip voor heeft.'

Mark: (Laat pose los) 'Ik heb er geen zin meer in!
Mark, doe dit! Mark, doe dat! IK WIL NIET MEER!
Sterf...'

Stem: 'Neem je pose aan, het werk is nog niet gedaan!' (Kwaad neemt Mark pose 2 in, De Denker.)

De Man: 'Zoals je ziet, heeft iedereen er genoeg van. Jij hebt van mij het onmogelijke gemaakt! Ik ben een cliché geworden. Het cliché waarop jij verliefd bent! De machine loopt vast. Stop het proces. Zet de machine stil nu het nog kan!'

Stem: 'Poseer samen voor mij, voor mijn geilheid!'

(Mark en de Man nemen een gezamenlijke pose in. In het havendecor staan de drie Vrouwen en de Gestalten. Tijdens het praten ontdoen ze zich van hun dikke kleren, en ontpoppen zich als ware nimfen)

Vrouw 1: 'Je hebt van mijn zoon een marionet gemaakt.'

Vrouw 2: 'Kijk wat je hebt gedaan met onze Mark.'

Vrouw 1: 'Welke moeder houdt van haar zoon.'

Vrouw 3: 'Als zij weet dat hij een hoer is.'

Vrouw 2: 'Jij hebt van hem en haar hoeren gemaakt! Jij met je zieke Geest!'

De Man: (De pose met Mark blijft bestaan) 'Onderken je tekortkomingen. Misschien dat je dan met de dood tot overeenstemming kunt komen.'

(In het havendecor komen de Gestalten 1, 2 en 4 tot leven. Zij ontdoen zich van hun nauwe spijkerbroeken.)

Gestalte 2: 'Geloof. Hoop. Liefde. Zegt die melodie je iets? Het is een te dagelijkse uitspraak voor jouw omnieuze geest.'

Gestalte 1: 'De scheppende kunst is weinig meer dan het stellen van beperkingen aan de creatieve Geest.'

Gestalte 4: 'En de creatieve Geest is weinig meer als die beroofd is van zijn fantasie.'

Gestalte 1: 'Geloof? Wij hebben in je geloofd. En jij,

waar heb jij in geloofd?’

Gestalte 4: ‘Eenzaamheid is niet een gevoel. Het is een manier van leven.’

(De Man en Mark verbreken de pose)

Mark: (Blijft in het atelier samen met de Man) ‘Ik bouw aan mijn eigen wereld en ik probeer angstvallig mijzelf te zijn. Iets waarvoor ik nooit werkelijk de kans heb gekregen. En dat stuit nu op onbegrip.’

Gestalte 1: ‘Ik heb het gevoel, een vlinder in een cocoon te zijn. De metamorfose is bijna voltooid.’

Gestalte 4: ‘Ik ben anders. Vrienden herkennen mij niet. Mijn ouders zien hoe hun hoop en dromen kapot worden geslagen. Anders ben ik zeker.’

Gestalte 2: ‘Ik op zoek naar datgene wat werkelijk is, maar ik ben bang iets onwerkelijks tegen te komen.’

(De volgende zinnen zeggen de spelers, speels op. Dus: Zingend, overgeacteerd, kinderlijk, zacht, hard, etc.)

Gestalte 1: ‘Geloof, hoop en liefde...’

Gestalte 3: ‘Driehoek!’

Vrouw 2: ‘Mark, moeder en jij...’

Vrouw 3: ‘Driehoek!’

Gestalte 4: ‘Geboorte, leven en dood...’

Vrouw 1: 'Driehoek!'

Vrouw 3: 'God, Geest en mensenzoon...'

Gestalte 1: 'Driehoek!'

Gestalte 2: 'Ego, superego, Id...'

Gestalte 3: 'Driehoek!'

Gestalte 1: 'Boom van de Kennis, de schoonheid en het spirituele...'

Vrouw 2: 'Driehoek!'

Vrouw 1: 'Het leven is hard, hoekig en onbetrouwbaar...'

Allen: 'DRIEHOEK!' (Ze beginnen hard te lachen)

(De Gestalten 1,2,4 vormen samen een dansgroep, en de vrouwen 1,2,3 vormen samen een dansgroep. Een stilstaand beeld. Mark en de Man blijven in het atelier staan! Snake-in van de muziek. Het nummer: 'Heart Attack' van de soundtrack: 'Brainstorm.' Gecomposeerd door James Horner.)

Mark: 'Vlucht naar de veilige wateren.'

De Man: 'Je boot ligt gereed. De Orka's wachten op je.'

Mark: 'Ergens is overal en hier is nergens.'

Stem: 'Ik laat me door niemand de dood injagen!'

De Man: 'Vanuit de diepten van de oceaan zijn ze gekomen. Moeder en kind. Ze zoeken je gezelschap. Ze

zullen je begeleiden. Stel ze niet teleur. Stel ons teleur.'

(Licht uit in het atelier. De vissersvrouwen en de Gestalten komen tot leven en beginnen aan hun dans. In deze dans komen alle 'hersenschimmen' van de Stem in opstand tegen hem. De machine loopt letterlijk en figuurlijk vast! De dans mondt uit in een ware orgie van rebellie en erotiek. De belichting afwisselend. Een surrealistisch beeld. Op het einde een fade-out naar donkerblauw licht.)

(Fade-out licht. Snake-out muziek. Stilte)

Stem: 'Nog nooit heb ik zo verlangd, naar het bevrijdende licht van jouw liefde. De hoop die uit onze ogen sprak. Het tedere kussen in die lange winternachten. Nauwelijks bekomen van de ene verrassing, vervallen we alweer in een nieuw adembenemend liefdesavontuur. Houden van jou is als een eeuwige vakantie in de stille wateren van een stabiele geest. Niets is mooier dan de serene stilte van het vasthouden van jou. Bestond je maar voor mij alleen. Jij en ik, en niet ik alleen. Op ons verleden... Ik mis je nog iedere dag.'

(Spot aan. De Man zit op de houten stoel)

De Man: (Begint uitbundig te applaudisseren)
'Prachtig! Kitsch! Vergeten schoonheid!'

Stem: 'Oprechtheid! Eerlijke gevoelens die ik voor eenieder van jullie heb gekoesterd!'

De Man: 'Een insinuatie overstijgt slechts zelden het niveau van een goedkope projectie...'

(Stilte)

Stem: 'Ik wil eten van de Boom van de Kennis. Ik wil weten wat de drie-eenheid is! Hoor je me!'

De Man: 'Het ijs dooit en de vrijkomende weke grond ruikt meer naar dood, dan welk lijk ook. De lente zal de bodem nieuwe stevigheid bieden en jong leven een kans geven om het beter te doen...'

(Stilte)

Stem: 'Het is goed om weer bijna thuis te zijn.'

De Man: 'Verzoen jezelf, want het is goed om thuis te komen. Deze haven is even geschikt als iedere andere.'

Stem: 'Alles wat ik zie is niets meer dan een reflectie van dat wat ik waarneem.'

De Man: 'Wat zoek je nog meer?'

Stem: 'Het licht, de vergeten herinneringen, jou! Help me om perfectie te vinden.'

De Man: 'Wat is perfectie?'

Stem: 'De kunst, de schoonheid, de reden van ons bestaan, driehoek!'

De Man: 'Je zoekt pathetische zinnebeelden. Goedkope symbolen voor het sensationele gevoel van een

ontdekking. Zoek je dat?’

Stem: ‘De eenheid zoek ik. De driehoek van kunst, schoonheid en leven.’ (Stilte)

Vrouw 3: ‘De gang was smal. Nauwelijks hoog genoeg om een volwassen man doorheen te laten kruipen. Op zijn knieën legde hij het laatste stuk van de gang af. De armen en benen voelden pijnlijk aan. Zweet glinsterde op het voorhoofd. De muren van de gang kwamen dicht bij elkaar, alsof ze hem wilden verpletteren. Zijn hart pompte het bloed met grof geweld door het afgematte lichaam. Een zwak blauw licht vulde de beklemmende gang. De muren lichtten op. Hij begon sneller te kruipen...’

De Man: ‘Waarom zou ik je de perfectie laten zien?’

Vrouw 2: ‘Zijn borstkas ging hijgend op en neer. Was er veel tijd verstreken, vanaf het moment dat hij de haven had verlaten? Hij probeerde voor het onmogelijke te vluchten! Het was gekkenwerk. Hij wist het. Zijn hart wist het ook. Aan de gang leek geen einde te komen. Het blauwe licht werd alsmaar feller.’

De Man: ‘Je bent op zoek naar het licht van de diepten.’

Vrouw 3: ‘Wat gebeurde er? Hij stopte met kruipen. Langzaam kwam de gang in beweging. De gang begon als een zuiverende spiraal om hem heen te draaien. Aan het einde van de gang doemde een allesverslindend gat op. Het was een groot, zwart, gapend gat.

WEG! Hij moest proberen om uit de gang te komen! Terug naar de haven! Welke haven? Het gat begon langzaam aan hem te trekken.'

De Man: 'De enige weg hieruit is via de zee, maar dat weet je toch al. De Orka's nemen je mee naar de grote diepten.'

Vrouw 2: 'Voor een ogenblik stokte zijn adem. In zijn borstkas werd een vreemde pijn voelbaar. De gang begon sneller te roteren. Het licht werd felblauw. Dikke zweetdruppels schitterden op zijn gezicht. Hij kreeg geen lucht meer. Paniek kreeg de overhand.'

Vrouw 3: 'Angstvallig greep hij naar zijn borstkas en liet zich op de vloer van de gang vallen. De linkerarm voelde verlamd aan en zijn bolle glazige ogen keken naar het zwarte gat voor hem.'

Stem: 'IK WIL NIET STERVEN! De perfectie. Denk aan de volmaakte eenheid!'

Vrouw 2: 'Steeds sneller draaide de gang. Witte lichten schoten als lichtkogels op hem af.'

Vrouw 3: 'Hij kneep zijn ogen samen. Zijn ademhaling stokte een tweede keer. De heldere lichtkogels vervolgden hun weg door de gang als oplichtende kometen in de nacht.'

De Man: 'Een tweede steek raakte hem midden in de hartstreek.'

Vrouw 2: 'Zijn mond viel open en bleef schuin han-

gend openstaan. Als een foetus lag hij kermend van de pijn op de grond. Dit was het einde.'

Gestalte 1 tegen Gestalte 2: 'Als ik je zie, dan raak ik verbitterd en voel ik mij machteloos, omdat jij alles bent wat ik me van een vriend voorstel.'

Vrouw 3: 'Zijn hoofd kreeg een paarsblauwe kleur. De longblaasjes klapten één voor één uit elkaar. Hersencellen probeerden te overleven door hem willekeurige beelden van zijn leven te tonen. Alles in minder dan geen tijd.'

Gestalte 2 tegen Gestalte 4: 'Als je wilt dat ik de verantwoordelijkheid voor onze relatie neem, dan zal ik dat doen! Ook al weet ik niet precies wat verantwoordelijkheid dragen inhoudt. Dit is allemaal net zo nieuw en onbekend voor mij als het voor jou is!'

Vrouw 2: 'De gang werd met iedere seconde donkerder. De pijn trok langzaam uit zijn borstholte weg. Een straaltje bloed liep uit de mond weg over de kin.'

De Man: 'Hoe is het om onder narcose te gaan en nooit meer wakker te worden?'

Vrouw 3: 'Hij verloor de controle over zijn spieren. De darmen liepen leeg. Een laatste stuiptrekking van handen en voeten. Hij zag zichzelf op de tegelvloer van de gang liggen. Was hij dood?'

De Man: 'Het ruisen van de zee. De waterlijn naderde zijn onbewuste geest.'

Gestalte 4 tegen Gestalte 1: 'Ik wil niet zeggen dat ik

het niet leuk vind om je te zien. Dat ik je niet zo vaak zie, levert voor mij geen problemen op. Ik voel me er niet ongelukkiger door.'

Vrouw 3: 'Een helder wit licht omgaf hem. De benauwdheid was als een ondragelijke last van hem afgevallen. Hij trok de lakens van zijn lichaam en zag dat hij naakt was.'

Vrouw 2: 'Vroeger had hij zich geschaamd als iemand hem ooit naakt had gezien. Nu niet meer. Hij ondernam geen poging om zijn naaktheid te verbergen.'

Vrouw 3: 'Hij voelde zichzelf zozeer op zijn gemak, zoals hij dit nog niet eerder had ervaren. Het witte licht had iets vredigs, iets rustgevends.'

Gestalte 1 tegen Gestalte 2: 'Sommige mensen trekken je aan. Anderen niet. Jij kunt mij veel bieden, maar niet genoeg. Ik wil meer, beter gezegd: anders. Ik vind dat jammer genoeg niet bij jou en ik zal dat ook nooit bij jou vinden.'

De Man: 'Ik weet dat je nog leeft, omdat ik leef. Want ik ben een kind van jouw fantasie. Ik weet dat je me alleen nog maar kunt horen en zien, dus kijk en luister.'

Vrouw 3: 'Hij stond op en verdween in het witte licht. Handen raakten hem bemoedigend aan. Ze gaven hem steun en duwden hem in de juiste richting.'

Vrouw 2: 'In de verte zag hij een witte gestalte staan. Steeds verder verdween hij in het licht, wetende dat hij de duisternis van de haven achter zich liet.'

Vrouw 3: ‘Stemmen begroetten hem. Ze streelden hem. Witte bollen van licht kwamen hem juichend tegemoet. De Gestalte was hem dicht genaderd. Hij kon *Het* bijna aanraken.’

Vrouw 2: ‘Het nam hem in de armen en kustte hem teder op het voorhoofd.’

Man: ‘Hij gaf zich gewonnen.’

Gestalte 2 tegen Gestalte 4: ‘Hou je van Hem?’

Gestalte 4 tegen Gestalte 2: ‘Ik hou van de zee.’

Gestalte 2 tegen Gestalte 4: ‘Hou je van mij?’

Gestalte 4: ‘Ik ben jou. Wat anders kan ik ook zijn? God misschien?’

Gestalte 1 tegen Gestalte 2: ‘Hou jij van de zee?’

Gestalte 2 tegen Gestalte 1: ‘De onmetelijke diepten genieten mijn voorkeur.’

Gestalte 1 tegen Gestalte 2: ‘Hou je van mij?’

Gestalte 2: ‘Omdat ik jou ben, de mensenzoon?’

Gestalte 1: ‘Ik hou van de diepten van de zee. Houden jullie daarom ook van de geest?’

Gestalte 1: ‘Omdat wij één zijn.’

Gestalte 2: ‘Wij zijn de Eenheid, omdat wij één zijn.’

Gestalte 4: ‘Wij zijn de drie-eenheid van de mysteriën, omdat wij een eenheid vormen.’

Gestalte 1: 'Een driehoek van de Eenheid?'

Gestalte 2: 'Een Eenheid in de vorm van een driehoek!'

Gestalte 4: 'Het geloof in het mysterie van de Eenheid.'

Gestalte 1: 'Omdat het één zijn, het antwoord is op alle vragen.' (Stilte)

De Man: 'Eenheid... Perfectie... Schoonheid... De driehoek die kunst wordt genoemd.'

(Stilte)

De Man: 'Geloof... Hoop... Liefde... De driehoek die God wordt genoemd.'

(Stilte)

De Man: 'Je vecht tegen het onoverkomelijke: de dood. Daarom zal ik je de eenheid, de perfectie en de schoonheid laten zien...'

(Snake-in van het orkageluid. 'George and Grazie' van de soundtrack: 'Whales alive')

De Man: '...Zodat je met een gerust hart het licht kunt omhelzen. (Pauze) De Orka's... Hoor je ze? De tijd dringt... De Orka's zijn er al.'

(Licht uit. Fade-in van het derde gedeelte van het decor: de boom. De Bijbelse Boom van de Kennis wordt zichtbaar. Oranje\geel licht schijnt door de takken en de bladeren, alsof het zonlicht is. Mist omgeeft de boom. Hierdoor ontstaan brede lichtstralen zoals, bijvoor-

beeld, ook in een bos. Onder de boom ligt gras en aarde. Naast de boom staan een naakte man (Gestalte 3) als de eerste man en een vrouw (Vrouw 1) als de eerste vrouw. De vrouw heeft een vrucht in haar handen, die ze aan de man wil geven. Het is een stilstaand beeld. Het lied: 'Ruhe, Ruhe meine Seele', van Richard Strauss weerklinkt. Een trage fade-out van het licht.)

Stem: 'Mijn leven bestaat uit beelden. Flarden van herinneringen. Niets is duidelijk, maar toch past alles in elkaar als een... Hoeveel strengen de herinnering heeft gevormd is niet meer na te gaan. Mijmeringen. Tekortkomingen en twijfelen aan het geloof. Het spirituele: *de boom van het weten*. De eenheid: *man en vrouw*. De schoonheid: *de naakte mens*. De stinkende geur van het zeewater is sterk. Het dwingt me om na te denken. Wat is er met de redelijkheid gebeurd? Waarom kunnen de vergeten beelden niet opgesloten blijven in mijn zieke geest? Heeft mijn leven dan uit niets anders bestaan...'

(De laatste woorden van de Stem blijven in de donkere zaal weerklinken. Daarna stilte)

*De gemiddelde licht-
zinnigheid per vier-
kante meter*

Vooraf:

Alle ingrediënten voor een puzzelachtige moord zijn aanwezig. Een moord die overloopt van potentiële daders en motieven. Het zal met recht geen gemakkelijke klus worden voor onze superspeurder, het publiek.

Genre: Tragikomedie

De personages:

- De butler
- Sylvia, de oude weduwe
- Henry, de heer des huizes
- Tim, de invalide zoon van de butler
- Angie, de dochter van Henry

Het decor: Een luxueus appartement. Aan weerszijden van het appartement staan stoelen opgesteld voor de spelers. Als de spelers niet spelen, nemen zij plaats op een van de stoelen.

De muziek: De muziek is afkomstig van de soundtrack: 'Taxi Driver' Gecomponeerd door: Bernhard Herrmann.

Het publiek: Bij dit toneelstuk is het mogelijk en zelfs wenselijk, om het publiek rondom het spelvlak te plaatsen.

Korte opmerking: De spelers moeten er tijdens het spelen voor zorgdragen dat zij iedere keer op tijd klaar staan om hun scène te spelen. De voorstelling moet zonder al te grote spelonderbrekingen worden doorgespeeld.

Het eerste bedrijf: ‘De butler heeft het gedaan!’

Scène 1: Het verhoor van Sylvia

Bij doek open: We zijn gearriveerd in de salon van Henry, een rijke zakenman in Londen. De ruimte is summier verlicht. Sylvia ligt op de sofa. In haar borstkas steekt een mes. Haar jurk zit onder het bloed. Uit haar linker mondhoek loopt een straaltje bloed. Muziek weerklinkt: Het thema van Taxi Driver. Sylvia staat langzaam op.

Sylvia: ‘De butler heeft het gedaan! Wie anders zou het hebben aangedurfd om mij te vermoorden? Iedereen beschikt over een gedegen motief om mij om zeep te helpen. Iedereen, met uitzondering van de butler. Daarom heeft de butler het gedaan! (Pauze) Ik kan mij nog goed het moment herinneren dat de butler in ons knusse gezin werd geïntroduceerd. Het was vorige week donderdag. Halverwege de middagthee. Een geciviliseerde man die over uitstekende referenties beschikte. Alles sprak in zijn voordeel, ware het niet dat wij geen butler nodig hadden. Geloof het of niet, maar hij heeft ons weten te overtuigen. Binnen de tijdslimiet van zeven minuten, welteverstaan. Een spelletje van Henry, mijn zoon. Niet zijn armtierige vader. God is zowel zijn, als mijn, ziel genadig! Waar sprak ik over? Het was niet de kleur groen en ook niet het nep-gras dat mijn doodskist omgeeft. Het was... Het ging over het spelletje van Henry. Nu weet ik het weer! Henry, mijn zoon en niet zijn vader. God is zijn en mijn ziel genadig! Houdt niet van treuzelaars. Hij verafschuwt hen als het schuim der aarde. Een naargeestige karaktertrek. Ik geef het graag toe. (Pauze) De butler is van nature geen treuzelaar. De treuzelaar bestaat alleen maar in het hoofd van Henry. Het is een gefingeerde persoonlijkheid. Voor Henry, mijn zoon, en wat dat betreft ook zijn vader, zijn alle onbekenden *treuzelaars. Mensen die iets van je willen. Mis-*

schien wat kleingeld. Of heel veel papiergeld. Misschien proberen ze je het geluk te verkopen of een droomvrouw in een tijdschrift. Kortom: treuzelaars. Mensen die met een duidelijk doel aan je deur kloppen, maar indirect in hun benadering zijn. Slijmerds. Griezels. Geloofspredikanten. Encyclopedieverkopers. Heilsoldaten. Collectanten. Ook de butler werd aan het spel onderworpen. Wat hem overigens onberoerd liet. Opmerkelijk, nietwaar? Hij heeft naar de spelregels geluisterd. Knikte vervolgens *ja* en stak van wal met zijn verhaal. Een triest verhaal dat dan weer wel...'

(Flashback)

Butler: 'Mevrouw, mijnheer. Het lot heeft met mij een spel gespeeld. Ik ben geen man van grote woorden. Laat staan van daden. Toch ben ik de beste in mijn vakgebied. Secuur. Betrouwbaar. Diskreet. Niet veeleisend. En goedkoop in onderhoud. (Pauze). Door tragische omstandigheden ben ik mijn vrouw kwijtgeraakt. Niet door een ongeluk of een geweldsdelict, maar aan een accountant. Hij heeft haar meegenomen en zij was er niet rouwig om. Ik des te meer. Ik zag mijzelf voor een onmogelijke opgave geplaatst: het opvoeden van mijn zoon Tim. (Pauze). Tim is misvormd. Al sinds zijn geboorte.'

Henry: 'Onfortuinlijk, mijnheer. Niettemin blijft het feit als een paal boven water staan dat wij geen butler nodig hebben.'

Butler: 'Met uw toestemming zou ik graag verdergaan met mijn relaas.'

Henry: 'Uiteraard, uw tijd is per slot van rekening nog niet verstreken.'

Butler: 'Tim en ik hebben een zware tijd achter de rug, maar we hebben het gered. Tot aan de dag van vandaag...'

Henry: 'Ik ben blij dat te horen, mijnheer. Ik hoop dat het u en uw zoon tot in de lengte der dagen goed zal blijven gaan!'

Butler: 'Echter heb ik daarvoor deze baan nodig!'

Henry: 'Mij ontgaat de clou, mijnheer Bryden.'

Butler: 'Tim is gehandicapt en hij heeft veel verzorging nodig. Doktoren moeten hem regelmatig onderzoeken en misschien wel opereren. Mijn vorige werkgever...'

Henry: 'Ik hoop niet dat u hiermee wilt impliceren dat ik uw nieuwe werkgever ben?'

Butler: 'Nee, mijnheer, hoe graag ik dit ook zou willen.'

Henry: 'Vertel verder. Ik ben een en al oor.'

Butler: 'Mijn vorige werkgever, Lord Davies, woont in het indrukwekkende kasteel van Greyhoundshire.'

Henry: 'Bedoelt u afgevaardigde Lord Davies?'

Butler: 'Een en dezelfde. Ik was verantwoordelijk voor het reilen en zeilen binnen de kasteelmuren. Alles was zoals het behoorde te zijn: ordelijk. Mijn leven verliep ordentelijk. Geen extreme hoogtepunten en geen extreme dieptepunten. Drie jaar geleden ontdekte de lijfarts van Lord Davies bij Tim een acute toename van de vergroeiingen. Misschien een kwaadaardige reuma. Misschien ook niet. De arts vond het noodzakelijk dat Tim een uitgebreid onderzoek onderging. Goede ziekenhuizen en specialisten zijn jammer genoeg niet in het noorden te vinden, maar wel hier in Londen. Het resultaat van de verschillende puncties, röntgenfoto's, en bloedonderzoeken was allesbehalve veelbelovend. Tim heeft de beste behandeling nodig, zoniet... Momenteel ondergaat hij een goudinjectiekuur bij professor Richardson.'

In het begin van de behandeling zijn we iedere keer op en neer gereisd. Maar het reizen vergt veel inspanning van zijn toch al afgematte lichaam. Bovendien is de reis vanuit het graafschap naar Londen een kostbare en tijdrovende aangelegenheid. (Pauze). Ik was niet langer in staat om het huishouden van Lord Davies naar behoren te organiseren. Het logische gevolg was dat ik ontslag heb genomen. Sinds twee weken verblijven Tim en ik in een goedkoop logement aan de Lion Street. Het geld begint nu krap te worden en zo heb ik mij nogmaals tot professor Richardson gericht. Hij heeft mij een paar adressen gegeven van weledele personen bij wie ik mogelijkerwijze in dienst kon treden. Uw adres is er één van, mijnheer.'

Henry: 'Heeft professor Richardson mij aanbevolen?'

Butler: 'Nee, het huis.'

Henry: 'Het huis?'

Butler: 'Het huis is in ieder opzicht perfect. Het is goed onderhouden. Het tocht niet. De ramen laten veel licht binnen. De trappen en gangen zijn breed genoeg voor een lift. Ik denk dat Tim het hier prima naar zijn zin zou hebben!'

Henry: (Begint te lachen) 'De brutaliteit! Als ik het goed begrijp, is het onbelangrijk wie er in het huis wonen?'

Butler: 'Niet helemaal, mijnheer. Misschien heb ik mijzelf verkeerd uitgedrukt. Mijn excuus daarvoor. Maar in ruil voor huisvesting en een bescheiden loon bied ik u mijn diensten aan. De hartelijke aanbevelingen van Lord Davies kunt u lezen in één van de brieven die ik u bij binnenkomst heb overhandigd.'

(De butler bevriest. Henry gaat zitten en bevriest)

Sylvia: 'Een afgewogen verhaal. Het bevat voldoende tragiek om geloofwaardig te zijn. Balancerend op de rand van melancholie en pathos. Mijn lieve hemel, wat heb ik zin in een sigaret en een glas rode port! Gepocheerde eieren! Een gevulde fazant! Steureieren met toast! Roze champagne met van die vrolijke bubbels! Maar bovenal snak ik naar een eenvoudige sigaret. Alleen rookt het niet fijn met een gat in je linkerlong. Het maakt niet uit hoe hard je aan de sigaret trekt, de rook komt nooit verder dan het smeulende begin. (Pauze). De butler is aangenomen. Allemaal binnen die zeven gewraakte minuten. Henry was buitengewoon enthousiast over die merkwaardige man en hij was geenszins van plan om zijn laatste prijstrofee onder stoelen of banken te steken. Ik vrees dat Henry zich veel te veel heeft laten meeslepen door de indrukwekkende lijst van verdiensten van de butler. Als kind al schepte Henry graag op over wat hij allemaal wel kon en de buurjongen niet. Ik ben bang dat het in de loop der jaren alleen maar erger is geworden. Hij zag in de butler, de persoonlijke butler van Lord Davies wel te verstaan, een ideale mogelijkheid om zijn imago bij vriend en vijand te vergroten. Ik kan in gedachten horen hoe hij het verheugende nieuws in de pub rondbazuint: *raad eens wie er gisteren bij mij op de stoep stond?* (Pauze) Ik ben veel te tolerant met Henry geweest. Het is pas nu dat ik dit besef. Ik heb na de dood van zijn vader, God is zijn en mijn ziel genadig, al zijn grillen oogluikend toegestaan en betaald! Henry is een verwend kind. Een eigen willetje is in de loop der jaren uitgegroeid tot een arrogante houding jegens God en de wereld! Het is zo goed als onmogelijk om met hem samen te leven. Zijn vrouw is daar de levende getuige van. Weggelopen, al in de huwelijksnacht. Een slimme hoer, die van zijn kortzichtigheid gebruik heeft gemaakt! Tot aan mijn onfortuinlijk einde heb ik *zijn* alimentatie aan haar kunnen betalen. Iedere cent. (Pauze). Hij beleeft er plezier aan om mij te plagen en te jennen. Niet de butler, maar Henry. Niet mijn man, mijn ex-man, maar mijn zoon. Hij eiste als een kleine dreumes zijn

toelage op. Zijn deel van de cake. Zijn eigen kleine fortuin! Ik heb dat keer op keer geweigerd, omdat hij domweg niet met geld om kan gaan. Iedere cent die hij in zijn portemonnee heeft, is voor het ochtendgloren naar de maan! Opgezopen of betaald aan een goedkope hoer in de havenwijk. Ik kon het niet aanzien hoe hij het zuurverdiende geld van zijn vader verbraste! Het deed mij ongelooflijk veel pijn. Henry kon geen waardering opbrengen voor mijn standpunt, daar was hij veel te zelfingenomen voor. Hij haatte mij voor wat ik achterhield: geld en de bijbehorende macht. Hij heeft mij week in en week uit willekeurig verweten... Maar dat ligt nu allemaal in het verleden. Ofschoon de moord pas vannacht heeft plaatsgevonden. Het laatste wat ik hier op aarde hoop mee te maken is de opening van mijn testament. Wat verlang ik ernaar het gezicht van mijn dierbare zoon te zien vertrekken in een dierlijke grimas, als hij hoort dat Tim de enige erfgenaam is... (Ze begint te lachen) Een zielige invalide is de erfgenaam van drie generaties hardwerkende industriëlen, die van gekkigheid niet wisten hoe ze hun geld het beste konden verbrassen! Wat verlang ik naar dat gezicht! Maar nog meer verlang ik naar een sigaret...'

(Sylvia gaat aan de zijkant van het decor zitten. Vrijwel meteen komt Angie giebelend op. Ze praat tegen Tim die ergens in de gang is blijven steken met zijn rolstoel)

(Flashback)

Angie: 'Ik ben de eerste! Je hebt verloren, Tim! Ik heb als eerste de salon bereikt! Ik mag een wens doen!'

Tim: (Vanaf de zijkant van het decor) 'Dan zul je moeten wachten totdat ik er ben!'

Angie: 'Waarom? Ik heb gewonnen! En ik wens dat jij voor altijd...'

Tim: (Vanaf de zijkant) ‘Wacht nog even! Dit is niet leuk... Au! Verdomme, die vervloekte deurpost!’ (Tim komt op)

Angie: ‘Heb je je pijn gedaan? Waar?’

Tim: ‘Het is niks bijzonders.’

Angie: ‘Ik vroeg niet of het bijzonder was, maar waar je jezelf hebt pijn gedaan!’

(Angie bevriest en Tim richt zijn aandacht tot het publiek)

Tim: ‘Ze is mooi. Veel te mooi om van te houden. Zeker wanneer je zoals ik in een rolstoel zit... Toch hou ik van haar. Ik denk tenminste dat ik van haar hou, omdat ik nog nooit van iemand heb gehouden. Buiten vader, natuurlijk, maar dat is een andere vorm van: *houden van*. Ik kan uren naar haar kijken. Onafgebroken. Ik weet iedere oneffenheid op haar gezicht. Onder haar rechteroog zit een klein wratje. Nauwelijks groot genoeg om met het blote oog te zien, maar ik weet dat het er zit. Angie en ik kennen elkaar nog niet zolang. Ze werkt in een ziekenhuis en daar hebben we elkaar ook leren kennen. Vanaf het moment dat ik haar voor de eerste keer zag, ben ik verliefd op haar.’

Angie: (Komt tot leven) ‘Nou? Ik vroeg je iets: waar doet het zeer?’

Tim: ‘Hier...’ (Hij wijst naar zijn linkerknie. Angie bukt en geeft de knie een kus.)

Angie: ‘Heb je nog ergens anders pijn?’

Tim: ‘Hier...’ (Hij wijst naar zijn linkerhand. Angie kust de hand.)

(Stilte)

Tim: 'En hier...' (Hij wijst naar zijn linkerschouder. Angie kust de schouder.)

(Stilte)

Tim: 'En hier!' (Hij wijst naar zijn mond.)

Angie: 'Waar zijn je manieren gebleven, Tim Bryden!'

Tim: 'Die vergroeien met iedere ledemaat totdat er niets anders overblijft dan pure walging!'

Angie: 'Zoiets mag je niet zeggen!'

Tim: 'Mag ik niet voor de waarheid uitkomen?'

(Tim bevriest en Angie praat rechtstreeks tegen het publiek)

Angie: 'Ik word kwaad als hij zulke nonsens begint uit te kramen! Hem is geen gemakkelijk lot beschoren, correct! Klopt als een bus. Maar hij maakt het voor zichzelf bijna ondraaglijk. (Pauze). Tim is gelukkig meer dan alleen maar *lastig*. Hij is lief, teder en attent. Hij is de man van wie ik hou. Ik zal nooit onze eerste ontmoeting in het ziekenhuis vergeten. Hij zat daar als een hulpeloos hoopje mens in zijn rolstoel. De blik in zijn ogen verraadde zijn grootste hobby: dagdromen. Achter de rolstoel stond zijn vader ongeduldig in de rugleuning te knijpen. Schijnbaar had hij grote haast. Zoals ik achteraf heb begrepen moesten vader en zoon voor het diner terug op het landgoed van Lord Davies zijn. Ik struikelde en viel praktisch voor hem op de knieën. Tim draaide zijn hoofd en keek mij met die dromerige ogen aan. Op dat moment was ik verkocht. Ik heb nooit in liefde op het eerste gezicht geloofd, totdat ik in zijn ogen keek. Tim en ik kennen elkaar al vijf maanden...'

Tim: 'Wat heb je gewenst? Je hebt de race gewonnen en als een oprecht heerschap betaal ik mijn schulden zonder tegenspraak!'

Angie: 'Ik wil een kus!'

Tim: 'Eén kus? Eén enkele kus, niets meer?'

Angie: 'Alleen maar een kus.'

Tim: 'Jouw wens is mijn bevel. Kom je kus in ontvangst nemen.'

Angie: 'Ik denk er niet aan! Kom de kus maar brengen!'

(Stilte. Tim rolt met zijn stoel dichterbij haar toe en probeert haar een kus te geven.)

Tim: 'Je ziet toch dat ik er niet bij kom! Waarom buig je niet naar voren?'

Angie: 'Doe maar beter je best!'

Tim: 'Waarom denk je dat ik in een rolstoel zit!'

Angie: 'Je bent niet verlamd, Tim Bryden!'

Tim: 'Als ik mij te veel beweeg doen al mijn botten zeer! Ik kan niet rechtop staan! IK KAN HET NIET!'

Angie: 'Je bent een enorme aansteller!'

Tim: 'Een enorme aansteller! Hoe bestaat het! Ik verga van de pijn en jij noemt mij een aansteller!'

Angie: 'Krijg ik die kus nog, of hoe zit dat? Jij zou mijn wens toch zonder tegenspraak vervullen. Nou? Ik wacht!'

Tim: 'Je weet dat ik niet uit mijn stoel kan komen!'

Angie: 'Dat is dan even pech hebben!' (Ze gaat af)

Tim: 'Angie! Angie! Waar ga je naar toe? Angie!'
(Tim bevriest)

(Flashback)

Henry: 'Ah, je bent er al.'

Butler: 'U wilde mij spreken, mijnheer?'

Henry: 'Dat klopt. Het zit namelijk zo dat ik mij ongerust maak over mijn dochter'

Butler: (Verbaasd) 'Over Angie, mijnheer?'

Henry: 'Aangezien ik maar één dochter heb...'

(Stilte)

Butler: 'Is er iets gebeurd, mijnheer?'

Henry: 'Met wie?'

Butler: 'Met uw dochter, mijnheer?'

Henry: 'God behoeft het! Nee, er is niets met mijn dochter gebeurd. Tenzij je een verliefdheid ook in het rijtje van besmettelijke ziekten wilt opnemen. In dat geval is er wel degelijks iets gebeurd.'

Butler: 'Is Angie verliefd? Maar dat is verheugend nieuws. Ik zie het probleem niet, mijnheer.'

Henry: 'Angie is verliefd op jouw zoon.'

Butler: (Kijkt ongelovig) 'Op Tim?'

Henry: 'Eén en dezelfde.'

Butler: 'Ik zie het probleem, mijnheer.'

Henry: 'Ik hoop dat je het zo snel mogelijk hebt opgelost.'

(Flashback)

Butler: 'Waar ben je mee bezig?'

Tim: 'Ik begrijp niet wat u bedoelt!'

Butler: 'Een jong meisje het hoofd op hol brengen. Je moest jezelf schamen! De dochter van mijn werkgever!'

Tim: 'Angie en ik zijn verliefd op elkaar, wat is daar verkeerd aan?'

Butler: 'Wat is daar verkeerd aan? Je brengt de rest van je leven door in een rolstoel. Jij kunt haar niet gelukkig maken! Hoelang zal het duren voordat zij je in de steek laat? Je kunt haar niet bevredigen!'

Tim: 'Mijn lul functioneert anders nog prima!'

(Stilte)

Butler: 'Voor haar ben je alleen maar iets nieuws. Een ongekende belevenis. Maak er een eind aan. Zoniet, dan zorg ik dat er een eind aan komt! Ben ik duidelijk?'

Tim: 'Kan het nog duidelijker?'

Butler: 'Probeer mijn standpunt te begrijpen! Ik ben hier in dienst. Dankzij de welwillendheid van mijnheer en mevrouw mogen wij hier samen verblijven.'

(Stilte)

Tim: (Denkt na) 'Natuurlijk, die ouwe tang heeft ons gezien!'

Butler: 'Welk stuk roestig gereedschap bedoel je?'

Tim: 'Over *mevrouw*, dat krenge! Zij heeft Angie en mij gisteren in de kerk betrappt.'

Butler: 'Betrappt? Wat hebben jullie daar uitgespookt?'

Tim: 'Niets!'

Butler: 'Niets?'

Tim: 'Ik hou van haar!'

Butler: 'Het spijt me...'

(Licht uit)

Scène 2: Het verhoor van Angie

Fade-in van het licht. Angie zit op het bankstel. Ze is zenuwachtig.

Angie: 'De butler heeft het gedaan! (Pauze) Daar bestaat geen enkele twijfel over. Althans niet bij mij. Ogen-schijnlijk heeft hij niets met de moord uit te staan. Hij is verantwoordelijk voor de dood van oma. (Pauze) Ik ben niet *echt* rouwig om haar heengaan, het valse loeder! Manipuleren tot op het laatst. Je behoort geen kwaad over de doden te spreken, maar als ik dat niet doe, kan ik ook geen verklaring afleggen over de toedracht en de omstandigheden van haar dood. (Pauze) Op één of andere wijze heeft alles met Tim te maken. Het is een schat, daar niet van! En ik geloof ook niet dat hij beseft welke rol hij in het geheel speelt. (Pauze) Vanaf het eerste moment dat ik hem zag, ben ik verliefd en nog steeds. Ondanks dat zijn vader mijn oma heeft vermoord. Ik weet niet goed waar ik moet beginnen. Laat ik

een poging wagen. (Pauze) Tim en ik voelen elkaar uitstekend aan. Op de één of andere wijze begrijpt hij mij. Hij weet hoe ik denk en redeneer. Hij maakt grapjes over mijn onlogische logica, waarvan hij iedere stap kan volgen. Tim voelt wat ik *hier* vanbinnen voel. (Pauze) Ik heb zoiets nog niet eerder meegemaakt, met niemand. Ik ben niet iemand die weinig of geen aandacht van kerels kreeg. Veel te veel, bussen vol! Van heinde en verre wisten ze mij te vinden. Ik heb al die aandacht nooit plezierig gevonden. Al die kerels waren alleen maar in mijn voorkomen geïnteresseerd. (Schraapt haar keel) Niet *alleen* in mijn uiterlijk. De één was subtieler dan de ander, maar ze probeerden allemaal binnen een recordtijd onder mijn rokken te komen. Tim vormde een welkome afwisseling. Bij hem wist ik dat hij niet zonder toestemming onder mijn rokken zou verdwijnen. Ik wist niet of hij in staat was om zijn *dwarse pony* te laten steigeren. Ons contact bestond uit een wederzijds verlangen. Voor de duidelijkheid: niet een wederzijds fysiek verlangen, maar een verlangen om de mens beter te leren kennen. Vriendinnen vergeleken ons met *De schoonheid en het beest*. Voor mij was de schoonheid een handicap, zoals voor hem zijn misvormingen een handicap waren. (Pauze) Hoe vaker ik hem zag, hoe meer ik naar hem verlangde! In het prille begin huiverde ik als hij mij streelde. Later snakte ik ernaar. (Pauze) Tijdens de behandelingen bij professor Richardson werd het al snel duidelijk, dat zijn lichamelijke gesteldheid sneller achteruitging dan gewenst en te verwachtingen viel. Het lange reizen, de intense kou op de stations, het lange wachten in restaurants, de tochtige kieren in zijn slaapkamer en de vermoeidheid begonnen zich te wreken. Volgens de professor deed mijnheer Bryden er verstandig aan om in Londen te gaan wonen. Het was een klap in zijn toch al zo gestrenge gezicht. De butler werd min of meer gedwongen om zijn levenstaak op het landgoed Greyhoundshire op te geven. (Pauze) Toen Tim mij vertelde van de verhuisplannen, nam ik mijn kans waar. Ik heb voorgesteld om hier in huis te komen wo-

nen. Tim reageerde heel enthousiast totdat hij zich realiseerde dat...'

(Flashback)

Tim: 'Het is onmogelijk Angie! Hoe wil je mij bij je vader introduceren? Denk je dat je vader blij zal zijn met een gehandicapte schoonzoon? En dan heb ik het nog niet eens over mijn vader! Hij beschouwt zakenmannen als milieuvervuilers: mannen die verantwoordelijk zijn voor de aantasting van het nationale erfgoed. Het is onmogelijk!'

Angie: 'Ik snap wat je bedoelt, maar heeft je vader wel een andere keuze? Het enige wat hij kan doen is jou hier in Londen achterlaten of zijn baan bij lord Davies opgeven en hier in de stad opnieuw beginnen.'

Tim: 'Geweldig... Laten we er gemakshalve van uitgaan dat hij inderdaad zijn baan opgeeft en naar Londen verhuist. Waarom zou hij dan bij je vader solliciteren? Wat ik wil zeggen is...'

Angie: 'Dat hij met zijn referenties overal aan de slag kan! Daar heb ik niet bij stilgestaan. (Pauze) Wacht eens! Niet hij is het criterium om naar Londen te komen, maar jij!'

Tim: 'Je bedoelt dat hij geen andere keus heeft, als wij hem er tenminste van kunnen overtuigen dat dit huis ideaal is voor mijn genezingsproces!'

Angie: 'Je slaat de spijker op de kop!'

Tim: 'Maar dat is slechts één deel van het probleem. Hoe kunnen wij jouw vader overtuigen?'

Angie: 'Heel eenvoudig: je streelt zijn ego en hij eet als een puppy uit je hand!'

Tim: 'Hoe bedoel je?'

Angie: 'Je vader geeft hem aanzien! Zo simpel is dat.'

Tim: (Honend) 'Simpel als wat!' (Gaat af)

(Stilte. Angie richt zich weer tot het publiek)

Angie: 'Tim en ik hebben het hele plan uitgedacht en het was ons ook nog bijna gelukt! Het plan paste als één grote jigsaw-puzzel in elkaar. Aan alles hadden we gedacht, tenminste in die veronderstelling verkeerden wij.'

(Flashback)

Sylvia: (Nu zonder mes in haar borst en bloed op haar gezicht en jurk) 'Kindje, ik heb gehoord dat je verliefd bent! Wat enig voor je! Kom eens hier naast me op de bank zitten en vertel alles over je droomprins!'

Angie: 'Wie zegt dat ik verliefd ben?'

Sylvia: 'Je ogen. Je houding. Je opvallende vriendelijkheid. Je medeleven met al het leed in de wereld. Je grootmoedigheid. Je dagdromerijen. Je neuriën in de vroege ochtend met de eerste vogels. Je klamme handen. Je vrolijkheid, maar bovenal die flonkerende pretogen!'

Angie: 'U heeft gelijk: ik ben verliefd.'

Sylvia: 'Hoe ziet hij eruit?'

Angie: 'Hij is... knap. Niet iedereen zal dat zeggen, maar voor mij is hij de mooiste man op aarde.'

Sylvia: 'Je gaat me toch niet vertellen dat de droomprins een oudere man is?'

Angie: 'Welnee, hij is zelfs een jaar jonger!'

Sylvia: 'Gelukkig maar. Niet dat ik iets tegen oudere mannen heb, maar ik denk niet dat je vader er veel begrip voor zou hebben, als je begrijpt wat ik wil zeggen? Hoe heet hij?'

Angie: 'Tim. Zo heet hij: Tim, Tim, Tim, Tim... TIM!'

Sylvia: 'En waar heb je die Tim ontmoet?'

Angie: 'In het ziekenhuis. Op de afdeling waar ik werk. Hij zat in de wachtkamer met een trieste blik in zijn ogen. Het was druk die ochtend en alle stoelen waren bezet. (Ze begint te lachen) Maar ja, daar hoeft Tim zich niet druk over te maken...'

Sylvia: 'Waarover hoeft Tim zich niet druk te maken?'

Angie: 'Tim is gehandicapt. Hij zit in een rolstoel.'

Sylvia: 'Pardon?'

Angie: 'Hij is niet verlamd en hij heeft geen beroerte gehad.'

Sylvia: 'Wat heeft hij dan wel?'

Angie: 'Een spierziekte.'

Sylvia: 'Uit jouw mond klinkt dat allemaal net iets te vrolijk...'

(Stilte)

Angie: 'Het is niet om vrolijk van te worden.'

Sylvia: 'Maar waarom bezoekt Tim professor Richardson? Is hij niet gespecialiseerd in botten en kraakbeen?'

Of vergis ik mij?’

Angie: ‘Er zijn complicaties bij Tim opgetreden. Alleen is het nog niet duidelijk welke.’

Sylvia: ‘Reuma?’

Angie: ‘Misschien.’

(Stilte)

Sylvia: ‘Blijft hij aan die rolstoel gekluisterd?’

Angie: ‘Waarschijnlijk.’

Sylvia: ‘Heeft hij een lang leven voor de boeg?’

Angie: ‘Wie kan dat al zeggen?’

Sylvia: ‘Hou mij niet van den domme! Hoelang heeft hij nog te leven?’

Angie: ‘Waarschijnlijk kan hij niet zijn dertigste verjaardag halen.’

Sylvia: ‘Dan heeft hij nog acht voorspoedige jaren voor de boeg, als hij niet eerder de pijp aan Maarten heeft gegeven.’

Angie: ‘Wie is Maarten?’

Sylvia: ‘Hoe moet ik dat weten, kindje? Het is een uitdrukking!’

(Stilte)

Angie: ‘Ik weet dat hij niet perfect is, lichamelijk dan, maar hij is de man voor mij!’

Sylvia: 'Ben je gelukkig?'

Angie: 'Meer dan gelukkig!'

Sylvia: 'En hoe zit dat met je vader?'

(Stilte. Angie richt zich tot het publiek)

Angie: 'Een uitstekende vraag... Alleen hoefde ik niet met een oplossing op de proppen te komen. Zij regelde alles. Tim en mijnheer Bryden kwamen hier in huis wonen. Mijnheer Bryden was overtuigd dat het huis voldeed aan de eisen van professor Richardson en het ego van vader liep over van eigendunk. *En* oma hield haar mond over mijn relatie met Tim. (Pauze) Tim en ik hebben elkaar steeds in het geheim ontmoet, tenminste als we wilden vrijen. Achteraf gezien hadden we geen moeite hoeven te doen omdat oma ons bespioneerde en mijn vader gedetailleerd inlichtte. Die op zijn beurt weer mijnheer Bryden de wacht aanzegde. Iedereen wist van de hoed en de rand van onze relatie, alleen mocht er niet hardop over worden gesproken. Misschien dat ethiek hierbij ook een rol speelde: *laat je nooit in met de familie waarvoor je werkt!* De heer Bryden vertrouwde mij niet, want wie begint er een relatie met een jongen die geen lang leven is gegund? En oma had zo haar eigen motieven om tegen deze relatie te zijn. Het waren gespeelde motieven, want feitelijk juichte ze de ontwikkelingen toe. Door haar spel van intriges heeft ze ons naar het altaar geleid. Afgelopen maandag. De getuigen waren de tuinman en de pastoorsmeid.'

(Flashback)

Sylvia: 'Is het gelukt?'

Angie: 'Tim en ik zijn nu officieel getrouwd.'

Sylvia: 'Proficiat schat! (Ze omhelst haar). Ben je blij?'

Waarom kijk je zo sip? Heb je spijt van je keuze?’

Angie: ‘Ik vind het jammer dat vader, jij en mijnheer Bryden er niet bij aanwezig waren. De trouwerij heeft hierdoor een wrange bijmaak. Ik kan het wel uitschreeuwen van geluk, maar ik moet mij beheersen. Ik wil mij niet beheersen, maar ik word gedwongen om mijn mond te houden.’

Sylvia: ‘Nog wel, kindje... Jullie tijd komt. Geloof deze dwaze oude vrouw maar op haar woord.’

(Licht uit)

Scène 3: Het verhoor van Henry

Fade-in van het licht. Henry staat in de salon.

Henry: ‘Uiteraard heb ook ik vermoedens wie de dader is, maar ik kies ervoor om het voor mij te houden. (Pauze) Vooruit dan, de butler heeft het gedaan! Mijnheer Bryden is de moordenaar van mijn moeder. Over het motief tast ik in het duister. Waarom zou een employé de oude vrouw des huizes om het leven brengen? Iemand die hij hoogstens acht dagen kende. Tenzij... Precies, tenzij mijnheer Bryden en mijn moeder elkaar al veel langer kenden. Het klinkt misschien wat vergezocht, maar het is de enige reële optie! (Pauze) Op het moment van de moord waren Angie, Tim, ik, de butler en uiteraard moeder aanwezig in de salon. De moordenaar is dus één van deze vier personen, logisch? Logisch! De verdachten; als eerste Angie. Wat voor motief zou Angie hebben om moeder te vermoorden? Het enige dat ik kan bedenken is dat zij heeft ontdekt dat Angie een relatie met Tim heeft. Te mager om een moord te plegen! Bovendien is Angie geen gewelddadig persoon. Ze durft niet eens een spin op de muur dood te slaan! Nee, Angie kan niet de dader zijn. Als tweede hebben we daar de ongelukkige Tim. Een jongen die praktisch met zijn rolstoel is vergroeid. Het motief? Eenzelfde motief

als dat voor Angie van toepassing is. Maar hij is onschuldig omdat hij niet kan lopen! En wij hebben *allemaal* de voetstappen van de dader gehoord. Luid en duidelijk! Tim kan dus niet de dader zijn! Als derde verdachte kom ik zelf in aanmerking. Vanzelfsprekend weet ik dat ik de dader niet ben. Bovendien heb ik geen motief om mijn moeder te vermoorden. En dus blijft er één verdachte over: de butler. Tenzij u moeder in staat acht om zichzelf om het leven te brengen.'

(Flashback)

Sylvia: 'Het zou je goed uitkomen als ik morgenvroeg dood werd gevonden!'

Henry: 'Moeder, moeder, moeder! Ik ben geen moedermoordenaar! Ik ben geen dierenmoordenaar! Ik pluk zelfs geen paardenbloemen! Ik respecteer het leven in al haar facetten.'

Sylvia: 'Op het moment dat ik overlijd krijg jij de beschikking over het familievermogen. Je kunt dan doen wat je hartje begeert! Je hoeft dan niets te laten en kun je doen wat je hart je ingeeft! Je zult verzuipen in de lust en alles te gronde richten wat je vader en zijn ouders hebben opgebouwd!'

Henry: 'Waarom zou ik dat in hemelsnaam doen!'

Sylvia: 'Omdat je aan waanbeelden lijdt!'

Henry: (Begint te lachen) 'Aan waanbeelden? Ik? Moeder, moedertje toch! Ik begin mij af te vragen wie er hier aan waanbeelden lijdt.'

Sylvia: 'Jij hebt mij nooit geaccepteerd! Het enige wat jij van mij accepteert is het geld! Het geld om je rekeningen te betalen! En je alimentatie!'

Henry: 'Mag een man geen fouten maken? Eén fout om precies te zijn!'

Sylvia: 'Je haat je vader omdat hij de zaak niet op jouw naam heeft gezet. Je vader moet een moment van helderziendheid hebben gehad! (Pauze) En je haat mij omdat ik tussen jou en al dat vele geld sta!'

Henry: 'Moeder, ik haat je niet! Je begint spoken te zien. Nog even en we kunnen de poppen van Angie weer tevoorschijn halen! Probeer grip op jezelf te krijgen, moeder, en te houden! Ik loop niet met moordlustige ideeën rond! Ik heb er geen enkele reden voor en wil je weten waarom? Ik wacht al zolang, dat ik deze paar jaar op de koop toe neem. Waarom een gevangenisstraf riskeren, als de dood al over jouw schouder meekijkt? Het is slechts een kwestie van geduld hebben, diep doorademen en op de tanden bijten.'

(Stilte)

Sylvia: 'Je bent walgelijk! Een monster! Een stinkende granaatappel! Een koe met vissenogen!'

Henry: 'Ik ben je zoon, moeder. Lieve, dierbare moeder. Wat zou ik toch zonder je moeten doen? Wees eerlijk, moeder: wij hebben elkaar nodig. Zelfs na de dood!'

Sylvia: 'Ik denk niet dat ik je in de hel tegenkom!'

Henry: (Begint te lachen) 'Koester je nog steeds de hoop dat je naast de Heer plaats kunt nemen? Nee, lieve, dierbare, onmisbare moeder. Jij zult branden. Net als ik. Samen met vader en al onze dierbare voorouders.'

Sylvia: 'Wat heb ik je misdaan! Waarom behandel je mij op deze wijze? Waar heb ik dat aan verdiend!'

Henry: 'Door eenvoudig mijn moeder te zijn...'

(Stilte)

Sylvia: 'Ik hoop dat je...'

Henry: 'Wat moeder? Wat hoop je?'

Sylvia: 'Laat maar zitten. Zonde van de verspilde adem en de goede bedoeling...' (Gaat af)

Henry: (Richt zich tot het publiek) 'De relatie met mijn moeder is, na de dood van mijn vader, ronduit slecht geweest. In alle eerlijkheid stelde het ook niet veel voor toen hij nog in leven was. (Pauze) Het lijkt erop dat ik een motief had om haar te vermoorden, maar ik ben onschuldig! (Pauze) Door de slechte verstandhouding met mijn moeder, ben ik steeds op mijn hoede geweest voor eventuele veranderingen in het testament. Ik weet wat, wanneer en waarom ze het testament heeft gewijzigd. En de jongen heeft er zelf geen weet van! Wat een verspilling van al dat geld! Typisch iets voor moeder: geld investeren in de ellende van een onbekende! Niet omdat ze betrokken was met zijn lot. Nee, dit was een ideale manier om mij de voet dwars te zetten. Bovendien was het een garantie dat het geld snel zou verdwijnen, aangezien operaties en behandelingen bakken met geld kosten!'

(Flashback)

Angie: 'Vader, ik hou van Tim!'

Henry: 'Realiseer je jezelf wel voldoende wat het betekent om met een invalide door het leven gaan? Die ziekte kan best erfelijk zijn! Wil je kinderloos sterven?'

Angie: 'Ik hou van hem!'

Henry: 'Wie komt je opzoeken als je oud bent? Geen kinderen! Oma geniet nog iedere dag van jou en mij. Het

is een troost op een oude dag om door familieleden te worden omgeven. Hoeveel troost kan het wrak in rolstoel je bieden? Hoeveel bevrediging kan hij je schenken? Verliefd zijn is leuk, maar je leven delen met iemand is een ander hoofdstuk!

Angie: 'Okay, hij zit in een rolstoel. Prima, hij is ernstig ziek. Goed, de kans is klein dat we ooit kinderen kunnen krijgen. Maar dat maakt hem nog steeds niet minderwaardig! Hij heeft ook gevoelens. Misschien dat het je verbaast, maar Tim leeft. Hij ademt. Hij voelt. Hij hoort. Hij ziet. Hij raakt opgewonden en wil lief hebben. Hij wordt graag aangeraakt en hij houdt van mij...'

Henry: 'Hij is niet in staat om een normaal leven te leiden!'

(Stilte)

Angie: 'Je bent gemeen. Tot aan de wortel verrot! Maak je maar niet bezorgd over mijn oude dag! Tim zal daar geen deel van uitmaken...'

(Stilte)

Henry: 'Waar heb je het over?'

Angie: 'Tim heeft nog maar een paar jaar te leven.'

Henry: 'En dan?'

Angie: 'En dan? Dan gaat hij dood!' (Bevriest)

Henry: (Richt zich tot het publiek) 'Tim heeft maar een paar jaar te leven! Verontrustend nieuws, want als Tim inderdaad geen lang leven voor de boeg had, dan zou dat betekenen dat het geld van mijn moeder aan mijnheer Bryden toekwam. Was moeder tot zoiets radicaals in staat? Had ze het lef om het familiekapitaal op een

dergelijke manier te verspelen? Nee! Ik achtte haar hier-
toe niet in staat. In dat geval kon ze het evengoed aan
mij geven. Moeder moest dus iets anders van plan zijn.
Maar wat? Het antwoord kwam uit een onverwachte
hoek. Het was geniaal. Eenvoudigweg geniaal!

(Flashback)

Angie: 'Ik wil Tim niet opgeven...'

Henry: 'Ik weet het: omdat je van hem houdt! Je hebt
dat al duizend keer verteld!'

Angie: 'Ik kan hem niet opgeven...'

Henry: 'Ik weet het: omdat hij je nodig heeft! Ook dat
heb je ontelbare keren gezegd.'

Angie: 'Er is nog een andere reden...'

(Stilte)

Henry: 'Een andere reden? Eentje die niet valt onder de
categorie: *ik hou van jou en ik blijf je trouw?*'

Angie: 'We zijn getrouwd.'

(Stilte)

Henry: (Hij richt zich tot het publiek) 'Ze zijn getrouwd!
Angie was in het geheim met Tim getrouwd! Ik kon de
vingersporen van moeder herkennen. Ik kende nu haar
duivelse plan: mocht moeder voortijdig komen te overlij-
den, dan werd Tim *de* enige erfgenaam. Hierdoor werd
het voor mij onmogelijk om aan het geld te komen. Moe-
der wilde de illusie creëren dat ik geruïneerd was. Dat
ik vanaf de sterfdag van moeder voor mijn eigen onder-
houd zou moeten werken. Het was haar ultieme wraak
op mij! Maar ze wilde niet dat Angie daar de dupe van

werd. Noch dat het kapitaal werd aangetast. Het moest behouden blijven voor: het nageslacht. (Pauze) Een perfect plan! Tim heeft geen lang leven voor de boeg. Door Angie te motiveren om met hem te trouwen, keerde het kapitaal als vanzelf terug in de familie. Omdat Angie de enige erfgenaam zou zijn en niet Bryden! (Pauze) Wat een plan! En omdat Angie in de tussentijd al met Tim is getrouwd, is het familiekapitaal veiliggesteld. Voor mij bestond er geen enkele beweegreden om moeder te vermoorden... behalve misschien het genot van de dolk in haar breekbare borstkas te rammen!’

(Licht uit)

Het tweede bedrijf: de laatste verhoren en de reconstructie.

Scène 4: Het verhoor van Tim

Muziek ter ingeleide. Een fragment van het nummer: ‘All the animals come out at night’ (Nr.7 van de CD)

Tim: ‘Mijn vader is de moordenaar. Niemand anders kan de moord op Sylvia hebben gepleegd. (Pauze) Angie en ik zijn slachtoffer van haar gemanipuleer. Wij zijn in het geheim met elkaar getrouwd. Ik heb mijn vader moeten voorliegen. En waarvoor? Voor Angie of mij? Nee. Voor Henry? Nee. Alleen maar voor haar, die vervloekte oude heks! (Pauze) Vader is geen gemakkelijke man. Hij is streng, maar rechtvaardig en leeft volgens zijn principes. Een werkpaard dat zich voor allerlei karweitjes laat gebruiken. (Pauze) De oude vrouw heeft haar zaakjes goed voor elkaar. Ze vreesde terecht voor haar leven, maar ze vreesde nog één ding meer dan de dood: vergeten worden! Ze wilde geen geelbruine herinnering in een fotoalbum worden. Ze wilde bewijzen dat ze ook na de dood nog steeds de touwtjes in handen had...’

(Flashback)

Sylvia: 'Ik mag je graag, Tim, en dat is niet altijd zo geweest. In het begin heb ik grote moeite gehad met je uiterlijk. Hoe vaak worden wij niet door de uiterlijke schijn misleid?'

Tim: 'Eerlijk is eerlijk. In het begin heb ik mijzelf wel duizend vragen gesteld! Waarom wil een knappe meid met mij praten? Wat wil ze van mij? Totdat ik besepte dat het haar om mij te doen is. Niet het uiterlijk, maar wat er van binnen leeft... Ik hou zielsveel van haar.'

Sylvia: 'Je moet heel gelukkig zijn.'

Tim: 'Ja, ik ben ook heel gelukkig.'

(Stilte)

Sylvia: 'Maar?'

Tim: 'Maar... Ik kan mijn leven niet met haar delen. Tenminste niet zoals wij dat willen.'

Sylvia: 'Waarom niet?'

Tim: 'Ik weet welk ziekbed mij staat te wachten. Ik weet hoe haar vader en mijn vader over een verbintenis denken. Ik heb geen financiële middelen. Geen huis. Geen toekomst.'

Sylvia: 'Waarom niet gewoon doen waar je zin in hebt? Pluk de dag en geniet iedere dag alsof het je laatste is! Als Angie de ware is, vraag haar dan ten huwelijk.'

Tim: 'Gemakkelijker gezegd dan gedaan!'

Sylvia: 'Die vaders van jullie zijn dikschedels! Als jullie eenmaal zijn getrouwd, draaien ze wel bij! Geloof me

maar!’

Tim: (Richt zijn aandacht op het publiek) ‘Ze heeft een dubbelspel gespeeld. Sylvia heeft mij naar de mond gepraat, terwijl zij ondertussen Henry attent maakte op de verliefdheid van zijn dochter. Ik ben er met open ogen ingetrapt!’

(Flash back)

Butler: ‘Maak een einde aan de vriendschap met de dochter van mijn werkgever. Zo niet, dan onderneem ik stappen, ben ik duidelijk?’

Tim: ‘Kan het duidelijker?’

Butler: ‘Probeer mijn standpunt te begrijpen! Ik ben hier in dienst. Dankzij de welwillendheid van mijnheer en mevrouw mogen wij hier samen verblijven!’

Tim: (Denkt na) ‘Die ouwe tang heeft ons gezien!’

Butler: ‘Over wie heb je het?’

Tim: ‘Over *mevrouw*, het loeder! Zij heeft Angie en mij gisteren in de kerk gezien!’

Butler: ‘Wat deden jullie in de kerk?’

Tim: ‘Niets!’

Butler: ‘Niets?’

Tim: ‘Ik hou van haar!’

Butler: ‘Het spijt me, maar ik begrijp er geen snars van! Waarom waren jullie in de kerk?’

Tim: ‘Niets bijzonders.’

Butler: 'Vertel!'

(Stilte)

Tim: 'We zijn gisteren getrouwd.'

Butler: 'Wie zijn gisteren getrouwd?'

Tim: 'Angie en ik zijn gisteren in de kerk getrouwd!'

Butler: 'Jij en Angie getrouwd? Gisteren? Wat voor een ellende heb jij je op de hals gehaald? Waarom heb je mij niets verteld?'

Tim: 'Omdat je tegen het huwelijk bent!'

Butler: 'Vind je het gek? Wat is dit voor een huwelijk: een papieren boot met twee kinderen aan boord! Waar wil je gaan leven? Waarvan?'

Tim: 'We blijven hier in huis. Er is feitelijk niets veranderd!'

Butler: 'Idioot, alles is veranderd! Wat gebeurt er als mijnheer Henry erachter komt?'

Tim: 'Ik denk niet dat het zo'n vaart zal lopen!'
(Stilte)

Butler: 'Wie heeft dit bedacht?'

Tim: 'Angie en ik.'

Butler: 'Henry? Is het Henry?'

Tim: 'Nee vader! Zo zit het niet in elkaar!'

Butler: 'Het is dus mevrouw zelf...'

(Stilte)

Tim: (Angstig, paniekerig) 'Zij heeft niets gedaan! Maak nu alsjeblieft geen problemen! Alsjeblieft! Laat de zaak rusten!'

(Stilte)

Butler: 'Mijn God, je bent van kop tot teen aan het trillen... Waar ben je bang voor, Tim? Ik neem jou en Angie niets kwalijk. Ik wil alleen weten welk spel hier wordt gespeeld, niets meer. Het is al goed, Tim. Je hoeft nergens bang voor te zijn.'

Tim: (Richt zijn aandacht op het publiek) 'Hij wilde alleen maar weten wat voor een spel er werd gespeeld... Hij heeft haar vermoord. Die middag heb ik de haat in zijn ogen zien. Ik hoop dat ik mij vergis en dat hij onschuldig is.'

(Licht uit)

Scène 5: Het verhoor van de butler.

Butler: 'Ik ben slechts de butler. Geen paragnost. Ik zou u werkelijk niet kunnen zeggen wie de moordenaar van mevrouw is. (Pauze) Uiteraard was ook ik ten tijde van de moord in de salon aanwezig. Mij is niets opgevallen. (Pauze) Ik weet hoe de anderen over mij denken. Ik weet dat men probeert om de moord in mijn schoenen te schuiven, maar vergeet niet dat ik de enige persoon ben die *geen* motief heeft. Iedereen heeft er baat bij dat mevrouw het land der levenden voorgoed heeft verlaten. Iedereen, behalve ik. (Pauze) Ik doe een beroep op de redelijkheid: waarom zou ik mevrouw dood wensen? Het is niet logisch! Waarom zou ik mijn eigen werkgever in het ongeluk storten? Als het mijn werkgever slecht gaat, dan gaat het ook met mij slecht! En ik wil niet dat het

met Tim of mij slecht gaat, logisch toch! Ik ben niet de moordenaar. (Pauze) De avond van de moord was een gure herfstavond. Rond een uur of negen begon het te donderen. Korte tijd later doorkliefdten bliksemschichten de nachtelijke hemel. In de salon werden de lichten ontstoken. Tim was samen met Angie aan het schaken. (Tim en Angie nemen plaats) Hier aan tafel. Henry las, in de fauteuil bij het raam, the Observer. (Henry neemt plaats). Mevrouw zelf zat hier op de sofa te borduren... (Sylvia neemt plaats). U vraagt waar ik stond? Ongeveer hier naast de fauteuil van mijnheer Henry. (Pauze) Het was geen bijzonder spraakzame avond. Laat staan een spraakmakende avond, als die onfortuinlijke gebeurtenis niet had plaatsgevonden...'

(Flashback)

(Regen en gedonder is te horen. Bliksemschichten zijn nu en dan door het raam heen te zien)

Tim: 'Ik geloof dat je in de val bent gelopen! De koning staat onder direct gevaar van mijn koningin en looper! Even kijken, de koningin gaat van E3 naar E8. Schaak!'

Angie: 'Dat dacht je maar! Loper neemt jouw koningin!'

Tim: 'Vervloekt-nog-an-toe! Ze heeft mijn koningin geschaakt!'

Sylvia: 'Tim wees wat minder royaal met de krachttermen.'

(Een enorme bliksemschicht die meteen door een harde knal wordt gevolgd)

Henry: 'Het gaat buiten flink tekeer. (Tegen de butler) Zijn alle ramen gesloten?'

Butler: 'Zeker, mijnheer.'

Tim: 'Ja, neem mijn toren ook maar!'

Angie: 'Schaakmat!'

Tim: 'Wat bedoel je: schaakmat!'

Angie: 'Gewoon: schaakmat. Je hebt verloren!'

Tim: 'Maar dat kan helemaal niet.'

Butler: 'Tim is een slechte verliezer. Nietwaar, Tim, dat heeft hij van zijn moeder geërfd'

Tim: 'Ik stond vier slagen geleden nog op voordeel.'

Henry: 'Onderschat mijn kleine Angie niet! Ze heeft het koninklijke spel van mij geleerd!'

Sylvia: 'En zes jaar training in de plaatselijke hobbyclub, maar dat laatste vergeet Henry iedere keer gemakshalve.'

Henry: 'Het belangrijkste heeft ze van mij geleerd. De grondbeginselen zijn de fundamenteën, daarop wordt alles gebouwd.'

Butler: 'Ik denk dat mijnheer daar een wezenlijk punt aanstipt, mevrouw.'

Sylvia: 'Jullie zijn net twee handen op één buik. Geen speld tussen te krijgen!'

(Wederom een enorme bliksemschicht die gepaard gaat met een harde knal)

Angie: 'Wat een geweld!'

Tim: 'Ben je bang voor onweer?'

Angie: 'Natuurlijk niet!'

Henry: 'Volgens mij is het ergens ingeslagen!'

Sylvia: 'Hoe weet je dat, Henry? Je bent geen boeren-zoon. Je hebt je hele leven hier in Londen gewoond.'

Henry: 'Je kunt dat horen... Een flinke knal.'

(Opnieuw een flitsende bliksemschicht die gepaard gaat met een hels kabaal. Het licht valt in het huis uit. De bliksem is in de elektriciteitscentrale ingeslagen. Het is donker in de salon. Angie reageert geschrokken)

Henry: 'Er is niets aan de hand. De stroom is uitgeval-len!'

Sylvia: 'Je bent een echte wetenschapper Henry!'

Henry: 'Bryden, steek eens een kaars aan!'

Butler: 'Natuurlijk, mijnheer.'

(Het is stil. Voetstappen zijn te horen. Vervolgens nog een paar voetstappen. Stilte. Uit de mond van Sylvia is een hartverscheurende schreeuw te horen. Stilte)

Scène 6: De ontdekking.

Het blijft donker op het podium. Snake-in van muziek: Het thema van Taxi Driver. Een trage fade-in van het licht. Sylvia ligt op de sofa. In haar borstkas steekt een mes. Haar jurk zit onder het bloed. Uit haar linkermondhoek loopt een straaltje bloed. Snake-out van de muziek. Stilte. Sylvia staat langzaam op.

Sylvia: ‘De butler heeft het gedaan! Wie anders zou het hebben aangedurfd om mij te vermoorden? Iedereen beschikt over een gedegen motief om mij om zeep te helpen. Iedereen, met uitzondering van de butler. Daarom heeft de butler het gedaan!’

(Licht uit)

*Tina, Bob &
het onbegrip*

Een toneelstuk over twee mannen die dwalen in een wereld vol onbegrip en tekortkomingen. Ieder op zoek naar hun deel van de cake. Het toneelstuk is een luchtig drama dat niet rolbevestigend of veroordelend wil zijn.

Personages:

Tina - Een drieëntwintigjarige dragqueen.

Bob - Een tweeëntwintigjarig fotomodel.

Stem - De fotograaf.

Decor:

- Een appartement, dat smaakvol is ingericht. Zonder dat het uitpuilt van meubels en akkefietjes. In de ruimte liggen wel veel kledingstukken, schoenen, en make-up spullen.
- Het tweede decor is een zwarte ruimte, waarin alleen een ijskast staat.

Scène 1: het optreden

Intromuziek: Het nummer 'Left to my own devices' van de Pet Shop Boys.

Bij doek open: Bob zit op de bank en kijkt vol verwachting naar de badkamerdeur. Tina is in de badkamer druk in de weer met het aankleden voor haar optreden.

Tina (Vanuit de badkamer): 'Mokkel, wil je mij een plezier doen? Tuurlijk wil je dat!'

Bob: 'Wil je dat ik de muziek aanzet?'

Tina (Vanuit de badkamer): 'Nog niet! Eerst moet ik worden aangekondigd! Ik moet het gevoel te pakken krijgen, begrijp je wel!'

Bob: 'Wat wil je dat ik zeg?'

Tina (Vanuit de badkamer): 'Zoiets als: Ladies and gentlemen, the moment is here. Maar dan met een aangename baritonstem!'

Bob: 'Ik geloof niet dat ik goed ben in het presenteren van...'

Tina (Vanuit de badkamer): 'Mokkel ben je zover? De show kan beginnen! Ik sta helemaal te tintelen als een anemoon in te laag water!'

Bob: 'Ladies and gentlemen...'

Tina (Vanuit de badkamer): 'Heb je de lichten uit? En vergeet niet om de muziek aan te zetten! Niet meer lang wachten hoor, ik moet plassen.'

Bob: 'Ladies and gentlemen, the moment is here...'

Tina (Vanuit de badkamer): 'Mokkel, ik hoor geen muziek. Ik kom pas op nadat de muziek is begonnen. Zet je de plaat op? Klinkt lekker stoer, een elpee.'

(Bob gaat staan en loopt naar de muziekinstallatie. Hij zet de plaat op. Dit is een plaat van Tina Turner en wel het nummer: 'Keep on rolling')

Bob: 'Ladies and gentlemen, the moment is here... MISS TINA TURNER!'

(Tina komt niet op. Bob loopt naar de geluidsinstallatie en zet de muziek af)

Bob: 'Tina? Is er iets? Heb ik het verkeerd gezegd?'

Tina (Vanuit de badkamer): 'Het klonk zo mooi, dat ik vergeten ben om op te komen. Vind je het erg om het nog een keer te doen?'

Bob: 'De laatste keer! Ladies and Gentle... Zeg maar niets! Ik ben de muziek vergeten!'

Tina (Vanuit de badkamer): 'Je bent een engel, mokkel!'
(Bob zet de muziek weer aan.)

Bob: 'Ladies and gentlemen, the moment is here... MISS TINA TURNER!'

(Tina komt op. Hij is gekleed als Tina Turner en begint aan zijn imitatie-act. Bob gaat zitten. Tina betreft Bob in zijn act, door hem zogenaamd 'op te geilen'. Als het nummer is afgelopen, buigt Tina diep en neemt het applaus van Bob in ontvangst. Bob zet de muziek uit.)

Tina: 'U bent een geweldig publiek! I love you all!'

(Deelt handkusjes uit naar een denkbeeldig publiek)

Bob: 'Het is geweldig! Ongelooflijk hoe je die trillende benen imiteert!'

Tina: 'Dank je!'

Bob: 'Is dat een natuurlijke beweging?'

Tina: 'Dat is het resultaat van eindeloze repetities voor de spiegel! Wat dacht jij? Dat ik vergeten was om mijn dildo uit te zetten!'

Bob: 'Heb jij een dildo?'

Tina: 'Waarom vraag je dat? Wil je hem lenen? Je bent nog erger dan de Ronde van Frankrijk! Hoe was mijn optreden! Goed? Of misschien uitmuntend?'

Bob: (Plagend) 'Ik denk dat ik verliefd op je ben. Iedere keer als ik mijn ogen sluit, dan zie ik die trillende benen...'

Tina: 'Het was dus niet beter dan anders. Heb je niet gezien hoe ik verleidelijk met mijn linkeroog knipoogde?'

Bob: 'Wanneer? Zojuist? Nee, niets gezien.'

Tina: 'Niet één knipoog?'

Bob: 'Vind je me een echte vent?'

Tina: 'Moet ik je moeder bellen? Voordat ik jou een echte vent noem, zul je eerst twee geboorteakten moeten laten zien van je kinderen!'

Bob: 'Alsof alle kerels kinderen hebben!'

Tina: 'Mijn minnaars wel...'

Bob: 'Het zal voor echte kerels wel een probleem zijn, als ze tot de ontdekking komen dat er onder de jurk een dwarsbalkje zit.'

Tina: 'Zolang ik mijn pruik ophoud, is er niets aan de hand!'

(Bob begint te lachen)

Tina: 'Nee, serieus! Het maakt ze niets uit dat ik een piemel heb. Zolang de illusie maar blijft bestaan. De fatale vrouw. De bekoring. Het haar. De make-up. De naaldhakken. De nylons. De strak sluitende jurk. Siliconeborsten en een denkbeeldige flamoës.'

Bob: 'Je bent een mooie vrouw.'

Tina: 'Attractief is het juiste woord!'

Bob: 'Hoeveel verdien je vanavond met het optreden?'

Tina: 'Hopelijk honderdvijftig euro...'

Bob: 'Een avond vrij drinken en weed voor een tientje!'

Tina: 'Ik probeer mijzelf vanavond in te houden. Ik heb het geld hard nodig. Op het lijstje staan nieuwe panty's en nieuwe schoenen van de vintageshop.'

Bob: 'Nog meer schoenen?'

Tina: 'Ik ben een ster in wording, helemaal als ik met de dragraceshow mee mag doen.'

Bob: 'Gebruik je dan nog steeds deze krakende elpee?'

Tina: 'Heb je ooit van zanglessen gehoord?'

Bob: 'Ga je leren zingen?'

Tina: 'En dansen! Ik word de ster van mijn eigen musical. Vedetten zullen tevergeefs aan mijn deur kloppen. Niemand zal ooit de hoofdrol spelen, buiten mij. Ik laat het in mijn testament opnemen.'

Bob: 'Hoe gaat die musical heten? *Hoe ik siliconeborstjes kreeg*. Je maakt geen schijn van kans om beroemd te worden. Je bent nu eenmaal geen Marlene Dietrich of een Sigrid Kaag.'

Tina: 'Ik weet dat ik geen Marlene Dietrich ben! (Stilte) Ik ben geen vrouw. Ik wil ook geen vrouw zijn. Ik wil mij alleen als een vrouw verkleden. Mij gedragen als een vrouw. Ik ben Marlene Dietrich of Sigrid Kaag als ik dat wil, op het podium. En anders niet.'

Bob: 'Je leeft in een glazen wereld, Assepoester.'

Tina: 'Waarom mag ik niet mijn eigen dromen koesteren! Alsof jij het allemaal voor elkaar hebt! Werken in een kledingboetiek is ook geen hoog gegrepen levensdoel!'

Bob: 'Ik wil je alleen maar beschermen.'

Tina: 'Tegen wat?'

Bob: 'Jezelf.'

Tina: 'Ik heb geen bescherming nodig. Ik bepaal zelf wat ik met mijn leven doe. Heb je dat goed begrepen! Ik heb je niet nodig. Ik heb niemand nodig. Niemand.'

Bob: 'Het spijt me als ik je van slag heb gemaakt.'

Tina: 'Ik ben geen koekoeksklok! Waarom heeft iedereen altijd het beste met mij voor? Van dit soort gesprekken raak ik altijd mateloos opgefokt en wat doe ik: Ik begin mijzelf te verdedigen. Alsof ik een afwijking heb!'

Bob: 'Je hebt geen afwijking.'

Tina: 'Natuurlijk heb ik een afwijking! Kijk naar buiten! Hoeveel kerels dragen een jurk met naaldhakken?'

Bob: 'Je hebt een afwijking'

Tina: 'Waarom zeg je zoiets onsmakelijks? Dat doe je toch niet!'

Bob: 'Je bent hartstikke mesjogge! Ik kan er geen touw meer aan vastknopen!'

Tina: 'Je bent een lekkertje! Jammer dat je niet mijn type bent, anders zou ik meteen met je trouwen.'

Bob: 'Kom ik niet mannelijk over?'

Tina: 'Op foto's zeker, maar zodra je begint te praten...
(Pauze) Je kunt trouwens zo een topmodel worden.'

Bob: 'Ik zie er niet slecht uit...'

Tina: 'Doe effe normaal, zeg.'

Bob: 'Ik zie er goed uit, oké? Maar dat wil nog niet zeggen dat ik een topmodel ben.'

Tina: 'Mokkel, met jouw uiterlijk kon ik mij de moeite besparen om in drag te kleden! Zelfs in een zwangerschapsjurk zou ik er mannelijk uitzien!'

Bob: 'Als ik uitga...'

Tina: 'Wat niet zelden gebeurt.'

Bob: 'Dan zie ik nog knappere kerels rondlopen!'

Tina: 'Ja, helaas, ik moet je gelijk geven. Allemaal fans van moi.'

Bob: 'Bescheidenheid komt niet in je woordenboek voor.'

Tina: 'Welk boek?'

Bob: 'Toch geloof ik niet dat ik kans maak om een topmodel te worden.'

Tina: 'Wat is er met... Hoe heet dat mokkel ook alweer?'

Bob: 'Joost, bedoel je?'

Tina: 'Hoe is het met Joost afgelopen?'

Bob: 'Telefoonnummer gekregen en weggegooid. Maar het wordt de hoogste tijd om alle spullen bij elkaar te sprokkelen voor het optreden van vanavond. Je weet

wat er gebeurt als je niet op tijd begint...’

Tina (begint met het bij elkaar zoeken van kleren, make-up en dergelijke): ‘Stress. Bulten. Transpiratielucht. Roos. Tandem die uitvallen. Hoge bloeddruk. Kapotte panty’s. Uitgelopen mascara. Opgezette voeten. Wallen onder mijn ogen. Last van mijn eksterroog. Condoom niet vergeten mee te nemen. De pil. O, Bob, wil je even komen helpen? Mijn spiraaltje is verschoven!’

(Lichten uit)

Scène 2: De fotosessie

Bij doek open: Bob zit op een hoge barkruk in de zwarte ruimte. Hij is gedeeltelijk ontbloot. Iedere keer flitsen er lampen aan. Alsof het lichten van een flitser zijn. Bob past iedere keer zijn houding voor de volgende foto aan.

Begeleidende muziek: ‘Left to my own devices’ van de Pet Shop Boys.

Stem (Alleen hoorbaar): ‘Meer uitstraling... Laat die lach zien, ja... Meer, nog veel meer. Kom, hou je niet in. Meer uitstraling. Goed zo! Vasthouden. Kijk in de camera! Meer van onderuit kijken! Sensueler! Prima, vasthouden. Nog een keer! Blijf in de camera kijken!’

(De muziek stopt abrupt)

Stem: ‘Sorry, Bob, de geheugenkaart is vol. Vijf minuten pauze. Dan gaan we verder met de boxersshort.’

(Stilte)

Bob: ‘Is er ook iets fris te drinken?’

Stem: 'Kijk maar in de koelkast! Heb je een ogenblik, dan maak ik even de kaart leeg.'

Bob: 'Prima, ik wacht wel even.'

Stem: 'Je bent een toffe kerel!'

(Stilte. Bob loopt naar de ijskast en haalt er een blikje fris uit.)

Bob: 'Mag de muziek weer aan? Hallo? Ik hoor niets meer.'

(Stilte. Bob drinkt van zijn frisdrank. Hij trekt zijn broek uit en legt die in de ijskast. Meteen komt Tina op.)

Tina: 'Ik heb het wel gezien!'

Bob: 'Tina? Wat doe jij hier!'

Tina: 'Ik heb aan... hoe heet dat mokkel ook alweer?'

Bob: 'Peter.'

Tina: 'Peter gevraagd of ik mocht komen kijken en dat mocht. Trek jij altijd je broek uit als je ergens op visite bent?'

Bob: 'Het is niet mijn gewoonte. Maar Peter kan moeilijk foto's van mijn boxershort maken als ik een spijkerbroek draag'

Tina: 'Weet je zeker dat hij alleen maar in je boxershort is geïnteresseerd?'

Bob: 'Peter is een kunstenaar.'

Tina: 'Dat zijn de ergste, vertel mij wat. Gisteravond sjans met een kunstenaar gehad. Ik heb hem afgewez-

zen.'

Bob: 'Waarom?'

Tina: 'Omdat hij zijn broek in de ijskast legde.'

Bob: 'Wijs je daarom iemand af? Kun jij je iets lekkerder voorstellen dan het dragen van een ijskoude broek op een bloedhete zomerdag?'

Tina: 'Bij mij geen koude handjes, voetjes, tepeltjes of broeken aan mijn lijf! Van het idee alleen krijg ik al kippenvel!'

Bob: 'Jij houdt meer van hartstochtelijke passie. Kleffe zweettengels. Transpiratiegeur. Zwarte nagelriemen. Tenenkaas en een ongewassen...'

Tina: 'Viezerik! Je weet heel goed dat ik warmbloedig ben aangelegd.'

Bob: 'Vooral voor je medemens.'

Tina: 'Heb je te klagen?'

Bob: 'Over Peter? Nee hoor, hij is een prima fotograaf.'

Tina: 'Wat heb ik gedaan? Heb ik je moeder onheus behandeld? Of heb ik in je spulletjes gesnuffeld?'

Bob: 'Tot zover klopt het als een bus!'

Tina: 'Moet je eens goed luisteren: die moeder van jou kan me wat! Ze belde gisteravond om elf uur op! Om elf uur!'

Bob: 'Ze heeft vanmorgen om elf uur gebeld.'

Tina: 'Maar je weet toch dat ik dag en nacht heb omgedraaid, mokkel. s' Avonds kom ik veel beter tot mijn recht...'

Bob: 'In een donkere steeg zonder straatverlichting!'

Tina: 'Hoe dan ook ging ze flink tegen mij tekeer. En je weet wat er gebeurt als iemand mij de wind van voren geeft!'

Bob: 'Mijn moeder vroeg alleen maar naar mij! En wat doe jij?'

Tina: 'Ik heb haar vriendelijk gevraagd...'

Bob: 'Waar ze het gore lef vandaan haalde om jou uit bed te bellen! En dan wat betreft mijn spulletjes...'

Tina: 'Ik was mijn puntje puntje puntje kwijt.'

Bob: 'Jij was jouw puntje puntje puntje kwijt. En jij gelooft werkelijk dat ik jouw puntje puntje puntje bij mijn spulletjes zou leggen?'

Tina: 'Je hebt helemaal gelijk. Het lag er niet bij.'

Bob: 'Ik vind het vreselijk als mijn spullen worden doorzocht! Wat zocht je eigenlijk?'

Tina: 'Mijn *je weet wel*-laarzen.'

Bob: 'Je plastic kaplaarzen? Dacht je werkelijk dat ik jouw plastic nep-kaplaarzen in mijn kast heb liggen? Die plakkerige stinkende dingen!'

Tina: 'Het zijn niet *zomaar* een paar ordinaire groene rubberlaarzen, schat! Toevallig zijn het originele Mata bedrijfslaarzen voor de visserij!'

Bob: 'Bovendien lag mijn vintage collectie Torso's door de kamer verspreid!'

Tina: 'Een heerlijk opwindend idee: thuis komen en overal in je kamer foto's van blote mannen tegen te komen.'

Bob: 'Heb je enig idee hoe duur die tijdschriften zijn!?'

Tina: 'Wind je niet zo op, mokkel! Dadelijk verander je in een opgeblazen koraalvis! En dat is wel het laatste waar Peter foto's van wil maken.'

Bob: 'Je hebt foto's uitgeknipt!'

Tina: 'Karel vindt het opwindend als ik mijn meesteressen leren pakje aan heb.'

Bob: 'Wat heeft dat met het vernielen van mijn Torso's te maken?'

Tina: 'Hij krijgt alleen een harde als ik piemeltjes van kerels afknip. Niet letterlijk natuurlijk.'

Bob: 'Ik geloof niet dat ik dit goed heb gehoord!'

Tina: 'Karel houdt van pijn. Folterende illusies, zo noemt hij het.'

Bob: 'Krankjorum! Wat zoek jij toch in die gesjeesde kerels!'

Tina: 'Het ergste heb ik je niet verteld.'

Bob: 'En dat is?'

Tina: 'Karel vroeg van wie het tweepersoonsbed in de andere slaapkamer was en ik heb hem toen over jou verteld. Hoe ik je in mijn huis heb opgenomen toen je het even niet zag zitten.'

Bob: 'Toen IK het even niet zag zitten! Het is *mijn* appartement!'

Tina: 'Ja, maar dat hoeft Karel niet te weten! En zo ja-loers als hij is wilde hij weten hoe jij eruit zag.'

(Stilte)

Bob: 'Ik ben een en al oor.'

Tina: 'Wie vertel je wat!'

Bob: 'Wat is er gebeurd?'

Tina: 'Ik ben naar je slaapkamer gelopen en heb die uitvergroting van de muur gehaald.'

Bob: 'Het naakt, bedoel je?'

Tina: 'Karel werd razend toen hij jouw piemeltje zag. Ik dacht dat hij groen van nijd werd. Ik probeerde hem te kalmeren door te zeggen dat het slechts een *uitvergroting* was. In werkelijkheid viel het enorm mee.'

(Stilte)

Bob: 'En toen?'

Tina: 'Ik vind het vreselijk om te zeggen Bob, maar ik heb je gecastreerd.'

Bob: 'Jij hebt met een schaar, *mijn* schaar, mijn, mijn, mijn jongeheer afgeknipt!'

Tina: 'Karel was niet stil te krijgen. Laat staan in bed. Ik moest wel iets doen. Hij tierde en vloekte als Thor door het appartement. Karel heeft een overgevoelig karakter.'

Bob: 'Hoe is het in zijn werk gegaan?'

Tina: 'Niets bijzonders liefde. Ik heb de schaar genomen...'

Bob: 'Gekleed in de groene kaplaarzen?'

Tina: 'Zwarte laklaarzen. De punt van de schaar heb ik ter hoogte van je navel in het papier gezet...'

Bob: 'Laat maar, ik hoef het niet te horen.'

(Stilte)

Tina: 'Na het telefoongesprek met je moeder ben ik gaan opruimen. Het ziet er allemaal weer piekfijn uit! In de slaapkamer moet je alleen iets anders aan de muur hangen. Je kunt precies zien waar de naaktfoto heeft gehangen.'

Bob: 'Het wordt tijd dat jij weer eens op zoek gaat naar een eigen woonruimte'

Tina: 'Ik ben druk op zoek, maar er is geen betaalbaar appartement te vinden. En al helemaal niet voor een vrouw alleen. Je kunt van mij niet verlangen dat ik in een studentenhuus ga wonen!'

Bob: 'Vóór jou was mijn leven simpel. Ik mag je bijzonder graag, Tina, maar probeer rekening met mij te houden!'

Tina: 'Alsof ik geen rekening met jou houd! Wie poetst er drie keer per week het huis?'

Bob: 'Wie maakt de meeste rotzooi?'

Tina: 'Ik geloof niet dat ik je nog langer lief vind.'

Bob: 'Je hoeft me helemaal niet lief te vinden!'

(Stilte. Tina staat er beteuterd bij en begint te huilen)

Bob: 'Ga alsjeblieft niet huilen. Je weet dat ik daar allergisch voor ben.'

Tina: 'Ik kan er niets aan doen!'

(Stilte)

Bob: 'Oké, jij wint: ik vind het *heel* belangrijk hoe jij over mij denkt.'

Tina: 'En?'

Bob: 'Ik ben niet meer boos op je.'

Tina: 'En?'

Bob: 'Ik neem je niets kwalijk.'

Tina: 'En?'

Bob: 'Je hoeft niet *meteen* iets anders te gaan zoeken.'

(Tina stopt acuut met huilen en wrijft haar tranen weg)

Tina: 'Je trapt er iedere keer weer in. Ongelofelijk! Ik denk dat ik maar een actrice word.'

Stem: 'Bob, ben je zover? Hoi, Tina! Bob, kun je me horen?'

Bob: 'Luid en duidelijk. (Tegen Tina) Wacht maar tot we thuis zijn!'

Stem: 'Ik wil de eerste reeks nemen met boxersshort aan, met de barkruk erbij. Denk je dat het lukt om een beetje uitdagend tegen de kruk aan te staan bewegen?'

(Bob gaat in de gevraagde pose staan. Tina blijft toekijken.)

Stem: 'Prima, een mooie houding. Je rechterschouder mag nog iets meer naar beneden wijzen. Goed zo. Kijk in de camera. Ja, precies zo! Sorry, Bob, ik mis nog wat...'

Bob: 'Het water?'

Stem: 'Klopt! Tina wil je de plantenspuit van achter de ijskast pakken?'

Tina: 'Mag ik Bob gaan onderspuiten?'

Stem: 'Als je de spuit pakt wel.'

(Tina pakt de plantenspuit en loopt op Bob af)

Stem: 'Controleer je eerst even of de straal op de verstuifstand staat?'

(Tina drukt op de plantenspuit en stelt het apparaatje iets bij. Vervolgens kijkt ze Bob hartstochtelijk aan)

Tina: 'Ik hou van kerels met fake zweet. Zo macho. Heet, om je vingers aan te verbranden.'

Stem: 'We hebben geen uren de tijd, Tina!'

Tina: 'Nou, meid, daar gaat ie dan!'

(Tina begint Bob nat te spuiten. Het is koud water. Bob vertrekt zijn gezicht.)

Stem: 'Alleen zijn gezicht en borstkas!'

Tina: 'Dit is leuk! Bob, waarom hebben wij thuis geen hogedrukspuit?'

Stem: 'Dank je wel, Tina. Je bent een schat. Als je nu uit beeld wilt gaan. Hoe voelt het, Bob?'

Bob: 'Nat'

Tina: 'Niet zo obscene, vriendin! Er zijn andere mensen bij!'

Bob: 'Hou je mond, Tina!'

(Tina gaat op de ijskast zitten en doet ook precies wat de fotograaf aan instructies geeft.)

Stem: 'Kijk in de camera. Prima... goed zo! Zwoeler, kom, meer geilheid. *Niet jij Tina!* Ik praat tegen Bob. Kijk hierheen... uitstekend! Kom, meer gevoel! Beweeg... Vrij met de barkruk. Blijf in de camera kijken. Uitdager. Meer. Goed, goed. Kijk hierheen. Prima! Dat

was het...'

Tina: 'Is dat alles? Twee minuten zwoel kijken in een boxershort. Nou, vriendin, het leven van een fotomodel gaat ook niet over rozen!'

Bob: 'Het echte werk moet nog beginnen.'

Tina: 'Ach, jakkas nee! Je had me beloofd om het nooit meer te doen!'

Bob: 'Stel je in hemelsnaam niet aan!'

Tina: 'Waarom vragen die amateurfotografen niet meteen of je in je blote kont gaat staan? Waarom al dat gedoe! Eerst tien foto's in een gladgestreken wit overhemd. Want dat steekt zo heerlijk scherp af tegen je bruin getinte huid. Vervolgens vijftien foto's met een ontbloot bovenlijf. Dan twintig gewaagde opnames in een boxershort, rijend tegen een barkruk aan. Bezweet met kraanwater. En tot slot de 1 miljoen euro vraag...'

Bob: 'Doet ie het of doet ie het niet!'

Tina: 'En als een ras-exhibitionist kun je de verleiding eenvoudig niet weerstaan.'

Stem: 'Tina, wil je even buiten de studio op ons wachten? De koffie staat klaar.'

Tina: 'Ik heb Bob wel vaker bloot gezien. In feite hangt het hele huis vol met naaktfoto's van hem.'

Stem: 'Het spijt me, maar ik moet me volledig op Bob kunnen concentreren. Het is niet eenvoudig om een lichaam goed te fotograferen. Het duurt niet al te lang, hoop ik.'

Tina: 'De boodschap is doorgekomen. Mag ik nog even iets aan Bob vragen?'

Stem: 'Als het kort is.'

Tina: 'Nog geen minuut!'

Stem: 'Laat je door mij niet ophouden!'

Tina: 'Bob, ik vind het vervelend om te vragen...'

Bob: 'In de ijskast. Maar niet meer dan een tientje!'

Tina: 'Je bent een schat! (Tegen de fotograaf) Hoeveel seconden heb ik nog?'

Stem: 'Tien, negen, acht...'

(Tina loopt snel naar de ijskast en haalt uit de spijkerbroek van Bob zijn portemonnee. Ze pakt er een briefje van twintig euro uit. Stopt de broek terug in de ijskast en loopt naar Bob. Ze geeft hem een kus op de wang)

Tina (Knipoog): 'Je broek is al lekker koud...'

(Tina af)

Stem: 'Ze is een prima meid, Bob. Jammer genoeg iets te nadrukkelijk, als je begrijpt wat ik bedoel.'

Bob: 'De vloek van haar leven. Hoe wil je de volgende foto's gaan maken?'

Stem: 'Ehm, ik wil je vragen of je bezwaar hebt om een paar naaktfoto's te maken?'

Bob: 'Jij hebt het fototoestel in handen, jij bepaalt.'

(De fotograaf start de muziekband opnieuw. Het vervolg van 'Left to my own devices' van de Pet Shop Boys is te horen. Het licht wordt aangepast. Bob trekt zijn boxershort uit.)

Stem: 'Neem een aantal Griekse poses aan. Achter elkaar. Goed zo. Kijk in de camera.'

(Flitslichten van het fotograferen verlichten het toneel)

Stem: 'Laat die spieren rollen. Blijf in de camera kijken. Meer beweging. Uitstekend! Kijk hierheen. Sensueler. Denk aan de uitstraling! Goed zo! Prima! Blijf in beweging! Prima!'

(Lichten uit. Fade-out van de muziek. Stilte)

Stem: 'Heb je zin om nog iets te gaan drinken?'

Scène 3: De teleurstelling

Bij doek open: Het appartement vormt het decor voor de derde scène. Tina loopt boos te ijsberen door de ruimte. In haar handen heeft ze de hoorn van de telefoon en een tijdschrift.

Tina: (Ze leest voor uit het tijdschrift) *'Een man die als Tina Turner door het leven wil gaan... Compleet geschift! Alsof ik de hele dag met die idiote pruik rondloop! Moet je dit horen: Tina, zoals hij het liefst wordt genoemd, heeft aan de Hollandse versie van de beroemde dragqueen-wedstrijd meegedaan om ontdekt te worden. Maar voor sommigen eindigt de droom echter sneller dan gehoopt. Tina over haar vierde plaats: Ieder begin is moeilijk, maar ook ik kom er wel. Een gezonde dosis zelfkennis ontbreekt bij Tina. En dat is niet alles! Even kijken waar het stond... O ja, hier, moet je luisteren: Tina staat stevig in zijn schoenen. Ze is flink gebekt, maar uit haar bruine ogen straalt iets van hulpeloosheid. Bruine ogen? Ik heb helemaal geen bruine ogen en dan dat zin-*

netje over die hulpeloosheid. Afschuwelijk!... (Luistert)
... Ik weet dat ik hulpeloos ben, maar dan hoeft dat
toch niet gedrukt te staan! Het meest erge van alles is
dat het een schatje was... (Luistert)... Wie? De interview-
wer, natuurlijk! Ja, als je niet luistert, heb ik ook niets
aan je! (Luistert)... Ik ben ook blij dat je luistert, maar
ik ben pissig! Als ik die kerel nog een keer ergens tegen-
kom, dan maak ik van zijn voorhuid een badpak!
(Luistert)... Hoe ik weet dat hij een grote voorhuid
heeft? Het is een spreekwoord. By the way, heb je die
foto gezien? Alsof ik een dik uitgeleefd wildzwijn ben!
Ik!

(Bob komt thuis met een tas en bos bloemen. Hij hangt
zijn jas op en loopt met de bloemen naar Tina.)

Tina: 'Mokkel, ik moet ophangen, Bob komt net binnen.
Nou, misschien tot vanavond en anders tot zaterdag in
het park. Hoie, meid!'

(Bob pakt Tina vanachter vast en geeft haar de bos
bloemen.)

Tina: 'Vriendin, zijn deze bloemen voor mij? Wat mooi!
Jammer dat ik er niet van kan genieten!'

Bob: 'Waarom niet? Ik heb ze speciaal in de kas bij het
tuincentrum gehaald!'

Tina: 'Dat is superlief van je, maar ik ben boos. Heb je
het artikel gelezen?'

Bob: 'Niet echt een goed artikel.'

Tina: 'Neemt u mij niet kwalijk! Het is een pissebed-
artikel! Zelfs een Duitse kakkerlak wil er zijn gat niet
mee afvegen!'

Bob: 'Hij heeft je niet *helemaal* met de grond gelijk gemaakt, dat is ook al wat.'

Tina: 'Hij heeft eigenhandig mijn carrière om zeep gebracht. Niemand neemt me nog langer serieus!'

Bob: 'Hoeveel mensen nemen je serieus? Ik bedoel *echt* serieus als een artiest?'

Tina: (Ze geeft de bloemen terug aan Bob) 'Het laatste wat ik nodig heb is een vriendin die het werk van de journalist afmaakt! Nog even en al mijn zenuwstrengen in mijn kuiten knappen net boven de enkels af.'

Bob: 'Ik wil je alleen maar een hart onder de riem steken...'

Tina: 'Door effe goed door te steken?'

Bob: 'Waarom laat je mij niet uitspreken? Die journalist heeft slechts het verhaal opgeschreven dat iedereen wil horen. Deze week ben jij het slachtoffer en volgende week is het een ander. Jij hebt de goedkeuring van een journalist niet nodig om te weten dat je goed bent.'

Tina: 'Ik ben blij dat jij mijn vriendin bent.'

(Tina omhelst hem)

Tina: 'Nu wil ik graag mijn bloemen terug.'

Bob: 'Nou, dat weet ik zo net nog niet.'

Tina: 'Als ik ze niet krijg dan ga ik zingen!'

(Bob geeft de bloemen)

Bob: 'Wat ben ik toch gemakkelijk te overtuigen!'

(Tina af. Hij gaat een vaas en een mes halen om de bloemen te verzorgen. Ondertussen wordt er gewoon

doorgespeeld. Bob haalt uit de tas vergrotingen tevoorschijn en bekijkt ze aandachtig)

Tina: 'In welke vaas zal ik ze zetten? In de zwarte?'

Bob: 'Welke zwarte vaas?'

Tina: 'Ik heb al iets gevonden! Hoe waren de foto's?'

(Tina op. Stilte)

Tina: 'Heb je foto's meegekregen?'

Bob: 'Peter heeft zichzelf overtroffen.'

Tina: 'Laat eens zien'

(Bob houdt de foto's een voor een omhoog. Het zijn foto's van scène 2. Zowel met ontbloot bovenlijf als naakten.)

Tina: 'Schitterend, mokkel! Moet je die eens kijken! Dat ben jij niet, welk filter heeft hij gebruikt? Nee maar, moet je die foto zien!'

Bob: 'Dit is de laatste. Persoonlijk vind ik dit de mooiste.'

(Stilte. Bob laat de foto zien)

Tina: 'Peter is een talent.'

Bob: (Plagend) 'Wat dacht je van mij?'

Tina: 'Jij bent mijn vriendin.'

Bob: 'Wat heeft dat met mijn talenten te maken?'

Tina: 'Niets. Denk je dat Peter ook van mij zulke portretten kan maken?'

Bob: 'Van jou?'

Tina: ‘Mankeert er iets aan je oren? Die man heeft talent. Ik bedoel echt talent. Volgens mij kan hij van een hondendrol nog een appetijtelijke verjaardagskaart maken!’

Bob: ‘Je vergelijkt mij hopelijk niet met een hondendrol?’

Tina: ‘Natuurlijk niet mokkeltje-van-me! Doe niet zo gek! Ik bedoel, je mag er best zijn, maar het ontbreekt jou aan ambitie en visie. Ik denk dat hij een beroemd fotograaf kan worden, met een model zoals ik. Ik vind jouw persoonlijkheid op de foto goed tot haar recht komen... Alleen stelt het niet zo heel veel voor. Laten we eerlijk zijn: wat maak jij in één week mee? Nee, Peter heeft duidelijk de behoefte aan een rijpere persoonlijkheid. Is het gek als ik hem bel? Wat denk jij?’

Bob: ‘Peter heeft gevraagd of ik akkoord ben als hij de foto's tentoonstelt...’

Tina: ‘Wat leuk voor je! Waar vindt die tentoonstelling plaats? In Van der Valk in Gorinchem?’

Bob: ‘In galerij Niveau Art, aan de Houtstraat.’

Tina: ‘O, daar? Heb je ingestemd?’

Bob: ‘Ja, waarom niet? Jij loopt al jaren te gillen dat ik ambitieuzer moet zijn. Dus dacht ik: waarom geen gokje wagen?’

Tina: ‘Ik bedoelde dat niet allemaal zo letterlijk. In potentie heb je wel iets om een topmodel te worden...’

Bob: ‘Maar...’

Tina: ‘Maar je bent te lief. Het showbizz vak is hard. Vernietigend. Moordend. Lees dat artikel nog maar eens

goed! Critici gaan over lijken en jij bent zacht. Net een grote knuffelbeer. Wanneer is die tentoonstelling?’

Bob: ‘Waarom vraag je dat?’

Tina: ‘Misschien lukt het Peter nog op tijd om foto's van mij te maken.’

Bob: ‘Wil je dan ook in de online gaykrant verschijnen?’

Tina: ‘Komt er een foto van jou in de gaykrant?’

Bob: ‘Twee, een naakt- en een portretfoto.’

(Stilte)

Tina: ‘Waarom?’

Bob: ‘Omdat er mensen zijn die mij fotogeniek vinden, compleet met uitstraling en een warme persoonlijkheid.’

Tina: ‘Jij wilt helemaal geen beroemdheid zijn. Jij wilt alleen maar een lieve vriend, een oud huis, een hond! En ik... ik doe alles om bewonderd te worden!’

Bob: ‘Je wordt tijdens optredens bewonderd!’

Tina: ‘Die vervloekte gil-nichten vinden alles leuk!’

Bob: ‘Waarom misgun je mij de tentoonstelling?’

Tina: ‘Mokkel, ik misgun niemand iets!’

Bob: ‘Je ziet geel van afgunst!’

Tina: ‘Je weet dat je niet mag spotten met mijn spraytan! Bovendien ben ik nog nooit jaloers geweest, echt nooit!’

Bob: ‘Ook niet op de queens die hoger in de wedstrijd zijn geëindigd?’

Tina: 'Ik hoop dat je succes hebt als een model. Echt ik meen het. Ook al vind ik het onterecht, maar genoeg daarover!'

(Stilte)

Bob: 'Wie wordt er keer op keer voor een fotosessie gevraagd?'

Tina: 'Iedereen weet hoe jij je geld verdient. Eerst in de kleren, daarna uit de kleren. Kort douchen. De fotograaf helpt met inzepen... Eerst van de rug, dan de buik. En voordat je het beseft staat de fotograaf naast je onder de warme waterstraal. Het startsignaal om een extra zakcent te verdienen. Even lekker door het vuistje laten gieren, mijnheer de fotograaf?'

Bob: 'Ik ben tenminste geen slet die haar balletjes kaal scheert!'

Tina: 'Ik scheer mijn balletjes niet kaal!'

Bob: 'Heb je je zelf wel eens op video terug gezien? Hoe je staat te kwijlen op het podium? Hoe de ranzige boter langs de binnenkant van je benen druipt! The great miss Tina Turner. Hot, horny and live! En wat komt dan op? Jij, en als een trillende whippet probeer je Tina Turner te imiteren! Weggedraaide ogen. Hoge naaldhakken waarop je amper kunt staan en een scheefgetrokken mond, alsof je een beroerte hebt gehad!'

Tina: 'Zo is het wel genoeg.'

(Stilte)

Bob: 'Waarom daag je mij uit? Waarom ben ik de enige vriend die je hebt? Waarom is het verkeerd om een vriend, een oud huis en een hond te willen? Waarom

geef je geen antwoord?’

(Stilte)

Bob: ‘Waarom niet!’

Tina: ‘Ik begrijp jou niet! Het zal wel aan mij liggen, zoals alles, maar ik snap het niet!’

(Stilte)

Bob: ‘Ik zal Peter geen toestemming geven.’

Tina: ‘Omdat je mij wilt sparen? Hoe vernederend. *Peter, Tina kan het niet aan. Zij heeft haar hele leven gevochten om beroemd te worden, maar haar carrière komt maar niet van de grond. Misschien over een half jaar. Als we geluk hebben is ze tegen die tijd weer opgenomen.*

(stilte) Ik dacht dat jij mijn vriendin was...’

(Stilte. Bob loopt naar Tina en omhelst hem innig. Fade-out van de lichten)

Scène 4: Verliefd

Bij doek open: Een zwarte lege ruimte, waarin een ijskast staat. Bob zit tegen de ijskast aan. Flitslichten verlichten het toneel. Er is muziek te horen: ‘I’m not perfect’, van Grace Jones.

Stem: ‘Probeer uitdagender te kijken. Beter... Nog een tikje meer, ja... prima. Vasthouden! Kijk naar de camera, ondeugender... Die blik moet ondeugender, Bob. Ja, uitstekend!’

(Tina komt gehaast de ruimte ingelopen. Hij is zichtbaar opgewonden.)

Tina: 'Bob! Bob! Het is gebeurd!'

Stem: 'Wat gebeurt hier!'

Tina: 'Het is echt gebeurd!'

Bob: 'Mag de muziek uit? Ik kan Tina niet verstaan!'

(De muziek wordt gestopt)

Stem: 'Hoelang gaat dit duren?'

Tina: 'Hou je er buiten, Peter, dit is iets tussen Bob en mij.'

Bob: 'Hooguit een paar minuten!'

Stem: 'Vijf minuten!'

Bob: 'Vijf minuten. (Tegen Tina). Wat is er gebeurd?'

Tina: 'Raad eens!'

Bob: 'Aan de opwinding te zien, moet het wel belangrijk zijn. Je bent aangenomen in de boetiek!'

Tina: 'Wel nee! De bedrijfsleider kan zijn klanten niet blootstellen aan gifgroen gelakte nagels.'

Bob: 'Je oudtante is overleden! Wanneer vertrekken we voor een rondreis door Amerika?'

Tina: 'Het goede mens leeft nog. Weliswaar zo taai als een oudbakken brood, maar het blijft ademen. Doe een gok!'

Bob: (Er schiet hem iets te binnen) 'Ach nee! Nee, dat is onmogelijk!'

Tina: 'Ja, ongelooflijk toch!'

Bob: 'Wanneer heb je de keuze gemaakt?'

Tina: 'Het gevoel was er ineens. Zomaar, zonder enige vooraankondiging. Ik wist het: Dit is HET!'

Bob: 'Ben je blij met je keuze? Het schijnt moeilijk te zijn om de voorbereidingen goed door te komen.'

Tina: 'De voorbereidingen heb ik al gedaan!'

Bob: 'Loop je niet erg hard van stapel?'

Tina: 'Je lijkt mijn oudtante wel! Ik ben oud en wijs genoeg om te weten wat goed voor mij is.'

Bob: 'Tuurlijk ben je dat.'

Tina: 'Ik ben nu pas voor het eerst in mijn leven echt gelukkig!'

Bob: 'Ik ben blij voor je. Bij welke dokter ben je geweest?'

Tina: 'Dokter? Waar heb ik een dokter voor nodig?'

Bob: 'Heb je een kwakzalver in de arm genomen?'

Tina: 'Nee, een maatschappelijk werker.'

Bob: 'Een maatschappelijk werker? Maar die mogen toch helemaal geen testosteronspuiten zetten!'

Tina: 'Waarvoor zou hij testosteronspuiten zetten, mokkel?'

Bob: 'Hoe wil je anders tietjes krijgen?!'

Tina: 'Ik wil helemaal geen tietjes krijgen!'

Bob: 'En hoe zit dat dan met de operatie?'

Tina: 'Welke operatie?'

Bob: 'De geslachtsveranderingsoperatie!'

Tina: 'Ik wil helemaal geen vrouw worden!'

Bob: 'Je wordt niet geopereerd?'

Tina: 'Ik ben verliefd!'

(Stilte)

Bob: 'Je bent verliefd? Ben je niet iedere derde week van de maand verliefd?'

Tina: 'Ik heb verkering!'

Bob: 'Verkering? Jij? Met wie?'

Tina: 'Met een onvervalste maatschappelijk werker! Een schatje, een mokkeltje om door een ringetje te halen.'

Bob: 'Is het wederzijds?'

Tina: 'Wederzijds? Hoe durf je!'

Bob: 'Zo vreemd is dat toch niet? Zeker niet na al die eendagsvliegen: Bram, Henk, Geert, Wil, Toon en Chang.'

Tina: 'Het is echt, mokkel, met alles erop en eraan! Liefde op het eerste gezicht... Tweede gezicht, want de eerste helft van de avond heb ik met Pierre geflirt. Ik had Twan... Is dat geen heerlijke naam voor een maatschappelijk werker?... al wel gezien, maar heb verder niet op hem gelet. Mijn eerste indruk was aardig. Een mager zeventje... Tot hij mij aansprak. Je kunt verdrinken in zijn blauwe ogen, zo mooi! Hij gaf mij een kus. Hier op deze zalige tweeling. (Hij wijst naar zijn lippen). Ik voelde een tinteling...'

Bob: 'Achter, langs de naad van je steunkousen omhoog kruipen naar het eeuwig jeukende kruis. Zoals elke drie weken. (Stilte) In de eerste week wordt de jonge adonis verafgood. Hij kan alles zeggen en doen zonder dat hem

iets wordt kwalijk genomen. In de tweede week begint hij je op de zenuwen te werken. En aan het begin van de derde week stuur je de volslagen overrompelde *ideale partner* de laan uit. Vervolgens zweer je alle mannen af, althans tot aan het volgende weekend.'

Tina: 'Dit keer is het anders. True love! Tot achter mijn kleine lieve rode oortjes!'

Bob: 'Kom volgende week maar terug en dan praten we verder!'

Tina: 'Hoe kan ik je overtuigen dat het dit keer menens is?'

Bob: 'Je hoeft mij niet te overtuigen. Zolang je er zelf maar in gelooft. Het maakt voor mij geen verschil.'

Stem: (Kucht) 'Het spijt me als ik het theekransje moet onderbreken, maar ik wil door!'

Tina: 'Nog één minuut! Ik moet Bob iets belangrijks vertellen!'

Stem: 'Wat heb je in de afgelopen vijf minuten gedaan?'

Bob: 'Nog één minuut, Peter, alsjeblieft.'

Stem: 'Nog één minuut!'

(Stilte)

Bob: 'Nou, ik wacht...'

Tina: 'Ik ga verhuizen.'

Bob: 'Verhuizen? Waar naartoe?'

Tina: 'Twan heeft...'

Bob: 'Mijn heilig kruis! Trek je bij hem in?'

Tina: 'Twan en ik hebben er lang over gesproken'

Bob: 'Wanneer heb je hem voor het eerst ontmoet?'

Tina: 'Gisteravond in Le Pêcheur. Na sluitingstijd ben ik met hem meegegaan. Hij heeft een leuk huisje, niet al te groot, maar knus en gezellig. Ik voelde mij er meteen thuis. Eerst hebben we beneden op de bank wat gevreeën en daarna heeft hij alles over zichzelf verteld. Twan heeft veel meegemaakt. Beslist geen gemakkelijke jeugd gehad. Misschien dat hij daarom ook een maatschappelijk werker is geworden. Toen ik hem over mij begon te vertellen, barstte hij in tranen uit. We hebben samen uren gehuild. Heerlijk. Toen viel er plotseling een stilte...'

Bob: 'Is daar nog wel tijd voor geweest?'

Tina: 'Twan keek mij indringend aan... en vroeg mij ten huwelijk.'

Bob: (Begint te lachen) 'Allemaal in één nacht!'

Tina: 'Ik heb *Ja* gezegd!'

Bob: 'Wanneer wordt het huwelijk voltrokken? Morgen?' (Begint opnieuw te lachen.)

Tina: 'Nu moet je eens goed naar mij luisteren, vriendin! Die trouwerij moet je symbolisch zien, als een teken van waardering! Maar ik verhuis wel vanmiddag.'

Bob: 'Dat meen je niet. Zullen we realistisch blijven?'

Tina: 'Ik sta met twee pumps op de keien!'

Bob: 'Niet alleen pas getrouwd, maar ook nog heetgebaerd! Het staat je vrij om te verhuizen wanneer je wilt. Als het moet vanmiddag nog...'

Tina: 'Het moet.'

Bob: 'Waarom moet het?'

Tina: 'Mag ik je auto lenen?'

Bob: 'Waarom die grote haast?'

Tina: 'Ik ben verliefd!'

Bob: 'En?'

Tina: 'Ben jij nooit verliefd?'

Bob: (Cynisch) 'Een keer in de drie weken!'

Tina: 'Je mist iets geweldigs, mokkel! Jezelf wegcijferen voor de ander! Het in elkaars armen in slaap vallen! Kussen tot aan het ochtendgloren. Een goed gesprek. Liefde. Ware liefde.'

Bob: 'Het is een enerverende ontmoeting geweest.'

Tina: 'Niet zomaar een ontmoeting, maar een *snel ontluikende interpersoonlijke relatie*. Merk je hoe vlug ik mij aanpas?'

Bob: 'Papagaaien zul je bedoelen, vriendin! Maar goed, voordat de klok vanavond twaalf uur heeft geslagen, heb je spijt van je beslissing!'

Tina: 'Wat dan nog? Ik bepaal zelf wat ik doe met mijn leven.'

Bob: 'Je hoort mij niet klagen: het is en blijft jouw beslissing!'

Tina: 'Wat wil je daarmee zeggen?'

Bob: 'Je kiest voor Twan.'

Tina: 'Zeker weten!'

Bob: 'En je gaat vanmiddag verhuizen.'

Tina: 'Absoluut, ik mis hem nu al vreselijk. Denk je dat hij mij ook mist?'

Bob: 'Het moet haast wel, maar dat is niet wat ik je probeer duidelijk te maken. Als jij vanmiddag gaat verhuizen, kun je niet terugkomen naar het appartement.'

Tina: 'Waarom zou ik terug willen komen?'

Bob: 'Omdat hij je vroeg of laat buiten gooit en ik al een andere medehuurder op het oog heb.'

Tina: 'O...'

Bob: 'Ik wilde aan Peter vragen of hij samen wilde gaan wonen.'

Tina: 'Het komt dus goed uit dat ik vannacht Twan heb opgepikt!'

Bob: 'Het komt niet ongelegen.'

Tina: 'Heb jij wat met Peter?'

Bob: 'Ik vind hem aardig.'

Tina: 'Ben je verliefd op hem?'

Bob: 'Ik heb er een hekel aan om alleen te wonen.'

Tina: 'Je bent er anders wel als de kippen bij om mijn kamer te verhuren.'

Bob: 'Ik denk er al een tijdje over na en aangezien jij vanmiddag gaat verhuizen...'

Tina: 'En waar moet ik naar toe als Twan mij buiten gooit?'

Bob: 'Je kunt niet terug naar het appartement. Ik bezit geen pensioonaat voor dakloze mannen. Ik moet aan de toekomst denken en verlang naar een huis, een vriend, een hond en een adoptiekind!'

Tina: 'Je wilt mij dumpen. Ik ben diep teleurgesteld.'

Bob: 'Jij bent over samenwonen begonnen! Als jij niets had gezegd, dan was alles bij het oude gebleven!'

Tina: 'Hoe laat breng je mijn spulletjes naar het huis van Twan? Gek dat ik zeg: *het huis van Twan*, terwijl het nu ook mijn huis is.'

Bob: 'Weet je zeker dat je wilt gaan verhuizen?'

Tina: 'Hoe laat kan ik tegen Twan zeggen dat je langs komt?'

Bob: 'Vier uur.'

Tina: 'Vier uur.'

Stem: 'Mijn geduld is op!'

Tina: 'Denk aan je hart, schat! Als je het tenminste kunt vinden in dat holle karkas van je! (Tegen Bob) Niet vergeten mokkel, vier uur!'

(Tina af)

Stem: 'Kunnen we eindelijk verder?'

Bob: 'Waarom niet?'

Stem: 'Is er iets aan de hand? Wat is er gebeurd?'

Bob: 'Tina gaat verhuizen.'

Stem: 'Maar dat is geweldig nieuws! Hoe heb je dat klaargespeeld?'

Bob: 'Ik heb niets gedaan. Ze is verliefd op een geitenwollen sok.'

Stem: 'Tegenpolen trekken elkaar aan, moet je maar denken. (Pauze) Zit iets je nog dwars?'

Bob: 'Ik wilde je iets vragen.'

(Lichten uit)

Scène 5: Begrip

Bij doek open: Het is nacht. Bob zit in een fauteuil en drinkt een flinke borrel.

(Tina komt met veel kabaal op. Ze draagt drie koffers en een armtierige bos anjers in haar handen.)

Tina: 'Mokkel, hier ben ik weer!'

Bob: 'Tina? Wat doe jij hier?'

Tina: 'Ik weet wat je wilt gaan zeggen, vriendin. En je hebt groot gelijk als je het zou zeggen. Maar je zegt het niet, omdat je het niet over je hart krijgt om mij de deur te wijzen. Het was een nachtmerrie. Twan is een wandelend bosje Libido. De hele dag loopt hij als een hitsige hond achter mij aan. Ik heb trouwens een bosje bloemen voor je meegebracht. Hoe attent van mij. Waar ben ik gebleven? O ja... Twan. Op ieder denkbaar moment van de dag wil hij vrijen. Bovendien vindt hij mij zonder make-up en een pruik lelijk. Ik! Lelijk! Moet je eens naar mijn handen kijken!'

Bob: 'Ze trillen als wuivend riet.'

Tina: 'Kijk eens goed! Wat zie je? Ik ben weer gaan nagelbijten! Is dat niet afschuwelijk?'

Bob: 'Vreselijk.'

Tina: 'Twan gunde mij geen moment voor mijzelf. Hij stelde mij aan weet-ik-wie allemaal voor als zijn huis-sletje. Nou vraag ik je! In bed was het ook niet geweldig. Hij fluisterde iedere keer in mijn oren dat hij elk holletje ging vullen vannacht! Ik ben verdomme toch geen konijn!'

Bob: 'Tina, wij hebben een afspraak gemaakt.'

Tina: 'Ik weet het schat. Ik heb plechtig beloofd dat ik hier niet zou aankloppen.'

Bob: 'In het geval dat het tussen jou en Twan verkeerd afliep.'

Tina: 'Je kent me toch, mokkel. Ik ben zo slecht in het nakomen van afspraken. Het ene moment lijkt de wereld prachtig en dan beloof ik alles wat je maar wilt. Terwijl op een ander moment de wereld door een catastrofe wordt getroffen en dan moet ik wel mijn beloften breken. Eerlijk gezegd ben ik al drie dagen bij Twan weg. Ik durfde hier niet naartoe te komen...'

Bob: 'Waar heb je die drie nachten geslapen?'

Tina: 'De eerste bij Anthony, de barkeeper van Le Pêcheur. De tweede nacht ben ik naar het park gegaan en daar ben ik Toon tegengekomen. In ruil voor een goede beurt mocht ik bij hem blijven slapen...'

Bob: 'Toon? Je bent echt gedaald, vriendin!'

Tina: 'Afgelopen nacht ben ik naar Peter gegaan.'

Bob: 'Naar Peter?'

(Stilte)

Tina: 'Jammer dat het niets is geworden.'

Bob: 'Je had niet het recht om naar Peter te gaan!'

Tina: 'Waarom niet? Ik mag iedereen bezoeken die ik wil!'

Bob: 'Peter is een vriend van mij!'

Tina: 'Hij draagt anders geen halsband. Integendeel... hij deed enorm zijn best om duidelijk te maken dat jij en hij alleen maar vrienden waren.'

Bob: 'Ik was er heilig van overtuigd dat ik dit keer op het goede paard had gewed!'

Tina: 'Hij is inderdaad flink geschapen. Toen hij zijn broek uitdeed moest ik toch wel even slikken.'

Bob: 'Ben jij met hem naar bed geweest?'

Tina: 'Waarom denk je anders dat hij mij probeert te overtuigen dat jullie alleen maar goede vrienden zijn? Bovendien was dat de afspraak.'

Bob: 'De afspraak... Wil jij vannacht hier slapen?'

Tina: 'Mokkel, het stelt niets voor om met de kerels het bed in te duiken. Wat moet ik anders? Naar het Leger des Heils? Ik beleef er geen genot aan.'

Bob: 'Als je vannacht hier wilt blijven...'

Tina: 'Jij bent mijn enige vriend. Ik ga niet met je naar bed!'

Bob: 'Ben ik niet goed genoeg om het konijnenholletje te vullen?'

Tina: 'Het is misschien een vergissing geweest om hier naartoe te komen.'

Bob: 'Een hele grote stomme fout!'

Tina: 'Je wilt dus dat ik vertrek.'

(Stilte)

Bob: 'Nee, ik wil niet dat je vertrekt.'

Tina: 'Ik ga niet met je naar bed.'

Bob: 'Je hoeft ook niet met mij naar bed.'

Tina: 'Is mijn kamer al een naaikamertje geworden?'

Bob: 'Nee, ik heb alles gelaten zoals het was.'

(Stilte)

Tina: 'Welkom thuis, vriendin.'

Bob: 'Welkom thuis.'

(Lichten uit)

In het belang van Zijn

Inleiding:

Oscar Wilde staat te boek als dandy, schrijver, levensgenieter en homoseksueel. In zijn toneelstukken, gedichten, sprookjes en verhalen maken we kennis met zijn eigenzinnige interpretaties en opvattingen over het leven, de godsdienst, en de dood.

In het toneelstuk maken we kennis met een jonge schrijver die een kamer in het hartje van Parijs heeft gehuurd. Hij probeert inspiratie op te doen voor zijn eerste toneelstuk. Na de nodige tegenslag krijgt hij steun uit onverwachte hoek: de geest van Oscar Wilde. Alle Engelstalige teksten die de hoofdpersonen in dit toneelstuk uitspreken zijn fragmenten uit werken van Oscar Wilde. Ik heb de vrijheid genomen om deze teksten en tekstfragmenten naar believen te gebruiken.

Personages:

- Oscar Wilde
- Richard
- Tom

Decor:

Een zolderkamer in een hotel in Parijs, met een groot raam. En een balkon.

Scène 1: De inleiding

(Stilte. Op het toneel gaat een spot aan. Richard komt op en gaat in het spotlicht staan. Hij heeft een vel papier vast.)

Richard: ‘Waarschijnlijk ken je mij niet, daarom is een introductie op zijn plaats. Ik ben de schrijver van het toneelstuk. Het zal als muziek in de oren klinken om te horen dat het toneelstuk klaar is om opgevoerd te worden. De productie heeft nogal wat voeten in aarde gehad. Niet zozeer qua encenering, maar wat betreft de thematiek. Over het ontstaan van het toneelstuk kan ik kort zijn: de helft is gepikt! Gestolen van de werken van Oscar Wilde, de Ierse schrijver en dichter. Ik ben een ordinaire dief, maar geen gewone gannef. Mijnheer Wilde heeft mij geïnspireerd én begeleid. Vanaf de eerste letter tot aan de laatste punt. Op zijn aandrang heb ik ook enkele van zijn teksten gebruikt. Misschien wel misbruikt, want ik ben geen getalenteerd schrijver. (Pauze) Oscar Wilde heeft mij dus persoonlijk toestemming gegeven om teksten uit zijn manuscripten voor mijn eerste toneelstuk te gebruiken. Hij heeft het zelfs, zwart op wit, op papier gezet en ondertekend! (Hij laat het papier zien). Hier staat zijn handtekening. Toch heb ik die teksten gestolen, omdat mijnheer Wilde al ruim 122 jaar dood is. Ik zeg altijd: niets is meer waar dan een onomstotelijk feit. En het is een feit dat Oscar Wilde op dertig november in het jaar 1900 is overleden. Hier in Parijs. Evenwel heb ik recent nog met de heer Wilde gesproken. Eveneens hier in Parijs. Om precies te zijn in het hotel waar hij aan zijn jammerlijke einde is gekomen. De inhoud van het toneelstuk zal je niet verras-

sen, het handelt over mijn incidentele contacten met mijnheer Wilde.’

(Het spotlicht gaat uit. Stilte, gevolgd door de stem van Oscar Wilde)

Oscar: ‘All art is at once surface and symbol. Those who go beneath the surface do so at their peril. Those who read the symbol do so at their peril. It is the spectator, and not life, that art really mirrors. We can forgive a man for making a useful thing as long as he does not admire it. The only excuse for making a useless thing is that one admires it intensely. All art is quite useless.’

Scène 2: Richard en Tom

(Snake-in muziek. Doek open. Fade-in van het licht)

Bij doek open: Het decor van de hotelkamer wordt zichtbaar. Richard zit aan een tafel te schrijven. Overal om hem heen liggen verfrommelde papieren vol met mislukte dialogen en plotontwikkelingen. De kamer ziet er rommelig uit. Er staan lege wijnflessen naast het tweepersoonsbed, samen met twee glazen en een kandelaar. Aan de andere kant van de kamer staan drie reiskoffers. Richard probeert zijn toneelstuk gestalte te geven, maar het schiet niet echt op. Snake-out muziek. Richard pakt het stuk papier op en begint zijn pas geschreven teksten voor te dragen.

Richard: "Een jonge schrijver is naar Parijs gereisd om inspiratie op te doen voor zijn debuuttoneelstuk. Hij heeft zichzelf opgesloten in een kamer van een goedkoop hotel. De kamer is rommelig. Overal liggen verfrommelde papiersnippers. Op de snippers staan afgeschreven aantekeningen voor mogelijke plotwendingen. Onverwacht komt de geliefde van de jonge schrijver de kamer binnengelopen...' (Hij legt het vel neer op de tafel). En wat dan? De geliefde valt de schrijver in de armen en smeekt hem om de liefde te bedrijven... Hmm, geen slecht idee, maar om daar een roman mee te openen... Nee, het moet iets anders zijn. Iets grappigs. Een tikje ondeugend... (Hij pakt het vel op van de tafel) *Onverwacht komt de geliefde van de jonge schrijver de kamer binnen gelopen en roept hartstochtelijk...*'

(Vanuit de badkamer is de stem van Tom te horen)

Tom: 'Heb je het ontbijt al besteld?'

Richard: 'En roept onverwacht: *heb je het ontbijt al besteld!* Ik kan ze dan maar beter meteen een nummertje in bed laten maken.'

Tom: 'Wat dacht je van *een nummertje onder de douche?*'

Richard: 'Wat zijn we weer wakker van geest!'

(Tom komt op, hij draagt een omgeslagen handdoek. Zijn haren en lichaam zijn nog half nat van de douche)

Tom: 'Het zit de *grote meester* niet mee, vandaag? Waarom heb je geen vak geleerd?'

Richard: 'Voor jouw informatie, lieveling: schrijven is een vak!'

Tom: 'Is dat het motto van de week? Wat was de slogan van afgelopen week? Schrijven is een geoorloofde manier van exhibitionisme! Ook heel origineel.'

Richard: 'Misschien voldoe ik niet als schrijver, maar ik probeer het tenminste wel en dat is meer dan critici en partners doen!'

Tom: 'Die laatste opmerking is voor mij?'

Richard: 'Correct! Jij hebt al een lange tijd niets meer van mij gelezen.'

Tom: 'Ik heb geen zin in die oude discussie.'

Richard: 'Het gaat mij er niet om of je iets leest...'

Tom: 'Ik heb al vaak gezegd dat ik geen behoefte heb om ook nog over je Freudiaanse tekortkomingen te lezen. (Pauze). Wij leven samen en zien elkaar de hele dag. Jij kent mij en ik ken jou. Ik heb dus geen zin om in de vrije uurtjes met jou bezig te zijn in de vorm van verhalen, gedichten of wat dan ook!'

Richard: 'Je wilt er niet over praten en ondertussen steek je wel van wal met een klaagzang waar de Walkuren jaloers op zijn!'

Tom: 'Waarom reageer je niet inhoudelijk? Schrijf het anders op!'

Richard: 'Waarom? Je leest het toch niet.'

Tom: 'Ik respecteer wat je probeert te doen, maar... het is soms gewoon te veel.'

Richard: 'Als ik niet schrijf dan word ik vervelend. Het moet eruit.'

(Stilte)

Tom: 'Ik had andere verwachtingen van drie weken Frankrijk.'

Richard: 'We zijn pas vier dagen van huis... De vakantie is pas net begonnen.'

Tom: 'Hoelang gaat het schrijven van dat toneelstuk duren?'

Richard: 'Gun mij één week de tijd om een start te maken.'

Tom: 'Wie zit er in godsnaam op een toneelstuk te wachten? Waarom genieten we niet van onze vakantie?'

Richard: 'Ik geniet van onze vakantie!'

Tom: 'Het is niet onze vakantie, maar *jouw* vakantie!'

(Stilte)

Richard: 'Als het je niet bevalt...'

Tom: 'Natuurlijk bevalt het me niet! Neem dit hotel. We mogen blij zijn dat het niet van ellende in elkaar stort! Waarom huren we geen suite in een fatsoenlijk hotel, met fatsoenlijk eten en een fatsoenlijk bed?'

Richard: 'Omdat dit een speciaal hotel is.'

Tom: 'Dat mag je gerust nog een keer zeggen! Het ontbreekt er nog aan dat we verplicht worden om een valhelm te dragen in het geval dat de zolderetage plots eerste verdieping wordt!'

Richard: 'Ik heb dit hotel voor de speciale sfeer uitgekozen.'

Tom: 'Omdat hier een schrijver meer dan een eeuw geleden is overleden?'

Richard: 'Ja.'

Tom: 'Hier, in deze kamer? Hopelijk hebben ze het bed verschoond.'

Richard: (Hij leest voor van het vel) 'Onverwacht komt de geliefde de kamer binnengelopen en roept hartstochtelijk: je bent geweldig, alleen jammer dat je schrijft!'

Tom: 'Ik heb de oplossing voor ons dilemma: jij krijgt je week om te schrijven in dit griebushotel en ik krijg mijn

week vakantie.'

Richard: 'Wat ga je doen?'

Tom: 'Ik trek eropuit. Ik wil genieten van Parijs, de ste-
gen, de kroegen, de gebronsde lichtekooien. Het nacht-
leven en als het me goed bevalt mag je zelfs twee weken
schrijven!'

(Stilte)

Richard: 'En roept hartstochtelijk... Dat hartstochtelijk
moet ik vervangen door... door... Ik heb het: hitsig! En
roept hitsig: laat de mannen voor mij buigen zodat ik
vakantie kan vieren!'

Tom: 'Hmm, ik krijg er nu al zin in.'

(Tom gaat af naar de badkamer. Hij trekt een onder-
broek aan en legt de handdoek weg. Stilte)

Richard: 'Je bent toch niet van plan om de bloemetjes
buiten te zetten?'

Tom: (Hij komt op) 'Heb je mijn spijkerbroek ergens ge-
zien?'

Richard: 'Onder het bed.'

Tom: 'Hoe komt die daar terecht?' (Hij kijkt onder het
bed en vindt zijn spijkerbroek. Hij trekt de broek aan)

Richard: 'Ben je van plan om alles wat los en vast zit plat te neuken?'

Tom: 'Ik zie wel wat er op mij afkomt. Go with the flow.'

(Stilte. Richard loopt naar Tom en begint hem te kussen en te strelen)

Richard: 'Het is goed om het toneelstuk met een vrijscène te beginnen.'

(Tom en Richard beginnen te vrijen. Trage fade-out van het licht)

Scène 3: De deus ex machina

(Fade-in van het licht. Het is nacht. Richard loopt te ijsberen)

Richard: 'Het hele plot stinkt als een open riool. Waarom gaat de schrijver naar Parijs? (A) Om een toneelstuk te schrijven. (B) Om de sfeer te proeven. (C) Omdat ik dat wil. Waarom wil ik dat? Ik wil helemaal niet dat het toneelstuk een autobiografisch tintje krijgt. Ik moet iets van buitenaf toevoegen. (Pauze). Maar natuurlijk, een deus ex machina! (Denkpauze). Waarom geen spook? De geest van een beroemd persoon. Iemand die zich over het lot van de jonge schrijver ontfermt. Het moet wel iemand zijn met een dubieuze reputatie.'

De stem van Oscar: 'He is very gentle. Every day, when I give him to eat he thanks me.'

Richard: 'Het ligt op de punt van mijn tong! Hoe heet die gast ook alweer?'

De stem van Oscar: 'A prophet'

Richard: 'Het is een legende! Ik weet het: De Sade!'

De Stem van Oscar: 'One's past is what one is. It is the only way by which people should be judged!'

Richard: 'Het is niet De Sade. Het is:...'

(De deur gaat open en Tom komt op. Hij is aangeschoten en zijn bovenlip bloedt.)

Tom: 'De paashaas!'

Richard: 'Wat is er gebeurt?'

Tom: 'Doe eens een gok!'

Richard: 'Je bent bezopen!'

Tom: 'Hooguit een tikje aangeschoten!'

Richard: 'Wat is er met je lip gebeurd? Ben je beroofd?'

Tom: 'Wie is er beroofd?'

Richard: 'Ben jij beroofd?'

Tom: 'Nee, hoewel mijn zak wel is gerold.'

Richard: 'Heb je aangifte gedaan?'

Tom: 'Wat zeur je nou... Ik heb het lichtknopje niet gevonden...'

Richard: 'En daarom barst zomaar je lip open!'

Tom: 'Ik ben over een prullenmand gestruikeld.'

Richard: 'Op de trap?'

Tom: 'Languit naar beneden gegleden, met een tand in mijn onderlip.'

Richard: 'Je bovenlip bloedt! Weet je nog wat je bovenlip is? Dat is die dikke opgezwollen lap vlees onder je neus.'

Tom: 'Het bloedt en het doet pijn.'

Richard: 'Kom maar mee naar de badkamer, dan zal mama de wond schoonmaken.'

(Stilte)

Tom: 'Ik ben je kind niet.'

Richard: 'Het is een grapje. Hahaha! Lachen!'

Tom: 'Als jij niet zo veel papier verspilde, dan was ik niet gevallen!'

Richard: 'Is het mijn schuld?'

Tom: 'Het is maar een grapje. Hahaha!'

(Stilte. Tom gaat naar de badkamer en trekt aan het lichtkoordje. De lamp in de badkamer springt aan.)

Richard: 'Heb je het lichtknopje gevonden?'

Tom: (Alleen de stem) 'Laat me met rust!'

(Het stromen van water is te horen. Korte tijd later is het mopperen van Tom te horen)

Tom: 'Kun je even komen helpen?'

Richard: 'Ik?'

Tom: (Alleen de stem) 'Ik krijg het flesje jodium niet open.'

Richard: 'Je hebt helemaal geen jodium nodig!'

(Tom komt kwaad op)

Tom: 'Ik vraag je alleen of je het flesje wilt openmaken!'

Richard: 'Geef hier... (Hij pakt het flesje van Tom). Ga op het bed zitten!'

Tom: 'Waarom?'

Richard: 'Omdat ik dan een natte handdoek kan pakken en je wond eindelijk kan verzorgen!'

(Stilte)

Tom: 'Waarom zeg je dat niet meteen?'

Richard: 'Ik heb dat meteen gezegd!'

(Stilte. Richard gaat af. Hij zet het flesje jodium weg en maakt een handdoek nat)

Tom: 'Ik heb vanavond iets bijzonders meegemaakt!'

(Richard komt op. Loopt naar het bed en begint de wond te verzorgen)

Richard: 'Ben je vreemdgegaan?'

Tom: 'Wat is dat voor een lullige vraag! Natuurlijk ben ik niet vreemdgegaan. Je bent nog erger dan een Italiaanse echtgenoot!'

(Richard duwt hard op de wond. Tom slaakt een pijnlijk kreetje)

Tom: 'Dat heb je expres gedaan!'

Richard: 'Wat, lieverd?'

Tom: 'Geef die handdoek maar hier!'

(Tom neemt de handdoek van Richard over)

Richard: 'Wat heb je meegemaakt?'

Tom: 'Dat het je nog interesseert.'

Richard: 'Natuurlijk interesseert het mij!'

Tom: 'Jij en ik moeten een relatie beginnen!'

Richard: 'We hebben al drie jaar een relatie.'

Tom: 'Hmm, verontrustend!'

Richard: 'Wat je hebt meegemaakt!'

Tom: 'Ik ben een vrouw tegen het lijf gelopen.'

Richard: 'Is het toegestaan om te lachen of moet ik mij discreet terugtrekken in de badkamer?'

Tom: 'Nee, ik zweer het je! Ik heb nog nooit een vrouw als haar ontmoet. Ze is Engelse en heet Sybil Vane, de schat!'

Richard: 'Het klinkt alsof je verliefd bent.'

Tom: 'Ik heb op het punt gestaan om mij vanavond tot het ware geslachtsverkeer te bekeren!'

Richard: 'Dan moet ze wel heel bijzonder zijn.'

Tom: 'Een diamant! Ze heeft een figuur om door een ringetje te halen en dan die uitstraling! Om te zoenen! Bijna sacraal!'

Richard: 'Het klinkt als een telenovella!'

Tom: 'Daar is de drank voor verantwoordelijk, maar voor haar... Voor haar zijn de goden verantwoordelijk! Ik zweer het je.'

Richard: 'Je bent bezopen! Kom hier dan help ik je met uitkleden! Slapen en dan ben je morgenvroeg alles vergeten.'

Tom: 'Je neemt me niet serieus.'

(Stilte)

Richard: 'Zou jij mij serieus nemen als ik zoiets vertel?'

Tom: 'Nee, maar ik zou mij wel serieus nemen.'

(Stilte. Richard staat op en loopt terug naar de tafel)

Tom: 'Die vrouw bestaat.'

Richard: 'Het is de alcohol die spreekt!'

Tom: 'Ik ben naar dezelfde nachtenkroeg geweest en daar trad ze op. Ze speelde Julia in een gevoelige bal-konscène...'

Richard: 'En wie speelde Romeo?'

Tom: 'Dat ben ik vergeten. Het enige wat mij helder voor mijn ogen staat, is haar creatie van Julia.'

Richard: 'Het is maar toneel.'

Tom: 'Waarom komen jouw personages niet tot leven?'

Richard: 'Omdat ik als schrijver nog niet zover ben.'

Tom: 'Het was betoverend.'

Richard: 'Zullen we gaan slapen?'

(Stilte)

Tom: 'Het bloeden is gestopt..... (Pauze). Ze was *echt*, Richard. Geen dragqueen. Geen bizar type. Je moet haar zien. Waarom ga je morgenavond niet mee?'

Richard: 'Laten we *alsjeblieft* gaan slapen'

Tom: 'Ga je morgenavond mee?' (Hij begint zich uit te kleden)

Richard: 'We zien we dan wel... Wacht, ik zal je helpen.'

(Richard helpt Tom met uitkleden. Tom gaat in bed liggen. Richard legt de kleren op een stoel neer.)

Tom: 'Kom je naar bed?'

Richard: 'Alleen nog even deze handdoek omspoelen...'

Tom: 'Wacht niet te lang, anders ben ik vertrokken.'

Richard: 'Waar naartoe?'

Beide op kinderlijke toon: 'Naar dromenland!'

Richard: 'Wel te rusten' (Hij doet het licht in de kamer uit)

Tom: 'Niet stiekem doorwerken!'

Richard: 'Ik kom meteen naar bed...'

(Richard pakt de handdoek op en loopt ermee naar de badkamer. Stilte)

Tom: 'Richard...'

Richard: 'Ja?'

Tom: 'Ik hou van je.'

(Richard gaat af. Hij spoelt de handdoek schoon. Tom valt in slaap. Stilte. Het licht in de badkamer gaat uit. Richard komt op en kleedt zich uit. Hij loopt naar het tweepersoonsbed en gaat naast Tom liggen. Stilte. Fade-out licht)

Scène 4: De eerste ontmoeting met Oscar Wilde

(Tom en Richard slapen. Buiten gaat een onweersbui flink tekeer. Het raam staat open en het regent naar binnen. Richard schrikt wakker van het geluid. Hij ziet wat er is gebeurd, en wil uit bed stappen om het raam

te gaan sluiten. Op hetzelfde moment komt een onbekende man uit de andere hoek van de kamer tevoorschijn. Hij loopt naar het raam en sluit het)

Oscar: 'The sea is flecked with bars of grey. The dull dead wind is out of tune. And like a withered leaf the moon is blown across the stormy bay... Could we dig up this long-buried treasure, were it worth the pleasure. We never could learn love's song. We are parted too long.'

(Stilte)

Oscar: 'Ik heb het nog steeds in de vingers.'

Richard: 'Dat voor iemand die dood is.'

Oscar: 'We must not be so premature in our judgments. Weet je uit welk toneelstuk dit komt?'

Richard: 'In het belang van Ernst. Als ik mij niet vergis.'

Oscar: 'Een liefhebber!'

(Stilte. Oscar gaat op de stoel zitten en steekt een olielamp aan)

Oscar: 'Met wie heb ik het genoeg?'

Richard: 'Richard.'

(Richard staat op uit bed en loopt naar de tafel)

Oscar: 'Een schrijver veronderstel ik? Laat mij een gokje wagen: je bent ambitieus en tijdens de studie van de moderne Engelse taal heb je met mijn literaire werken kennisgemaakt. Ben je homoseksueel? Waar kan ik je mee van dienst zijn?'

Richard: 'Heb ik je opgeroepen?'

Oscar: 'Les 1: het ergste wat een schrijver kan overkomen is succesvol zijn, hoewel de rekeningen daardoor wel worden betaald. Ik ben daarom geen schrijver, maar een levensgenieter en een docent aan de universiteit. Les 2: schrijven is het werk van een heremiet. Je staat alleen in je gevecht tegen een riem papier, een inktpot en een vulpen. Gelukkig heb ik deze beperking nooit gekend. Les 3: een goede schrijver ontpopt zich pas na zijn dood. Het is onverstandig om een schrijver te zijn. Maak gebruik van alle mogelijke denkbare nevenverdiensten. Les 4: vergeet nooit de goede zeden te overtreden, om je persoonlijk succes te vergroten. Vergeet nooit *welke* zeden je overtreedt en wie daar het slachtoffer van zijn, want zij zullen de eersten zijn die je aan het kruis nagelen. Vergeet nooit dat vijanden, een schrijver kan niet zonder vijanden, je te grazen nemen zodra de kans zich aandient. Eerst de giganten en daarna de dwergen. Ook dat is succes! Les 5: plagiaat is uit den boze, tenzij het origineel belabberd is! Les 6: vermijd zoveel mogelijk contact met je lezers. Negentig procent heeft geen flauw benul van wat je schrijft. Spreek alleen met personen die invloed, geld en macht hebben om je werk te vereenvoudigen. Les 7: critici parasiteren de kunstenaar. Zij ontbereren creativiteit en het vermogen om te scheppen en daarom verdienen zij de kost over de

rug van de kunstenaar.

(Stilte. Oscar staat op en loopt naar het bed waar Tom in ligt te slapen)

Oscar: 'Is hij je partner? Les 8 is een levensles: *And all men kill the thing they love. By all let this be heard. Some do it with a bitter look. Some with a flattering word. The coward does it with a kiss. The brave man with a sword!*

De schrijver houdt van zijn werk als van een geliefde, maar is er binnen het leven voldoende plek voor meer dan één geliefde? Les 8 is een harde les voor jonge schrijvers. Het papier heeft mij verraden in de vorm van een liefdesbrief. (Pauze) Trouwens een prima gegeven voor een toneelstuk. Les 9: twee gewichtige redenen om direct te stoppen met schrijven. Reden 1: haal je inspiratie uit frustraties, jeugdtrauma's, onverwerkte liefdes en levenstragedies? Jammer, want de biografische bron is binnen de kortste keren opgedroogd met als gevolg een writer's block. Ontbreekt de splinter fantasie, stop dan ogenblikkelijk met schrijven! Reden 2: Vermijd alle onderwerpen over *de zin van het Leven*. Al dat oeverloos gewauwel is saai en dodelijk vermoeiend. Bovendien is de zin van het leven het Zijn. Je bent. (Pauze). Blijf je hangen in academische vragen, stop dan direct met schrijven, want alleen de onzin van het leven is boeiend genoeg om over te schrijven. (Pauze). Heb ik je een stuk op weg geholpen?'

Richard: 'Niet echt. Het betoog klinkt als een klok in kersttijd, maar... het daast hierbinnen. Als ik het samenvat...'

Oscar: 'Jeugd! Niemand vraagt om een samenvatting. Schep verhalen terwijl je een vol leven leidt.'

Richard: 'Ik neem niets meer in mij op.'

Oscar: 'Ronduit teleurstellend! Waarom neem je geen pauze?'

Richard: 'Pauze? Hoe dan?'

Oscar: 'Weet je zeker dat je schrijver wilt worden?'

Richard: 'Wat moet ik dan zeggen? En toen blies een olifant het verhaaltje uit?'

Oscar: 'Het verhaal is nog niet ten einde. Bovendien is het effect van een olifant op de bühne allang achterhaald. Weet je niets anders te verzinnen?'

Richard: 'Nee.'

(Oscar gaat midden op het podium staan, en adresseert rechtstreeks het publiek)

Oscar: 'Dames en heren, het is nu pauze. Over tien minuten zien we je graag terug bij het tweede deel van: *In het belang van het Zijn*. Lichten uit!'

(Lichten gaan uit)

De stem van Oscar: 'Zo doe je dat, Richard!'

(Oscar begint hard te lachen, daarna stilte. In werkelijkheid is er echter geen pauze!)

Scène 5: Een vergelijking

(Het is donker. Tom heeft een nachtmerrie en begint te schreeuwen.)

Tom: (Schreeuwt) 'Nee, niet doen!'

(Richard schrikt wakker en knipt het schemerlampje op het nachtkastje aan)

Richard: 'Tom? Wat is er aan de hand!'

Tom: 'Sybil heeft zelfmoord gepleegd. (Pauze). Ik ben gisteravond naar de kroeg gegaan en heb haar opgewacht... achter de schermen met een bosje violen.'

Richard: 'En toen?'

Tom: 'Sybil was niet de Julia van de bühne, maar een opgedirkte kerel met een dikke laag make-up. Het blonde haar was een synthetische pruik. Ik maakte haar verwijten.'

De stem van Oscar: 'Before I knew you, acting was the one reality of my life. It was only in the theatre that I lived. I thought that it was all true! I knew nothing but shadows, and I thought them real. You came and you freed my soul from prison. You taught me what reality really is.'

Tom: 'Ik sloeg haar met een platte hand in het gezicht. FLATCH! Als een donderstorm raasde ik door de kamer. Sybil greep mijn arm smekend vast...'

De stem van Oscar: 'I became conscious that the Romeo was hideous, and old, and painted, that the moonlight in the orchard was false, that the scenery was vulgar, and that the words I had to speak were unreal, were not my words, were not what I wanted to say. You had brought me something higher, something of which all art is but a reflection.'

Tom: 'Hierna heb ik uren doelloos door de stad gelopen. Ik kon mijzelf niet in bedwang krijgen. Het lukte niet. (Pauze) Eindelijk had ik de ware liefde gevonden en nog voordat ik ervan kon proeven, is het ruw afgepakt.'

De stem van Oscar: 'My lovely Prince Charming. Prince of life! I have grown sick of shadows. You are more to me than all art can ever be. What have I to do with the puppets of a play? Take me away with you.'

Tom: 'Er lag een brief, hier, op het nachtkastje. Ik herkende je handschrift. Nog voordat ik de brief opende, wist ik wat erin stond: Sybil is dood. Zelfmoord. Na mijn vertrek heeft zij blauwzuur geslikt. (Pauze). Kun je haar horen? Horen hoe zij Julia speelt.'

(Oscar verschijnt op het balkon als Sybil Vane die Julia speelt in de balkonscène)

Oscar: "Tis but thy name that is my enemy; Thou art thyself though, not a Montague. What's a Montague? It is nor hand, nor foot, nor arm, nor face, nor any other part belonging to a man.'

Tom: 'Dood kleef aan. Eerst mijn ouders en nu mijn Sybil.'

Oscar: 'What's in a name? That which we call a rose by any other name would smell as sweet; So Romeo would, were he not Romeo call'd, Retain that dear perfection which he owes Without that title.'

Tom: 'Ieder woord treft doel. Onder het masker komt haar gezicht tevoorschijn. Het gezicht lacht mij uit!'

(Oscar ondergaat een transformatie van Sybil Vane naar zijn eigen karakter)

Oscar: 'Come forth my lovely languorous Sphinx! And put your head upon my knee! And let me stroke your throat and see your body spotted like the Lynx!'

Tom: 'Ik geef toe aan het verlangen om klaar te komen. Sybil ontbloot haar borsten. Ik trek de voorhuid terug over de eikel. Haar harde tepels wijzen verwijtend naar mij. Vier korte rukken. Vergeelde kapotte tanden en een veel te kleine pruik. Vijf korte rukken. Haar zweetlucht prikkelt mijn neusgaten. Een valse lach. Acht korte rukken. Ze ontbloot haar stevige harige dijen. Ik hoor mezelf hijgen...'

Oscar: 'False Sphinx! False Sphinx! Go thou before, and leave me to my crucifix.'

Tom: 'Ik krom mijn rug. Sybil drinkt van het blauwzuur. Ik kom klaar. Mijn Sybil is dood.'

(Stilte. Oscar opent het raam en komt binnengelopen)

Oscar: 'Some love too little, some too long. Some sell, and others buy; Some do the deed with many tears, and some without a sign: For each man kills the thing he loves. Yet each man does not die.'

Tom: 'Sybil Vane heeft de liefde vermoord!'

Oscar: 'And there, till Christ call forth the dead, in silence let him lie: No need to waste the foolish tear. Or heave the windy sigh: The man had killed the thing he loved. And so, he had to die. Yet each man kills the thing he loves. By each let this be heard; Some do it with a bitter look, Some with a flattering word. The coward does it with a kiss, The brave man with a sword!'

Tom: 'Ik sta niet stil bij de dood. Maar bij het simpele feit dat ik word verlost van het kruis.'

Oscar: 'But strange that I was not told, that the brain can hold, in a tiny ivory cell, God's heaven and hell.'

(Stilte. Richard staat op uit bed en loopt naar de badkamer om te gaan urineren. Ondertussen praat hij met Oscar. Oscar is voor Tom onzichtbaar)

Richard: 'Dit is geen goede ontwikkeling voor het toneelstuk.'

Oscar: 'Waarom niet?'

Richard: 'Omdat het anders is!'

Oscar: 'Wat is *anders*?'

Richard: 'Het is verwarrend.'

Oscar: 'Correctie, het *lijkt* verwarrend, maar niets is minder waar!'

Richard: 'Ik...'

Oscar: 'Op welke bladzijde zijn we?'

(Oscar bladert in het manuscript van het toneelstuk.
Richard komt weer op.)

Richard: 'Ik meen ergens onderaan bladzijde 16...'

Oscar: 'Hoe ziet de opbouw van het plot eruit?'

Richard: 'Een jonge schrijver gaat samen met zijn vriend naar Parijs om zijn eerste toneelstuk te schrijven. Hij hoopt inspiratie op te doen in het hotel waar ruim een eeuw geleden Oscar Wilde is overleden...'

Oscar: 'Hier moet ik toch even ingrijpen. Op bladzijde vijf stel je voor om een deus ex machina te introduceren en vervolgens kun je niet op de naam van de schrijver komen die voor *god uit het doosje* mag spelen. Bespottelijk! En dan de vergelijking met De Sade! Als het aan mij ligt mag het allemaal naar de prullenbak.'

Richard: 'Ik maak er straks een notitie van.'

Oscar: 'Wat dacht je ervan om bladzijde vijf eruit te scheuren?'

Richard: 'Straks zal ik er naar kijken!'

Oscar: 'Een eigenwijze schrijver, kan het erger?'

Richard: 'De jonge schrijver krijgt onenigheid met zijn vriend, omdat hij zijn vakantie wil gebruiken om te schrijven...'

Oscar: 'Ook niet origineel!'

Richard: 'De vriend stemt toe onder de voorwaarde dat hij één week vrij spel heeft. De jonge schrijver staat voor het dilemma...'

Oscar: 'Toegeven aan de liefde of toegeven aan de drang om te schrijven!'

Richard: 'Mooi gezegd!'

Oscar: 'Goedkoop, afgezaagd en uitermate vervelend. Slaapverwekkend. Droog. Kaal en bovenal onbeduidend. Niemand is in een toneelstuk van een onbekende schrijver geïnteresseerd.'

Richard: 'De schrijver kiest voor het toneelstuk.'

Oscar: 'Waarom kiest hij voor het schrijven van een toneelstuk terwijl hij een partner heeft! Onlogisch!'

Richard: 'Hij niet wil toegeven aan... Hoe omschrijf ik dat netjes?'

Oscar: 'Bedoel je: emotionele chantage? Als jij wilt schrijven, dan mag ik jongemannen neuken!'

Richard: 'Terwijl de protagonist aan het schrijven is, verkent zijn partner de kroegen van Parijs. In één van de nachtenkroeg treedt Sybil Vane op. Hij raakt betoverd door haar vertolking van Shakespeares Julia. Hij wordt verliefd.'

Oscar: 'In de tussentijd zit de jonge schrijver op zijn hotelkamer te vechten tegen zijn writer's block. Hij had er verstandiger aan gedaan om van het nachtleven van Parijs te genieten! Om de cafés in de hoerenbuurten te verkennen. Om te gaan wandelen in de parken en om te drinken van de nectar van de jongensliefde, die de Grieken zo hartstochtelijk hebben gepropagandeerd.'

Richard: 'In de nacht vindt de eerste ontmoeting tussen de schrijver en Oscar Wilde plaats. Na een uiteenzetting over de schrijfkunst begint scène vijf: Tom beleeft een nachtmerrie.'

Oscar: 'Hij heeft wel iets weg van Dorian Gray. Het natuurlijke spreekt uit zijn handelingen en de onvergankelijke schoonheid siert zijn voorkomen.'

Richard: 'En daarmee zijn we op bladzijde 16 terechtgekomen. Daar geef ik in het kort mijn twijfel weer door met jou in dialoog te treden.'

Oscar: ‘Het ontbreekt aan stijl. Bovendien blijft het plot hangen in die bedompte sfeer van de zolderkamer. Er moeten een aantal zaken drastisch veranderen!’

Richard: ‘Aanpassen? Het toneelstuk speelt zich af in een Parijs hotel! Dat is een gegeven! Ik kan het plot niet ineens verplaatsen naar de Schotse Hooglanden of Riviera!’

Oscar: (Hij zucht diep) ‘Zullen we dan maar doorgaan op de ingeslagen weg?’

Richard: ‘Waarom heb ik jou uitgekozen? Waarom niet Shakespeare? De Balsac! Henry Moore! Milton! Napoleon! Waarom jou?’

Oscar: ‘Each man kills the_thing he loves... Geloof je werkelijk dat jij van dit soort driften bent gevrijwaard?’

Richard: ‘Nee.’

Oscar: ‘Zullen we door gaan naar scène zes?’

Richard: ‘Prima. Lichten uit!’

Oscar: ‘Waarom de lichten uit?’

Richard: ‘Ik moet toch de overgang van scène vijf naar scène zes markeren!’

Oscar: ‘Dat heb je al gedaan door mij scène zes aan te laten kondigen!’

Richard: 'Je hebt gelijk!'

Oscar: 'Zoals altijd! Oscar Wilde, de *echte* Oscar Wilde en niet jouw deus ex machina, ligt zich groen en geel te ergeren in zijn graf! Bovendien ben ik helemaal geen deus ex machina, maar een antagonist! Als je al vaktermen wilt gebruiken, gebruik ze dan op zijn minst correct!'

Richard: 'Het gaat over de diepere betekenis van de term deus ex machina!'

Oscar: 'Zullen we onze kleine verhitte discussie na de voorstelling voortzetten?'

Richard: 'Uitstekend!'

Scène 6: wie is daar?

Tom: 'Met wie ben je aan te praten?'

Richard: 'Ik praat met Oscar, als je er geen bezwaar tegen hebt.'

Tom: 'Oscar? Welke Oscar?'

Richard: 'Oscar Wilde!'

Tom: 'Is hij hier?'

Richard: 'Wie staat er naast mij?'

Tom: 'Lucht.'

Oscar: 'Een toonbeeld van nuchterheid! En hij heeft gelijk: ik ben lucht voor hem.'

Richard: 'Wat een onzin!'

Oscar: 'Vergeet niet dat ik een geestverschijning ben!'

Richard: 'Tom heeft...'

Tom: 'Wat heb ik?'

Richard: 'Hou je er even buiten! Ik praat met Oscar. Tom heeft zeven bladzijden geleden Sybil Vane gezien... En weet je nog wie haar speelde? Jij! Wat betekent dat hij je wel kan zien!'

Oscar: 'Je bent vergeten om de rol van Sybil verder uit te diepen en om een actrice in te huren.'

Richard: 'Ik probeer je iets anders duidelijk te maken!'

Tom: 'Dat is je gelukt! Je bent wartaal aan het uitslaan, Richard!'

Richard: 'Sla ik wartaal uit?'

Tom: 'Wie anders?'

Richard: 'Oscar!'

Oscar: 'Ja?'

Tom: 'Het is verkeerd geweest om hier te overnachten.
Die Oscar Wilde is naar je hoofd gestegen!'

Oscar: 'Een waar woord!'

Richard: 'Ik ben degene die Oscar heeft opgeroepen...'

Tom: 'Waarom laat je de doden niet met rust?'

Richard: 'Je begrijpt het niet.'

Oscar: 'Als jullie het niet erg vinden, dan ga ik er weer
eens vandoor!'

(Oscar loopt naar het balkon en verdwijnt)

Richard: 'Oscar, blijf hier! Oscar!'

Tom: 'Heeft Oscar je verlaten? Misschien moest ik dat
ook maar eens gaan doen.'

Richard: 'Waarom zeg je dat?'

Tom: 'Jij bent de schrijver!'

Richard: 'Ik weet het niet. (Pauze). Ik ben de draad
kwijt.'

Tom: (Hij bukt) 'Kijk eens wat ik heb gevonden!'

Richard: 'Idioot! Ik zit gevangen! Ik weet geen uitweg meer!'

Tom: 'Je bent toch niet van plan om zelfmoord te plegen?'

Richard: 'Natuurlijk niet!'

Tom: 'Het zou anders wel een oplossing zijn...'

Richard: 'Dat is walgelijk!'

Tom: 'Weet jij een andere uitweg?'

Richard: 'Gun me tijd om na te denken... Ik moet even op adem komen.'

Tom: 'Je begrijpt natuurlijk wel dat ik vanavond in mijn eigen bed slaap! Ik heb geen behoefte om samen met jullie in één bed te liggen!'

Richard: 'Hou je mond! Ik kan zo niet rustig nadenken!'

(Stilte)

Tom: 'Hoe zit het met die onzichtbare vriend van je? Weet hij geen uitweg?'

Richard: 'Oscar...?'

(Stilte. De lichten gaan uit)

Scène 7: Ontdaan van alle luxe

(Het decor is verdwenen. Op het podium staan drie kubussen. Oscar zit op één van de kubussen)

Stem van Richard: ‘Oscar?’

Oscar: ‘Ik weet wat je denkt! Maar ik speel het spel niet langer mee! Ik heb mijn tijd uitgezeten! Ik ben vrij! Ik wil vrij zijn!’

Stem van Richard: ‘Waarom wijs je Tom en mij niet de weg uit het plot?’

Oscar: ‘Omdat jij een schrijver van niets bent. Deze situatie heb je aan jezelf te danken!’

Stem van Richard: ‘Ik heb hulp nodig!’

(Oscar pakt een boekje tevoorschijn)

Oscar: ‘De profundis. Dit literaire werkje heb ik geschreven tijdens mijn verblijf in de gevangenis. Ik werd destijds geconfronteerd met mijzelf als mens. Als schrijver. Luister eens naar dit: *I had a genius, a distinguished name, high social position, brilliancy, intellectual daring; I made art a philosophy and philosophy an art: I altered the minds of men and the colours of things; there was nothing I said or did that did not make people wonder. I took the drama, the most objective form known to art, and made it as personal a mode of expression as the lyric or sonnet; at the same time, I widened its range and*

enriched its characterisation. Whatever I touched, I made beautiful in a new mode of beauty: to truth itself I gave what is false no less than what is true as its rightful province and showed that the false and the true are merely forms of intellectual existence. (Pauze) Ik heb alles verspeeld omdat ik mijzelf niet kon beheersen. Ik moest zonnodig met knappe jongemannen spelen! Ik heb mijzelf verlaagd om hem, mijn grote liefde, te ondersteunen in zijn magere schrijverstalenten. Ik heb niet alleen mijn naam op het spel gezet, maar ook die van mijn vrouw en mijn kinderen! Ze hebben alles van me afgenomen! Ik was geruïneerd! Ik hoef niets meer te bewijzen! Ik ben... niet meer.'

(Stilte)

Oscar: 'Als je opgesloten zit en het raam je geen uitzicht biedt, dan ben je op jezelf aangewezen. Niets kan je helpen. Geen geloof. Geen redelijkheid. Geen moraliteit. Geen vrienden. Geen liefde. (Pauze). Iedere letter die je dan aan het papier meegeeft, berooft je van een stukje creativiteit. Totdat de koek op is...'

(Stilte. Tom komt op en neemt plaats op een van de kussens)

Oscar: 'Niemand wil geconfronteerd worden met het Zijn... Laat staan met het belang ervan!'

Tom: 'Het goud glinstert in de late najaarszon. Het tromgeroffel vult het middenschip van de heilige tempel van ebbenhout. Symbolisch wordt de verbintenis aangegaan. Een overeenkomst in het aangezicht van de verge-

ten goden.’

Oscar: ‘In vertraagde beelden kus ik je mond. Handgeklap cirkelt in schelle akkoorden naar het dak van de hemel.’

Richard: (Komt op) ‘Je ogen glunderen. Ik ben blij totdat ik wakker word en zie hoe jij naast mij ligt. Ik zou de droom gestalte willen geven, maar jij...’

Tom: ‘Jij bent bang omdat mannen geen lange verbintenissen aangaan.’

Richard: ‘Each man kills the thing that he loves’

Oscar: ‘Ah! I have kissed thy mouth. I have kissed thy mouth! There was a bitter taste on thy lips. Was it the taste of blood? But perchance it is the taste of love... They say that love hath a bitter taste... But what of that? What of that? I have kissed thy mouth!’

Richard: ‘KILL THAT WOMAN!’

(Tom haalt een mes tevoorschijn. Lichten uit)

Scène 8: Naschrift

(Een spot gaat aan en verlicht Richard)

Richard: 'And the young man answered: *It is not for Him that I am weeping, but for myself. I too have changed water into wine, and I have healed the leper and given sight to the blind. I have walked upon waters, and from the dwellers in the tombs I have cast out devils. I have fed the hungry in the desert where there was no food, and I have raised the dead from their narrow houses, and at my bidding, and before a great multitude of people, a barren fig-tree withered away. All things that this man has done I have done also. And yet they have not crucified me.* Mijnheer Wilde, was dit een goed einde?'

(De spot gaat uit. Het doek dicht)

De Engelse tekstfragmenten zijn afkomstig uit verschillende werken van Oscar Wilde. Te weten de toneelstukken: 'An ideal husband', 'Salome', 'The importance of being Ernest' Verder uit de gedichten: 'The ballad of Reading Goal', 'The Sphinx', 'Toll', 'Impressions' Uit het proza-gedicht: 'The Master' en uit het verhaal: 'The picture of Dorian Gray'.

De twee tekstfragmenten van Julia afkomstig uit William Shakespeare's 'Romeo and Juliet.'

*De fabriek die dromen
produceert*

Het toneelstuk speelt zich af tijdens de opnames van een speelfilm in de jaren vijftig. De scènes van de film en de werkelijkheid lopen door elkaar heen, zodat er een bizarre mengeling ontstaat.

Personages:

- Joan, is een beroemde filmactrice.
- James, is een filmacteur.
- Adam, is een filmacteur.
- Alfred, is de regisseur.
- Betty, is manusje-van-alles.
- Medewerkers van decor, licht, kleding.

Plaats van handeling: Een filmset in een Hollywoodstudio.

Tijd: 1954

Decor: Een filmset die bestaat uit: Een huiskamer waarbij je duidelijk kunt zien dat het een nep-huiskamer is. Verder zie je allerlei spots hangen en staan, een hengelmicrofoon en enkele regisseursstoelen. Later in het toneelstuk wordt het decor gewijzigd. Zie daarvoor de tekst!

Muziek: De gespeelde scènes worden op bepaalde momenten voorzien van muziek. Hiervoor is muziek geschikt die in de jaren vijftig bij thrillers en griezelfilms werd gebruikt. Denk bijvoorbeeld aan de muziek van Bernhard Herrman, Franz Waxman, Dimitri Tiomkin of Jerry Goldsmith.

Scène 1

Bij doek open: Het podium is donker. Er zijn voetstappen te horen. Een spot gaat aan en verlicht een klein gedeelte van het podium. Betty loopt door totdat ze in het midden van het spotlicht staat. In haar handen houdt ze een *filmklapper* vast.

Betty: 'Mijnheer, alles is gereed...'

(Stilte)

Alfred: (Alleen zijn stem is te horen) 'Uitstekend.'

(Stilte. Betty houdt de filmklapper omhoog)

Betty: 'De fabriek die dromen produceerde, scène 23 A, take 1.'

(Ze slaat de filmklapper dicht. Betty af en de spot uit. Muziek klinkt. Fade-in van het licht. Joan zit op de bank in de huiskamer. Ze pakt haar tas en zoekt zenuwachtig een sigaret en een aansteker. Het lijkt alsof ze iemand verwacht. Ze steekt haar sigaret aan. Stilte. Ze kijkt op haar horloge en verwachtingsvol naar de deur. Ze hoort voetstappen. De deur gaat open... James komt de huiskamer binnengelopen. Hij ziet er slordig gekleed uit, alsof hij hard heeft moeten lopen. Zijn haren zitten 'wild' en het nep-zweet glinstert op zijn voorhoofd. Als hij in de kamer staat kijkt hij rond en ziet Joan op de bank zitten. Hij loopt naar haar toe. Joan gaat staan en omhelst hem. Joan is duidelijk opgelucht. Sna-

ke-out muziek. Stilte. James verbreekt de omhelzing.)

James: 'Heb je het pistool?'

Joan: 'Ja, schat, hier in mijn tas.'

(Joan pakt het pistool uit haar tas. Het is in een doek gewikkeld. Ze geeft het wapen aan James. Hij controleert het pistool en bergt het op in een van de jaszakken van zijn colbert.)

James: 'Is niemand je gevolgd?'

Joan: 'Ik ben voorzichtig geweest...'

James: 'Ben je met de auto gekomen?'

Joan: 'Nee, schat, ik heb de ondergrondse genomen.'

(Stilte. James loopt naar het raam en kijkt zoekend naar buiten.)

James: 'Het is zo rustig op straat... Weet je zeker dat niemand je is gevolgd?'

Joan: 'Ik geloof van niet. Ik ben bang... Wat moet er van ons terechtkomen?'

James: 'Je zult zien dat alles goed komt. Wees niet bang, lieveling. (Hij loopt naar Joan en pakt haar teder vast). Het spijt me dat ik je erbij heb betrokken, maar ik kan niemand vertrouwen.'

(Stilte. Ze kussen elkaar in een stevige omhelzing.)

Joan: 'Wanneer zien we elkaar weer?'

James: 'Binnenkort. Vertrouw op mij, lieveling, ik zorg dat alles weer goed komt.'

Joan: 'James, ik hou van je...'

James: 'Ik weet het lieveling.'

Joan: 'Moet je al gaan? Kun je niet nog even blijven? Wat moet ik zonder je doen?'

James: 'Je hoeft niets speciaals te doen. Gewoon jezelf blijven... Ik bel je.'

(James geeft haar een kus op de wang. Het beeld bevriest. Een rinkelende bel is te horen.)

Alfred: (Stem) 'Uitstekend, het staat erop!'

(James en Joan laten elkaar los. Ze spelen nu zichzelf. Alfred en Betty komen op. Betty corrigeert de make-up bij Joan en James, terwijl zij zich gereed maken voor de volgende scène. Iedereen, inclusief de medewerkers, zijn druk in de weer)

Joan: 'Je hebt mijn make-up geruïneerd! Hoe bestaat het! (Tegen Alfred) Waarom kan hier niemand kussen zonder mijn gezicht onder te smeren?'

Alfred: 'Het zag er prima uit. Mijn complimenten Joan. Je speelt weer als vanouds!'

Joan: 'Zo oud ben ik niet, Alfred, en waar blijft mijn koffie!'

Betty: 'Met of zonder?'

Joan: 'Hoe laat leven we?'

Betty: 'Half acht'

Joan: 'Een beetje aan de vroege kant... Doe maar met. Betty, vergeet niet om mijn gezicht bij te werken!'

(Betty gaat af om een kop koffie met een slok Bourbon te halen. Joan gaat op één van de regisseursstoelen zitten.)

Alfred: 'Denk je dat het slim is om te gaan drinken?'

Joan: 'Waar bemoei je je mee? Een slok is nog geen borrel!'

Alfred: 'Je hebt vannacht slecht geslapen...'

Joan: 'Nee, hoor, het was heerlijk. Een schatje. Atletisch type. Tikkeltje aangebrand door de Californische zon. Hij mocht er wezen, die blonde hete duivel!'

James: 'Op kosten van de studio? Of opgepikt aan het strand?'

(Betty komt terug met de koffie en geeft die aan Joan)

Joan: 'Hoeveel bladzijden telt het script?'

Alfred: 'Honderdvijftig. Als je het gelezen had, hoefde je Betty niet lastig te vallen.'

Joan: 'Het is niet moeilijk te raden wie de schrijver is! Ik begrijp werkelijk niet hoe je mensen zo gek krijgt om deze prullen te financieren.'

Alfred: 'Dankzij deze prullen verdien jij goud.'

Joan: 'Is het niet bespottelijk dat ik door pulp rijk word!'

James: 'Trek het je niet aan, Alfred, mevrouw is vandaag niet in haar normale doen...'

Joan: 'Als ik jou was, zou ik mij concentreren op de volgende scène... Wat is de volgende scène?'

Betty: 'Scène 36 B.'

Joan: 'In begrijpelijk Engels graag!'

Betty: 'James ligt gewond op de bank van de huiskamer...'

Joan: 'Gingen alle mannen maar net zo gemakkelijk dood!'

Alfred: 'Over drie minuten beginnen we met draaien.'

Joan: 'Drie minuten? Ik moet de tekst nog doornemen!'

Alfred: 'Drie minuten, duidelijk?'

Joan: 'Vergeet niet wie de ster is, mijnheer de regisseur. Zonder mij ben jij werkeloos en ligt dat prul van een script ergens in een bureaula te rotten. Wat ik wil zeggen, chérie: bijt nooit de hand die je eten betaald!'

Alfred: 'Drie minuten!' (Hij gaat boos af)

James: 'Wat heeft hij gedaan?'

Joan: 'Niets, maar een hond moet weten waar zijn plek is.'

James: 'Hij heeft jou de kans van je leven geboden.'

Joan: 'Laten we de tragedie maar even buiten beschouwing houden! Bovendien als je jong bent dan is het toegestaan om een fout te maken.'

Betty: 'Nog twee minuten.'

James: 'Hij heeft je ontdekt en beroemd gemaakt...'

Joan: 'In verfilmde keukenmeidenromans! Als ik hem niet was tegengekomen, dan was ik nu een gevierde actrice, die uitblinkt in haar Shakespearevertolkingen. En wat ben ik nu?'

James: 'Niet iedere boerentrien kan een Julia vertolken!'

Betty: 'Nog één minuut.'

Joan: 'Het is dat we getrouwd zijn, anders had ik je voor laster aangeklaagd.'

James: 'Wat een feest, getrouwd zijn met jou!'

Joan: 'Laten we het onderwerp maar laten rusten.'

Betty: 'Iedereen in positie!'

James: 'We worden verwacht...'

Joan: 'Worden we dat niet altijd? (Pauze) Betty, waar is mijn script?'

(Licht uit)

Scène 2

(Spotlicht gaat aan. Betty komt aanlopen. In haar handen heeft ze de filmklapper vast.)

Betty: 'Mijnheer, alles is gereed...'

Alfred: 'Prima! Weet Joan wat ze moet doen?'

Betty: 'Ja, mijnheer.'

Alfred: 'Goed, we beginnen.'

(Betty houdt de filmklapper omhoog.)

Betty: 'De fabriek die dromen produceerde, scène 36 B, take 5.'

(Betty slaat de filmklapper dicht en gaat af. Spotlicht uit. Snake-in van de muziek. Fade-in van het licht. Het is nacht. De huiskamer wordt verlicht door een neonreclame die buiten aan de muur is bevestigd. Op de bank ligt James, hij is door een kogel geraakt en heeft veel bloed verloren. Er zijn voetstappen te horen. Het rinkelen van sleutels. James kijkt angstig naar de deur. Hebben zijn mysterieuze achtervolgers hem gevonden? Hij pakt zijn pistool en richt dat op de deur. De deur gaat open. Een vrouwengestalte wordt zichtbaar. James probeert te herkennen wie het is. Snake-out van de muziek. Joan loopt heel voorzichtig de kamer binnen.)

James: 'Blijf staan of ik knal je kop van je romp!'

Joan: 'James! Ik ben het, lieveling!'

James: 'Joan? Ben jij dat?'

Joan: 'Waarom is het hier zo donker?'

James: 'Laat het licht uit...'

Joan: 'Je stem klinkt anders... Is er iets aan de hand?'

James: 'Ik ben geraakt.'

Joan: 'Geraakt? Waar?'

(Joan loopt naar de bank)

James: 'Schrik niet, lieveling. Het is erger dan het lijkt.'

Joan: 'Ben je gewond? Laat mij kijken...'

(James opent zijn jas. Zijn hemd zit onder het bloed. Joan schrikt en opent zijn hemd.)

James: 'De kogel zit er nog in...'

Joan: 'Wie heeft dit gedaan?'

James: 'Een man van de FBI. Iedereen is ervan overtuigd dat ik de moordenaar ben.'

Joan: 'Je slaat wartaal uit... Het ziet er lelijk uit, lieveling. Je moet naar een dokter. Je hebt veel bloed verloren.'

James: 'Nee, geen dokter. Ik word gezocht. (Pauze). Geef jij wat ze over mij zeggen?'

Joan: 'Wat zeggen ze dan?'

James: 'Dat ik de moordenaar ben.'

Joan: 'Ik weet het niet, schatje. Ik weet het echt niet. Het enige dat ik zeker weet is dat je naar een dokter moet... Je mag niet doodgaan, hoor je me! Ik wil dat je blijft leven! Je mag me niet alleen laten! Ik heb je nu meer nodig dan ooit tevoren...'

James: 'O lieveling.'

(James geeft haar een kus op de wang. Het beeld bevriest. Een rinkelende bel is te horen)

Alfred: (Stem) 'Prima, het staat erop!'

(James en Joan laten elkaar los. Alfred en Betty komen op. Er heerst weer een drukte bij het voorbereiden van de volgende scène.)

Alfred: 'Schitterend gespeeld, James, heel overtuigend! Ik zie het publiek al ademloos naar het doek staren. Als hij de moordenaar is, dan mag hij ter plekke doodgaan, mar als hij onschuldig is dan hopen ze dat Joan hem weet te redden! Dit wordt een kaskraker!'

Joan: 'Wilt u een teiltje, mijnheer de regisseur? Het kwijl loopt langs je gezicht...'

Alfred: 'O, jij was ook aardig' (Loopt weg om hier en daar wijzingen in het decor aan te brengen en de juiste hoeveelheid licht te meten.)

James: 'Een man die je weet te motiveren!'

Joan: 'Wat een brutaliteit! Hoe durft hij dat te zeggen: jij bent ook wel aardig.'

James: 'Hij is iemand die de bokken van de geiten weet te scheiden. Een vakman tot in de kleinste details.'

Joan: 'Waar blijft mijn koffie! (Tegen James) Hij prijst jou de hemel in om mij een les te leren! Wil jij beroemd worden over de ruggen van collega's?'

James: 'En berucht! Vooral berucht en onbehoorlijk rijk.'

Joan: 'De enige reden waarom jij bent gevraagd is omdat ik de ster ben. Vergeet dat nooit, James.'

Betty: 'Er is geen koffie meer.'

Joan: 'Hoe bestaat het?'

Betty: 'Er wordt nieuwe koffie gezet, maar dat duurt even.'

Joan: 'Dan wacht ik wel.'

Betty: 'Over drie minuten is de opname van scène 40 E aan de beurt.'

Joan: 'Wat wil je daarmee zeggen?'

James: 'Dat je geen koffie krijgt!'

Joan: 'Is dit een grapje? Heeft Alfred je soms een opdracht gegeven?'

Betty: 'Pardon? Ik begrijp niet wat u bedoelt, mevrouw. De koffie is op. De ketel is leeg. Er is niets meer.'

Joan: 'Hij probeert mij op alle mogelijke manieren dwars te zitten!'

Betty: 'Nog twee minuten...'

James: 'Je ziet spoken. Alfred is niet wraakzuchtig. Hij wil alleen maar dat de film op tijd af is.'

Joan: 'Ik bepaal zelf wat ik wil geloven! Ben ik duidelijk?'

James: 'Soms hoop ik dat je fans met je charmante off – screen persoonlijkheid kennis mogen maken...'

Betty: 'Nog een minuut.'

(Stilte)

Joan: 'Ik ga van je scheiden... Iets wat ik al heel lang geleden had moeten doen.'

James: 'Met welke reden? Ontrouw? Nalatigheid van de mannelijke plichtplegingen? Verwaarlozing?'

Joan: 'Wat je maar wilt! Ze zijn allemaal van toepassing.'

James: 'Wie wordt het lijdende voorwerp?'

Joan: 'Wat bedoel je?'

James: 'Ben ik vreemdgegaan of jij?'

Joan: 'Jij bent vreemdgegaan. Het publiek accepteert het gemakkelijker van een man. De aard van het beestje zagezegd. Dit keer mag jij de hoofdrol spelen.'

James: 'Stoort het je niet dat ik nooit ontrouw ben geweest?'

Joan: 'Nee, waarom? Van mij had je met iedere vrouw of man het bed in mogen duiken.'

James: 'En wat als ik weiger om het spel mee te spelen...'

Betty: 'Iedereen in positie!'

Joan: 'We worden verwacht.'

James: 'Worden we dat niet altijd?'

(Licht uit)

Scène 3

(Een spotlicht gaat aan. Betty komt aanlopen. In haar handen heeft ze de filmklapper vast.)

Betty: 'Mijnheer, alles is gereed...'

Alfred: 'Goed zo, dan kunnen we beginnen.'

(Betty houdt de filmklapper omhoog.)

Betty: 'De fabriek die dromen produceerde, scène 40 E, take 1.'

(Betty slaat de filmklapper dicht. Spotlicht uit. Snake-in van de muziek. Fade-in van het licht. Het is nog steeds avond. James ligt op de bank. Het bloeden is erger geworden. Joan staat bij de telefoon. Ze draait het nummer van de familiedokter. James hoest lelijk en vervormt zijn gezicht tot een pijnlijke grimas. Joan vreest

het ergste. Tijdens het spelen een snake-out van de muziek)

Joan: 'Er neemt niemand op, lieveling!'

James: 'Niemand... Het is toch al te laat.'

Joan: 'Probeer niet zoveel te praten.'

(Plots hoort Joan dat de dokter aan de andere kant van de lijn de hoorn heeft opgepakt.)

Joan: 'Dokter, een noodgeval... Het is zeer ernstig. Mijn man verliest veel bloed... Een ogenblikje alstublieft...'

(Joan dekt de hoorn af met haar rechterhand. Ze spreekt James aan.)

Joan: 'De dokter vraagt wat er is gebeurd. Wat moet ik hem vertellen?'

James: 'Zorg dat hij hier naartoe komt!'

Joan: 'Is het niet verstandiger om in zijn praktijk af te spreken?'

James: 'De FBI zit achter mij aan, lieveling. In het centrum van de stad staan overal wegversperringen. Het is zinloos!' (Hij begint heftig te hoesten.)

Joan: (Spreekt tegen de dokter) 'Dokter, het is een schotwond. Hoe snel kunt u hier zijn? De tijd dringt. Ik denk dat hij doodgaat... Het Bates Motel, kamer 21.'

(Joan legt de hoorn neer.)

Joan: 'Hij komt eraan, lieveling.'

(Stilte)

Joan: 'James?'

(Joan loopt snel naar de bank en gaat naast James zitten.)

Joan: 'Schatje, wat is er aan de hand! James!'

(James reageert niet. Joan probeert hem wakker te schudden. Het lijkt alsof James dood is.)

Joan: 'JAMES!!!'

(Licht uit. Een rinkelende bel is te horen)

Scène 4

(Een spotlicht gaat aan. Betty staat in het licht. In haar handen heeft ze de filmklapper vast.)

Betty: 'De fabriek die dromen produceerde, scène 43 A, take 1.'

(Betty slaat de filmklapper dicht. De spot uit. Aan de andere kant van het podium gaat er een spot aan. Deze is gericht op de regisseursstoel. Alfred zit in de stoel en rookt een sigaar. Het is een opname voor een interview.)

Alfred: 'Het werken met een vrouw als Joan Higgins is voor iedere regisseur een verademing. Haar professionele instelling kan ik niet in een paar zinnen beschrijven... Wat een flauwekul! Ik krijg dit nooit geloofwaardig uit mijn strottenhoofd geperst!'

(Betty gaat in het spotlicht staan en houdt de filmklapper omhoog)

Betty: 'Bent u klaar, mijnheer?'

Alfred: 'Schiet maar op. Hoe eerder we dit achter de rug hebben, hoe beter.'

Betty: 'De fabriek die dromen produceerde, scène 43 A, take 2.'

(Betty slaat de filmklapper dicht en loopt weg.)

Alfred: 'Het werken met een vrouw als Joan Higgins is voor iedere regisseur een verademing. De professionele instelling van deze superster kan niet in een paar zinnen worden beschrijven. In onze laatste coproductie speelt mevrouw Higgins de enerverende rol van een irritante infiltrante! Het lukt me niet om iets positiefs over die draak te zeggen!'

(Betty komt op.) Betty: 'Wilt u het script erop naslaan, mijnheer?'

Alfred: 'Waarom? Ik heb die vervloekte tekst zelf geschreven! Sorry, Betty. Laten we het nog een keer proberen.'

(Betty houdt de filmklapper omhoog.)

Betty: 'De fabriek die dromen produceerde, scène 43 A, take 3.'

(Betty slaat de filmklapper dicht en gaat af. Op een ander deel van het podium gaat er ook een spot aan. James maakt zich klaar voor de volgende scène. Als James aan het woord is speelt Alfred door, maar praat zonder geluid. *Na* de tekstbijdrage van James, praat Alfred hardop verder.)

Alfred: 'Het werken met een vrouw als Joan Higgins is voor iedere regisseur een verademing. De professionele instelling van deze vrouw...'

James: 'Het loeder! De hartelijkheid van een lijk is stukken aangenamer dan die van haar! Na nummer één en twee ben ik aan de beurt! Als een stuk speelgoed aan de kant gezet! Wie heeft haar geholpen toen ze het *even* niet meer zag zitten? Ik... haar onbeduidende schaduw. Maar ik ga niet scheiden. Ik doe het niet. Ik ga die slet...'

Alfred: 'De film is in alle opzichten bijzonder te noemen. De studio heeft kosten noch moeite gespaard om filmgeschiedenis te schrijven. *Moord in gedachten* is zeker in de race voor een Oscar, neemt U dat maar van mij aan!'

(Het spel van Alfred bevriest. Een bel rinkelt. Lichten uit.)

Scène 5

(Een spotlicht gaat aan. Betty komt aangelopen. In haar hand heeft ze de filmklapper vast.)

Betty: 'Alles is gereed, mijnheer.'

Alfred: 'Is de projectiekamer klaar?'

Betty: 'Ja, mijnheer.'

Alfred: 'Goed dan kunnen we beginnen.'

Betty: 'De fabriek die dromen produceerde, scène 47 D, take 11.'

(Betty slaat de filmklapper dicht. Spotlicht uit. Fade-in van de verlichting. Snake-in muziek. Op het podium staat de voorkant van een auto met brandende lampen. Achter de auto hangt een filmdoek waarop tijdens de scène een film van een weg wordt geprojecteerd. Achter het stuur zit Joan en naast haar zit James. Joan is nerveus, want James is zwaargewond. Rechts van de auto staat een grote ventilator waar één van de medewerkers bladeren en takken mee over de set blaast. Het geluid van een rijdende auto is te horen. Snake-out muziek.)

Joan: 'Houd moed, lieveling. De boerderij kan niet meer ver weg zijn...'

James: 'Ik ben een gelukkig man om jou als vrouw te hebben.' (Hij hoest bloed op.)

Joan: 'Spaar je krachten, lieveling. Je bent ernstig gewond.'

James: 'Het lijkt alsof alles voor mijn ogen zweeft.'

Joan: (Kijkt onder het rijden naar de wond) 'De wond is harder gaan bloeden.'

James: 'Het is zinloos...'

Joan: 'Heb vertrouwen, lieveling.'

James: 'Ik hoop dat je de dokter niet te hard op het hoofd hebt geraakt.'

Joan: 'Hij wilde mij redden, de gek! Het lijkt alsof de wereld is dolgedraaid!'

James: 'Is het nog ver?'

Joan: 'Hoe wist jij dat hij de politie had gewaarschuwd?'

James: 'Stop de auto.'

Joan: 'Wat zeg je, lieveling?'

James: 'Stop de auto! Nu!'

Joan: 'We zijn er bijna, lieveling, nog maar een paar minuten.'

James: 'Stop de auto!' (Hij trekt aan het stuur)

Joan: 'Wat doe je!'

(Het geluid van een slippende auto is te horen. De lichten uit. Na het slipgeluid rinkelt de bel. Alle lichten gaan aan. De ventilator gaat uit. De medewerkers komen in actie voor de volgende scène)

Alfred: (Loopt naar de auto) 'Het staat erop! We hadden even wat problemen met het licht...'

Joan: 'Het licht? Wie staat er aan de knoppen? Dit is al de vierde keer dat het licht verkeerd gaat!'

Alfred: 'Zoiets kan nu eenmaal gebeuren, Joan.'

Joan: 'Niet als iedereen professioneel te werk gaat!'

(James stapt uit de auto. Zijn mond ziet rood van het bloed)

James: 'Betty, mag ik wat water om mijn mond te spoelen?'

Betty: 'Natuurlijk.'

James: 'Breng ook meteen een nieuwe bloedcapsule mee!'

Alfred: 'We gaan direct door naar scène 50 T.'

Joan: 'Hoe zit het met deze scène?'

Alfred: 'Larry brengt de film naar het lab. Vanavond bekijken we de rushes en dan maken we een definitieve keuze.'

James: 'Ik vind het uitstekend.'

Joan: 'Jij vindt alles uitstekend zolang je maar niet hoeft te werken!'

Betty: (Geeft James een beker water en twee bloedcapsules) 'Alsjeblieft.'

Joan: 'Hoe zit het met mijn koffie?'

Betty: 'Ik zal eens gaan kijken.'

(Alfred loopt weg)

Joan: (Tegen Betty) 'Ja, doe dat maar. Alfred, wij zijn nog niet uitgesproken!'

(Stilte. Alfred draait zich om)

Alfred: 'Jawel, hoor.'

Joan: 'Ik wil die scène nu over doen en niet pas morgenvroeg!'

Alfred: 'Betty, geef Joan haar tekstboek. Over drie minuten beginnen we aan scène 50 T.'

(Alfred loopt verder)

James: (Tegen Joan) 'Ik heb trouwens besloten om niet mee te spelen.'

Joan: 'Stop je met acteren? Wat een lovenswaardig besluit!'

James: 'Ik ga niet akkoord met een scheiding.'

Betty: 'Alstublieft, koffie met extra's en het tekstboek. Het papiertje zit op bladzijde 61, scène 50 T.'

Joan: 'Dank je wel... (Tegen James) Hoe bedoel je dat je niet akkoord gaat? Alles is geregeld en de trouwkaarten zijn al gedrukt!'

James: 'Zijn de trouwkaarten al gedrukt? Loop je niet te hard van stapel? Ik ben per slot van rekening nog steeds je echtgenoot.'

Joan: 'Hopelijk niet meer voor lang! (Pauze) James, je weet al tijden dat Adam en ik willen gaan trouwen... Je kunt het huwelijk niet tegenhouden.'

James: 'Ik kan meer dan je denkt.'

Joan: 'Je kunt mij niet dwingen om van je te houden!'

James: 'Nee, dat is waar, maar ik kan je wel dwingen om mijn vrouw te blijven.'

(Joan begint te lachen)

Joan: 'Je bent niet goed wijs! Ik ben degene die bepaalt en niemand anders!'

Betty: 'Nog één minuut!'

Alfred: 'Iedereen op zijn plaats!'

Joan: (Begint begrijpend te grijnzen) 'Je drijft de spot met mij, jij kleine gemene aardworm!'

James: 'Ik ben heel serieus: jij blijft mijn vrouw.'

Joan: 'Je bent gek!'

James: 'Misschien moet je ook wel een beetje gek zijn om van jou te houden.'

Joan: 'Als je met modder wilt gooien, dan gooien we toch met modder.'

Alfred: 'Joan, James, waar blijven jullie?'

(Licht uit)

Scène 7

(Een spotlicht gaat aan. Betty komt aangelopen ze heeft in haar handen een filmklapper vast.)

Betty: 'De fabriek die dromen produceerde. Scène 50 T, take 1.'

(Betty slaat de filmklapper dicht. Spotlicht uit. Snake-in van muziek. De verlichting aan. Het is nacht. De auto staat stil op een landweg. Rond de auto zijn slipsporen. Langs de auto staan boompjes en struiken. Een mistlaag hangt laag boven de grond. De autolampen schijnen in de mist. Joan ligt met haar hoofd op het stuur. James ligt op de bijrijdersstoel dubbelgeklapt te kermen van de pijn. Hij opent het portier en laat zich voorzichtig uit de auto zakken. Zijn overhemd en colbert zitten onder het bloed. Ook loopt er een straaltje bloed uit zijn mond. Joan komt langzaam bij bewustzijn. Ze pakt voorzichtig haar hoofd vast. Ze kijkt verbaasd naar de lege bijrijdersstoel. Snake-out muziek.)

Joan: 'James... James, waar ben je?'

(Joan stapt bezorgd uit de auto en gaat op zoek naar James)

Joan: 'James?'

(Joan loopt om de auto heen en ziet James op de grond liggen. Ze gaat naast hem op de grond zitten.)

Joan: 'O, James! Waarom?'

James: 'Je moet me achterlaten...'

Joan: 'O lieveling, dat kan ik niet doen.'

James: 'Je moet! Probeer het te begrijpen... Ik ga dood!'

Joan: 'Nee, lieveling, je gaat nog niet dood.'

James: 'Je luistert niet...'

Joan: 'Ik hou van je.'

James: 'Ik word achtervolgd...'

Joan: 'Het is een misverstand. Een persoonsverwisseling. Ik begrijp wat er is gebeurd, lieveling.'

James: 'Ik word gezocht voor de moord op zes vrouwen! (Pauze). Mijn vingerafdrukken zijn gevonden...'

Joan: 'Waar heb je het over?'

James: 'Het waren vrouwen die naar dure Franse parfums ruiken. Stuk voor stuk met een rijke kerel getrouwd. Vier hadden kinderen. Allemaal klaar voor een glansrijke toekomst.'

Joan: 'Ik begrijp het niet.'

(Het overige gedeelte van het podium wordt verlicht. Een bosdecor is zichtbaar. Door de bomen heen schijnt een volle maan. Het geluid van een schrale wind is te horen.)

James: 'Ze hadden alles wat hun hartje begeerde. Landhuizen in de heuvels. Een zwembad in de tuin. Juwelen, enorm veel juwelen. En personeel in dienst: kinderjuf, een onderwijzer, een butler, meerdere tuinmannen.'

Joan: 'Lieveling, ken jij de slachtoffers?'

James: 'Slachtoffers? Hoeren zijn het! Ze weten dat ik de baan als onderwijzer hard nodig heb. Ik kan het geld niet missen! Maar zodra de kinderen de kamer uit zijn...'

(James gaat staan. Het lijkt alsof hij niet meer door de wond wordt geplaagd. Joan kijkt hem verwonderd aan.)

Joan: 'Lieveling, wat doe je?'

James: 'Een landhuis! Een rijke vent en mooie getalenteerde kinderen. En wat heb ik? Een krot van een huis, een vrouw die zuipt en een gecasteerde kater! (Pauze) Hun borsten hingen los in een Parijse jurk te bungelen. Ze hebben alles en dan nog willen ze meer. Die gemanicuurde handen maken mijn riem los en trekken het hemd uit de broek. Ik probeer vriendelijk te zijn en te vertellen dat ik niet wil...'

Joan: 'Is er iets aan de hand, lieveling? Je ziet zo bleek?'

James: 'Lange friemelende vingers bespelen mijn kruis. Met kracht wordt de rits open gemaakt. Een hand verdwijnt in het gat...'

Joan: 'Ik wil er niets over horen!'

James: 'Ik kan ruiken hoe die zoete pruimen overlopen van verlangen.'

Joan: (Begint ietwat paniekerig te worden) 'Waarom wordt er niet ingegrepen? Waarom stoppen we niet?'

James: 'Ik ben niet voor de lol met die vrouwen naar bed gegaan. Ik wilde ze bezitten. Ze gingen voor *mij* op de knieën en betaalden goed. Ze smeekten om genomen te worden genomen... Stuk voor stuk!'

Joan: 'James, schei er onmiddellijk mee uit! Je hebt je lolletje gehad! Ik ben mijn tekst kwijt!'

James: 'Ik nam ze mee naar hun eigen slaapkamer en bond ze vast met hun zijden kousen. Kreunend van genot lagen in bed te krioelen. Ik likte alles schoon...'

Joan: 'Ik stop ermee! Zoeken jullie het allemaal maar fijn uit!'

(Joan loopt weg, maar James houdt haar tegen.)

James: 'Ben je gechoqueerd, lieveling?'

Joan: 'Wat heb je gedaan?' (Ze slaat hem in het gezicht en trekt zich los uit zijn greep.)

James:(Zoetsappig/treiterend) 'Lieveling, je hebt me geslagen. Ik ben je man. Je liefhebbende echtgenoot...'

Joan: 'Ik wil niets meer met je te maken hebben.'

James: 'Ga je van mij scheiden?'

Joan: 'Ik verlaat je! Nu meteen!'

James: 'Ga je het huis uit?'

Joan: 'Ik vind wel iets, maak je daar maar niet bezorgd over.'

James: 'Wedden dat je bij Adam intrekt?'

Joan: 'Breng me naar huis om mijn spullen te gaan halen. Onmiddellijk!'

James: 'Geen haar op mijn hoofd die daaraan denkt!'

Joan: 'Ik wil niet meer! Waarom stoppen we niet met draaien?'

James: 'Omdat niemand je hoort, lieveling. Wij zijn hier alleen... Jij en ik.'

Joan: 'Ik geloof je niet...'

(Licht uit. Een bel rinkelt schel. Een spotlicht gaat aan. Betty komt op en heeft in haar handen de filmklapper vast)

Betty: 'De fabriek die dromen produceerde. Scène 51 A, take 4.'

(Betty slaat de filmklapper dicht. De spot uit. Op een andere plek op het podium gaat er een spot aan. In een regisseursstoel zit Alfred.)

Alfred: 'Het is niet eenvoudig om iets over de inhoud van de film te vertellen. Het is een aangrijpend verhaal over een onderwijzer die vrouwen naar het leven staat. Overigens gebaseerd op waargebeurde feiten. James Higgens

speelt op overtuigende wijze de onderwijzer... Ik ben de tekst kwijt. Sorry. Betty, geef even het script!

(Betty komt op met het script en de filmklapper. Ze geeft het script aan Alfred.)

Betty: 'Alstublieft, mijnheer.'

(Alfred pakt het script aan en begint te lezen. Betty corrigeert de filmklapper. Stilte. Alfred kijkt haar aan.)

Alfred: 'Heb je een pen?'

Betty: (Ze geeft hem een pen) 'Gaat u de tekst aanpassen? Gaat de scène met het auto-ongeluk eruit?'

Alfred: 'Het is niet geloofwaardig. Iedereen zal zeggen dat ik opportunistisch heb gehandeld.'

Betty: 'Het geeft de film alleen maar meer aantrekkingskracht. Bovendien wat er is gebeurd, is gebeurd.'

Alfred: 'Waar is het einde, Betty? Ik kan het niet meer overzien.'

(Stilte)

Betty: 'Bent u er klaar voor?'

Alfred: 'Laat de camera maar lopen...'

Scène 8

(Betty houdt de filmklapper omhoog.)

Betty: 'De fabriek die dromen produceerde. Scène 55 C, take 1.'

(De spot gaat uit. Het podiumlicht gaat aan. Het is nacht. Het bostafereel met de auto wordt opnieuw zichtbaar. Joan zit tegen het rechtersporwiel van de auto. James loopt zenuwachtig rond.)

Joan: 'Ik wil het niet.'

James: 'Niemand heeft jou iets gevraagd. Ik heb het verteld!'

Joan: 'Ik weiger om nog langer een buiksprekerspop te zijn!'

James: 'Jij weet waarom ik die vrouwen heb vermoord.'

Joan: 'Je bent krankzinnig!'

James: 'Het ging allemaal zo gemakkelijk... Eerst wat uitdagen en daarna jezelf dronken voeren met de honing van de behaarde bloem.'

Joan: 'Ik wil het niet horen!'

James: 'Ik loop na de daad de slaapkamer uit. Ze roepen: *Maak me los!* In de studeerkamer open ik de rech-

ter bovenste bureaula...'

Joan: 'Hou op!'

James: 'Ik hoor ze schreeuwen. Ze zijn hulpeloos en kunnen nergens heen.'

Joan: 'Ik ga weg!'

James: 'Je kunt niet weg... Net als zij ben je gebonden. Jij hebt een contract dat moet worden nageleefd. (Pauze) Toen ze in de gaten kregen dat ik terug naar de slaapkamer ging, werden ze plotseling stil. Muisstil. Daar lagen ze, stuk voor stuk, wijdbeens op het bed. Machteloos. Ik ben ze gaan liefkozen, terwijl ik ongezien het pistool tevoorschijn haalde en de loop in...'

Joan: 'Stop! Hoe heb je ooit zoiets... Ik geloof je niet!'

James: 'En weet je wat, ik zag steeds jouw gezicht. Ik heb die vrouwen niet vermoord, ik heb jou van zes levens beroofd. (Pauze) Ik bedreef de liefde met je en kon ruiken hoe Adam hetzelfde nog geen uur eerder had gedaan.'

Joan: 'Lieveling, wees redelijk! Je bent gewond. Laat mij je helpen!'

James: 'Jij bent vreemdgegaan. (Pauze) Mijn buik doet zeer...'

Joan: 'Waarom rijden we niet door?'

James: (Plots schiet hem iets te binnen) ‘Terwijl ik hier dood sta te bloeden, wacht jij je tijd af. Waarom wil je dat ik sterf? Ik heb alleen maar voor jou vermoord.’

Joan: ‘Je verdient niet beter...’

(Een bel rinkelt. Lichten gaan uit.)

Scène 9

(Een spot gaat aan. Betty komt op met in haar handen de filmklapper.)

Betty: ‘De fabriek die dromen produceerde. Scène 59 D, take 1.’

(Betty slaat de filmklapper dicht. De spot uit. Snake-in van de muziek. Fade-in van het licht. Het is nacht. Het bosdecor wordt nu surrealistisch verlicht, alsof het een droomscène betreft. James ligt tegen een boom aan te rusten. Joan staat op, loopt naar de bijrijdersdeur en opent het portier. Uit de auto stapt Adam. Hij en Joan beginnen te vrijen. Adam duwt Joan tegen de auto aan en trekt haar rok omhoog. Joan opent de broek van Adam, die vervolgens langs zijn benen naar beneden glijdt. James ziet hoe Adam de liefde bedrijft met Joan. Hij begint te klagen, te roepen, te schreeuwen dat uitmond in een wolfachtig gejack. Joan geniet met volle teugen van de vrijpartij. James is erg verzwakt door de schotwond in zijn borst. Hij graait in zijn jaszakken naar het pistool en haalt het tevoorschijn. Adam komt

klaar, even later komt ook Joan klaar. James staat moeizaam op en loopt een stukje in de richting van de auto. Snak-out van de muziek. Hij richt zijn pistool op het paar.)

James: 'Hoe durf je!'

Joan: (Ze duwt Adam weg en fatsoeneert zich haastig.)
'Ik wil dat je ziet dat ik gelukkig ben. Ik hou van Adam.'

James: 'Waarom, lieveling? Je wist toch dat ik dood ging...'

Joan: 'Nee, ik had geen zin om het hele script te lezen. Alfred heeft geen gevoel voor evenwicht of tragiek. Hij is beperkt, maar zijn we dat niet allemaal op de één of andere wijze?'

Adam: 'Niemand heeft je nodig. Wat ons betreft mag je nu gerust doodgaan.'

James: 'Ik...'

(Stilte)

Joan: 'Wat wilde je gaan zeggen, lieveling?'

James: 'Ik... kan... de... trekker... niet... overhalen...'

Alfred: (De spot op de regisseur gaat weer aan) 'Het is goed om vast te stellen dat iemand moeite heeft gedaan om de tekst uit het hoofd te leren.'

Adam: 'Heb je geen lef meer?'

Joan: 'Of wil je mij vastbinden aan de motorkap? Ik heb jammer genoeg geen zijden kousen aan.'

Betty: (Komt op bij de regisseur) 'Het filmhuis is bijna leeg, mijnheer. Hoelang gaat de droomscène nog gaat duren?'

James: 'Ik wil... Ik eis...'

Joan: 'Lieve!ing, hoelang gaat dit nog duren? Ik moet morgen weer vroeg op. Je weet uit eigen ervaring hoe intensief het werken op locatie is!'

(Een bel rinkelt. De lichten gaan uit)

Scène 10

(Een spot gaat aan. Betty komt op met de filmklapper in haar handen.)

Betty: 'De fabriek die dromen produceerde. Scène 63 B, take 1.'

(Ze slaat de filmklapper dicht en gaat af. Het is nacht. Fade-in van het licht. Het bosdecor wordt zichtbaar. James zit half liggend tegen een boom aan. Hij ademt traag. Zijn pak zit onder het bloed. Joan zit tegen een autoband aan. Ze is duidelijk bang. Ze komt langzaam overeind en loopt naar James. Ze overtuigt zichzelf er-

van dat hij niet bij bewustzijn is. Joan opent zijn colbert en zoekt het pistool. James begint te mompelen. Joan ziet het pistool zitten en grist het uit het colbert. Ze loopt snel bij hem vandaan. James komt bij bewustzijn.)

James: 'Wat doe je, lieveling?'

Joan: 'Ik wil niet dat er nog meer ongelukken gaan gebeuren.'

James: 'Maar ik heb het je toch uitgelegd... Ik ben onschuldig. Het is een misverstand. Een persoonsverwisseling, dat is alles.'

Joan: 'Ik weet niet meer wie of wat ik moet geloven, James.'

James: 'Alfred is de moordenaar.'

Joan: 'Waarom Alfred?'

James: 'Waarom heb jij een affaire met Adam?'

Joan: 'Geen idee.'

James: 'Is dat niet vreemd?'

Joan: 'Begrijp mij niet verkeerd, lieveling. Het is niet dat ik niet van je hou, maar je hebt per slot van rekening die vrouwen vermoord! En de rekening moet worden betaald... Maak je over mij maar geen zorgen, James, want ik ben een ster.'

James: 'En je hebt Adam aan je zijde...'

Joan: 'Adam is niets! Een jonge dwaas en dat verkoopt roddelblaadjes.'

James: 'Ik heb die vrouwen niet echt vermoord. Alleen in de film. Het staat in het script. Ik word ervoor betaald.'

Joan: 'Vaarwel lieveling...'

(Joan richt het pistool op James en drukt af. Een luide knal is hoorbaar. Lichten uit. Een bel rinkelt schel.)

Scène 11

(Betty komt op. Een spot springt aan. In haar handen heeft ze de filmklapper vast.)

Betty: 'De fabriek die dromen produceerde. Scène 72 E, take 1.'

(Betty slaat de filmklapper dicht. De spot uit. Felle tooneellichten springen aan. James ligt op de grond voor de boom. Joan geeft het pistool aan Betty en loopt naar een van de regisseursstoelen. Meteen gaan medewerkers aan de slag om het decor op te ruimen)

Joan: 'Betty, vergeet niet om mijn koffie brengen?'

Alfred: 'Geweldig, Joan! Ik weet niet waar je het vandaan haalt. Pure magie!'

Joan: 'Waarom blijft James op de grond liggen?'

Alfred: 'Voor de continuïteit. We zijn nog niet zover met de close up.'

Joan: 'Betty, mijn koffie!'

Alfred: 'Wat vond je van de jongen?'

Joan: 'Adam, bedoel je?'

Alfred: 'Ja, die bedoel ik.'

Joan: 'Het is een schatje, Alfred, maar ik vraag mij af of hij ooit met een vrouw heeft geslapen.'

Alfred: 'Dat is hem ook geraden!'

Joan: 'Hij heeft één nadeel...'

Alfred: 'Wat?'

(Betty brengt de koffie. Joan pakt de beker vast.)

Joan: 'Hij kan niet acteren... Dank je wel, Betty!'

Alfred: 'Acteren is niet zijn sterkste punt.'

Joan: 'Ga je het hem vertellen?'

Alfred: 'Waarom? Hij is prima in bed. Betty, is alles gereed voor de laatste scène?'

Betty: 'Het feest kan beginnen, mijnheer!'

Alfred: 'Uitstekend, iedereen op de plaatsen! Lichten uit!'

(De lichten gaan uit. Een spot springt aan. Betty staat in het midden van het licht. In haar handen heeft ze de filmklapper vast.)

Betty: 'De fabriek die dromen produceerde. Scène 81 A, take 1.'

(Ze slaat de filmklapper dicht. De spot uit. Elders op het podium wordt een regisseursstoel door een spot verlicht. Alfred zit op de stoel en rookt een sigaar.)

Alfred: 'Het was een ongeluk. Het had niet mogen gebeuren, maar het is gebeurd: het pistool is afgegaan. De close up-opnames zagen er verdomd realistisch uit. Niet vreemd, want James was al anderhalf uur dood. In samenspraak met de familie hebben we besloten om de film als een eerbetoon aan James Higgens uit te brengen. Een man die voor zijn beroep heeft geleefd!'

(Midden op het podium springt een spot aan. Snake-in van de eindmuziek.)

Alfred: 'Aan deze productie werkten mee:

... (Naam van de actrice die Joan speelde), in de rol van Joan Higgens!'

(Joan komt op in het spotlicht en buigt voor het publiek)

Alfred: ‘Verder: ... (Naam van de acteur die voor James speelde) als de onfortuinlijke James Higgens!’

(James komt op en buigt voor het publiek. Daarna gaat hij naast Joan staan)

Alfred: ‘...(Naam van de actrice die voor Betty speelde), in de rol van Betty!’

(Betty komt op en buigt voor het publiek. Ook zij gaat daarna naast James en Joan staan)

Alfred: ‘... (Naam van de acteur die voor Adam speelde), als Adam de verleidelijke!’

(Adam komt op en buigt voor het publiek. Hij gaat naast de anderen op het podium staan)

Alfred: ‘En de medewerkers achter de schermen!’

(De medewerkers komen op en buigen voor het publiek)

Alfred: ‘En tot slot ik zelf: mijn naam is ... (Naam van de acteur) ... en ik vertolkte de rol van Alfred, de regisseur en schrijver.’

(Alfred buigt voor het publiek. De lichten gaan uit. Het doek gaat dicht. De muziek klinkt nog kort door.)

Het Chambers complot

Plaats van handeling: Een woon- en eetkamer in een luxe landhuis, ergens op het platteland. De kamer is voorzien van een deur naar de hal, de gang en de voordeur, een deur leidt naar de keuken, twee tuindeuren, een drankenkast, een bankstel, een eettafel en een bijzettafel.

Personages:

- Jane
- Alice
- Yvonne
- Melanie
- Mevrouw Chambers
- Maria
- George

Scène 1: De ontvangst

Jane: (Achter) 'Maria, waar ben je? Maria, ik wacht... Maria!'

(Maria schiet wakker en gaat ogenblikkelijk naast de bank staan. Jane komt op. Ze heeft haar handen vol met tassen en dozen. Maria trekt haar kleren recht en loopt naar Jane. Net voordat Maria bij Jane staat, laat Jane alle tassen en dozen uit haar handen vallen. Maria bukt in een reflex om nog wat op te vangen en de overige spullen bijeen te rapen. In de tussentijd trekt Jane haar handschoenen uit. Maria gaat staan en meteen geeft Jane haar met de handschoenen een klap in het gezicht.)

Jane: 'Hoe vaak moet ik het je nog vertellen: overdag wordt er niet geslapen en al zeker niet op de bank in de living. Breng de spullen naar mijn kamer.'

(Maria loopt weg.)

Jane: 'Een ogenblikje nog.'

(Maria stopt met lopen.)

Jane: 'Ik controleer even of er iets is stuk gevallen. De schade trek ik af van je loon.'

(Maria af. Jane loopt naar de drankenkast. Ze schenkt een glas cognac in en drinkt het in één teug leeg. Ze vult het glas opnieuw en loopt er mee door de kamer. Ze is op zoek naar de sigarettendoos. Ze haalt er een sigaret uit. De telefoon gaat over. Ze kijkt van de sigaret naar de telefoon en twijfelt.)

Jane: 'De telefoon gaat. Maria, hoor je me?'

(Maria op.)

Maria: 'Zal ik de telefoon aannemen, mevrouw?'

Jane: 'Als het niet te veel moeite is...'

(Jane steekt de sigaret op en neemt een diepe haal. Maria pakt de hoorn van de haak.)

Maria: 'Met de Chambers-residentie. (Luistert) Mevrouw Chambers is nog niet gearriveerd. Als alle dienst- en vluchtregelingen volgens plan verlopen, zal mevrouw Chambers morgenvroeg arriveren. (Luistert) O, ik dacht dat u de moeder van mijnheer Chambers bedoelde. De vrouw van mijnheer Chambers is wel aanwezig...'

(Jane neemt hardhandig de hoorn over)

Jane: 'Met Jane Chambers... (Luistert) Met wie heb ik het genoeg? (Luistert) U bedoelt dat vanavond hier... (Luistert) Wat is dit voor een misselijke grap? (Luistert) Hallo? Hallo! (Tegen Maria) Opgehangen.'

(Jane geeft de hoorn terug aan Maria en deze legt de hoorn terug op het toestel.)

Maria: 'Zijn er problemen, mevrouw?'

Jane: 'Die mislukte grapjas wilde mij waarschuwen voor... Het is te belachelijk voor woorden!'

Maria: 'Waarvoor wilde hij u waarschuwen, mevrouw?'

Jane: 'Moord. Hij vertelde dat ik in groot gevaar verkeerde.'

Maria: 'Het zal wel één van die opgeschoten jongeren uit het dorp zijn. Het heeft waarschijnlijk niets te betekenen, mevrouw.'

Jane: 'Die etters hebben niets beters te doen dan rondhangen en iedereen lastig vallen.'

(De voordeurbel gaat)

Jane: 'Dat zal Melanie zijn. De schat is altijd te vroeg.'

(Maria gaat af om de deur open te doen.)

Jane: 'Altijd een uur eerder vertrekken om maar niet te laat te komen.'

(Jane neemt een slok cognac. Melanie komt binnen gelopen.)

Jane: 'Melanie, schat, je hebt jezelf overtroffen. Dit keer heb ik geeneens de kans gehad om mij te fatsoeneren voordat ik de gasten ontvang.'

Melanie: 'Je weet hoe vreselijk ik het vind om te laat te komen. Helemaal sinds die geschiedenis met oom Freddie.'

(Jane en Melanie omhelzen elkaar)

Maria: 'Wie is oom Freddie?'

Jane: 'Heb ik iets gevraagd? Ik kan het mij niet herinneren.'

Melanie: 'Het is al goed, Jane. Nog altijd even streng tegen je personeel.'

Maria: 'Ik vertel mevrouw juist dat de slavernij al ruim 150 jaar geleden is afgeschaft.'

Jane: 'Wat een grote mond!'

Melanie: 'Ik snap niet hoe je dit volhoudt.'

Jane: 'Ik eerlijk gezegd ook niet!'

Melanie: 'Jane, ik had het tegen Maria. Ik snap niet dat zij het al die jaren met jou heeft volgehouden.'

Jane: 'Je gaat veel te amicaal met het personeel om, Melanie-schat. Maria, wees zo goed om thee of koffie te zetten voor onze gast.'

Melanie: 'Een kopje thee is prima.'

Maria: 'Blijft mevrouw ook iets?'

Melanie: 'Ik geloof dat mevrouw al is voorzien.'

(Melanie wijst naar het glas cognac.)

Jane: 'Ik lust wel een kopje koffie.'

(Maria af.)

Melanie: 'Ik dacht dat je die vervelende gewoonte had opgegeven.'

Jane: 'Dat heb ik ook. (Ze wijst naar het glas) Dit is slechts een kleine hartversterker. Bijeenkomsten als deze vergen het uiterste van mij.'

Melanie: 'Je hoeft je niet te verontschuldigen. Het is ook niet eenvoudig.'

Jane: 'Wat is niet eenvoudig?'

Melanie: 'Die vervelende kwestie met George en zijn secretaresse.'

Jane: 'George is dood, schat.'

(Stilte)

Melanie: 'Is George dood? Je maakt een grap...'

Jane: 'Hij is op dezelfde manier om het leven gekomen als oom Freddie.'

Melanie: 'Een auto-ongeluk?'

Jane: 'Haast heeft een ongunstige werking op het concentratievermogen. George kon niet wachten om zijn geliefde in de armen te nemen. Plankgas en zicht van minder dan 30 meter.'

(Stilte)

Melanie: 'Hoe is het gebeurd? Ik bedoel het ongeluk zelf...'

Jane: 'Je bent onverbeterlijk Melanie. Ik praat hier over mijn overleden echtgenoot en jij zit over de bank te kwijlen van de sensatiezucht!'

Melanie: 'Kwam hij op de verkeerde rijbaan terecht?'

Jane: 'Wie zal het zeggen? De politie tast nog over de oorzaak in het duister. De auto is in ieder geval een wrak.'

(Stilte)

Melanie: 'Is dat alles?'

Jane: 'Nee. Zijn hoofd is nooit gevonden.'

Melanie: 'Is hij zijn hoofd kwijtgeraakt?'

Jane: 'Dat komt ervan als je het hoofd op hol laat brengen door je secretaresse.'

Melanie: 'Je bent mij voor de gek aan het houden.'

Jane: 'Het lichaam is geïdentificeerd aan de plaat in het linker bovenbeen en de pin in zijn rechter heupgewricht. Je weet wel: een souvenir van zijn *zakenreis* naar Madrid.'

Melanie: 'Ach ja, ik herinner het mij weer. De politie belde je op dat je man in het ziekenhuis lag omdat hij van de trap was gevallen.'

Jane: 'Bij zijn toenmalige secretaresse, mejuffrouw Borden. Als er een hel bestaat voor directeuren en hun secretaresses, dan weet ik zeker dat de duivel trots is op George.'

Melanie: 'Wanneer is hij verongelukt? Ik heb er niets over in de krant gelezen. Waarom heb je niet gevraagd of ik naar de begrafenis wilde komen?'

Jane: 'Omdat die schoft het niet verdiende dat iemand hem de laatste eer kwam bewijzen.'

Melanie: 'Is er niemand geweest?'

Jane: 'Alleen ik en Maria.'

(Stilte)

Melanie: 'Ben je daarom weer gaan drinken? Je bent nu toch van hem verlost?'

Jane: 'Ik mis hem. Ik mis het vechten.'

(De deurbel gaat. Maria komt op en loopt in de richting van de deur.)

Jane: 'Zijn de koffie en de thee al klaar?'

Maria: 'Praat mevrouw tegen mij?'

(Deurbel gaat.)

Jane: 'Ga terug naar de keuken, schiet op!'

Maria: 'Er staan mensen voor de deur, mevrouw.'

Jane: 'Mankeer ik iets aan mijn handen en voeten? Ik ben toch niet invalide!'

(Deurbel gaat.)

Jane: 'Waar wacht je op?'

(Maria wil uit gewoonte doorlopen om de deur te openen.)

Jane: 'Naar de keuken!'

(Maria draait zich om en loopt naar de keuken.)

Jane: 'Het is moeilijk om goed personeel te krijgen.'

(Jane af. Meteen worden er twee gezichten voor de tuindeuren zichtbaar. Het zijn Alice en Yvonne. Alice tikt op de ruit. Melanie schrikt. Jane komt op.)

Jane: 'Vreemd, er was niemand aan de deur.'

(Jane ziet Alice en Yvonne bij de tuindeuren staan.)

Jane: 'O, daar zijn jullie!'

(Jane loopt naar de deuren en probeert ze te openen. Dit lukt niet.)

Melanie: 'Gaat de deur niet open?'

Jane: 'Maria!'

(Maria verschijnt.)

Maria: 'Heeft u mij geroepen, mevrouw?'

Jane: 'Waar is de sleutel van de tuindeuren?'

Maria: 'Die moet in het slot zitten.'

Melanie: 'Mevrouw roept je toch niet als de sleutel in het slot steekt?'

Maria: 'Jawel hoor, mevrouw.'

Jane: 'Dank je wel, Maria, ik los dit zelf op.'

(Maria af. Melanie probeert aan Alice en Yvonne duidelijk te maken dat zij moeten om lopen naar de voordeur.)

Melanie: 'Terug... lopen... naar... voordeur... begrijpen?'

Jane: 'Soms heb ik zo mijn twijfels over je, Melanie-schat.'

(Jane loopt naar de voordeur. Alice en Yvonne verdwijnen uit het zicht. Maria komt op met een koffie- en theepot en kop en schotels.)

Maria: 'Ik veronderstel dat de dames het nut van de voordeur hebben ontdekt?'

Melanie: 'Wat ben je toch een heerlijk sarcastisch wezen, ik bedoel mens!'

Maria: 'Waarom ontslaat mevrouw mij niet?'

Melanie: 'Omdat ik je niet kan ontslaan.'

Maria: 'Excuus, mevrouw, maar u bent geen mevrouw. Tenminste niet mijn mevrouw. U bent een gast. Maar waarom ontslaat mevrouw Jane mij niet? Dat is een veel interessantere vraag.'

Melanie: 'Waar heb je het over?'

Maria: 'Waarom stelt u mevrouw niet die vraag?'

(Jane, Alice en Yvonne komen al pratend de kamer binnen gelopen.)

Alice: 'Nog mijn oprechte deelneming met het overlijden van George.'

Jane: 'Hoe weet jij van zijn dood?'

Yvonne: 'Je bent een journaliste of niet, en Alice is de beste!'

Alice: 'Melanie!'

Melanie: 'Alice!'

(De twee vrouwen omhelzen elkaar.)

Melanie: 'Wat zie je er goed uit. Hoeveel ben je afgeval-
len? O, wat lijkt het mij heerlijk om weer zo'n taille te
hebben.'

Alice: 'Nog altijd attent en opmerkzaam. Het is veel te
lang geleden dat we elkaar hebben gezien.'

Yvonne: 'Precies een jaar.'

Alice: 'Zo recent nog? Het voelt langer aan...'

Melanie: 'Yvonne! Laat me je een dikke pakkerd geven.'

(Yvonne en Melanie omhelzen elkaar)

Alice: (Tegen Maria) 'Waarom ben je nog steeds niet ont-
slagen?'

Yvonne: 'En aan je figuur te zien bevalt het leven in de
hogere kringen je goed.'

Maria: 'Ik ben de ideale combinatie van een masochisti-
sche interieurverzorgster met een typediploma. Van het
leven in de hogere kringen merk ik weinig. Zeker wan-
neer ik de wc's schoon moet maken en de haren uit het
putje van de badkamer pluk.'

Yvonne: 'Nog even zwartgallig als altijd. Hoe hou je het
vol, Jane?'

Melanie: 'Waarom heb je haar niet ontslagen?'

Maria: 'Ja, waarom niet?'

Jane: 'Maria heeft zo haar nukken, maar is goed in haar
werk. Ze regelt alles tot in de puntjes.'

Melanie: 'Genoeg over Maria.'

Maria: 'Genoeg over mij. Lusten de dames een kopje koffie of thee?'

Alice: 'Een kopje thee graag.'

Yvonne: 'Voor mij niets, dank je'

(Maria schenkt thee in voor Alice en Melanie en een kopje koffie voor Jane. Ze deelt de koffie en thee uit. De dames drinken er van. Uiteraard wordt ondertussen gewoon verder gespeeld.)

Alice: 'De dood van George moet een enorme opluchting voor je zijn.'

Jane: 'Ik zou liegen als ik het ontken. Maar op de één of ander wijze raak je toch gehecht aan elkaar.'

Yvonne: 'Ik herken dat gevoel als ik een paar kapotte panty's weggooi.'

Melanie: 'We praten hier over George en niet over panty's!'

Yvonne: 'Hoe anders noem je een man waar een streepje doorloopt en die uitgelubberd is?'

Melanie: 'Wat harteloos!'

Jane: 'Het is al goed, Melanie-schat. Yvonne bedoelt het niet slecht en eerlijk gezegd zit ze niet ver van de waarheid. George is ook niet meer geweest dan een slechte gewoonte. En nu de laatste sigaret is uitgedrukt, blijft er toch een hardnekkig verlangen bestaan naar een laatste trekje.'

Alice: 'Persoonlijk heb ik hem nooit gemogen. Altijd van die gulzige ogen die naar je tietten en kont loeren.'

Maria: 'Was dat alles, mevrouw?'

Jane: 'Wil je de koffers naar de gastenkamers brengen? Ze staan in de hal.'

Maria: 'Voor u doe ik alles.'

(Maria af.)

Melanie: 'Ik begin de zenuwen van dat mens te krijgen.'

Jane: 'Ze meent het overigens wel. Ze zou alles voor mij doen.'

Alice: 'Alles?'

Jane: 'Is dat zo vreemd?'

Melanie: 'Waarom zou ze dat doen?'

Jane: 'Wie kan mij iets weigeren?'

Yvonne: 'Helemaal nu je in één fatale klap een welvarende vrouw bent geworden.'

Melanie: 'Is George voor jullie niets anders dan een rokenjager met geld geweest?'

Alice: 'Je slaat de spijker op zijn kop.'

Jane: 'Het is mij niet ontgaan dat jij altijd al een zwak voor George hebt gehad, Melanie. Maar hij is dood en ik wil de rest van mijn leven niet laten vergallen door die bastaard! Het is tijd om van het leven te genieten, zoals ik dat wil.'

(Stilte)

Melanie: 'Ik wilde je niet kwetsen...'

Jane: 'Is het niet een beetje te laat voor een spijtbetuinging?'

(Stilte)

Alice: 'Zijn de voorbereidingen voor vanavond al klaar?'

Jane: 'Maria en ik zijn de afgelopen week met niets anders bezig geweest.'

Melanie: 'Hoe familiair.'

Yvonne: 'Wat bedoel je?'

Melanie: '*Maria en ik*, dat klinkt zo familiair.'

Jane: 'Waar heb je het over, Melanie-schat?'

Melanie: 'Niets. Het klonk me alleen zo...'

Jane: 'Als wat?'

Melanie: 'Niets'

(Maria komt op)

Maria: 'De koffers staan in de kamers van de gasten.'

Jane: 'Misschien willen jullie je oprisfen voordat we aan tafel gaan.'

Yvonne: 'Komt je schoonmoeder ook nog, Jane?'

Jane: 'Als ze komt.'

Maria: 'Iets wat onduidelijk blijft tot op het allerlaatste moment.'

Jane: 'Volgens de planning arriveert ze morgenvroeg om acht over half tien met de intercity.'

Alice: 'Maria, wil je zo goed zijn om de kranen van het bad aan te zetten?'

Maria: 'U hoeft niet bang te zijn om een infectie op te lopen, mevrouw. Ik heb de kranen vanochtend nog schoongemaakt.'

Alice: 'Wat een heerlijk stout mens ben je toch, Maria. Een adder die klaar staat om toe te slaan. Kom, Yvonne, dan mag je mijn rug schrobben.'

(Yvonne en Alice af.)

Jane: 'Dank je wel Maria. Het is je opnieuw gelukt om mijn gasten te beledigen! Ga het eten voorbereiden. Ik kom hier later nog wel op terug.'

Maria: 'Zoals mevrouw wenst.'

(Maria af.)

Melanie: 'Waarom ontsla je haar niet?'

Jane: 'Omdat ik haar niet kan ontslaan.'

Melanie: 'Waarom niet?'

Jane: 'Laat het onderwerp met rust, Melanie-schat. Het zijn niet jouw zaken. Ik moet dit zelf op zien te lossen.'

Melanie: 'Ik ben je beste vriendin, Jane. Je weet toch dat je mij kunt vertrouwen. Wat moet je zelf oplossen?'

Jane: 'Laat het met rust. Alsjeblieft, doe het voor mij.'
(Stilte)

Jane: 'Waarom ga je je niet omkleden?'

Melanie: 'Heb je niet liever dat ik nog even blijf?'

Jane: 'Nee, we praten straks wel verder.'

(Melanie geeft Jane een kus en gaat af. Stilte. Jane begint hard te lachen. Fade out licht.)

Scène 2: Het diner

Plaats van handeling: De woon- en eetkamer. Het licht is gedimd. De tafel staat gedekt. Er staan kaarsenkandelaars op tafel. Naast de eettafel staat een kleinere tafel waarop de schalen, voorzien van dekschalen, staan. Alle vrouwen met uitzondering van Maria zitten aan tafel en eten hun soep.

Melanie: 'Een heerlijke soep. Hoewel ik verzot ben op Pierres kreeftensoep, doet deze heldere paddenstoelensoep daar zeker niet voor onder.'

Jane: 'Voor mijn vriendinnen alleen het beste.'

Yvonne: 'Het baden heeft me goed gedaan. Ik voel me als herboren.'

Alice: 'Kunnen we eindelijk ter zake komen?'

Jane: 'Wat ben je ongeduldig liefje? Heb je ons iets sensationeels te vertellen?'

Alice: 'Ik denk dat ik dit jaar een goede kans maak om de eerste prijs te winnen.'

Yvonne: 'Daar heb je mij niets over verteld.'

Melanie: 'Anders is de verrassing weg.'

Jane: 'Toch geloof ik niet dat jij er met de hoofdprijs
vandoor gaat Alice. Ik denk dat dit jaar de prijs voor mij
is.'

Alice: 'Allemaal grootspraak! Ik ben heel zeker van mijn
zaak.'

Melanie: 'Moeten we niet tot morgen wachten? Totdat
mevrouw Chambers is gearriveerd?'

Alice: 'Als ze komt.'

Yvonne: 'Laten we eerlijk zijn: mevrouw Chambers heeft
in het verleden vaak de hoofdprijs gewonnen, maar de
jaren beginnen nu toch wel echt hun tol te eisen...'

Jane: 'Je praat nog steeds over mijn schoonmoeder.'

Melanie: 'Het gaat niet om het winnen. Mevrouw Cham-
bers geniet nog elke dag van het leven. Ik stel voor dat
we de bijeenkomst uitstellen tot morgenavond.'

Jane: 'Ik denk dat er geen enkele reden te bedenken valt
om de bijeenkomst tot morgenavond uit te stellen, Mela-
nie-schat.'

Melanie: 'Maar zojuist zei je nog...'

Jane: 'Wat? Ik heb niets over het uitstellen van de bij-
eenkomst gezegd. De traditie wil dat de bijeenkomst
plaatsvindt op de kortste dag van het jaar en dat is van-
avond. Schoonmoeder weet dat als geen ander.'

(Maria komt binnengelopen en haalt de soepborden
weg.)

Yvonne: 'Waarom is mevrouw Chambers er eigenlijk nog niet?'

Maria: 'Omdat mevrouw haar heeft verteld dat morgen de kortste dag van het jaar is.'

Melanie: 'Is dat waar?'

Jane: 'Waarom zou ik zoiets doen?'

Maria: 'Omdat u bang was dat de bijeenkomst te spannend voor haar zwakke gestel zou zijn. Uw woorden: *stel je voor dat ze een hartaanval krijgt.*'

Jane: 'Dank je wel, Maria. De rest ruimen we zelf wel op.'

Maria: 'Zoals mevrouw wenst.'

(Maria af)

Alice: 'Je bent wel heel zeker van je overwinningszege, is het niet, Jane?'

Jane: 'Ik zou liegen als ik *nee* zeg.'

Yvonne: 'Ik moet zeggen dat mijn nieuwsgierigheid erg geprikkeld is. Kom er maar mee voor de dag, Jane'

Jane: 'Moeten we niet eerst een aantal zakelijke transacties regelen?'

Melanie: 'Welke?'

Jane: 'De inzet. Waarom verhogen we de inzet niet met 50%? Nee, met 100%!

Yvonne: 'Honderd procent?! Dat is...'

Alice: 'Vijftigduizend pond'

Melanie: 'Dat is veel geld. Het moet wel een spelletje blijven.'

Jane: 'Ik stel voor dat eenieder 100.000 pond inzet.'

(Jane pakt een cheque en vult dit in.)

Melanie: 'Waazinin!'

Alice: 'Ben je bang dat je verliest? Ik ga akkoord, honderdduizend!'

(Alice pakt een cheque uit haar tas en vult deze in.)

Jane: 'En jij, Yvonne? Wat doe jij?'

Yvonne: 'Het is veel geld.'

Alice: 'Wij zijn rijke vrouwen, Yvonne. Rijk!'

Yvonne: 'Ik moet nog wennen aan zoveel geld.'

Jane: 'Denk niet in het klein!'

Alice: 'Dit is je kans om wraak te nemen op Twan. Toenou, het is slechts een spelletje.'

Melanie: 'We hadden 25.000 pond afgesproken. Mijn geldreserves zijn niet onuitputtelijk. Ik heb er veel minder aan overgehouden dan jullie.'

Yvonne: 'Wat kan het mij ook schelen! Ik ga akkoord.'

(Yvonne haalt een cheque tevoorschijn en vult deze in.)

Melanie: 'Wat moet ik doen?'

Jane: 'Heb vertrouwen in jezelf en waag een gokje. Misschien win jij wel.'

Melanie: 'Jullie zijn veel origineler en creatiever...'

Alice: 'Toe nou, wees geen spelbreker.'

(Stilte)

Melanie: 'Vooruit dan!'

(Melanie pakt een cheque en vult die in.)

Jane: 'Maria.'

(Maria komt op.)

Jane: 'Wees zo goed om de cheques van de dames in de kluis op te bergen.'

Maria: 'Natuurlijk, mevrouw.'

(Maria neemt de cheques in ontvangst en kijkt naar de bedragen.)

Maria: 'Dit is geen kattenpis, mevrouw.'

Jane: 'Schiet op kind, we willen beginnen.'

(Maria af)

Jane: 'Zullen we aan het hoofdgerecht beginnen?'

Yvonne: 'Wie start?'

Alice: 'Aangezien Jane zo overtuigd is van haar zege, stel ik voor dat zij begint.'

Jane: 'Maar eerst wil ik een hapje eten.'

Melanie: 'Ik krijg de eerste uren geen hap door mijn keel.'

Alice: 'Waarom begin jij dan niet, Melanie?'

Yvonne: 'Dat is een goed idee.'

Jane: 'Voordat Melanie met haar verhaal begint, heb ik een klein verzoek...'

Alice: 'En dat is?'

Jane: 'Ik heb Maria beloofd dat zij erbij mocht zijn, wanneer de verhalen worden verteld.'

Yvonne: 'Waarom?'

Jane: 'Dat is een aangelegenheid tussen Maria en mij.'

Melanie: 'Je bent wel heel geheimzinnig.'

Jane: 'Maria heeft mij geholpen bij mijn verhaal en in ruil daarvoor heb ik haar beloofd om te mogen luisteren.'

Alice: 'Is ze te vertrouwen?'

Jane: 'Ze mag een grote mond hebben, maar integer is ze wel.'

Alice: 'Uitstekend, zolang we maar gaan beginnen.'

Jane: 'Yvonne, wat zeg jij?'

Yvonne: 'Als Alice het goed vindt...'

Jane: 'Melanie-schat?'

Melanie: 'Alleen als ze haar mond houdt.'

Jane: 'Ik beloof het. Maria?'

(Maria op)

Jane: 'De dames hebben toegestemd. Je mag meeluisteren. Alleen luisteren!'

Maria: 'Dank u, mevrouw, dames.'

(Maria gaat zitten.)

Melanie: 'Zoals jullie weten hebben wij, tijdens de vorige bijeenkomst, onszelf een nieuwe opdracht gesteld. Het moest een speciale opdracht zijn. Zeg maar een lustromopdracht omdat *de bijeenkomst* van vandaag de tiende in successie is. Na opdrachten als: *probeer zoveel mogelijk minnaars in één jaar tijd te slijten* en *probeer het huwelijk van een ongeliefde vriendin te ruïneren*, werd het tijd voor het echte werk.'

Jane: 'Melanie-schat, we zijn allemaal op de hoogte van de voorgeschiedenis. Kom ter zake...'

Yvonne: 'Waarom laat je haar niet gewoon vertellen. Ga door, Melanie.'

Melanie: 'De opdracht luidde: *eenieder dient een weduwe te zijn.*'
(Stilte)

Melanie: 'En diegene die op de meest originele manier weduwe is geworden, ontvangt de prijs.'

Yvonne: 'Vier ton.'

Melanie: 'Hoewel Tom, mijn lieve Tom, niet echt een monster was, heb ik toch met de opdracht ingestemd. Ik weet heus wel dat ik gemakkelijk te beïnvloeden ben. Ik ben niet sterk. (Stilte) Op weg naar huis begon de ernst

van de situatie pas goed tot me door te dringen: ik moest ervoor zorgen dat Tom binnen twaalf maanden dood was. Ik weet nog goed dat ik huilde in de trein en een jongeman mij troostte. Op dat moment kreeg ik een inzicht: ik hoefde Tom niet eigenhandig te vermoorden. Ik hoefde er alleen voor te zorgen dat hij binnen een jaar tijd dood was. Waarom niet iemand anders het eigenlijke werk laten doen?’

Yvonne: ‘Hoe heb je die jongen in je macht gekregen?’

Jane: ‘Waarom laat je haar niet verder vertellen?’

Melanie: ‘De jongen in de trein heeft mij alleen maar getroost. Ik ben, in de daarop volgende weken, op zoek gegaan naar een andersoortige medeplichtige en mijn keuze viel op een invalidenlift.’

Alice: ‘Waarom een invalidenlift?’

Melanie: ‘Drie maanden na onze bijeenkomst heb ik een start gemaakt met de uitvoering van mijn plan. (Pauze) Zoals jullie weten was Tom niet al te best ter been...’

Yvonne: ‘Hoeveel jaar ouder was hij?’

Jane: ‘Achtien als ik mij niet vergis.’

Melanie: ‘Achtien jaar en twee maanden’

Alice: ‘Wat heb je gedaan?’

Melanie: ‘Tom heeft een paar jaar geleden een invalidenlift laten plaatsen, omdat hij vanwege zijn longaandoening kan geen trappen kan lopen. Op de bewuste zaterdagavond ging hij vroeg naar de slaapkamer om pornofilms te bekijken. Hij weet dat ik dat soort films verafschuw en dus ging hij iedere zaterdagavond op de slaapkamer naar de televisie kijken. Terwijl hij plaats neemt

op de traplift, loop ik naar de meterkast. Ik hoor hoe de lift langzaam in beweging komt. Het zoemende geluid van de motor overstemt ieder geluid in het huis. Na 50 seconden draai ik de elektriciteitsknop om. Het licht in huis valt uit. Het is stil. De lift is gestopt. Ik hoor hoe Tom mijn naam roept. In het begin vragend en een korte tijd later bevelend en angstig. Hij tierde als een bezopen Rus op de vroege zondagochtend. En toen werd het weer stil. Ik liep de hal in en zag, in het donker, hoe Tom probeerde om op handen en voeten de trap op te kruipen. Het zware schurende hijgen was akelig om te horen. Ik kon mijn tranen niet langer bedwingen. Moedig probeerde Tom omhoog te klimmen. Missie kansloos. Het piepen en zuchten werd met de minuut erger, wat zeg ik: per tien seconden! Ik liep snel terug naar de meterkast en zette de elektriciteitsschakelaar om. De lift kwam direct in beweging. Ik hoorde het zoemen van de motor, direct gevolgd door een doffe klap. De lift had Tom van achteren tegen het hoofd geraakt. Hij viel achterover de trap af. Toen ik onderaan bij de trap ging kijken, lag zijn hoofd in een vreemde knik op de marmerenvloer. Tom had zijn nek gebroken. Ik heb eerst de ambulance en daarna de politie gebeld.'

(Stilte)

Alice: 'Wat heb je tegen de politie verteld?'

Melanie: 'De waarheid... min of meer. Er was kortsluiting en ik ben de kapotte stoppen gaan vervangen. De lichten gingen aan en toen hoorde ik een doffe klap. Pas toen ik de gang in liep om te gaan kijken waar het geluid vandaan kwam, zag ik Tom beneden aan de trap op de vloer liggen.'

Jane: 'Wat een prachtverhaal! Ik had dit niet achter je gezocht, Melanie.'

Maria: 'U heeft Uw man vermoord.'

Melanie: 'Ik heb dat niet gedaan, maar de traplift.'

Yvonne: 'Is hij *echt* dood?'

Melanie: 'Als een pier.'

Maria: 'Ongelofelijk, Heilige Marie, moeder Gods.'

Alice: 'Heeft niemand ook maar enige achterdocht gekoesterd? Zelfs de verzekering niet?'

Melanie: 'Waarom zouden ze? Er komt wel vaker kortsluiting voor in een oud huis.'

Yvonne: 'Je hebt het echt gedaan!'

Melanie: 'Ik mis Tom, vooral op de zaterdagavonden.'

(Stilte)

Jane: 'Het eten wordt koud.'

Maria: 'Daarom heb ik de dekschalen vanavond gebruikt, mevrouw.'

Yvonne: 'Er is nog tijd voor een tweede verhaal.'

Melanie: 'Wie volgt?'

Maria: 'Waarom vertelt mevrouw haar verhaal niet?'

Alice: 'Dat is een goed idee Maria.'

Jane: 'Als iedereen het daarmee eens, vertel ik graag mijn verhaal.'

(Stilte)

Jane: 'George is een onverbeterlijke rokkenjager! Correctie: George was een onverbeterlijke rokkenjager. Een

carrière-maker en een levensgenieter. Kortom een arrogante bal gehakt! Het klopt dat George een succesvolle man was die verovering na verovering binnenhaalde. Hij kon het zich veroorloven om dingen te doen, die anderen alleen maar in hun fantasie beleefden. George was geobsedeerd door seks. *Een onstilbare honger naar vrouwelijk schoon*, zo noemde hij het. Een honger die ten langen leste toch is gestild.'

Alice: 'Ik hoop dat de rest van het verhaal wat smeüger is dan de introductie Jane, anders heb ik de prijs al gewonnen.'

Melanie: 'Geduld is niet één van je sterkste kanten Alice. Vertel verder Jane...'

Jane: 'George is om het leven gekomen door een ongeluk. Een vervelend auto-ongeluk. Als er al zoiets bestaat als een *vervelend* auto-ongeluk. Echt een ongeluk om je hoofd bij te verliezen...'

Yvonne: 'Je bedoelt dat George...'

(Stilte)

Jane: 'Hij is een stuk kleiner geworden. Een flink stuk, mag ik wel zeggen.'

Melanie: 'Waarom begin je niet bij het begin?'

Jane: 'Nadat we vorig jaar uit elkaar zijn gegaan voor een scheiding van tafel en bed, heb ik enorm getwijfeld *of en hoe* ik de opdracht voor ons lustrum kon realiseren. Ondanks al zijn eigenaardigheden en overspel hield ik nog steeds van George, maar ik kwam tot de slotsom dat ik nog meer van zijn geld hield.'

(Stilte)

Jane: 'Ik zeg het maar eerlijk: ik was jaloers op al die vrouwen die met hem het bed deelden, want stel je voor dat één van die sletten mijn plaats zou innemen! Wat bleef er dan voor mij over? Financieel, bedoel ik. Er moest een eind komen aan al zijn amoureuze avontuurtjes. Vanzelfsprekend beweerde hij dat het hersenspinsels waren. Hij hield *alleen* en oprecht van mij. Toen ik hem met foto's van de privédetective confronteerde, keek hij mij met grote vragende ogen aan: *Mag ik geen andere vrouw ontmoeten?* Hij had geen seks met zijn secretaresse. Hij ontmoette haar één keer per week bij haar thuis, omdat zij geen oppas voor de woensdagmiddag kon regelen. Het was te veel gevraagd om haar kind over straat te laten zwerven. De ontmoeting zelf was strikt zakelijk. Het klopte dat de vrouw een kind had dat iedere woensdagmiddag vrij was. Het klopte ook dat hij haar iedere woensdagmiddag als een asfaltwals platneukte! Ik kon het alleen niet bewijzen. Op woensdagmiddag 3 juni kwam hij vroeg thuis met tranen in zijn ogen. Hij moest mij iets vertellen. Mijn hart stakte een ogenblik. Zou hij willen scheiden ten gunste van die sloerie met haar kind? In gedachte zag ik het geld al aan mijn neus voorbijgaan. Bovendien zou ik de opdracht niet kunnen uitvoeren. Een gescheiden vrouw is geen weduwe, ook al zijn beiden hun man kwijtgeraakt. George biechte op dat hij een affaire onderhield met zijn secretaresse, maar hij had er definitief een punt achter gezet.'

Yvonne: 'Geloofde je dat?'

Jane: 'Natuurlijk niet. Ik geloof dat ze hem buiten op straat heeft gezet, toen hij weigerde om haar kind als het zijne te erkennen.'

Melanie: 'Is het zijn kind?'

Yvonne: 'Lees jij geen doktersromans?'

Jane: 'Ik vergaf hem. (Stilte) Grootmoedig, vinden jullie ook niet? Tegelijkertijd heb ik hem het volgende op het hart gedrukt als je nog één keer vreemd gaat, vermoord ik je. Hij zei dat hij mij nooit meer zou kwetsen. Opnieuw een leugen aan de lange rij toegevoegd.'

Alice: 'Hoe kon hij het weten? Of was hij op de hoogte van de opdracht?'

Jane: 'Zover ik weet niet. In de weken na het voorval heeft hij zich als een echte heer gedragen. Attent, liefdevol en hij gaf me het gevoel weer gewild te zijn. Hoewel de tijd begon te dringen, kon ik me niet voorstellen dat ik hem ging vermoorden. (Stilte). Begin oktober merkte ik een verandering op in zijn gedrag. Hoewel ik mijn vinger niet op de zere plek kon leggen, wist ik dat er een andere vrouw in het spel was. Ik besloot om opnieuw een beroep op mijn privédetective te doen. Nietwaar, Maria?'

(Maria knikt instemmend)

Alice: 'Was zij de privédetective?'

Jane: 'Ik heb je verteld dat Maria mij heeft geholpen.'

Melanie: 'Wie had dat verwacht?'

Jane: 'Maria is al jaren een trouwe bondgenote van mij. Na haar eerste naspeuringen werd het al snel duidelijk dat er een nieuwe vrouw in het spel was. Opnieuw een secretaresse. Dit keer niet zijn eigen secretaresse, maar die van één van mijn vriendinnen. De rapportages werden per keer verontrustender. Zo zag hij de secretaresse in oktober twee keer per week. In de eerste week van november bijna iedere dag. Hij had een appartement voor haar gekocht en ingericht! Toen heb ik definitief besloten om hem te vermoorden. Ik wist alleen niet hoe ik het moest aanpakken. Vergiftigen? Het water in zijn bad

vervangen door zoutzuur? Cyaankali vermengen met zijn crème karamel. Maria kwam op de proppen met een bruikbaar idee. Vertel het maar...'

Maria: 'Wachten op een gure en mistige herfstavond en dan zijn remmen onklaar maken. En op het moment dat hij moet remmen, trapt hij door de rem heen en botst met een dodelijke vaart tegen een andere auto of een boom aan.'

Jane: 'Het is belangrijk voor het verhaal om te weten dat George een notoire hardrijder was, die blindelings vertrouwde op zijn Rover.'

Maria: 'IJs of geen ijs. Weer of geen weer. Mist of geen mist, zijn Rover zou hem overal doorheen slepen...'

Jane: 'En dat zou de auto ook echt hebben gedaan, als Maria niet de remleiding had gesaboteerd. Een fluitje van een cent...'

Maria: 'Met een mes, een schroevendraaier en een tang was het karwei in een poep en een zucht geklaard.'

(Stilte)

Yvonne: 'Hoe is hij verongelukt?'

Jane: 'Volgens de politie reed George ruim 110 kilometer per uur op de provinciale weg.'

Maria: 'Terwijl bij mist de maximale snelheid 30 kilometer per uur is.'

Jane: 'George zal wel hebben gedacht: *Ach het is al laat op de avond en het weer is slecht, wie zit er dan nog op de weg.* Eerlijk gezegd waren wij daar ook bang voor. Stel je voor dat hij niet één keer op de rem hoefde te staan. Maar Maria had daar ook een ideetje voor.'

Maria: 'Als er niets op de weg staat, dan zorg je dat er iets op de weg komt te staan.'

Alice: 'Wat heb je gedaan?'

Maria: 'Langs de provinciale weg liggen diverse weilanden. En wie staan er in een weiland?'

Melanie: 'Koeien!'

Maria: 'Bingo! De beesten stonden te doezelen. Met wat duw- en trekwerk kwamen ze in beweging. Ik dreef ze door het hek de weg op.'

Jane: 'Wat er moest gebeuren, gebeurde ook. Binnen 10 minuten reed een auto één van de koeien in de mist aan.'

Maria: 'Er ontstond een kettingbotsing van vier auto's en een oplegger met isolatieramen.'

Jane: 'Het heeft George niet meegezeten. Hij reed met volle vaart tegen de oplegger... Het dak van de auto werd als een sardineblikje opengeritst.'

Maria: 'De glasplaten schoven zo de Rover in!'

Jane: 'George verloor zijn hoofd. Eén van de ruiten had een mooie strakke snede gemaakt.'

Melanie: 'Is het hoofd niet verdwenen? Zoiets zei je vanmiddag toch...'

Jane: 'Het hoofd is niet gevonden. Volgens de anatoom-patholoog was de rest van het lichaam van George. Hij zag het meteen aan zijn linker teelbal.'

Alice: 'Ik heb er kippenvel van gekregen. Wat een verhaal!'

Jane: 'Ik had nooit gedacht dat ik George kon vermoorden.'

(Stilte)

Yvonne: 'Van al het luisteren heb ik honger gekregen. Zullen we de overige verhalen tot later bewaren?'

Alice: 'Maria, waarom eet je niet een hapje met ons mee? Zo te horen heb je dit jaar ook een aandeel geleverd.'

Jane: 'Waarom ook niet?'

Maria: 'Het spijt me, maar ik heb al gegeten tijdens het voorbereiden van de maaltijd. Als de dames mij willen excuseren ga ik verder met het voorbereiden van het dessert.'

Jane: 'Zoals je wilt.'

(Maria af)

Melanie: 'Jane, wil jij ons de eer bewijzen door op te scheppen?'

Jane: 'Graag, zelfs.'

(Jane staat op en loopt naar de tafel met de schalen)

Jane: 'Eerst maar eens een blik werpen op wat Maria heeft gemaakt.'

(Ze haalt een voor een de dekschalen weg)

Jane: 'Maiskolven in roomboter met verse peultjes... Aardappelpuree met kastanjes... Ganzenborst met Preiselbeeren...'

(Jane pakt de grootste dekschaal vast)

Jane: 'Als ik mij niet vergis zit hieronder het gebraden everzwijn...'
(Op de schaal ligt het hoofd van George. Jane slaakt een schreeuw. Licht uit.)

Scène 3: De ontknoping

Plaats van handeling: Woon- en eetkamer. Op de bank ligt Jane. Verder zijn in de kamer aanwezig: Alice, Yvonne, Maria, Melanie, George én mevrouw Chambers.

Alice: 'Heeft u dat gezicht gezien? Om te gieren! U heeft terecht de eerste prijs gewonnen mevrouw Chambers.'

Melanie: 'Hebben we het niet overdreven? Ze is al zeker vijf minuten bewusteloos.'

Mevrouw: 'Iedereen die mijn zoon naar het leven staat verdient erger.'

Yvonne: 'Wacht, ze komt bij...'

Jane: 'Wat... wat is er gebeurd?'

Melanie: 'Je bent flauwgevallen.'

Jane: 'Het is George! Zijn hoofd lag op die schaal.'

Melanie: 'Rustig maar Jane, er is niets aan de hand.'

Jane: 'En dat hoofd dan? Waar is het?'

Mevrouw: 'Dat was om jou een lesje te leren.'

Jane: 'Mevrouw Chambers?'

Mevrouw: 'Ook ik zat in het complot, mijn kind, samen met de anderen.'

Jane: 'Waar is George?'

(George komt in het zicht)

George: 'Hier ben ik, honnepon, zoals vanouds kipleker!'

Jane (Kwaad): 'Wat? Waarom!'

Alice: 'Geloof je echt dat wij onze mannen gingen vermoorden, omdat jij van je man af wilt zonder een cent te verliezen?'

Yvonne: 'Iedereen wist hoezeer je George haatte en gebruikte.'

Melanie: 'Wat kon je ook beter doen dan iedereen erbij te betrekken, alsof het één groot spel was. Daardoor kon niemand jou ooit ergens van beschuldigen zonder zichzelf te beschuldigen.'

Mevrouw: 'Maar je durfde niet je handen vuil te maken en dus betrok je Maria in je snode plannetjes. Zij moest George vermoorden.'

George: 'Ik kon het niet geloven toen moeder mij op de hoogte bracht van jouw voornemen.'

Yvonne: 'Er is nooit een ongeluk geweest, Jane.'

Alice: 'Alles is in scène gezet'

George: 'Heb je je nooit afgevraagd waarom ik niet wilde dat er meer mensen naar mijn begrafenis kwamen?'

(Maria loopt naar Jane en geeft haar een klap in het gezicht.)

Maria: 'Dit is voor alle keren dat jij mij hebt gebruikt!'

Mevrouw: 'Pijnlijk niet waar? Hoeveel tegenslag kan een mens in een keer verwerken?'

Jane: 'Waarom ik?'

Alice: 'Het was jouw idee om voor het lustrum een bijzondere opdracht te verzinnen en dat hebben wij gedaan.'

Yvonne: 'Jij bent slecht. Door en door slecht.'

George: 'Je verdiende een les.'

(Jane begint te huilen. George loopt naar haar toe en probeert haar te troosten.)

Jane: 'Blijf van me af! Jij bent dood! Jij bent niet echt!'

Mevrouw: 'Stel je niet aan, kind. Het is George.'

Jane: 'Ik heb George begraven.'

Melanie: 'Maria, zou je iets te drinken voor Jane willen inschenken? Haar zenuwen staan op het punt het te be-
geven.'

Alice: 'Je mag jezelf nog gelukkig prijzen, Jane. In de middeleeuwen zou je voor zoiets in de rivier verdronken zijn...'

Yvonne: 'Met een opengesneden buik, gevuld met stenen.'

Mevrouw: 'Tegenwoordig pakken we dat subtieler aan. Om te beginnen ben je uit het testament geschreven. Persoonlijk heb ik je nooit gemogen, kindje.'

George: 'Bovendien zijn we met ingang van vandaag geen man en vrouw meer.'
(Maria geeft Jane de borrel)

Maria: 'Alsjeblieft'

(Jane pakt de borrel en neemt een slok)

Alice: 'Jouw eigendommen gaan naar Maria en het kind.'

(Jane is verslagen en neemt nog een slok)

Maria: 'Je had gelijk. George is de vader van mijn zoon. Hij heeft George junior nu eindelijk ook als zijn zoon erkent.'

Yvonne: 'De bruiloft van Maria en George staat voor mei gepland.'

Alice: 'Yvonne en ik krijgen de opbrengst van het huis.'

Maria: 'Er hangen hier te veel nare herinneringen. Wij zouden hier nooit gelukkig kunnen worden en dus willen we een nieuwe start maken. Ergens in het noorden.'

Jane: 'Het schijnt dat iedereen er beter op wordt behalve Melanie en ik...'

(Jane neemt nog een slok)

Mevrouw: 'Je vergist je, ook Melanie heeft haar redenen om hieraan mee te werken. Nietwaar, Melanie?'

(Stilte)

Jane: 'Is dat waar Melanie?'

Melanie: '*IK HAAT JE!* Al die jaren heb je me gekleind en voor je wagen gespannen. Je hebt me gebruikt!'

Yvonne: 'Waarom vertel je haar niet de werkelijke reden, Melanie?'

Melanie: (Begint te huilen) 'Ik kan het niet, ik kan het niet.'

Mevrouw: 'Zal ik het dan maar vertellen? Melanie heeft het weekend na de vorige bijeenkomst Tom om het leven gebracht. Zij heeft niet gelogen.'

(Stilte)

Jane: 'Wat verwachten jullie van mij?'

George: 'Niets.'

Alice: 'Alles is al geregeld.'

(Jane drinkt haar glas leeg)

Yvonne: 'We hebben wat we wilden.'

Jane: 'En dat is?'

Melanie: 'Wraak, kindje.'

(Stilte)

Jane: 'Hoe bedoel je: wraak?'

(Stilte. Jane kijkt naar het glas)

Jane: 'Hebben jullie vergif in het glas gedaan?'

Mevrouw: 'Waarom zouden we dat doen?'

George: 'Er zit alleen een rustgevend middel in. Niets om je ongerust over te maken.'

Maria: 'We dachten dat de schok anders misschien te groot voor je zou zijn...'

Yvonne: 'Je zult je dadelijk een beetje zweverig in je hoofd gaan voelen.'

Melanie: 'Daarna gaat je lichaam iet of wat verstijven. Niet veel. Hoewel het praten wel moeilijker zal gaan.'

(Jane versuft steeds meer en gaat langzaam moeilijk ademen.)

Mevrouw: 'Je plan om George te vermoorden was niet eens een slecht idee.'

George: 'Het was in feite zelfs zo goed dat het ons aan het denken heeft gezet.'

(Maria houdt de situatie van Jane in de gaten)

Maria: 'De verstijving doet haar intrede.'

Alice: 'Je nek zal iets gaan opzetten waardoor praten zo goed als onmogelijk wordt.'

Melanie: 'Je gaat dadelijk een stukje rijden, Jane.'

Alice: 'Het is een beetje mistig vanavond.'

George: 'Yvonne heeft een even eenvoudige als een doeltreffende manier bedacht om het gaspedaal te verankeren. Zodra je gas geeft blijft het pedaal vastzitten...'

Mevrouw: 'De remmen werken, alleen heb je er weinig aan als je ledematen verstijfd zijn.'

Alice: 'Voordat je wegrijdt duwt George op het gaspedaal en springt hij uit de auto. Dat is natuurlijk wel een risico...'

Maria: 'Maar een aanvaardbaar.'

George: 'Ik heb er graag een paar schrammen en bulten voor over.'

(Mevrouw kijkt Jane in de ogen)

Mevrouw: 'Je denkt zeker dat dit een nachtmerrie is, waaruit je moet ontwaken.'

Melanie: 'Dat is het ook'

(Stilte. Jane haalt steeds moeilijker adem)

Mevrouw: 'We hebben gelogen over die auto.'

Maria: 'Het enige wat we willen is je een lesje leren dat je nooit meer vergeet.'

Melanie: 'Een koekje van eigen deeg.'

Mevrouw: 'We hebben ook gelogen over de borrel...'

George: 'Daar zat geen rustgevend middel in.'

Mevrouw: 'Melanie ontdekte vanmiddag een kleine heksenkring met vliegenzwammen in jullie tuin.'

Melanie: 'De verleiding was te groot...'

Mevrouw: 'De cognac is vermengd met het sap van de fijngemalen vliegenzwammen.'

George: 'Waarom heb je vanmiddag niet naar me geluisterd? Ik heb je nog gewaarschuwd door de telefoon!'

Melanie: 'Het is allemaal zo eenvoudig.'

Yvonne: 'De politie ontdekt dat per ongeluk in de soep vliegenzwammen zijn terecht gekomen. Niemand zal iets vermoeden.'

(Stilte)

Mevrouw: 'Het wordt tijd om afscheid te nemen van onze vriendin.'

(Om beurten neemt iedereen afscheid van Jane. De een met een kus, de ander met een strijk door het haar. Iedereen, met uitzondering van mevrouw verlaat de kamer)

Mevrouw: 'Ik heb je jaren geleden al gezegd dat ik tegen jullie huwelijk was. Ik heb je gewaarschuwd, kindje, maar jammer genoeg heb je nooit willen luisteren. Je hebt hem van mij afgepakt, zoals ik hem nu terugneem.'

(Het gezicht van George verschijnt)

George: 'Moeder, iedereen wacht op je.'

Mevrouw: 'Ik kom eraan.'

(George verdwijnt)

Mevrouw: 'Ik geloof dat ik de traditie in ere hou door ook dit jaar de eerste prijs mee naar huis te nemen.'

(Mevrouw verlaat de kamer. Jane blijft achter. Alleen haar ogen bewegen angstig heen en weer. Snake-in muziek. De ademhaling gaat steeds zwaarder en Jane is langzaam aan het stikken. Fade-out)

